A SELECTION FROM WEALE'S SERIES.

HOMER, the Works of, according to the Text of Baeumlein. With Notes, Critical and Explanatory, drawn from the best and latest authorities, with Preliminary Observations and Appendices, by T. H. L. Leary, M.A., D.C.L.

THE ILIAD: Part 1. Books i. to vi., 1s. 6d. Part 2. Books vii. to xii., 1s. 6d.

Part 3. Books xiii. to xviii., 1s. 6d.

Part 4. Books xix. to xxiv., 1s. 6d.
Part 1. Books i. to vi., 1s. 6d.
Part 2. Books vii. to xii., 1s. 6d.

Part 3. Books xiii. to xviii., 1s. 6d. Part 4. Books xix. to xxiv., and Hymns, 2s.

PLATO'S Dialogues. The Apology of Socrates, the Crito, and the Phædo. From the Text of C. F. Hermann. Edited, with Notes, Critical and Explanatory, by J. Davies, M.A. 2s.

SOPHOCLES: Œdipus Tyrannus. Notes by H. Young. 1s.

SOPHOCLES: Antigone. Notes, Critical and Explanatory, by J. Milner, B.A. 2s.

THUCYDIDES: History of the Peloponnesian War., Notes by H. Young. Book i., 1s.

XENOPHON'S Anabasis; or the Retreat of the Ten Thousand. Notes and a Geographical Register, by H. Young. Part 1. Books i., ii., iii., 1s. Part 2. Books iv., v., vi., vii., 1s.

XENOPHON'S Panegyric on Agesilaus. Notes and Introduction by Lt. F. W. Jewitt. 1s. 6d.

LATIN CLASSICS.

(With Explanatory Notes in English.)

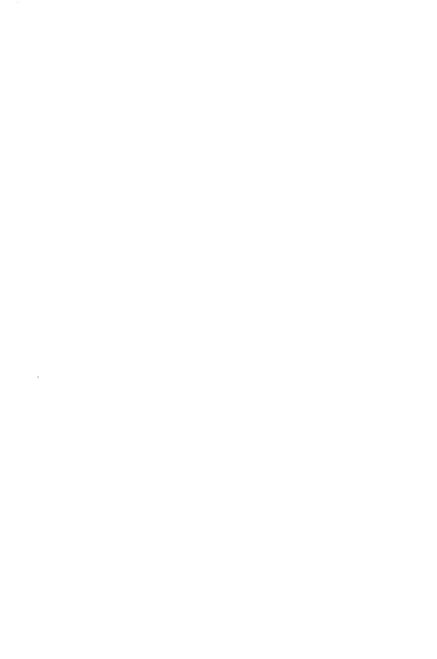
LATIN DELECTUS: containing Extracts from Classical Authors, with Genealogical Vocabularies and Explanatory Notes, by H. Young. 1s.

CÆSARIS Commentarii de Bello Gallico. Notes, and a Geographical Register, by H. Young. 2s.

CICERONIS Cato Major, Lælius, Brutus, sive de Senectute, de Amicitia, de Claris Oratoribus Dialogi. With Notes, by W. Browneige Smith, M.A., F.R.G.S. 2s.

CICERONIS Oratio pro Sexto Roscio Amerino. Edited, with an Introduction, Analysis, and Notes Explanatory and Critical, by J. DAVIES, M.A. 1s. [Now ready.

CORNELIUS Nepos. With Notes. Intended for the use of Schools, by H. Young. 1s.

'ΗΡΟΔΟΤΟΥ 'ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ

g.

ΊΣΤΟΡΙΩΝ Α--Β

THE CLIO AND EUTERPE

OF

HERODOTUS

CHIEFLY AFTER THE TEXT OF GAISFORD

WITH PRELIMINARY OBSERVATIONS AND APPENDICES,
AND ENGLISH NOTES

BY THE REV. T. H. L. LEARY, D.C.L.

FOR THE USE OF SCHOOLS AND COLLEGES

LONDON
CROSBY LOCKWOOD AND CO.
7, STATIONERS' HALL COURT, LUDGATE HILL

888.1 H629.6e

627628

PREFACE.

This edition of Herodotus aims at furnishing the young Student with the information requisite to the right understanding of the language as well as the subject-matter of the Historian; and will be found, it is hoped, of some service to the advanced Scholar who wishes for a solution, for at all events, for a fair estimate of the difficulties presented to him.

The text adopted is that of Gaisford, printed at the Oxford University Press: the deviations therefrom are crare, and made only after the most mature consideration, and a deference to some authority, of more weight, at least in that particular point.

The Introduction and Appendices have been drawn up for the *information* of the Student, not to satisfy an unprofitable curiosity respecting questions of hopeless perplexity and obscurity.

In the Notes, which are mainly his own, the Editor is under some obligations to the excellent editions of Rawlinson and Blakesley. It may not be out of place perhaps to observe here, that had those editions dealt out the same measure of critical ability to the language of Herodotus which they have devoted to the subject-matter, the literary gleaners that traverse the same field would have found, it seems, but little to reward their diligence, after the harvesting of such men. Grote, Thirlwall, Bähr, Dahlmann, Turner, and the incomparable

Dictionaries edited by Dr William Smith, have been much consulted, and always with advantage.

It will, on examination, be found that the distinguishing feature of this edition, is the attempt made to encourage, by examples, that rigid accuracy of translation, which is the only safe foundation of sound and elegant scholarship. It is almost unaccountable to find in English editions such scanty justice done to the language of this author; and the more especially when we reflect that more than in most others we find language to be rather the body in which Herodotus has incorporated his thoughts, than the dress in which he has presented them; and that here indeed the thought and the form of thought seem to have been born and bred together; and to such a degree are they intermingled that we cannot distort a limb, or dislocate a joint, without doing real injury to the inner life of the historian. Probably too, the most striking peculiarity about "The Halicarnassian" is this, as far as language goes, that with Dorian blood in his veins, and the Doric dialect on his tongue. as a vehicle for his history, he does not adopt the speech of his mother, and his country, nor yet the pure Ionic of the logographers, nor yet the Attic tongue of Athens, his pride and darling among all the cities of victorious Hellas, but rather a strong and luminous compound of all three-probably the language of Thurium, at which he had settled and, where he wrote, it is said, the great bulk of his history, or at all events gave it its finishing touches. This will explain, too, why Aristotle, speaking of style ($\lambda \dot{\epsilon} \xi \iota s$), quotes Herodotus as the Thurian (Rhet. III. 9). Now from Diodorus (XII. 11) we learn that the Thurians were a mixed race of Ionians, Athenians, Dorians, and other Greeks who gave their respective names to the tribes which they formed. Beyond question the Ionic is the main ingredient in this composite dialect of Herodotus. Still, to say, with some, that he chose the Ionic because it was the language of Samos, in which he had settled for a time, is utterly untenable, as we happen to learn from the historian's own words not only that the language of Samos was not Ionic, but also the very cause of its not being so (see Book I. 142; III. 147, 149). Historian Herd

It cannot be denied that the chief duty of an annotator on Herodotus is to dwell upon the historical phenomena before him; and yet it is possible to do this without practically ignoring the fact that the language of Greece has a history, as much as the Persian War, and a very important one too, in its bearing on the development of the Grecian mind—a fact all the more cogent here, because it is in this author especially the Greek tongue appears to us in its transition state,—deeply impressed with the corresponding phenomena as it passed onwards from its old Homeric form to the matured and softened Attic of the elegant Sophocles. Surely Herodotus is not put into the hands of the student, mainly or exclusively, to teach him a certain quantum of Ancient History, but rather along with it, and beyond it, a particular phase in the development of the Greek tongue.

It may be fairly stated that even if the subject-matter of an historian were the *exclusive* province of the annotator, he would certainly be more likely to bring it the more completely under his own dominion, by concentrating every ray of grammatical and philological light, to bring the sense of the author more fully before the mental eye, as Bähr has so creditably endeavoured to do among the German critics. The practical question, what has the historian said, and with what modifications? must of necessity be prior to all discussion of the subject-matter—the question is in limine, and ought not to be evaded.

To encourage a rigid and literal accuracy of translation by example, an attempt is made in the notes to render into English neither more nor less than what the Greek expresses. The shades of signification belonging to particles, to verbs according to their tense and form to synonyms falsely so called, will be found, it is hoped, fairly provided for. A schoolmaster finds by experience that the proverb, "take care of the pence, for the pounds will take care of themselves," has a most happy and appropriate signification when applied to translation from one language to another; for the pupil who takes good care of his single words, however small and apparently trivial, is more likely to make the wealth of the sentence his own, which after all is but a series of single words, than the careless, slovenly construer who gives what is most erroneously called "the spirit of the author," in a general loose sort of way, which like most other general information, on close inspection, turns out to be ignorance of details, disguised as knowledge, and setting up for it. Such execution done upon an author, may well reduce him to "a spirit," and banish all chance of sound and correct scholarship.

In conclusion, the Editor, fully conscious of his own shortcomings in the present work, wishes to state that any correction of his errors, from any quarter, will be thankfully received; and begs to subjoin the following excellent remarks on the subject of translation, to be found in the preface of a translation of the Agamemnon of Æschylus, by the Rev. W. Sewell, of Exeter College, Oxford:—

"As an exercise for the mind, the value of such a translation is inestimable. It compels, first, a strict attention to minute details of inflexions, tenses, order, and etymology, to the genealogies of significations in words, to slight varieties of accentuation, and to all the other subtleties of a metaphysical grammar. A grammatical scholar, critically instructed, becomes lynx-eyed in observing discrepancies amidst apparent resemblances; and a philosophical scholar, philosophically instructed, becomes equally acute in detecting

analogies and affinities, even in the most dissimilar forms. He cannot exchange a Greek word for an English until he has ascertained its precise value; and the keen, sensitive, quick-sighted Greek marked so many most important distinctions, and conveyed so many comprehensive ideas by almost imperceptible symbols of letters or accents, that a superficial hasty observer is incapable of understanding him: he must place himself at every step as a banker's clerk examining the secret signatures of checks in order to detect forgery, and to save himself from cheating or being cheated. In the second place, in giving change for his Greek words, he must take care not to give an idea less or an idea more than he receives. He is therefore acting perpetually under the sense of a strict external law; there is an outward standard to which he must rigidly conform, a model which he must exactly copy in all its lineaments and colours. The very sense of this, still more the habit of acting on it, is one of the most important elements in a rightly-constituted The observance of an external law is man's chief virtue and chief happiness; and the boy who has been rightly trained to it, in translating a dead language, may be easily led on to apply it to other higher duties and objects. To live under constraint will be no new idea, and to fulfil external obligations no new task. Thirdly, (let us pause to remind the reader who may think these effects and influences to be farfetched and unreal, that the laws and habits of mind are the same, to whatever subjects they are applied, and that Nature has framed us to acquire in the use of meanest things the power of using greatest,) a schoolboy, in translating, is exercised in one of the highest, the most difficult and the most common task of the human intellect, the task of exact adjustment between shifting and uncertain quantities. The great question in morals is, how to bring the variable amount of our own actions into a conformity, as close as possible, with the unknown amount of our duty: the great question of practical prudence is to realize an exact identity between the unknown events of the future, as laid down in the Divine dispensations, and the vague calculations of our own expectations. So commerce is the bringing into an equitable balance two indefinite terms of value. * * *

"In this task of adjustment, he is called on also to exercise a quick and sensitive taste, discriminating not only the actual logical value of words, but their value in the imagination, as calling up ideas and associations. He must learn to appreciate the nice influences of mere sound, to place himself in the position both of his foreign author and the reader of the translation, and to judge what new development, or altered form, must be given to a metaphor, or figure, or expression, so that the same idea may be conveyed to the one which was intended by the other. Sometimes he will touch a figurative word with an Ithuriel's spear, and make it spring up in a full-formed metaphor. Sometimes he will soften and mellow down, or throw into shade, an idea more harsh or prominent in its modern form, than it would have appeared in the ancient. Sometimes, but rarely, he will venture on suppression, or on the substitution of an analogy for an exact copy. But throughout, he will guard against the temptation to supplant the original by a translation, or to abandon his first duty of rigidly conforming to the model before him."

INTRODUCTION.

LIFE AND WORKS OF HERODOTUS.

HERODOTUS is generally supposed to have been born B.C. 484, in Halicarnassus, a Doric colony in Caria. His family, illustrious in lineage and position, is probably alluded to in Book VIII. 132. His acquaintanceship with an eye-witness of the Persian War may be inferred from Book IX. 16; and his being contemporary with many events of the Peloponnesian War from v. 93, vII. 137, 233, and IX. 73.

We have no trustworthy information touching his early career and education beyond the internal evidences of his own work, and this shows him to have been thoroughly imbued with the best and earliest Greek It is impossible to read his Muses without hearing the echo of the grand Epic tone of Homer: with the logographers, as well as with the poetry of Hesiod, Alcœus, Sappho, Simonides, Æschylus, and Pindar, he seems most familiar. According to Suidas he was the son of Lyxes and Dryo, and being unable to bear the tyranny of Lygdamis, he left his native city for Samos, where he settled for a time, making himself fully acquainted with the history of that island, as is evident from his interesting details respecting it. All authorities agree in maintaining the fact of his settlement at Thurii, in Italy (see Preface to this Work), still it seems clear from Book v. 77, that he must have visited Athens in B.C. 431, the year in which the Peloponnesian war broke out.

The romantic story told by Lucian (who was, we may observe at the same time, the most credulous and incredulous of the ancients), how Herodotus read his work to the assemblage at Olympia, is utterly without foundation, and is in the highest degree improbable and inconsistent with itself (see Dahlmann's Herodotus).

Considering the difficulties and dangers of locomotion in those early days, the extent to which Herodotus travelled is an absolute wonder. Though undoubtedly he seems to have been most at home with the coasts of Asia Minor and with Greece Proper, yet his deep religious feelings moved him to linger with touching veneration and intense love of detail upon Egypt; and with the same spirit of reverential awe, though in a somewhat less degree, he dwells upon the holy seats of Dodona, Delphi, Abæ, Delos, Babylon, Corinth, and Athens: and his professed motive for visiting the queenly Tyre, was merely to gain all the information possible respecting its God Hercules.

The date of his visit to Egypt may be very fairly fixed somewhere about 450 B.C. after the defeat of Inarus by the Persian general Megabyzus, B.C. 456; since we learn from Book III. 12, that he saw the battle-field still covered with the bones and skulls of the slaughtered.

His knowledge of Western Europe seems to have been very incomplete, if it is right to judge from his silence on many obvious and important points, to which he might naturally have alluded; while his making Sardinia the largest of all islands (see Bk. I. 170, v. 106, vi. 2) is perfectly unaccountable.

Though "the Thurian" is generally classed with the historians, he has equal, if not greater, claims to our

admiration and gratitude as a logographer, antiquarian, geographer, moralist, traveller, story-teller, and in some degree as a naturalist. The extent as well as the miscellaneous diversity of his work, set in the clear crystal of the clearest language ever uttered by man, reminds us more of the Crystal Palace at Sydenham than of anything else we can conceive. Turn where we will, amidst the ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστά before us, the eye, though startled and perhaps at first bewildered, reposes with serene delight upon the treasured memorials of lands, languages, epochs, religions and races, so distant and different from each other. Here. as there, we glide on a few steps, and without weariness, from the gloom and grandeur of superstitious Egypt to the bright and beautiful creations of intellectual Hellas: from the slumbrous magnificence of the despotic East, to the court that breathes of the simple and earnest inspirations of the heroic West. Here, as there, we love to recognize many of the same familiar faces of the greatest amongst the children of men; and we read, as in epitome, for the most part the same records of the fluctuating progress of our common humanity, and its marvellous achievements in arts and in arms: at times, too, our ears drink in with thrilling interest the strains of martial music that animate the scene, while at other times we are summoned on the same premises to the quiet lecture, provided for our special instruction and gratification by the respective proprietors. The genius of the Thurian architect rises all the more wonderful from the fact that it called into being not only such a consummate arrangement of materials, but it created most of the very materials themselves by dint of personal inquiry and personal investigation, absolutely inconceivable at that period and with such facilities.

No uninspired historian of the ancient world more clearly sees the finger of God visible in all the scenes

enacted on this earthly theatre than Herodotus; whether he describes the great who have become little, or the little who have become great, his grand aim seems to be to justify the ways of Providence to man; and no wonder, for his whole soul was thoroughly interpenetrated with a profound conviction of the direct and personal intervention of the Deity, and it consequently overflowed with the warmest and purest religious feelings, which he felt it his solemn duty to Even the Christian may learn a lesson from the striking contrast which marks his gossiping and open-hearted unreserve and jaunty abandon on all subjects purely human, and the delicate, shrinking, thoughtful reserve, with which he seals those pious lips, that breathe nothing but awe and reverence, whenever there is a ipos hoyos, which the world at large was not worthy to hear, or he was not worthy or authorized to breathe into its ear.

As a narrator Herodotus is ever simple, lively, homely, without being either silly, bombastic, dull or vulgar. The great tale he tells, with digression after digression, has all the fascination of the Arabian Nights, though intensely deepened with human passions and interests, and intensely exalted by the majestic triumph of Hellenic heroism over the brute force of imperious Persia.

Diligence, honesty, candour, impartiality¹, modesty, naïveté, love of truth, are all marked virtues of his historic spirit; his political views are always moderate, and never narrow; while his thoroughly catholic regard for his fellow-men led him to feel an interest in the barbarous Scythian, in the polished Memphian, and in the reverses of an Adrastus,

¹ The charge of unduly favouring Athens is far from being fairly made out against Herodotus, all that seems clear is that he regarded (and with good reason too) Athens as the saviour of Greece from the Persian yoke, and as such he almost always speaks of her in the highest terms.

which spoke a lesson, inspired by Nemesis, not less human in its teachings than the stupendous catastrophe of a Xerxes.

It is true that organic regularity is often wanting in his multifarious matter, and perhaps this could not well be otherwise under the circumstances. Much, too, of his geographical and chronological information is inaccurate, yet we must be careful how far we condemn him for his deficiency in that exact measurement of time and space that his own age did not, and could not, in many cases adequately supply: perhaps, too, his Cyclopian style of building necessarily required the Lesbian rule.

It is here that we first trace in Greek literature the germs of that critical acumen, which Aristotle carried to the highest perfection amongst the Greeks. Herodotus not only discriminates between "the possible" and "the propable," he goes farther, and generally stamps his assertions with the image of the authority from which they emanated, that they may be taken exactly for what they are worth. He distinguishes what he knew himself to be true from what seemed to him true; the whole statements which rest on the authority of others, are marked by such terms as $\lambda \epsilon \gamma o \nu \sigma \iota$, $\phi a \sigma \iota$, $\kappa \tau \iota \lambda$. Again, when the myth he narrates is too great a task on his credulity, he begins to rationalize it into the limits of the possible and the probable (see especially Book II. 45, and I. 60, II. 49, 55, 57, IV. 95). Owing to a disregard of such pervading distinctions, our author has been grossly misrepresented as extravagant, and given to fabulous exaggeration.

In Rhet. III. 9, Aristotle speaks of the style of Herodotus as unperiodic (λέξις εἰρομένη): it is the farthest remove from a written, elaborated style, and most resembles word-of-mouth discourse, being made up of sentences thrown

together loosely, with phrases for the introduction or repetition of the subject.

We cannot better close these remarks than by the following eloquent quotation from Dahlmann, a most distinguished writer on this subject. "That which charms the reader of Herodotus is that child-like simplicity of heart which is ever the companion of an incorruptible love of truth, and that happy and winning style which cannot be attained by any art or pathetic excitement, and is found only where manners are true to nature: for while other pleasing discourses of men roll along like torrents, and noisily hurry through their short existence, the silver stream of his words flows on without concern, sure of its immortal source, everywhere pure and transparent, whether it be shallow or deep and the fear of ridicule, which sways the whole world, affects not the sublime simplicity of his mind."

ΉΡΟΔΟΤΟΥ ΊΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

ΚΛΕΙΩ.

'ΗΡΟΔΟΤΟΥ 'Αλικαρνησσήος ίστορίης ἀπόδεξις ήδε ες μητε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνω ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲν Έλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηταν τά τε ἄλλα, καὶ δι ἢν αἰτίην ἐπολέμησαν ἄλλήλοισι.

Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ 1 νενέσθαι της διαφορής. τούτους γάρ, ἀπὸ της Ἐρυθρής 📝 καλεομένης θαλάσσης απικομένους επί τήνδε την θάλασσαν. καλ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καλ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίησι μακρῆσι ἐπιθέσθαι ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ ᾿Ασσύρια, τῆ τε ἄλλη [χώρη] έσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς "Αργος τὸ δὲ "Αργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἄπασι τῶν ἐν τῆ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρη απικομένους δε τούς Φοίνικας ές δη το Αργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ήμέρη απ' ής απίκοντο, έξεμπολημένων σφι σχεδον πάντων, έλθειν έπὶ τὴν θάλασσαν γυναίκας, ἄλλας τε πολλάς, καὶ δή καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα τὸ δέ οἱ οὔνομα εἶναι, κατά τώυτο το καὶ "Ελληνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάγου. παύτας στάσας κατά πρύμνην της νεός, ωνέεσθαι των φορτίων, τών σφι ην θυμός μάλιστα καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους όρμησαι έπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας των γυναικων αποφυγέειν, την δε Ἰοῦν σὺν άλλησι άρπασθήναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας επ' Αιγύπτου. Ούτω μεν Ίουν ες Αίγυπτον 2 απικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ώς Φοινιμές καὶ τῶν ι δικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρώτον. Μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλή-HEROD. I.

νων τινάς (ου γάρ έχουσι τουνομα απηγήσασθαι) φαι της Φοινίκης ές Τύρον προσχόντας, άρπάσαι του βασ λέος την θυγατέρα Ευρώπην είησαν δ' αν οδτοι Κρητε ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτ Ελληνας αἰτίους της δευτέρης αδικίης γενέσθαι. κατο πλώσαντας γάρ μακρή νητ ές Αλάν τε την Κολχίδα κ έπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους και τάλλ των είνεκεν απίκατο, άρπάσαι του βασιλέος την θυγατέ Μήδειην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχον ἐς τὴν Ἑλλάδα κ ρυκα, αιτέειν τε δίκας της άρπαγης, και απαιτέειν τ θυγατέρα. τους δε υποκρίνασθαι, ώς ουδε εκείνοι 'Ιους τ Αργείης έδοσάν σφι δίκας της άρπαγης, οὐδε ών αὐτ 3 δώσειν εκείνοισι. Δευτέρη δε λέγουσι γενεή μετά ταυτ 'Αλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί έκ της Έλλάδος δι' άρπαγης γενέσθαι γυναικα, επιστ μενον πάντως ότι οὐ δώσει δίκας οὖτε γὰρ ἐκείνους δ δόναι. ούτω δη άρπάσαντος αὐτοῦ Ελένην, τοῖσι Ελλη δόξαι, πρώτον πέμψαντας αγγέλους, απαιτέειν τε Ελένη καὶ δίκας της άρπαγης αἰτέειν. τους δέ, προϊσχομένο ταθτα, προφέρειν σφι Μηδείης την άρπαγήν ώς οὐ δόι τες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σ 4 παρ' άλλων δικας γίνεσθαι. Μέχρι μεν ών τούτου, άρπο γας μούνας είναι παρ' αλλήλων το δε από τούτου, Ελ ληνας δή μεγάλως αίτίους γενέσθαι. προτέρους γαρ άρξω στρατεύεσθαι ές την 'Λσίην, η σφέας ές την Εύρώπη τὸ μέν νυν άρπάζειν γυναίκας, ανδρών αδίκων νομίζει έργον είναι τὸ δὲ άρπασθεισέων σπουδήν ποιήσασθα τιμωρέειν, ανοήτων τὸ δὲ μηδεμίαν ὤρην ἔχειν άρπο σθεισέων, σωφρόνων. δήλα γὰρ δὴ, ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβοι λέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ, τοὺς ἐκ τῆ λσίης, λέγουσι Πέρσαι, άρπαζομενέων τών γυναικώ · λόγον οὐδένα ποιήσασθαι Ελληνας δὲ Λακεδαιμονίη είνεκεν γυναικός στόλον μέγαν συναγείραι, καὶ ἔπειτ έλθόντας ές την Ασίην, την Πριάμου δύναμιν κατελείν από τούτου αιεί ήγήσασθαι το Έλληνικον σφίσι είνα πολέμιου. Την γαρ 'Ασίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρ βαρα οἰκειεθνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλ ληνικον ήγηνται κεχωρίσθαι.

Ουτω μέν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, και δια την Ίλίου 5 λωσιν εύρίσκουσι σφίσι ἐο<u>ῦσα</u>ν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς τους Ελληνας. Περί δε της Ιους ουκ ομολογέουσι ίερσησι ούτω Φοίνικες. ου γάρ άρπαγη σφέας χρησαένους λέγουσι άγαγειν αὐτὴν ές Αίγυπτον, άλλ ώς έν φ "Αργεϊ εμίσγετο τῷ ναυκλήρα τῆς νεός: επεί δε εμαθεν γκυος εουσα, αίδεομένη τους τοκέας, ούτω δη εθελοντην υτην τοισι Φοίνιξι συνεκπλώσαι, ώς αν μη κατάδηλος ένηται Ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καλ Φοίνικες λέγουσι ω δε περί μεν τούτων ουκ έρχομαι ερέων ώς ούτως ή λλως κως ταθτα έγένετο τον δε οίδα αὐτος πρώτον τάρξαντα άδίκων έργων ές τοὺς Έλληνας, τοῦτον σημήις, προβήσομαι ές τὸ π<u>ρόσω</u> τοῦ λόγου, όμοίως μικρά **τεξι**ι μι μεγάλα άστεα ανθρώπων επεξιών. 1τα γαρ το πάλαι κε εξιών. εγάλα ήν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε τὰ δὲ ἐπ΄ μεῦ ἢν μεγάλα, πρότερον ἢν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ι ν έπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τώυτῶ μένουσαν. τιμνήσομαι άμφοτέρων όμοίως.

Κροῖσος ἦν Αυδός μὲν γένος, παῖς δὲ ᾿Αλυάττεω, τύ- 6 αννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς ἍΑλυος ποταμοῦ· ος ρέων ἀπὸ εσαμβρίης μεταξύ Σύρων και Παφλαγόνων, έξίει προς ? 5.7.1. λορην ανεμον ές τον Ευξεινον καλεορενον πόντον. Ούτος τ') Α Κροισος, βαρβάρων πρώτος, των ήμεις ίδμεν, τους μεν Α. ατεστρέψατο Έλληνων ες φόρου απαγωγήν, τους δε, νίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ίωνάς τε καὶ λίολέας, καὶ Δωριέας τους ἐν τῆ ᾿Ασίη φίλους δὲ προσποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρό δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς τάντες Έλληνες ήσαν ελεύθεροι τὸ γὰρ Κιμμερίων στρά-τουμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμεμον, Κροίσου ἐὸν πρεσ-ρούτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγενετο τῶν πολίων, ἀλλ ἐξ Εμι πιδρομῆς ἀρπαγή. Η δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ? οῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομέους δὲ Μερμνάδας. Ἡν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἑλληνες ους σε πτερμνασως. Μυςσίλον ονομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, απόγονος δὲ στης Αλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων μέν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ βήλου, τοῦ ᾿Αλκαίου, πρώτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ζο γένετο Σαρδίων Κανδαύλης δε δ Μύρσου, ύστατος. οί 2 😵 ε πρότερου "Αγρωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης,

1-2

ησαν ειπόγονοι Λυδοῦ τοῦ "Ατυος ἀπ' ὅτευ ὁ δημος Α διος εκλήθη ό πᾶς οὖτος, πρότερον Μηων καλεόμεν παρα τούτων Ἡρακλείδαι ἐπιτραφθέντες ἔσχον τὴν ο χην έκ θεοπροπίου, έκ δούλης τε της Ίαρδάνου γεγονό καὶ Ἡρακλέος, ἄρξαντες μεν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενέ ανδρών, έτεα πέντε τε και πεντακόσια, παις παρά πατ έκδεκόμενος την άρχην, μέχρι Κανδαύλεω του Μύρσ 8 Ούτος δη ων ο Κανδαύλης ηράσθη της έωυτοῦ γυναικ έρασθεις δε, ενόμιζε οι είναι γυναικα πολλον πασέων κα λίστην. ώστε δὲ ταῦτα νομίζων ἢν γάρ οἱ τῶν αἰχμοψ ρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα τούτω Γύγη καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθε ό Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ είδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπ νέων. χρόνου δε οὐ πολλοῦ διελθόντος, Υχρην γάρ Κα δαύλη γενέσθαι κακώς,) έλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιά " Γύγη, ου γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περί τ " εἴδεος τῆς γυναικός (ὧτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόν "ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίες ὅκως ἐκείνην θεήσεαι γι "νήν." 'Ο δὲ μέγα ἀμβώσας, εἶπε "Δέσποτα, τίνα λέγ! " λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θ " σασθαι γυμνήν; άμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένω συνεκδύετ " καὶ τὴν αἰδῶ γυνή, πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξέ " ρηται, έκ τῶν μανθάνειν δεῖ ἐν τοῖσι ἐν τόδε ἐστὶ, σκ "πέειν τινά τὰ έωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην είναι π " σέων γυναικών καλλίστην καί σεο δέομαι μη δέεσθ 9 " ἀνόμων." 'Ο μεν δη, λέγων τοιαθτα, ἀπεμάχετο, ἀρρι δέων μή τι οι έξ αὐτέων γένηται κακόν. 'Ο δε άμειβε τοισδε "Θάρσει Γύγη καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμὲ, ώς σ "πειρώμενον λόγον τόνδε μήτε γυναΐκα την έμην, μή τι π "έξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ έγω μηχανήσομ "οὖτω, ὤστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γί "σε ές τὸ οἴκημα, ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὅπισθε τῆς ἀνοιγομ "νης θύρης στήσω μετά δ' έμε έσελθόντα παρέσται και "γυνή ή έμη ές κοίτον. κείται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνι " ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἐν ἕκαστον ἐκδύνουσα θήσ "καὶ κατ' ήσυχίην πολλην παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπέ "δε ἀπὸ του θρόνου στείχη ἐπὶ τὴν εὐνὴν, κατὰ νώτου "αὐτης γένη, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὄψεπ

" ίόντα διὰ θυρέων." 'Ο μὲν δὴ, ώς οὐκ ἐδύνατο διαφυγέειν, 10 , ην ετοίμος. ὁ δε Κανδαύλης, επεὶ εδόκεε ώρη της κοίτης θείναι, ήγαγε τὸν Γύγεα ές τὸ οἴκημα καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ή γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ είματα έθηειτο δ Γύγης. ώς δὲ κατὰ νώτου έγένετο, ιούσης της γυναικός ές την κοίτην, ύπεκδύς έχώρεε έξω. καὶ ή γυνη έπορα μιν εξιόντα μαθούσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθέειν, έν νόω έχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεα. παρά γὰρ τοῖσι Λυδοΐσι, σχεδον δε καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα όφθηναι γυμνὸν, ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μεν δη ούτως, ουδεν δηλώσασα, ήσυχίην είχει ώς δε 11 ήμέρη τάχιστα έγεγόνεε, των οίκετέων τους μάλιστα ώρα πιστούς έόντας έωυτη, ετοίμους ποιησαμένη, εκάλεε τον Γύγεα. Ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ήλθε καλεόμενος εώθεε γάρ καὶ πρόσθε, όκως ή βασίλεια καλέοι, φοιτάν ως δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, έλεγεν ή γυνή τάδε "Νῦν τοι δυοίν όδοιν παρεουσέων, " Γύγη, δίδωμι αίρεσιν, δκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι ή "γαρ Κανδαύλεα αποκτείνας, έμε τε καὶ την βασιληίην " έχε την Λυδών, η αὐτὸν σὲ αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν "δεί ως αν μη, πάντα πειθόμενος Κανδαύλη, του λοιπου " ίδης τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βου-" λεύσαντα δει ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ, τὸν ἐμὲ γυμνὴν θηη-" σάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα." Ο δὲ Γύγης τέως μεν απεθώυμαζε τὰ λεγόμενα μετὰ δε, ικέτευε μή μιν αναγκαίη ενδείν διακρίναι τοιαύτην αίρεσιν. οὐκων δή έπειθε, άλλ' ώρα αναγκαίην άληθέως προκειμένην, ή τὸν δεσπότεα ἀπολλύναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι. αίρέςται αὐτὸς περιείναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε: "Επεί "με αναγκάζεις δεσπότεα τον έμον κτείνειν, ουκ έθέλον-"τα, φέρε ακούσω τέω καὶ τρόπω ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ." ΄Η δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη, '' Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ή " όρμη έσται, όθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνήν " ύπνωμένω δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται." 'Ως δὲ ἤρτυσαν 12 τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετίετο δ Γύγης, οὐδέ οἱ ἢν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν άπολωλέναι, η Κανδαύλεα, είπετο ές τον θάλαμον τη

γυναικί καί μιν έκείνη, έγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ύπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένος Κανδαύλεω, ύπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ την γυναικα και την βασιληίην Γύγης του και 'Αργίλογος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν 13 ιάμβω τριμέτρω επεμνήσθη. "Εσχε δε την βασιληίην,

καὶ ἐκρατύνθη, ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δη οί Λυδοί δεινον εποιεύντο το Κανδαύλεω πάθος, καὶ έν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τώυτὸ οἴ τε τοῦ Γύγεω στασιώται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ανέλη μιν βασιλέα είναι Λυδών, τόνδε βασιλεύειν ην δε μη, ἀποδοθναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας την ἀρχήν ἀνείλε τε δή τὸ χρηστήριον, καὶ έβασίλευσεν ούτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι είπε ή Πυθίη, ώς Ἡρακλείδησι τίσις ήξει ές τον πέμπτον απόγονον Γύγεω. τούτου του έπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο. πρίν δη επετελέσθη

L Την μεν δη τυραννίδα ούτω έσχον οι Μερμνάδαι, τους Ἡρακλειδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφούς οὐκ ὀλίγα. ἀλλ' ὅσα μεν άργύρου αναθήματα έστι οι πλείστα εν Δελφοίσι. πάρεξ δε του ἀργύρου, χρυσον ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ, τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, κρητῆρές οί ἀριθμὸν εξ χρύσεοι ἀνακέαται. έστᾶσι δε οὖτοι ἐν τῶ Κορινθίων θησαυρώ, σταθμον έχοντες τριήκοντα τάλαντα άληθέι δε λόγω χρεωμένω, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου έστιν ο θησαυρός, άλλα Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος. Ούτος δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφούς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, Φρυγίης βασιλέα. Δάνέθηκε γάρ δή καὶ Μίδης τον βασιλήϊου θρόνου, ές του προκατίζων έδίκαζε, έόντα άξιοθέητον. κείται δὲ ὁ θρόνος οὖτος ἔνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητήρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὖτος καὶ ὁ ἄργυρος, τὸν ὁ Γύγης άνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος έπωνυμίην. Έσέβαλε μέν νυν στρατιήν καὶ οὖτος, έπεί τε ἦρξε, ἔς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσερά-

κοντα έτεα, τοῦτον μεν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες. "Αρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος 15 μυήμην ποιήσομαι οὖτος δὲ Πριηνέας τε εἶλε, ἐς Μίλητόν τε εσέβαλε επί τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι έξ ήθέων ύπο Σκυθέων των Νομάδων έξαναστάντες, ἀπικέατο ές την 'Ασίην, καὶ Σάρδις πλην της

ακροπόλιος είλου.

ζ "Αρδυος δὲ βασιλεύσαντος ένδς δέοντα πεντήκοντα 16 έτεα, έξεδέξατο Σαδυάττης ὁ "Αρδυος, καὶ έβασίλευσεν έτεα δυώδεκα Σαδυάττεω δὲ, Αλυάττης. Οὖτος δὲ Κυαξάρη τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνω ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι Κιμμερίους τε έκ της 'Ασίης εξήλασε' Σμύρνην τε την ἀπὸ Κολοφώνος κτισθείσαν είλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μέν νυν τούτων οὐκ ώς ήθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. άλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐων ἐν τη άρχη άξιαπηγητότατα τάδε ι Έπολέμησε Μιλησίοισι, 17 παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γαρ επολιόρκεε την Μίλητον τρόπω τοιώδε ζόκως μεν είη εν τη γη καρπός άδρος, τηνικαθτα εσέβαλλε την στρατιήν εστρατεύετο δε ύπο συρίγγων τε και πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικητου τε καὶ ἀνδρητου. ώς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὕτε κατέβαλλε, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἔα δὲ κατὰ χώρην έσταμεναι ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπον τον εν τη γη όκως διαφθείρειε, απαλλάσσετο οπίσω. της γαρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ώστε ἐπέδρης μη είναι έργον τη στρατιή. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλε δ Λυδος τῶνδε είνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι την γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμες ἔτεα ἕνδεκα ἐν τοῖσι τρώματα 18 μεγάλα διφάσια Μιλησίων έγένετο, έν τε Λιμενηίω γώρης της σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίω. τὰ μέν νυν εξ ἔτεα τῶν ενδεκα Σαδυάττης ὁ "Αρδυος ἔτι Λυδων ήρχε, ό καὶ ἐσβαλων τηνικαθτα ἐς τὴν Μιλησίην την στρατιήν (Σαδυάττης γαρ οὖτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον ην συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἐξ Αλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε, ὸς παραδεξάμενος,

(ώς καὶ πρότερον μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσείχε έντεταμένως. τοίσι δε Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰωνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφουνον, ὅτι μη Χίοι μοθνοι. οθτοι δέ τὸ όμοθον ανταποδιδόντες έτιμώρεον καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι 19 τον προς 'Ερυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. δεκάτω έτει ληΐου έμπιπραμένου ύπο της στρατίης, συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρήγμα ως άφθη τάχιστα τὸ λήΐον ἀνέμω βιώμενον, άψατο νηοῦ ᾿Αθηναίης, ἐπίκλησικ 'Ασσησίης. άφθεὶς δὲ ὁ νηὸς, κατεκαύθη, καὶ τὸ παραυτίκα μεν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο μετὰ δε, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Αλυάττης μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, είτε δη συμβουλεύσαντός τευ, είτε και αυτώ έδοξε πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ή Πυθίη απικομένοισι ές Δελφούς οὐκ ἔφη χρήσειν. πρὶν η του νηου της 'Αθηναίης ανορθώσουσι, του ενέπρησαν 20 χώρης της Μιλησίης ἐν ᾿Ασσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγώ ούτω ἀκούσας γενέσθαι. Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τούτοισι Περίανδρον τον Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλω τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξείνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ ᾿Αλυάττη γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως ἄν τι προειδώς πρὸς τὸ παρεὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μέν νυν ούτω λέγουσι Αλυάττης δὲ, ώς οἱ ταῦτα ἐξαγγέλθη, αὐτίκα έπεμπε κήρυκα ές Μίλητον, βουλόμενος σπονδάς ποιήσασθαι Θρασυβούλω τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον όσον αν τον νηον οἰκοδομῆ. ὁ μὲν δη ἀπόστολος ἐς την Μίλητον ην Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδως τὰ ᾿Αλυάττης μέλλοι ποιήσειν, μηχανᾶται τοιάδε. Όσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἐωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, έπεὰν αὐτὸς σημήνη, τότε πίνειν τε πάντας 22 καὶ κώμφ χρέεσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προαγόρευε Θρασύβουλος τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως αν δη δ κήρυξ ο Σαρδιηνός, ίδων τε σωρόν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τους ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείησι ἐόντας, ἀγγείλη 'Αλυάττη. τὰ δή καὶ ἐγένετο. ώς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκείνα ὁ

κήρυξ, καὶ είπας πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπηλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δί οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ ᾿Αλυάττης σιτοδηίην τε είναι ισχυρήν εν τη Μιλήτω και τον λεων τετρύσθαι ές τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος έκ της Μιλήτου τους έναντίους λόγους ή ώς αὐτὸς κατεδόκεε μετὰ δὲ, ή τε διαλλαγή σφι ἐγένετο, έπ' ὧ τε ξείνους ἀλλήλοισι είναι καὶ ξυμμάχους. καὶ δύο τε ἀντὶ ἐνὸς νηοὺς τῆ ᾿Αθηναίη ῷκοδόμησε ὁ ᾿Αλυάττης έν τη 'Ασσησώ, αὐτός τε έκ της νούσου ἀνέστη. κατά μεν τον προς Μιλησίους τε και Θρασύβουλον πόλεμον

Αλυάττη ὧδε ἔσχε.

Περίανδρος δε ήν Κυψέλου παίς, ούτος ό τῷ Θρασυ- 23 βούλω τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου. τω δη λέγουσι Κορίνθιοι (δμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) έν τῷ βίω θῶυμα μέγιστον παραστῆναι. Αρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἐόντων οὖδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον, πρώτον ανθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ποιήσαντά τε καὶ ονομάσαντα καὶ διδάξαντα εν Κορίνθω τοῦτον τὸν ᾿Αρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου δια- 24 τρίβοντα παρά Περιάνδρω, ἐπιθυμῆσαι πλώσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελήσαι οπίσω ές Κόρινθον απικέσθαι, δρμασθαι μέν νυν έκ Τάραντος, πιστεύοντα δε οὐδαμοῖσι μάλλον ή Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοΐον ανδρών Κορινθίων. τούς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν, τὸν ᾿Αρίονα ἐκβαλόντας έχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα μέν σφι προϊέντα, ψυχήν δὲ παραιτεόμενον. ούκων δη πείθειν αύτον τούτοισι) άλλα κελεύειν τούς πορθμέας η αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ώς αν ταφης έν γη τύχη, η έκπηδαν ές την θάλασσαν την ταχίστην. άπειληθέντα δὲ τὸν 'Αρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, έπειδή σφι ούτω δοκέοι, περιϊδέειν αὐτὸν ἐν τῆ σκευῆ πάση στάντα εν τοισι εδωλίοισι, αείσαι αείσας δε, ύπεδέκετο έωυτὸν κατεργάσασθαι καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ήδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν

1--5

δὲ, ἐνδωντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα έν τοῖσι έδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν όρθιον τελευτώντος δὲ τοῦ νόμου, ρίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν έωυτον, ώς είχε, συν τη σκευή πάση καὶ τους μεν ἀποπλέειν ές Κόρινθον τον δε, δελφίνα λέγουσι ύπολαβόντα έξενεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ές Κόρινθον σύν τη σκευή, και απικόμενον απηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Αρίονα μὲν ἐν φυλακῆ ἔχειν, οὐδαμῆ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ έχειν τῶν πορθμέων ώς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς, κληθέντας ίστορέεσθαι εί τι λέγοιεν περί 'Αρίονος, φαμένων δὲ ἐκείνων ώς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην, καί μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν εν Τάραντι, επιφανηναί σφι τον 'Αρίονα, ώσπερ έχων έξεπήδησε και τούς, έκπλαγέντας, οὐκ έχειν έτι έλεγχομένους άρνέεσθαι. Ταῦτα μέν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ ᾿Αρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ου μέγα έπι Ταινάρω, έπι δελφίνος έπεων ἄνθρωπος.

25 'Αλυάττης δε ὁ Λυδος τον προς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτά, βασιλεύσας έτεα έπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δε, ἐκφυγῶν τὴν νοῦσον δεύτερος οὖτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῦσι ἀναθημάτων Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, δς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου

κόλλησιν έξευρε.

26 Τελευτήσαντος δὲ 'Αλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροισος ὁ 'Αλυάττεω, ἐτέων ἐων ἡλικίην πέντε καὶ
τριήκοντα 'δς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο 'Εφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ 'Εφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ,
ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τὴ 'Αρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ
σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς
πόλιος, ἢ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἐπτὰ στάδιοι.
πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροισος μετὰ
δὲ, ἐν μέρει ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι
ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοισι δὲ αὐτῶν καὶ φαῦλα
27 ἐπιφέρων. 'Ως δὲ ἄρα οἱ ἐν τῷ 'Ασίŋ "Ελληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας

ποιησάμενος, επιχειρέειν τοίσι νησιώτησι. εόντων δέ οί πάντων ετοίμων ες την ναυπηγίην, οι μεν Βίαντα λέγουσι τον Πριηνέα απικόμενον ές Σάρδις, οί δὲ Πιττακον τον Μυτιληναΐον, εἰρομένου Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ την Έλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαθσαι την ναυπηγίην " Ω βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρ-" δις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἔχοντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι." σον δε, ελπίσαντα λέγειν εκείνον αληθέα, είπειν "Αὶ γὰρ "τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ "Αυδών παίδας σύν ἵπποισι." Τον δε, ύπολαβόντα φάναι. " Ω βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας " ίππευομένους λαβείν εν ηπείρω, οἰκότα ελπίζων νησιώ-"τας δε τί δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο, ἢ, ἐπεί τε τάχιστα " ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λα-" βείν ἀρώμενοι Λυδούς ἐν θαλάσση, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῆ " ήπείοω οἰκημένων Έλλήνων τίσωνταί σε, τοις σύ δου-"λώσας ἔχεις;" Κάρτα τε ήσθηναι Κροίσον τῷ ἐπιλόγω. καί οἱ (προσφυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι της ναυπηγίης. καὶ ούτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι "Ιωσι ξεινίην συνεθήκατο.

Χρόνου δε επιγινομένου, και κατεστραμμένων σχεδον 28 πάντων τῶν ἐντὸς ''Αλυος ποταμοῦ οἰκημένων (πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἐωυτῶ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροίσος εἰσὶ δὲ οίδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρήϊκες, οί Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κάρες, "Ιωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλου) κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσε- 29 πικτωμένου Κροίσου Λυδοίσι, απικυέουται ές Σάρδις άκμαζούσας πλούτω άλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταλ, οι τουτον τον χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ώς εκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ 'Αθηναίος, δς 'Αθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε έτεα δέκα, κατά θεωρίης πρόφασιν έκπλώσας, ίνα δή μή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθή λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιἦσαι ᾿Αθηναῖοι ὁρκίοισι γάρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα έτεα χρήσεσθαι νόμοισι τους άν σφι Σόλων θηται. Αὐτῶν δη ὧν τούτων 30 καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων είνεκεν, ἐς Αίγυπτον

ἀπίκετο παρὰ Αμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου μετὰ δὲ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιήγον κατά τοὺς θησαυρούς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ όλβια.] θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψάμενον, ώς οί κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε· "Ξεῖνε Αθη-"ναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, "καὶ σοφίης είνεκεν τής σής καὶ πλάνης, ώς φιλοσοφέων-" γην πολλην θεωρίης είνεκεν ἐπελήλυθας. νθν ων ίμερος " ἐπείρεσθαί μοι ἐπῆλθε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες όλ-" βιώτατον;" 'Ο μέν, έλπίζων είναι ανθρώπων όλβιώτατος, ταθτα ἐπειρώτα. Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, αλλα τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει "Ω βασιλεῦ, Τέλ-" λον 'Αθηναΐον" 'Αποθωυμάσας δὲ Κροΐσος τὸ λεχθὲν, είρετο επιστρεφέως "Κοίη δή κρίνεις Τέλλον είναι όλ-" βιώτατον;" 'Ο δὲ εἶπε "Τέλλω, τοῦτο μὲν, τῆς πό-" λιος εὖ ήκούσης, παίδες ἦσαν καλοί τε κάγαθοὶ, καί " σφι είδε άπασι τέκνα έκγενόμενα, καὶ πάντα παραμεί-" ναντα τοῦτο δὲ, τοῦ βίου εὖ ήκοντι, ώς τὰ παρ' ἡμῖν, " τελευτή του βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο, γενομένης " γὰρ 'Αθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν " Έλευσινι, βοηθήσας, και τροπήν ποιήσας των πολε-" μιων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί μιν 'Αθηναΐοι δημοσίη τε " ἔθαψαν αὐτοῦ τῆπερ ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μεγάλως."

31 ΧΩς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἴπας πολλά τε καὶ ὅλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· "Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι "γὰρ, ἐοῦσι γένος 'Αργείοισι, βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ "πρὸς τούτω, ρώμη σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμ- φότεροι ὁμοίως ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος· ἐούσης ὁρτῆς τῆ "Ηρη τοῖσι 'Αργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεῖ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν οἱ δέ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρη· ἐκκληϊόμενοι "δὲ τῆ ὥρη οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, "εἶλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἁμάξης δέ σφι ὀχέετο ἡ "μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομί-

"σαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν ταῦτα δέ σφι ποιήσασι,
"καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, τελευτὴ τοῦ βίου
"ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς
"ἄμεινον εἴη ἀνθρώπω τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν. 'Αρ"γεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν
"ῥώμην αἱ δὲ ᾿Αργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἴων τέκνων
"ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργω καὶ
"τῆ φήμη, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, εὔχετο, Κλέοβί
"τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέκνοισι, οῖ μιν ἐτίμησαν
"μεγάλως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπω τυχεῖν ἄριστόν
"ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐω-
"χήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι,
"οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλὶ ἐν τέλει τούτω ἔσχοντο. 'Αρ-
"γεῖοι δέ σφεων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελ-

" φούς, ώς 'ανδρών αρίστων γενομένων."

Σόλων μεν δη ευδαιμονίης δευτερεία ένεμε τούτοισι. 32 Κροίσος δε σπερχθείς, είπε " Ω ξείνε 'Αθηναίε, ή δε " ήμετέρη εὐδαιμονίη ούτω τοι ἀπέρριπται ές τὸ μηδὲν, " ώστε οὐδε ιδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας;" Ο δὲ εἶπε "Ω Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν " ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχώδες, ἐπειρωτῷς ἀνθρωπηΐων " πρηγμάτων πέρι ; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μέν " ἐστι ἰδέειν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλά δὲ καὶ παθέειν " ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὔρον τῆς ζόης ἀνθρώπφ προ-" τίθημι. οὖτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται " ήμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ··· ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔ-" τερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἰ " ώραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ές τὸ δέον, μηνες μέν " παρὰ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριή-" κουτα πέντε ήμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι " πεντήκοντα. τουτέων των άπασέων ήμερέων, των ές " τὰ ἐβδομήκοντα ἔτεα ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων " καὶ έξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ή έτέρη αὐτέων τῆ " έτερη ήμερη τὸ παράπαν οὐδεν όμοῖον προσάγει πρηγμα. " οὕτω ὧν, ὧ Κροῖσε, πᾶν ἐστι ἄνθρωπος συμφορή. ἐμοὶ "δε σὺ καὶ πλουτέειν μεν μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεύς " είναι πολλών ἀνθρώπων εκείνο δε το είρεο με, οὔκω σε

" έγω λέγω, πρίν αν τελευτήσαντα καλώς τον αίωνα πύ-" θωμαι. Του γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' " ήμέρην έχοντος ολβιώτερος έστι, εί μή οι τύχη έπί-" σποιτο, πάντα καλά έχοντα τελευτήσαι εὖ τὸν βίον. "πολλοί μεν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι " πολλοί δε μετρίως έχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μεν δή "μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοίσι προέχει τοῦ εὐτυ-"χέος μούνοισι ούτος δέ, του πλουσίου και ανολβίου "πολλοίσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι, καὶ ἄτην μεγά-" λην προσπεσούσαν ένεικαι δυνατώτερος ό δε, τοισίδε "προέχει εκείνου άτην μεν καὶ επιθυμίην οὐκ δμοίως " δυνατὸς ἐκείνω ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει" " ἄπηρος δὲ ἐστὶ, ἄνουσος, ἀπαθης κακῶν, εὖπαις, εὖειδης. " εί δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὖτος " ἐκεῖνος τὸν σὰ ζητεῖς, ἄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι" πρὶν δ' αν τελευτήση, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν κω ἄλ-" βιον, άλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν νυν ταῦτα συλλα-" Βεῖν ἄνθρωπον ἐόντα ἀδύνατόν ἐστι, ὥσπερ χώρη οὐδε-"μία καταρκέει πάντα έωυτη παρέχουσα, αλλά άλλο μέν " έχει, ετέρου δε επιδέεται ἡ δε αν τὰ πλείστα έχη, " άρίστη αύτη. ως δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα εν οὐδεν αυ-" ταρκές έστι το μεν γαρ έχει, άλλου δε ένδεές έστι. "δ' αν αυτών πλειστα έχων διατελέη, και έπειτα τελεν-" τήση εθχαρίστως του βίου, οδτος παρ' έμοι το οθνομα " τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιος ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ " χρή παντός χρήματος την τελευτήν κη αποβήσεται. "πολλοισι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὅλβον ὁ θεὸς, προρρίζους 33 " ἀνέτρεψε." Ταθτα λέγων τῷ Κροίσφ οὐ κως οὐτε έχαρίζετο, οὖτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς, ἀποπέμπεται κάρτα δόξας άμαθης είναι, δς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετείς, την τελευτήν παντός χρήματος δράν ἐκέλευε.

μετεις, την τεκευτην παντος χρηματος οράν εκεκευε.

Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον ὡς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἐωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ εὕδοντί ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθηίην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἢσαν δὲ τῷ Κροίσῷ δύο παῖδες τῶν οὕτερος μὲν διέφθαρτο ἢν γὰρ δὴ κωφός δύ δὲ ἔτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος οὔνομα

δέ οἱ ἦν "Ατυς. τοῦτον δὴ ὧν τὸν "Ατυν σημαίνει τῷ Κροίσω δ όνειρος, ώς απολέει μιν αίχμη σιδηρέη βληθέντα. δ δὲ ἐπεί τε ἐξεγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα. έωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, οὐδαμῆ ἔτι ἐπὶ τοιούτο πρήγμα έξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, έκ των ανδρεώνων έκκομίσας, ές τούς θαλάμους συνένησε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέση. "Εχοντος δέ οἱ 35 έν χερσί του παιδός τον γάμον, ἀπικνέςται ές τὰς Σάρδις ανήρ συμφορή έχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χείρας έων, Φρύξ μεν γενεή, γένεος δε του βασιληίου. παρελθών δε ούτος ές τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου έδέετο κυρήσαι Κροίσος δέ μιν έκάθηρε. έστι δέ παραπλησίη ή κάθαρσις τοίσι Λυδοίσι καὶ τοίσι "Ελλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, έπυνθάνετο δκόθεν τε καὶ τίς είη, λέγων τάδε ""Ωνθρωπε, "τίς τε έων, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ήκων, ἐπίστιος " έμολ έγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας;" 'Ο δὲ ἀμείβετο "' Ω βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεώ "είμι παις, οὐνομάζομαι δὲ "Αδρηστος φονεύσας δὲ "άδελφεον εμεωυτοῦ ἀέκων, πάρειμι εξεληλαμένος τε "ύπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἐστερημένος πάντων." Κροίσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε "Ανδρών τε φίλων τυγχάνεις " ἔκγονος ἐων, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους ἔνθα ἀμηχανή-" σεις χρήματος οὐδενὸς, μένων έν ήμετέρου. συμφορήν "δὲ ταύτην ώς κουφότατα φέρων, κερδανέεις πλεῖστον." Ο μεν δη δίαιταν είχε έν Κροίσου.

Έν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῷ τούτῷ, ἐν τῷ Μυσίῷ Οὐλύμπῷ 36 συὸς χρῆμα γίνεται μέγα ὁρμεώμενος δὲ οὖτος ἐκ τοῦ οἴρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακὸν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε "Ω βασιλεῦ, ὑὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῆ χώρη, ὸς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμε- ' ὁμενοι ἐλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ῶν προσδεόμεθά σευ, ' τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπεμψαι

" ήμιν, ώς ἄν μιν έξέλωμεν έκ της χώρης." Οἱ μὲν δή τούτων έδέοντο. Κροισος δέ, μνημονεύων του ονείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε "Παιδὸς μὲν πέρι τοῦ ἐμοῦ "μη μνησθητε έτι οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι νεό-" γαμός τε γάρ έστι, καὶ ταῦτά οι νῦν μέλει. Λυδών "μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. "καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἶναι ώς προθυμοτάτοισι 37 " συνεξελέειν ύμιν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης." Ταῦτα ἀμείψατο ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται δ τοῦ Κροίσου παις, ακηκοώς των εδέοντο οί Μυσοί οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε "Ω πάτερ, "τὰ κάλλιστα πρότερον κοτε καὶ γενναιότατα ήμιν ήν, " ές τε πολέμους καὶ ές ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν "νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε " τινὰ δειλίην μοι παριδών, οὐτε ἀθυμίην. νῦν τε τέοισί "με χρη ὄμμασι ές τε ἀγορην καὶ έξ ἀγορης φοιτέοντα "φαίνεσθαι; κοίος μέν τις τοίσι πολιήτησι δόξω είναι; "κοίος δέ τις τη νεογάμω γυναικί; κοίω δὲ ἐκείνη δόξει " ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὧν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τὴν θή-

"ρην, η λόγω ἀνάπεισον ὅκως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα 38 "οὕτω ποιεόμενα." \ Αμείβεται Κροῖσος τοῖσδε ""Ω "παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδών τοι, "ποιέω ταῦτα ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ΰπνω ἐπιστᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι, ὑπὸ γὰρ "αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν ταύ-"την, τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ "παραλαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ κως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζόης διακλέψαι. εῖς γάρ "μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐων παῖς τὸν γὰρ δὴ ἔτερον, 39 "διεφθαρμένον τὴν ἀκοὴν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι." 'Α-

νοιεφθαρμενον την ακοην, ουκ είναι μοι λογιζομαι. Αμείβεται ο νεηνίης τοισδε "Συγγνώμη μεν, ω πάτερ,
"τοι, ιδόντί γε όψιν τοιαύτην, περι έμε φυλακην έχειν"
το δε ου μανθάνεις, άλλα λέληθε σε το όνειρον, εμε τοι
"δίκαιον έστι φράζειν. φής τοι το όνειρον υπο αίχμης
"σιδηρέης φάναι εμε τελευτήσειν ύος δε κοιαι μεν είσι
"χειρες, κοίη δε αίχμη σιδηρέη, ην συ φοβέαι; εί μεν
"γαρ υπο οδόντος τοι είπε τελευτήσειν με, η άλλου τευ ο

"τι τούτω ἔοικε, χρην δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις νῦν δὲ " ύπὸ αλχμης. ἐπεί τε ὧν οὐ πρὸς ἄνδρας ήμιν γίνεται "ή μάχη, μέθες με." 'Αμείβεται Κροΐσος "Ω παῖ, 40 " έστι τῆ με νικᾶς, γνώμην ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπ-" νίου δς ων νεντκημένος ύπο σέο, μεταγινώσκω, με-"τίημί τε σε ίέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην." Είπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν Φρύγα 41

"Αδρηστον, ἀπικομένω δέ οἱ λέγει τάδε ""Αδρηστε, " έγω σε συμφορη πεπληγμένον άχάρι, τήν τοι οὐκ " ονειδίζω, εκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος έχω, " παρέχων πασαν δαπάνην νῦν ὧν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεθ "προποιήσαντος χρηστά ές σέ, χρηστοῖσί με άμείβεσ-"θαι) φύλακα παιδός σε τοῦ ἐμοῦ χρηίζω γενέσθαι, "ἐς ἄγρην ὁρμεομένου μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κα-" κοθργοι έπὶ δηλήσει φανέωσι ύμιν. πρὸς δὲ τούτω, "καὶ σέ τοι χρεών ἐστι ἰέναι ἔνθα ἀπολαμπρύνεαι τοῖσι " ἔργοισι πατρωϊόν τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ προσέτι ῥώμη " ὑπάρχει." 'Αμείβεται ὁ "Αδρηστος "΄ Ω βασιλεῦ, 42 " ἄλλως μεν έγω γε αν οὐκ ἤια ές ἄεθλον τοιόνδε οὔτε "γὰρ συμφορῆ τοιῆδε κεχρημένον οἰκός ἐστι ἐς ὁμήλικας " εὐ πρήσσοντας ἰέναι, οὖτε τὸ βούλεσθαι πάρα πολ-" λαχή τε αν ἴσχον ἐμεωυτόν. νῦν δὲ, ἐπεί τε σὐ " σπεύδεις, και δεί τοι χαρίζεσθαι, (ὀφείλω γάρ σε ἀμεί-" βεσθαι χρηστοίσι,) ποιέειν είμὶ ετοίμος ταῦτα. παίδά "τε σὸν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ "φυλάσσοντος είνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν." 🗘

Τοιούτοισι ἐπεί τε ούτος ἀμείψατο Κροίσον, ἤίσαν 43 μετά ταθτα έξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίησι καλ κυσί. απικόμενοι δε ές τον Οὔλυμπον το ὄρος, εζήτεον το θηρίον εύρόντες δὲ, καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλω, ἐσηκουτιζου. Ευθα δη ό ξείνος, ουτος δη ό καθαρθείς του φόνον, καλεόμενος δὲ "Αδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν άμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ό μεν δη βληθείς τη αίχμη εξέπλησε του ονείρου την φημην. έθεε δέ τις αγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τήν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδός μόρον εσήμηνε οί. Ο δε Κροίσος, τῶ θανάτω 44 τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι έδεινολογέετο,

ζτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς Φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῆ συμφορῆ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία Καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθώς εἴη ἐκάλες δὲ Ἐπίστιον τε καὶ Ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν του μεν Ἐπίστιον καλέων, διότι δη οἰκίοισι ύποδεξάμενος του ξείνου, φουέα του παιδος ελάνθανε βόσκων του δε Εταιρήϊου, ως φύλακα συμπέμψας 45 αὐτὸν, εύρήκοι πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν ὅπισθε δὲ εἴπετό οἱ δ Φονεύς. στας δε οὖτος πρό τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου έωυτον Κροίσω, προτείνων τὰς χείρας, ἐπικατασφάξαι μιν κελεύων τῶ νεκρῶ λέγων τήν τε προτέρην έωυτοῦ συμφορήν, καὶ ώς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθήραντα ἀπολωλεκώς είη, οὐδέ οἱ είη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε 'Αδρηστον κατοικτείρει, καίπερ έων έν κακώ ολκηίω τοσούτω, καλ λέγει προς αυτόν "Εχω, ω ξείνε, "παρά σεῦ πάσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ καταδι-" κάζεις θάνατον. εἶς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, "εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο ἀλλὰ θεῶν κού τις, " ος μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι." Κροίσος μέν νυν έθαψε ώς οίκὸς ην τὸν έωυτοῦ παίδα. . "Αδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, οὖτος δὴ ὁ φονεὺς μεν τοῦ έωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθή-ραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σημα, συγγινωσκόμενος ανθρώπων είναι των αυτος ήειδε βαρυσυμφορώτατος, έωυτον επικατασφάζει τῷ τύμβω. Κροίσος δε επι δύο έτεα εν πενθει μεγάλω καθήστο. του παιδός έστερημένος.

3 Μετὰ δὲ, ἡ ᾿Αστυάγεω τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἴ κως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. Μετὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηΐων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἦριστο παρά τε ᾿Αμφιά-δὲ ἐς Δωδώνην οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρά τε ᾿Αμφιά-

ρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταθτα μέν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροίσος. Λιβύης δὲ παρὰ "Αμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντηίων ὅ τι Φρονέσιεν ώς, εἰ Φρονέοντα την άληθηίην εύρεθείη, ἐπείρηταί σφεα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐν- 47 τειλάμενος δὲ τοίσι Λυδοίσι τάδε, ἀπέπεμπε ἐς τὴν διάπειραν των χρηστηρίων ἀπ' ής αν ήμέρης δρμηθέωσι έκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον, έκατοστη ήμέρη χρησθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, έπειρωτέοντας ο τι ποιέων τυγχάνοι ο Λυδών βασιλεὺς Κροισος ο 'Αλυάττεω. ἄσσα δ' ὰν ἔκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίση, συγγραψαμένους αναφέρειν παρ' έωυτόν. "Ο τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ες τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ έπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρω τόνω λέγει τάδε

Οἶδα δ' ἐγω ψάμμου τ' ἀριθμον, καὶ μέτρα θαλάσσης, καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω. 'Οδμή μ' ἐς φρένας ἢλθε κραταιρίνοιο χελώνης έψομένης ἐν χαλκῷ ἄμ' ἀρνείοισι κρέεσσι, ἢ χαλκὸς μὲν ὕπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπιέσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, 48 οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὡλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμοὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήῖον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ εψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέω, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω 49

τῷ Κροίσω ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν ᾿Αμφιάρεω τοῦ μαντητου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἶπαι ὅ τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε

μαντήϊον άψευδες εκτήσθαι.

50 ° Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλησι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ίλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ είματα πορφύρεα, καὶ κιθώνας, νηήσας πυρήν μεγάλην, κατέκαιε έλπίζων τον θεον μαλλόν τι τούτοισι ανακτήσεσθαι Λυδοισί τε πασι . προείπε, θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τούτῷ ὅ τι ἔχοι έκαστος. ώς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσον ἄπλετον, ήμιπλίνθια έξ αὐτοῦ έξήλαυνε μέν τὰ μακρότερα, ποιέων έξαπάλαιστα ἐπὶ δὲ τὰ Βραχύτερα, τριπάλαιστα ύψος δὲ, παλαιστιαῖα ἀριθμον δε, επτακαίδεκα και εκατόν και τουτέων, απέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρίτον ἡμιτάλαντον Έκαστον Ελκοντα. τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν διτάλαντα εποιέετο δε και λέοντος εἶκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, έλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὖτος ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ήμιπλινθίων ἐπὶ γὰρ τούτοισι ίδρυτο καὶ νῦν κεῖται έν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν ἔβδομον ημιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ημιτάλαντον. 51 Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροίσος ταθτα ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς καὶ τάδε ἄλλα ἄμα τοῖσι κρητήρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο έπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηὸν, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὖτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρώ, Έλκων σταθμόν ἔννατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι δυώδεκα μυέας ό δε άργύρεος, επί του προνηίου της γωνίης, χωρέων αμφορέας έξακοσίους. ἐπικίρναται γάρ ύπὸ Δελφων Θεοφανίοισι φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον είναι καὶ έγω δοκέω, οὐ γάρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε άργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οι ἐν τῷ Κορινθίων

θησαυρώ έστασι καὶ περιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ, φαμένων είναι ανάθημα οὐκ ορθώς λέγοντες έστι γάρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος γαρίσασθαι τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα, οὖκ ἐπιμνήσομαι. άλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὖ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων έστι ου μέντοι των γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλά ἀπέπεμψε άμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἴδωλον χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι είναι προς δε, και της εωυτού γυναικός τά ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφούς ἀπέπεμψε τῷ δὲ ᾿Αμφιάρεῳ, 52 πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν, όμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν τῆσι λόγχησι ἐὸν ὁμοίως χρύσεον τὰ ἔτι καὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβησι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἰπόλλωνος.

Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ 53 δῶρα ἐς τὰ ἱρὰ ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτῶν τὰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον; 'Ως δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες "Κροῖσος, ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, "νομίσας τάδε μαντήϊα εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν "τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας "ἐπειρωτῷ, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα "στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον;" Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τῶυτὸ αἱ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσω, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχήν μιν καταλῦσαι. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι. 'Επεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ 54 θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρη-

στηρίοισι πάγχυ τε έλπίσας καταλύσειν την Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθώ, Δελφοὺς δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πληθος, κατ' ἄνδρα δύο στατηρσι ἔκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσω καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένω αὐτῶν γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν 55 ἀεὶ χρόνον. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ μαντηΐου ἀληθηίην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρῷ τάδε·

'Αλλ' ὅτ' ἀν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται, καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρὲ, πολυψήφιδα παρ' Ερμον φεύγειν, μηδὲ μένειν, μήδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

56 Τούτοισι έλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ήσθη, έλπίζων ήμιονον οὐδαμὰ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων οὐδι ων αὐτὸς, οὐδε οἱ εξ αὐτοῦ, παύσεσθαί κοτε της άρχης. Μετά δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε ίστορέων, τους αν Έλληνων δυνατωτάτους έόντας προσκτήσαιτο φιλους. ίστορέων δὲ, εύρισκε Λακεδαιμονίους καὶ 'Αθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τούς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα έόντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν, Πελασγικόν τὸ δὲ, Ἑλληνικον έθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῆ κω έξεχώρησε τὸ δὲ, πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιληρος οίκεε γην την Φθιώτιν έπι δε Δώρου τοῦ "Ελληνος, την ύπο την "Οσσαν τε καὶ τον Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὡς ἐξανέστη ύπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδω, Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ έκ της Δρυοπίδος ούτως ές Πελοπόννησον έλθον, Δωρικὸν ἐκλήθη.

57 "Ην τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οἰκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι. εἰ δὲ χρεών ἐστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἱ ὅμουροἱ κοτε ἤσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι, οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν

νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκισάντων ἐν Ἑλλησπόντω, οἰ σύνοικοι ἐγένοντο ᾿Αθηναίοισι καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικά εόντα πολίσματα τὸ οὔνομα μετέβαλε εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεί λέγειν, ήσαν οί Πελασγοί βάρβαρον γλώσσαν ίέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικον, το 'Αττικον έθνος, έον Πελασγικον, αμα τη μεταβολή τή ές "Ελληνας καὶ τὴν γλώσσαν μετέμαθε. καὶ γαρ δη ούτε οι Κρηστωνιήται ουδαμοίσι των νύν σφεας περιοικεόντων είσι δμόγλωσσοι, οίτε οι Πλακιηνοί σφίσι δε, δμόγλωσσοι δηλοῦσί τε, ὅτι, τὸν ηνείκαντο γλώσσης χαρακτήρα μεταβαίνοντες ές ταῦτα τὰ χωρία, 58 τοῦτον ἔχουσι ἐν φυλακῆ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μεν. ἐπεί τε ἐγένετο, αἰεί κοτε τῆ αὐτῆ διαχρέεται, ώς έμοι καταφαίνεται είναι ἀποσχισθέν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν δρμεώμενον, αὔξηται ἐς πληθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων Βαρβάρων συχνών. προς δη ων έμοι τε δοκέει οιδέ τὸ Πελασγικον ἔθνος, ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμὰ μεγάλως αὺξηθῆναι.

Τούτων δη ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν ᾿Αττικὸν κατε- 59 γόμενον τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροίσος ύπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος 'Αθηναίων. Ίπποκράτει γάρ, εόντι ίδιώτη, καὶ θεωρέοντι τὰ 'Ολύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γάρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες, καὶ κρεῶν τε εόντες έμπλεοι καὶ ύδατος, άνευ πυρὸς έζεσαν, καὶ ύπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχών, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱπποκράτεϊ, πρώτα μεν γυναικα τεκνοποιον μη άγεσθαι ές τὰ οἰκία εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν καὶ εί τις οι τυγχάνει έων παις, τούτον απείπασθαι. ούκων, ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος, πείθεσθαι θέλειν τὸν Ίπποκράτεα γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, δς, στασιαζόντων των παράλων καὶ των έκ τοῦ πεδίου 'Αθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τοῦ 'Αλκμαίωνος, τών δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου 'Αρι-

στολαίδεω, καταφρονήσας την τυραννίδα, ήγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας, καὶ τῷ λόγω τῶν ὑπερακρίων προστάς, μηχανάται τοιάδε. τρωματίσας έωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ήλασε ές την άγορην το ζεύγος, ώς έκπεφευγώς τους έχθρους, οί μιν έλαύνοντα ές άγρον ήθέλησαν ἀπολέσαι δήθεν εδέετο τε τοῦ δήμου φυλακής τινός πρός αὐτοῦ κυρήσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας έν τη πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίη, Νίσαιάν τε έλων, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. Ὁ δὲ δῆμος δ τῶν ᾿Αθηναίων έξαπατηθεὶς, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οὶ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γάρ κορύνας έχοντες είποντό οἱ ὅπισθε. συνεπαναστάντες δὲ οὖτοι άμα Πεισιστράτω, έσχον την ακρόπολιν. ένθα δη δ Πεισίστρατος ἦρχε ᾿Αθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας ἐπί τε τοῖσι κατεστεώσι ένεμε την πόλιν, κοσμέων καλώς τε καὶ εὖ. 60 Μετά δε ού πολλον χρόνον τώυτο φρονήσαντες οί τε τοῦ Μεγακλέους στασιώται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου, έξελαύνουσί μιν. ούτω μεν Πεισίστρατος έσχε το πρώτον 'Αθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὖκω κάρτα ἐρριζωμένην έχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις έκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τη στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτω, εί βούλοιτό οι την θυγατέρα έχειν γυναικα έπι τή τυραννίδι. ενδεξαμένου δε τον λόγον και δμολογήσαντος έπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῆ κατόδω πρηγμα εὐηθέστατον, ώς έγω εύρίσκω, μακρώ έπεί γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Έλληνικὸν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης ηλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον εί καὶ τότε γε οδτοι ἐν Αθηναίοισι, τοίσι πρώτοισι λεγομένοισι είναι Έλλήνων σοφίην, μηχανώνται τοιάδε. Έν τῷ δήμω τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνη, τη οὐνομα ην Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων ἀπολείπουσα τρείς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην την γυναίκα σκευάσαντες πανοπλίη, ες άρμα εσβιβάσαντες, καὶ προδέξαντες σχημα οδόν τι έμελλε εὐπρεπέστατον φανέεσθαι έχουσα, ήλαυνον ές τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οδ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι, λέγοντες τοιάδε· "Ω
"'Αθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῷ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ
"ἡ 'Αθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα, κατάγει ἐς
"τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο, ὡς 'Αθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ οἱ ἐν τῷ
ἄστεῖ πειδόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν,
προσεύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πει-

σίστρατον.

 ${
m A}$ πολα ${
m eta}$ ων δ ${
m e}$ την τυραννί ${
m \delta}$ α τρόπ ${
m eta}$ τ ${
m eta}$ ε ${
m i}$ ρημ ${
m e}$ ν ${
m eta}$ ό ${
m 6}$ ${
m 1}$ Πεισίστρατος, κατά την δμολογίην την προς Μεγακλέα γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέους την θυγατέρα. οία δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων έναγέων είναι των 'Αλκμαιωνιδέων, οὐ βουλόμενός οί γενέσθαι έκ της νεογάμου γυναικός τέκνα, εμίσηετό οί ού κατὰ νόμον, τὰ μέν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή μετά δὲ, εἴτε ίστορεύση, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῆ έωυτης μητρί ή δὲ, τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, άτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῆ δὲ, ὡς εἶχε, καταλλάσσετο την έχθρην τοίσι στασιώτησι. μαθών δε ό Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἐωυτῷ, ἀπαλλάσσετο έκ της χώρης τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ές Έρετριαν, εβουλεύετο άμα τοῖσι παισί. Ίππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ανακτασθαι όπίσω την τυραννίδα, ένθαθτα ήγειρον δωτίνας έκ των πολίων, αι τινές σφι προηδέατό κού τι. πολλών δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα, Θηβαίοι ύπερεβάλοντο τῆ δόσει τῶν χρημάτων. μετά δὲ, οὐ πολλῷ λόγω εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι έξήρτυτο ές τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Αργείοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, διὰ 62 ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρώτον τῆς Αττικής ἴσχουσι Μαραθώνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισι, οί τε έκ του άστεος στασιώται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἶσι ἡ

τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἢν ἀσπαστότερον. Οὖτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο· ᾿Αθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἔως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον. ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὖτοί τε πανστρατιῷ ἤισαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἤισαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τῶυτὸ συνιόντες ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος ᾿Αθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείη πομπῷ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτω ᾿Αμφίλυτος ὁ ᾿Ακαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσιών χρῷ ἐν ἑξαμέτρω τόνω, τάδε λέγων·

Ερριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

63 'Ο μὲν δή οἱ ἐνθεάζων χρῷ τάδε Πεισίστρατος δὲ, συλλαβών τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. 'Αθηναιοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες, τοὺς 'Αθηναίους τρέπουσι. φευγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφατάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ 'Αθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπε· οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ 'Αθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχών 'Αθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχών 'Αθηνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι, τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων 'όμήρους τε τῶν παραμεινάντων 'Αθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμω, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμν) πρός τε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθ- ἡρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε. ἐπ' ὅσον ἔποψις

τοῦ ἱροῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεε ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δ ήλου. καὶ Πεισίστρατος μεν ετυράννευε 'Αθηναίων 'Αθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῆ μάχη ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ

'Αλκμαιωνίδεω έφευγον έκ της οἰκηίης.

Τοὺς μέν νυν 'Αθηναίους τοιαθτα τὸν χρόνον τοθ- 65 τον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους έκ κακών τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ εόντας ήδη τῷ πολέμω κατυπερτέρους Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτη, τούς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρός Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. το δε έτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδον πάντων Έλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισι ἀπρόσ-μικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργου, των Σπαρτιητέων δοκίμου ανδρός, ελθόντος ες Δελφούς έπὶ τὸ χρηστήριον, ώς ἐσήϊε ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε

"Ηκεις, ὧ Λυκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν, Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν 'Ολύμπια δώματ' έχουσι. διζω ή σε θεον μαντεύσομαι, ή ανθρωπον. άλλ' έτι καὶ μαλλον θεον έλπομαι, ω Λυκόοργε.

Οί μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησι. ως δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦρ-γον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν έωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ώς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρός τε τούτοισι τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μετα- 66 βαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργφ τελευτήσαντι ίρον είσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἱα δὲ ἔν τε χώρη άγαθη, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δή σφι οὐκέτι ἀπέχρα ήσυχίην άγειν, άλλα καταφρονήσαντες 'Αρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζουτο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάση τἢ ᾿Αρκάδων χώρη. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρậ τάδε·

'Αρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὖ τοι δώσω. πολλοὶ ἐν 'Αρκαδίη βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασι, οἷ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγω δέ τοι οὖ τι μεγαίρω· δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι, καὶ καλὸν πεδίον σχοίνω διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ᾿Αρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῷ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἑσσωθέντες δὲ τἢ συμβολἢ, ὅσοι αὐτῶν ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῷ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὖται, ἐν τῆσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέη, περὶ τὸν νηὸν τῆς ᾿Αλέης ᾿Αθηναίης

κρεμάμεναι.

67 Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν 'Αναξανδρίδεω τε καὶ 'Αρίστωνος βασιλητην ἐν Λακεδαίμονι, ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἑσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπειρώτεον, τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ 'Ορέστεω τοῦ 'Αγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἶοί τε ἐγινέατο τὴν θήκην τοῦ 'Ορέστεω, ἔπεμπον αὖτις τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ 'Ορέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε'

*Εστι τις 'Αρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ, ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης, καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κείται. ἔνθ' 'Αγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα· τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσση.

'Ως δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον

της έξευρέσιος οὐδεν έλασσον, πάντα διζήμενοι ές οδ δη Λίχης, τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσὶ τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ των ίππέων αιεί οι πρεσβύτατοι, πέντε έτεος εκάστου τούς δεί τούτον του ένιαυτον. του αν εξίωσι εκ τών ίππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους μη έλινύειν ἄλλους ἄλλη. Τούτων ὧν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀν-68 εθρε εν Τεγέη, και συντυχίη χρησάμενος και σοφίη. έούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, έλθων ες χαλκήτον, εθηείτο σίδηρον εξελαυνόμενον καὶ ἐν θώυματι ἢν, δρέων τὸ ποιεόμενον. μαθών δέ μιν ό γαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου. "Η κου αν, ω ξείνε Λάκων, εί περ είδες τό περ έγω, "κάρτα αν εθώυμαζες, όκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θωυμα " ποιεύμενος την έργασίην τοῦ σιδήρου. έγω γαρ έν τήδε " θέλων τη αιλή φρέαρ ποιήσασθαι, ορύσσων επέτυχον "σορφ έπταπήχει ύπο δε απιστίης μη μεν γενέσθαι "μηδαμα μέζονας ανθρώπους των νῦν, ἀνφξα αὐτην, καὶ "είδον τον νεκρον μήκει ίσον έόντα τῆ σορῷ. μετρήσας "δὲ, συνέχωσα ὀπίσω." 'Ο μὲν δή οἱ ἔλεγε τά περ οπώπεε δ δε, εννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν 'Ορέστεα κατά τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῆδε συμβαλλεόμενος του γαλκέος δύο δρέων φύσας, τους ανέμους εύρισκε έόντας τον δε άκμονα και την σφύραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πημα ἐπὶ πηματι κείμενον κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ώς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. Συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθών ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ές Τεγέην, καὶ φράζων την έωυτοῦ συμφορήν πρός τὸν χαλκέα, έμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνω δε ως ανέγνωσε, ενοικίσθη. ανορύξας δε τον τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅκως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμω ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιου ἤδη δέ σφι καὶ ή πολλη της Πελοποννήσου ην κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ές Σπάρτην άγγέλους δώρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης, εντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρην. δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον "Επεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν " τε καὶ ἄλλων έθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε Ο Λακε-" δαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ελληνα φίλον πσοσ-" θέσθαι, ύμέας γὰρ πυνθάνομαι προεστάναι τῆς Ἑλλά-" δος, ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος "τε θέλων γενέσθαι και σύμμαχος ἄνευ τε δόλου και " ἀπάτης." Κροίσος μεν δή ταθτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσω γενόμενον, ήσθησάν τε τῆ ἀφίξεϊ τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης καὶ γάρ τινες αὐτούς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερου έτι γεγουυίαι. πέμψαντες γάρ οί Λακεδαιμόνιοι ές Σάρδις, χρυσον ωνέοντο, ές άγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι, τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ίδρυται 'Απόλλωνος Κροίσος δέ σφι ώνεο-70 μένοισι έδωκε δωτίνην. Τούτων τε ων είνεκεν οι Λακεδαιμόνιοι την συμμαχίην έδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Έλληνων, αίρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μέν, αὐτοὶ ἦσαν ετοιμοι επαγγείλαντι τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητήρα χάλκεον, ζωδίων τε έξωθεν πλήσαντες περί τὸ γείλος, και μεγάθει τριηκοσίους άμφορέας χωρέοντα ήγον, δώρον βουλόμενοι άντιδοθναι Κροίσω. οὖτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε οἱ μεν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ώς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν, νηυσὶ μακρήσι ἐπιπλώσαντες. αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι, ώς ἐπεί τε ύστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τον κρητήρα, επυνθάνοντο δε Σάρδις τε καὶ Κροίσον ήλωκέναι, απέδοντο τὸν κρητήρα ἐν Σάμφ, ἰδιώτας δὲ άνδρας πριαμένους άναθειναί μιν ές τὸ Ἡραίον τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν, ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ώς ἀπαιρεθείησαν ύπὸ Σαμίων. κατὰ μέν νυν τὸν κρητήρα ούτως ἔσχε.

71 Κροίσος δὲ άμαρτών τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρα-

τηίην ες Καππαδοκίην, ελπίσας καταιρήσειν Κυρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι έπι Πέρσας, τών τις Λυδών, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν είναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσω τάδε (οὔνομά οἱ ἢν Σάνδανίς) "Ω βασι-" λεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζεαι. "οὶ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην " ἐσθῆτα φορέουσι σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' "όσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην πρὸς δὲ, οὐκ "οἴνω διαχρέονται, ἀλλὰ ύδροποτέουσι οὐ σῦκα δὲ " ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν "δή, εἰ νικήσεις, τί σφεας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή " ἐστι μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῆς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ "ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, "περιέξονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μέν νυν θεοῖσι " ἔχω χάριν, οι οὐκ ἐπὶ νόον ποιέουσι Πέρσησι στρα-"τεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς." Ταῦτα λέγων, οὺκ ἔπειθε τὸν Κροίσον. Πέρσησι γάρ, πρίν Λυδούς καταστρέψασθαι, ην ούτε άβρον, ούτε άγαθον ουδέν. Οι δε Καππαδόκαι 72 ύπο Έλλήνων Σύριοι ονομάζονται ήσαν δε οι Σύριοι οδτοι, τὸ μὲν πρότερον ἡ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ οὖρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς άρχης και της Αυδικης δ Αλύς ποταμός δς ρέει έξ Αρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν έν δεξιή έχει ρέων, έκ δὲ τοῦ επέρου Φρύγας παραμει-Βόμενος δε τούτους, και ρέων άνω προς βορέην άνεμον, ένθεν μεν Συρίους Καππαδόκας απέργει, έξ εθωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ "Αλυς ποταμὸς ἀποτάμνει σχε-δὸν πάντα τῆς 'Ασίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ές τον Εύξεινον πόντον. έστι δε αύχην οδτος της χώρης ταύτης άπάσης μηκος όδου, εὐζώνω άνδρί πέντε ήμέραι αναισιμοῦνται.

Έστρατεύετο δε δ Κροίσος επί την Καππαδοκίην 73 τωνδε είνεκα και γης ιμέρω, προσκτήσασθαι προς την έωυτοῦ μοῖραν βουλόμενος καὶ μάλιστα, τῷ χρηστηρίφ πίσυνος ἐών, καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ ᾿Αστυάγεος Κῦρον. ᾿Αστυάγεα γὰρ, τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροί-

σου μέν γαμβρον, Μήδων δὲ βασιλέα, Κύρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος είχε, γενόμενον γαμβρον Κροίσω ώδε. Σκυθέων των νομάδων είλη ανδρών στασιάσασα, ύπεξηλθε ες γην την Μηδικήν. έτυράννευε δε τον χρόνον τοθτον Μήδων Κυαξάρης, ο Φραόρτεω, τοθ Δηϊόκεω δς τους Σκύθας τούτους το μέν πρώτον περιείπε εὐ, ώς ἐόντας ἰκέτας ὤστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιεόμενος αὐτοὺς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε έκμαθέειν, και την τέχνην των τόξων. χρόνου δε γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ αιεί τι φερόντων, καί κοτε συνήνεικε έλειν σφεας μηδέν νοστήσαντας δε αὐτοὺς κεινῆσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης (ἦν γάρ, ώς διέδεξε, οργήν άκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε οί δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ώστε ανάξια σφέων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ένα κατακόψαι σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ώσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν. Κυαξάρει δουναι φέροντες, ώς άγρην δήθεν δόντες δέ, την ταχίστην κομίζεσθαι παρά 'Αλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ες Σάρδις. ταῦτα καὶ δη εγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαντο καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, ᾿Αλυάττεω 74 ίκεται εγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ ᾿Αλυάττης έξεδίδου τους Σκύθας έξαιτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοίσι Λυδοίσι καὶ τοίσι Μήδοισι έγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε έν τοίσι πολλάκις μέν οἱ Μήδοι τοὺς Λυδοὺς ἐτίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους ἐν δὲ, καὶ νυκτομαγίην τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης τον πόλεμον, τῷ ἔκτῷ ἔτεῖ συμβολης γενομένης, συνήνεικε ώστε της μάχης συνεστεώσης την ημέρην έξαπίνης νύκτα γενέσθαι. την δε μεταλλαγήν ταύτην της ημέρης Θαλής δ Μιλήσιος τοῖσι Ίωσι προηγόρευσε έσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον, ἐν ὧ δὴ καὶ ἐγένετο ή μεταβολή. οι δὲ Λυδοί τε καὶ οι Μῆδοι ἐπεί τε είδον νύκτα αντί ήμέρης γινομένην, της μάχης τε έπαθσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ άμφότεροι εἰρήνην έωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οίδε, Συέννεσίς τε ὁ Κιλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος οὖτοί

75

Ą

σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν ᾿Αλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα ᾿Αρύηνιν ᾿Αστυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. "Ορκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τά περ τε "Ελληνες καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμοχροιίην, τὸ αἷμα

αναλείχουσι αλλήλων.

Τοῦτον δὴ ὧν τὸν ᾿Αστυάγεα Κῦρος, ἐόντα ἑωυτοῦ 75 μητροπάτορα, καταστρεψάμενος έσχε δι' αἰτίην τὴν έγω έν τοισι όπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροισος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται έπὶ Πέρσας, καὶ δή καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, έλπίσας πρὸς έωυτοῦ τὸν χρησμὸν είναι, έστρατεύετο ές την Περσέων μοίραν. 'Ως δὲ ἀπίκετο έπι τον "Αλυν ποταμον ο Κροίσος, το ένθεθτεν, ώς μέν έγω λέγω, κατά τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν ως δε ό πολλος λόγος Έλλήνων, Θαλης οι ό Μιλήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας,) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλην ἐν τῷ στρατοπέδω, ποιησαι αὐτῷ τὸν ποταμον, εξ ἀριστερῆς χειρος ρέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ εκ δεξιῆς ρέειν ποιῆσαι δὲ ὧδε. ἀνωθεν τοῦ στρατοπέδου αρξάμενον, διώρυχα βαθέην ορύσσειν, άγοντα μηνοειδέα, όκως αν το στρατόπεδον ίδρυμένον κατά νώτου λάβοι, ταύτη κατά την διώρυχα έκτραπόμενος έκ τῶν ἀρχαίων ρεέθρων, καὶ αὖτις παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ές τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ώστε, ἐπεί τε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρη διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ρέεθρον ἀποξηρανθήναι. άλλά τοῦτο μέν οὐ προσίεμαι κῶς γὰρ οπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροίσος δὲ, ἐπεί 76 τε διαβάς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς την Πτερίην καλεομένην (ή δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνω πόντω μάλιστά κη κειμένη δυθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων των Συρίων τους κλήρους. και είλε

١

μεν των Πτερίων την πόλιν, και ηνδραποδίσατο είλε δε τάς περιοικίδας αὐτης πάσας. Συρίους τε, οὐδεν εόντας αίτίους, αναστάτους εποίησε. Κύρος δε αγείρας τὸν έωυτοῦ στρατὸν, καὶ παραλαβών τοὺς μεταξὸ οἰκέοντας πάντας, ηντιούτο Κροίσω. πρίν δε εξελαύνειν δρμήσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ές τούς "Ιωνας, έπειρατό σφεας από Κροίσου απιστάμεναι Ίωνες μέν υυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ώς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσω, ἐνθαῦτα ἐν τῷ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρώατο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς: γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλών, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτός ἐπελθούσης.

τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφότερα ούτως ήγωνίσατο.

Κροίσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλήθος τὸ ἐωυτοῦ στράτευμα (ἦν γάρ οἱ ὁ συμβαλών στρατὸς πολλὸν έλάσσων η δ Κύρου) τοῦτο μεμφθείς, ώς τη ύστεραίη οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιών ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, έν νόω έχων, παρακαλέσας μεν Αίγυπτίους κατά το ορκιον, (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς "Αμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ήπερ πρὸς Λακεδαιμονίους,) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους, (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίη ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρείναι ἐς χρόνον ἡητόν άλίσας τε δή τούτους, καὶ τὴν έωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἄμα τῷ ἦρι στρατεύειν έπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ώς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας κατὰ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ές πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ές Σάρδις. του δε παρεόντα και μαχεσάμενον στρατον Πέρσησι, δς ην αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπεὶς, διεσκέδασε οὐδαμὰ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κυρος έλάσει έπι Σάρδις.

Ταῦτα ἐπιλεγομένω Κροίσω τὸ προάστειον πῶν ὀφίων 78 ένεπλήσθη. φανέντων δε αὐτῶν, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομάς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροῖσω, ώσπερ καὶ ἢν, έδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ έπεμπε θεοπρόπους ές των έξηγητέων Τελμησσέων. άπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὖκ ἐξεγένετο Κροίσω ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἥλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσω ἐπὶ τὴν χώρην, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄψιν εἶναι γῆς παίδα, ἵππον δὲ, πολέμιον τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησσέες μέν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσω ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἶδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

Κύρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν 79 μάχην τὴν γενομένην ἐν τῆ Πτερίη, μαθών ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροίσος διασκεδάν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος εύρισκε πρηγμά οί είναι έλαύνειν ώς δύναιτο τάχιστα έπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον άλισθῆναί τῶν Λυδών την δύναμιν. ώς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατά τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσω ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς άπορίην πολλήν άπιγμένος, ώς οί παρά δόξαν έσχε τά πρήγματα η ώς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ές μάχην. ην δε τουτον τον χρόνον έθνος οὐδεν έν τη Ασίη οὔτε ανδρειότερον, οὔτε αλκιμώτερον τοῦ Λυδίου. ή δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δούρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ήσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί. Ές τὸ 80 πεδίον δε συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὸν μέγα τε καὶ ψιλὸν, (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοί ρέοντες καὶ ἄλλοι καὶ "Υλλος συρρηγνῦσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Έρμον, δς έξ οὔρεος ίροῦ Μητρὸς Δινδυμήνης ρέων, εκδιδοί ες θάλασσαν κατά Φωκαίην πόλιν.) ενθαύτα ὁ Κύρος ώς είδε τους Λυδούς ες μάγην τασσομένους, καταρρωδήσας την ίππον, ἐποίησε, 'Αρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε. ὅσαι τῶ στρατώ τώ έωυτου έποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας άλίσας, καὶ ἀπελών τὰ ἄχθεα, άνδρας ἐπ' αὐτὰς ἀνέβησε ἱππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιής προϊέναι πρός την Κροίσου ίππον, τή δὲ καμήλω επεσθαι τον πεζον στρατον εκέλευε όπισθε δε

τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πάντα τον έμποδων γινόμενον, Κροίσον δε αυτον μη κτείνειν, μηδε ην συλλαμβανόμενος αμύνηται. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε αντία της ίππου, τωνδε είνεκεν κάμηλον ίππος φοβέεται, και οὐκ ἀνέχεται οἴτε τὴν ιδέην αὐτῆς ὁρέων, οἴτε τὴν οδμην οσφραινόμενος. αυτού δη ων τούτου είνεκεν έσεσοφιστο, ΐνα τῷ Κροίσω ἄχρηστον ἢ τὸ ἱππικὸν, τῷ δή τι καὶ ἐπείχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ώς δὲ καὶ συνήεσαν ες την μάχην, ενθαῦτα ώς ὄσφραντο τάχιστα των καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἰδον αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ Κροίσω ἡ ἐλπίς. οὐ μέντοι οί γε Λυδοί τὸ ενθεῦτεν δειλοί ήσαν άλλ, ώς έμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον. χρόνω δὲ, πεσόντων ἀμφοτέρων πολλών, ετράποντο οι Λυδοί. κατειληθέντες δε ες τὸ τείχος, έπολιορκέουτο ύπὸ τῶν Περσέων.

1 Τοίσι μεν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροίσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μεν γὰρ πρότερον διεπέμποντο, ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορ-

εξέπεμπε τὰν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορ82 κεομένου Κροίσου. Ές τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτησι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς ᾿Αργείους, περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς ᾿Αργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην ᾿Αργείων, ἤ τε ἐν τῆ ἡπείρω χώρη, καὶ ἡ Κυθηρίη νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ ᾿Αργείων τῆ σφετέρη ἀποταμνομένη, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὡς τε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι ὁκότεροι δ΄ ὰν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὸν χῶρον τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων,

of the Action

τῶνδε είνεκεν, ίνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶν-

τες οί έτεροι έσσουμένους τούς σφετέρους, επαμύνοιεν. Συνθέμενοι ων ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο λογάδες δὲ ἐκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δέ σφεων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο έξ ἀνδρῶν έξακοσίων τρεῖς 'Αργείων μεν, 'Αλκήνωρ τε καὶ Χρόμιος Λακεδαιμονίων δε, 'Οθρυάδης. ύπελείφθησαν δε ούτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν ᾿Αργείων, ὡς νενικηκότες, ἔθεον ἐς τὸ Ἦργος ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων 'Οθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς 'Αργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἐωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῆ τάξει είχε έωυτόν. ήμέρη δὲ δευτέρη παρήσαν πυνθανόμενοι αμφότεροι. τέως μεν δή αὐτοὶ εκάτεροι έφασαν νικάν λέγοντες, οί μεν, ώς έωυτων πλεθνες περιγεγόνασι οί δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλών, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. γείοι μέν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην 'Αργείων μηδένα, μηδέ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρίν αν Θυρέας ανασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δε τα έναντία τούτων έθεντο νόμον, οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, 'Οθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ες Σπάρτην, των οί συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῆσι Θυρέησι καταχρήσασθαι ἐωυτόν. Τοι- 83 ούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεστεώτων πρηγμάτων, ήκε ο Σαρδιηνός κήρυξ, δεόμενος Κροίσω βοηθέειν πολιορκεομένω. οἱ δὲ ὅμως, ἐπεί τε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, δρμέατο βοηθέειν. καί σφι ήδη παρεσκευασμένοισι, καί νεών ἐουσέων ἐτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ώς ἡλώκοι τὸ τείχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροίσος ζωγρηθείς. ούτω δη ούτοι μεν, συμφορην ποιησάμενοι μεγάλην, έπέπαυντο.

Σάρδιες δὲ ήλωσαν ώδε. ἐπειδὴ τεσσερεσκαιδεκάτη 84 ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένω Κροίσω, Κύρος τἢ στρατιἢ

τη έωυτοῦ, διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δώρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησαμένης της στρατιής, ώς οὐ προεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν άλλων πεπαυμένων, άνηρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων. τῶ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῆ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος οὐ γὰρ ἢν δεινὸν, κατὰ τοῦτο μη άλφ κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι ταύτη ή ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος τῆ οὐδὲ Μήλης, ὁ πρότερον βασιλεὺς Σαρδίων, μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέοντα, τόν οἱ ἡ παλλακὴ έτεκε, Τελμησσέων δικασάντων, ώς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τείχος περιενείκας, τῆ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τούτου, ὡς Εἰον άμαχον τε καὶ ἀπότομον ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον της πόλιος. Ο άν δη Υροιάδης ούτος δ Μάρδος, ίδων τη προτεραίη των τινὰ Λυδων κατὰ τοῦτο της ακροπόλιος καταβάντα έπλ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθείσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβήκεε, καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, ούτω δὴ Σάρδιές τε ἡλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ έπορθέετο.

85 Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἢν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικὴς, ἄφωνος δέ. ἐν τῆ ὧν παρελθούση εὐεστοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομέ-

νους. ή δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε.

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε, μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν παιδὸς φθεγγομένου. τὸ δέ σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς ἔμμεναι· αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβω.

'Αλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος, ἤῖε γὰρ τῶν τις Περσέων ἀλλογνώσας Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων, Κροῖσος μέν νυν ὁρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκες, οὐδέ τι οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανέειν ὁ δὲ παῖς οὖτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ

δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνὴν, εἶπε δέ ""Ωνθρωπε, "μὴ κτεῖνε Κροῖσον." Οὖτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον έφθένξατο μετά δὲ τοῦτο ήδη ἐφώνες τὸν πάντα χρόνον της ζόης. Οι δὲ Πέρσαι τάς τε δη Σάρδις ἔσχον, καὶ 86 αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα, καὶ τεσσερεσκαίδεκα ήμέρας πολιορκηθέντα, κατά τὸ χρηστήριον τε καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην άρχην λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ήγαγον παρὰ Κῦρον. ό δὲ, συννήσας πυρην μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτην τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδησι δεδεμένον, καὶ δὶς ἐπτὰ Λυδών παρ' αὐτὸν παίδας εν νόω έγων είτε δη ακροθίνια ταῦτα καταγιείν θεών ότεω δή, είτε και ευχήν επιτελέσαι θέλων είτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε είνεκεν ανεβίβασε επί την πυρην, βουλόμενος είδέναι εί τις μιν δαιμόνων ρύσεται τοῦ μή ζωντα κατακαυθήναι. τον μεν δη ποιέειν ταθτα τω δε Κροίσω, εστεωτι επί της πυρης, έσελθείν, και περ έν κακώ εόντι τοσούτω, τὸ τοῦ Σόλωνος, ώς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ " Μηδένα "εἶναι τῶν ζωόντων ὄλβιον." ὡς δὲ ἄρα μιν προσ-τῆναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλής ήσυχίης, ές τρὶς ονομάσαι Σόλωνα. καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα, κελεύσαι τοὺς ἐρμηνέας ἐπείρεσθαι τον Κροίσον, τίνα τούτον ἐπικαλέοιτο καὶ τούς προσελθόντας επειρωτάν. Κροίσον δε τέως μεν σιγην έχειν έρωτεώμενον μετά δὲ, ώς ηναγκάζετο, εἰπεῖν "Τὸν αν " έγω πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων " ἐς λόγους ἐλθεῖν." 'Ως δέ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν έπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ όχλον παρεχόντων, έλεγε δή, ώς ήλθε άρχην ό Σόλων, έων 'Αθηναίος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ξωυτοῦ ὅλβον ἀποφλαυρίσειε οἷα δη είπας, ώστε αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τηπερ εκείνος είπε, οὐδέν τι μαλλον ες έωυτον λέγων, η ές άπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ολβίους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταθτα ἀπηγέεσθαι της δὲ πυρης ήδη ἁμμένης, καίεσθαι τὰ περιέσχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐων, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ξωυτοῦ

εὐδαιμονίη οὐκ ἐλάσσω, ζώοντα πυρὶ διδοίη πρός τε τούτοισι, δείσαντα την τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ώς οὐδεν είη των εν ανθρώποισι ασφαλέως έχου, κελεύει σβεννύναι την ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροίσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου καὶ τοὺς, πειρωμένους, 87 οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ύπὸ Λυδών, Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν. ώς ώρα πάντα μεν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν ᾿Απόλλωνα έπικαλεόμενον, εἴ τι οἱ κεχαρισμένον έξ αὐτοῦ έδωρήθη. παραστήναι, καὶ ρύσασθαί μιν έκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τον μεν, δακρύοντα επικαλέεσθαι τον θεόν εκ δε αίθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν έξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρραγήναι, καὶ ὑσαι ὕδατι λαβροτάτω, κατασβεσθηναί τε την πυρήν. ούτω δη μαθόντα τον Κύρον, ώς είη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφιλής καὶ ἀνήρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἴρεσθαι τάδε "Κροῖσε, "τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρα-" τευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι;" 'Ο δὲ εἶπε· " Ω βασιλεῦ, ἐγω ταῦτα ἔπρηξα τῆ σῆ μὲν " εὐδαιμονίη, τὴ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίη, αἴτιος δὲ " τούτων εγένετο δ Ελλήνων θεός, επαείρας εμε στρα-"τεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅς τις πό-" λεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῆ, οἱ παίδες "τούς πατέρας θάπτουσι ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς "παίδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσί κου φίλον ἢν οὐτω γενέ-" σθαι."

88 ΄Ο μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῆ προμηθίη εἶχε, ἀπεθώυμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίη ἐχόμενος, ἤσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιστραφείς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραἴζοντας, εἶπε· "Ω βασιλεῦ, κότερα "λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ "παρεόντι χρή;" Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων "Οὖτος ' ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπουδῆ πολλῆ ἐργάζεται;" 'Ο δὲ εἶπε· "Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα

~,

"τὰ σὰ διαφορέει." Κροῖσος δὲ ἀμείβετο "Οὔτε πόλιν "τὴν ἐμὴν, οὖτε χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει οὐδὲν γὰρ " έμοὶ ἔτι τούτων μέτα. ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι "τὰ σά." Κύρφ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε 89 μεταστησάμενος δε τους άλλους, είρετο Κροίσον 6 τι οί ενορώη εν τοίσι ποιευμένοισι. ό δε είπε "Έπεί "τε με θεοί δώκαν δούλον σοι, δικαιώ, εί τι ενορέω "πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν έόντες ύβρισ-"ταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι. ἢν ὧν σὺ τούτους περιίδης διαρ-"πάσαντας καὶ κατασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε "τοι έξ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι ες ἂν αὐτῶν πλεῖστα " κατάσχη, τοῦτον προσδέκεσθαί τοι ἐπαναστησόμενον. "νῦν ὧν ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω. "κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσησι τῆσι πύλησι φυ-" λάκους, οι λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματ**α** " ἀπαιρεόμενοι, ώς σφεα ἀναγκαίως έχει δεκατευθήναι "τῷ Διί. καὶ σύ τε σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι βίη ἀπαιρεό-" μενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι, συγγνόντες ποιέειν σε "δίκαια, έκοντες ποιήσουσι." Ταθτα ακούων ο Κθρος, 90 ύπερήδετο, ώς οι εδόκεε εὐ ύποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλά, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ύπεθήκατο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε "Κροῖσε, " ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασιλέος χρηστὰ ἔργα καὶ " ἔπεα ποιέειν, αἰτέο δόσιν τήν τινα βούλεαί τοι γενέσθαι "παραυτίκα." 'Ο δὲ εἶπε "Ω δέσποτα, ἐάσας με χα-" ριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμησα έγω "θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι, πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, " εἰ ἐξαπατᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ἔστι οἱ." Κῦρος δὲ είρετο ό τι οί τοῦτο ἐπηγορεύων παραιτέοιτο. Κροίσος δέ οἱ ἐπανηλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα• καὶ ως ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίω, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις παραιτεόμενος, ἐπεῖναί οί τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε "Καὶ τούτου τεύξεαι παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου "παντὸς τοῦ ἂν ἐκάστοτε δέη." 'Ως δὲ ταῦτα ἤκουσε δ Κροίσος, πέμπων των Λυδών ές Δελφούς, ενετέλλετο, τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εί

ού τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντηΐοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι έπὶ Πέρσας, ώς καταπαύσοντα την Κύρου δύναμιν, ἀπ' ής οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀγαρίστοισι 91 νόμος είναι τοισι Έλληνικοισι θεοίσι. Απικομένοισι δὲ τοίσι Λυδοίσι, καὶ λέγουσι τὰ ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· "Τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά " έστι ἀποφυγέειν καὶ θεῷ. Κροΐσος δὲ πέμπτου γονέος " άμαρτάδα έξέπλησε, δε έων δορυφόρος Ήρακλειδέων, "δυλφ γυναικηίω επισπόμενος, εφόνευσε τον δεσπότεα, "καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδέν οἱ προσήκουσαν. "προθυμεομένου δε Λοξίεω, όκως αν κατά τους παιδας " τους Κροίσου γένοιτο το Σαρδίων πάθος, και μη κατ' " αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οῖός τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας. "όσον δε ενέδωκαν αδται, ηνύσατο, καὶ εχαρίσατό οί. " τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρδίων ἄλωσιν καὶ " τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι " τούτοισι άλοὺς τῆς πεπρωμένης. δεὐτερα δὲ τούτων, " καιομένω αὐτῷ ἐπήρκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ " γενόμενον, οὐκ ὀρθώς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε "γάρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην " ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα χρῆν, εὖ " μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κότερα "τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν "δὲ τὸ ἡηθὲν, οὐδ' ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀπο-" φαινέτω. ἡ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένω εἶπε " τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου, οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἡν " γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὖτος ἡμίονος ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμο-" εθνέων εγεγόνεε, μητρός αμείνονος, πατρός δε ύποδε-" εστέρου. ή μεν γαρ ήν Μηδίς, και Αστυάγεος θυγάτηρ " τοῦ Μήδων βασιλέος ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχό-"μενος ὑπ' ἐκείνοισι καὶ ἔνερθε ἐων τοῖσι ἄπασι, δε-"σποίνη τῆ ἐωυτοῦ συνοίκες." Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ύπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσω. ὁ δὲ ἀκούσας, συνέγνω έωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. Κατὰ μεν δη την Κροίσου τε αρχήν, και Ίωνίης την πρώτην καταστροφήν, έσχε ούτω.

Κροίσω δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τἢ Ἑλλάδι 92 πολλά, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβησι τησι Βοιωτών τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ ᾿Απόλλωνι τὸ Ἰσμηνίω ἐν δέ Ἐφέσω, αί τε βόες αί χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί ἐν δὲ Προνηίης τῆς ἐν Δελφοΐσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἢν περιεόντα. τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδησι τῆσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσω, ώς έγω πυνθάνομαι, ίσα τε σταθμον και όμοια τοισι έν Δελφοίσι. τὰ μέν νυν ές τε Δελφούς καὶ ές τοῦ Αμφιάρεω ανέθηκε, οἰκηϊά τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἔγένετο οὐσίης έχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης κατεστήκεε, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν ᾿Αλυάττεω μεν παίς, Κροίσου δε άδελφεος οὐκ ομομήτριος. Κροίσος μεν γαρ εκ Καείρης ην γυναικός 'Αλυάττη Πανταλέων δὲ, ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ, δόντος τοῦ πατρὸς, ἐκράτησε της ἀρχης ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρήσσοντα έπὶ κυάφου έλκων διέφθειρε τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσας, τότε τρόπω τῷ εἰρημένω ἀνέθηκε ές τὰ εἴρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θώυματα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, 93 οἶά τε καὶ ἄλλη χώρη, παρὲξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος. "Εν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι 'Αλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξειργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὖροι δὲ, πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω καί σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον ἐὸν μέγιστον. Τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνὰς, ἐς ὃ ὰν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σή-

ματος, εἰσὶ στάδιοι εξ, καὶ δύο πλέθρα τὸ δὲ εὖρός ἐστι πλέθρα τριακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

94 Λυδοί δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ "Ελληνες χωρίς η ότι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρώτοι δὲ ἀνθρώπων, τών ήμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι έγένοντο. Φασί δε αυτοί Λυδοί, καὶ τὰς παιγνίας τὰς νίν σφίσι τε καὶ "Ελλησι κατεστεώσας, έωυτῶν εξεύρημα γενέσθαι. άμα δὲ ταύτας τε εξευρεθήναι παρά σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι ώδε περὶ αὐτῶν λέγοντες. ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδηίην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι καὶ τους Λυδους τέως μεν διάγειν λιπαρέοντας μετά δε, ώς οὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζησθαι άλλον δὲ άλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων, καὶ τῆς σφαίρης, καὶ τῶν ἀλλέων πασέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλήν πεσσών. τούτων γὰρ ων την έξευρεσιν ουκ οικηιούνται Λυδοί. ποιέειν δε ώδε, προς του λιμου έξευρουτας την μεν ετέρην των ήμερέων παιζειν πᾶσαν, ἵνα δη μη ζητέοιεν σιτία την δε ετέρην σιτέεσθαι, παυομένους των παιγνιέων. τοιούτω τρόπω διάνειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι. ἐπεί τε δὲ οὐκ ανιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δή τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρώσαι, την μέν έπὶ μονή, την δὲ ἐπὶ ἐξόδω ἐκ της χώρης. καὶ ἐπὶ μὲν τη μένειν αὐτοῦ λαγχανούση τῶν μοιρέων έωυτὸν τὸν βασιλέα προστάσσειν ἐπὶ δὲ τη ἀπαλλασσομένη, τὸν έωυτοῦ παῖδα, τῶ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἐτέρους ἐξιέναι ἐκ της χώρης, καταβηναι ές Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοία, ές τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ

έπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν ες δ, ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ες 'Ομβρικούς' ἔνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὅς σφεας ἀνήγαγε ἐπὶ

τούτου την έπωνυμίην ποιευμένους, ονομασθηναι Τυρση-

νούς. Λυδοί μεν δη ύπο Πέρσησι δεδούλωντο.

Έπιδίζηται δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τόν τε 95 Κύρον, όστις έων την Κροίσου άρχην κατείλε και τους Πέρσας, ότεω τρόπω ήγήσαντο της Ασίης. 'Ως ὧν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οί μη βουλόμενοι σεμνουν τά περί Κύρον, άλλα τον έόντα λέγειν λόγον, κατά ταθτα γράψω ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων όδους φηναι. 'Ασσυρίων αρχόντων της άνω 'Ασίης έπ' έτεα είκοσι καὶ πεντακόσια, πρώτοι ἀπ' αὐτών Μηδοι ήρξαντο ἀπίστασθαι καί κως οδτοι περὶ τῆς έλευθερίης μαχεσάμενοι τοίσι 'Ασσυρίοισι, έγένοντο άνδοες αναθοί και απωσάμενοι την δουλοσύνην, ηλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα ἐποίεε τωυτὸ τοίσι Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ την ήπειρον ώδε αὐτις ές τυραννίδας περιηλθον. 'Ανήρ 96 έν τοισι Μήδοισι έγένετο σοφός, τῶ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παις δὲ ἢν Φραόρτεω. οὖτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε. Κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, εν τη έωυτοῦ εων καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τι και προθυμότερον δικαιοσύνην επιθέμενος ήσκες καὶ ταῦτα μέντοι, ἐούσης ἀνομίης πολλης ἀνὰ πᾶσαν την Μηδικήν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῶ δικαίω τὸ ἄδικον πολέμιον έστι. οί δ' έκ της αὐτης κώμης Μηδοι, δρώντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστήν μιν έωυτῶν αίρέοντο. δ δὲ δὴ, οἶα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταθτα, έπαινον έἶχε οὐκ ολίγον πρὸς τῶν πολιτέων, ούτω ώστε πυνθανόμενοι οί έν τησι άλλησι κώμησι ώς Δηϊόκης είη ἀνὴρ μοῦνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων. πρότερον περιπίπτοντες άδίκοισι γνώμησι, τότε έπεί τε ήκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι τέλος δε, οὐδενὶ ἄλλφ ἐπετράποντο. Πλεῦ- 97 νος δε αίει γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἶα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ές έωυτον παν ανακείμενον, ούτε κατίζειν έτι ήθελε ένθα περ πρότερον προκατίζων έδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. ου γάρ οι λυσιτελέειν, των έωυτου έξημεληκότα, τοισι πέλας δι' ήμέρης δικάζειν. ἐούσης ὧν άρπαγης καὶ ἀνο-

99

μίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἢν, συνελέχθησαν οί Μήδοι ές τωυτό, και εδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα έλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλου "Οὐ γὰρ δὴ, " τρόπφ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοί εἰμεν οἰκέειν "την χώρην φέρε, στήσωμεν ημέων αὐτῶν βασιλέα "καὶ οίζτω ή τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα " τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα." Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι έωυτοὺς βασιλεύεσθαι. 98 Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων τόν τινα στήσονται βασιλέα, ό Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος ές δ τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι είναι. 'Ο δ' εκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε εωυτῶ ἄξια τής βασιληίης οἰκοδομήσαι, καὶ κρατῦναι αὐτὸν δορυφόροισι. ποιεθσι δή ταθτα οί Μήδοι. οἰκοδομέουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε της χώρης και δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. Ο δὲ, ώς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ηνάγκασε εν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλοντας, των άλλων ήσσον επιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ νῦν ᾿Αγβάτανα κέκληται, έτερον ετέρω κύκλω ενεστεώτα. μεμηχάνηται δε ούτω τοῦτο τὸ τεῖχος, ἄστε ὁ ἔτερος τοῦ ἐτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεωσι μούνοισί έστι ύψηλότερος. τὸ μέν κου τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὸν, ώστε τοιοῦτο είναι, το δε καὶ μᾶλλον τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἐπτά: ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήϊα ένεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τείχος κατὰ τὸν ᾿Αθηνέων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. του μεν δη πρώτου κύκλου οι προμαχεώνες είσι λευκοί του δε δευτέρου, μέλανες τρίτου δε κύκλου, φοινίκεοι τετάρτου δε, κυάνεοι πέμπτου δε, σανδαράκινοι. ούτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι είσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευτάιοι, εἰσὶ ὁ μεν καταργυρωμένους, δ δε κατακεχρυσωμένους έχων τούς προμαχεώνας.

Ταῦτα μεν δη ὁ Δηϊόκης έωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ

τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τείχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρωτός έστι δ καταστησάμενος μήτε έσιέναι παρά βασιλέα μηδένα, δι' άγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι, δρασθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός πρός τε τούτοισι ἔτι, γελάν τε καὶ πτύειν ἀντίον καὶ ἄπασι είναι τοῦτό γε αίσχρόν. Ταθτα δὲ περὶ έωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, όκως αν μη δρώντες οι όμηλικες, εόντες σύντροφοί τε εκείνω, καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπεοίατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἐτεροῖός σφι δοκέοι είναι μη δρώσι. Έπει τε δὲ ταῦτα διεκό-100 σμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωυτὸν τῆ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τάς τε δίκας γράφοντες, εἴσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον καὶ ἐκεῖνος διακρίνων τὰς έσφερομένας, έκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας έποίες τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ. εἴ τινα πυνθάνοιτο ύβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο, κατ' ἀξίην έκάστου άδικήματος έδικαίευ καί οἱ κατάσκοποί τε καλ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε.

Δηϊόκης μέν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦ- 101 νον, καὶ τούτου ἦρξε. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, 'Αριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μεν δη Μήδων έστι τοσάδε. Δηϊόκεω 102 δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, δς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα έτεα, παρεδέξατο την άρχην. παραδεξάμενος δέ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων άρχειν των Μήδων άλλα στρατευσάμενος έπι τους Πέρσας, πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ύπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τὴν ᾿Ασίην, ἀπ΄ άλλου ἐπ' άλλο ιων ἔθνος. ἐς ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς 'Ασσυρίους, καὶ 'Ασσυρίων τούτους οὶ Νίνον είχον, καὶ ηρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ησαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, άτε ἀπεστεώτων, άλλως μέντοι έωυτῶν εὖ ήκοντες έπι τούτους δή στρατευσάμενος ο Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ δ

στρατός αὐτοῦ ὁ πολλός.

Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ 103

Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. οὖτος λέγεται πολλον ἔτι γενέσθαι άλκιμώτερος τῶν προγόνων καὶ πρῶτός τε ελόχισε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῆ ᾿Ασίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρίς έκάστους είναι, τούς τε αίχμοφόρους, και τούς τοξοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας προ τοῦ δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα όμοίως αναπεφυρμένα. Ούτος ό τοῖσι Αυδοῖσί έστι μαχεσάμενος, ότε νὺξ ή ήμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι καὶ ὁ τὴν "Αλυος ποταμοῦ ἀνω 'Ασίην πᾶσαν συστήσας έωυτῶ. Συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' έωυτῶ ἀρχομένους πάντας, έστρατεύετο έπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε τῶ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων έξελεῖν. καί οί, ώς συμβαλών ενίκησε τους Ασσυρίους, περικατημένω την Νίνον, ἐπηλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας ἄγε δὲ αὖτους βασιλευς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παις οί έσέβαλον μεν ές την 'Ασίην, Κιμμερίους έκβαλόντες έκ της Ευρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, ούτω 104 ές την Μηδικην χώρην ἀπίκοντο. "Εστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης της Μαιήτιδος έπὶ Φάσιν ποταμον καὶ ές Κόλχους τριήκοντα ήμερέων εὐζώνω όδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβηναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ ἐν τὸ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, είναι εν τη Μηδική. ου μέντοι οί γε Σκύθαι ταύτη ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν πολλῶ μακροτέρην εκτραπόμενοι, εν δεξιή έχοντες το Καυκάσιον όρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθησι, καὶ ἐσσωθέντες τῆ μάχη, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν 105 οἱ δὲ Σκύθαι τὴν ᾿Ασίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ήϊσαν ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῆ Παλαιστίνη Συρίη Ψαμμίτιχός σφεας Αἰγύπτου βασιλεύς ἀντιάσας δώροισί τε και λιτήσι αποτρέπει το προσωτέρω μη πορεύεσθαι. οί δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν ᾿Ασκάλωνι πόλι, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ύπολειφθέντες, έσύλησαν της Ουρανίης 'Αφροδίτης τὸ ίρον. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ίρον, ώς ἐγὼ πυνθανόμενος εύρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν όσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρω ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικές εἰσι οί

τούτων αιεί εκγόνοισι, ενέσκηψε ή θεός θήλειαν νοῦσον• ώστε άμα λέγουσί τε οι Σκύθαι διὰ τοῦτό σφεας νοσέειν. καὶ ὁρᾶν παρ' έωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικήν χώρην ώς διακέαται, τούς καλέουσι Έναρέας οί Σκύθαι. Έπὶ μέν νυν όκτω καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς 106 'Ασίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ὑπό τε ΰβριος καὶ όλιγωρίης ἀνάστατα ήν. χωρίς μεν γὰρ φόρων, ἔπρησσον παρ' εκάστων τὸ εκάστοισι επεβαλλον χωρίς δε τοῦ φόρου, ήρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ο τι έχοιεν εκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ανεσώσαντο την αρχην Μηδοι, και έπεκράτεον τών περ καὶ πρότερον. καὶ τήν τε Νίνον είλον, (ώς δὲ είλον, έν έτέροισι λόγοισι δηλώσω,) καὶ τοὺς ᾿Ασσυρίους ὑποχειρίους ἐποιήσαντο, πλην της Βαβυλωνίης μοίρης. μετά δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα,

σύν τοίσι Σκύθαι ἦρξαν, τελευτậ.

Έκδέκεται δὲ ᾿Αστυάγης, ὁ Κυαξάρεω παῖς, τὴν 107 βασιληίην. καί οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῆ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. την εδόκεε 'Αστυάγης εν τῷ ὕπνω οὐρησαι τοσοῦτον, ώστε πλησαι μέν την έωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν ᾿Ασίην πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοίσι ονειροπόλοισι το ενύπνιον, εφοβήθη, παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθών. μετὰ δὲ, τὴν Μανδάνην ταύτην, ἐοθσαν ήδη ἀνδρὸς ώραίην, Μήδων μὲν τῶν έωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικώς την ὄψιν ό δὲ Πέρση διδοί, τῶ οὐνομα ἦν Καμβύσης τὸν εὕρισκε οικίης μεν εόντα άγαθης, τρόπου δε ήσυχίου πολλώ ενερθε άγων αὐτον μέσου ἀνδρος Μήδου. Συνοικεούσης 108 δὲ τῷ Καμβύση τῆς Μανδάνης, ὁ ᾿Αστυάγης τῷ πρώτῷ έτει είδε άλλην όψιν. εδόκεε δε οι εκ των αιδοίων της θυγατρός ταύτης φυναι άμπελον την δε άμπελον έπισχείν την 'Ασίην πάσαν. ἰδών δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμένος τοίσι ονειροπόλοισι, μετεπέμψατο έκ τῶν Περσέων την θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος το γεννώμενον έξ αὐτης διαφθείραι έκ γάρ HEROD. I.

οί της όψιος οί των μάγων ονειροπόλοι έσήμαινον, ότι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ έκείνου. Ταῦτα δὴ ὧν φυλασσόμενος ὁ ᾿Αστυάγης, ὡς έγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας "Αρπαγον, ἄνδρα οἰκήϊον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε "Αρπαγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσ-"θέω, μηδαμώς παραχρήση μηδέ έμε τε παραβάλη. "καὶ άλλους ελόμενος, εξ ύστέρης σθ εωυτώ περιπέσης. "λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παίδα φέρων δὲ ἐς σεωυτοῦ. " ἀπόκτεινον μετὰ δὲ, θάψον τρόπω ὅτεω αὐτὸς Βού-"λεαι." 'Ο δε αμείβεται "" Ω βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ "κω παρείδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι οὐδὲν, φυλασσόμεθα δὲ " ές σε και ές του μετέπειτα χρόνου μηδεν έξαμαρτείν. " άλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρη δη, τό γε 109 " έμου, υπηρετέεσθαι έπιτηδέως." Τούτοισι άμειψάμενος ό "Αρπαγος, ώς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον την έπὶ θανάτω, ήιε κλαίων ές τὰ οἰκία. παρελθών δὲ ἔφραζε τῆ έωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα ᾿Αστυάγεος ἡηθέντα λόγον. ή δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει "Νῦν ὧν τί σοι ἐν νόω " ἐστὶ ποιέειν;" 'Ο δὲ ἀμείβεται "Οὐκ ἡ ἐνετέλλετο " Αστυάγης οὐδ' εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανείται κά-" κιον η νθν μαίνεται, οθ οι έγωγε προσθήσομαι τη " γνώμη, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλών " δε είνεκα ου φονεύσω μιν και ότι αὐτῶ μοι συγγενής " έστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι ᾿Αστυάγης μέν ἐστι γέρων, καὶ " ἄπαις ἔρσενος γόνου. εἰ δὲ θελήσει, τούτου τελευτή-" σαντος, ές την θυγατέρα ταύτην αναβήναι ή τυραννίς, " ής νῦν τον υίον κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ " ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν " ἀσφαλέος είνεκα έμολ, δεί τοῦτον τελευτάν τὸν παίδα " δεί μέντοι των τινα 'Αστυάγεος αὐτοῦ φονέα γενέσθαι, 110 "καὶ μὴ τῶν ἐμῶν." Ταῦτα εἶπε, καὶ αὐτίκα ἄγγελον έπεμπε έπὶ τῶν βουκόλων τῶν ᾿Αστυάγεος τὸν ἢπίστατο νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα τῷ οὐνομα ἦν Μιτραδάτης, συνοίκες δὲ τῆ έωυτοῦ συνδούλω οὐνομα δὲ τῆ γυναικὶ ἦν τῆ συνοίκεε, Κυνώ, κατά την Έλληνων γλώσσαν κατά δὲ την Μηδικήν, Σπακώ την γάρ κύνα καλέουσι σπάκα Μήδοι. αί δὲ ὑπώρεαί εἰσι τῶν οὐρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν είχε ούτος δη ό βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Αγβατάνων, καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτη μέν γὰρ ή Μηδική χώρη πρὸς Σασπείρων ὀρεινή ἐστι καρτα, καὶ ὑψηλή τε καὶ ἴδησι συνηρεφής ἡ δὲ ἄλλη Μηδική χώρη έστὶ πᾶσα ἄπέδος. ἐπεὶ ὧν ὁ βουκόλος σπουδή πολλή καλεόμενος απίκετο, έλεγε ὁ Αρπαγος τάδε " Κελεύει σε 'Αστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, " θείναι ές τὸ έρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως ἂν τάχιστα " διαφθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἢν μη ἀπο-" κτείνης αὐτὸ, ἀλλά τεω τρόπω περιποιήση, ὀλέθρω τῷ "κακίστω σε διαχρήσεσθαι έποραν δε έκκείμενον δια-"τέταγμαι έγώ." Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀνα- 111 λαβών τὸ παιδίον ἤιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οίχομένου τοῦ βουκόλου ές πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι αμφότεροι αλλήλων πέρι δ μεν, τοῦ τόκου της γυναικός αρρωδέων ή δε γυνή, ότι οὐκ ἐωθώς δ "Αρπαγος μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεί τε δὲ απονοστήσας επέστη, οία εξ αέλπτου ίδοῦσα ή γυνή, εἴρετο προτέρη, ὅ τι μιν οὕτω προθύμως "Αρπαγος μεταπέμψαιτο. δ δε είπε "Ω γύναι, είδον τε ές πόλιν " έλθων καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κοτε "γενέσθαι ες δεσπότας τους ήμετέρους. οἶκος μεν πâς " Αρπάγου κλαυθμώ κατείχετο έγω δε έκπλαγείς, ή α " έσω. ώς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκεί-" μενον, ἀσπαιρόν τε και κραυγανόμενον, κεκοσμημένον "χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλη. "Αρπαγος δὲ ώς εἶδέ ···με, εκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παιδίον, οἴ-"χεσθαι φέροντα, καί θείναι ένθα θηριωδέστατον είη τών " οὐρέων φὰς 'Αστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι, "πολλά ἀπειλήσας εἰ μή σφεα ποιήσαιμι. καὶ ἐγώ " ἀναλαβών ἔφερον, δοκέων τών τινος οἰκετέων είναι οὐ " γάρ ἄν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἢν. ἐθάμβεον δὲ ορέων " χρυσώ τε καὶ είμασι κεκοσμημένον πρὸς δὲ, καὶ κλαυ-" θμον κατεστεώτα έμφανέα έν Αρπάγου. και πρόκατε " δη κατ' όδον πυνθάνομαι τον πάντα λόγον θεράποντος,

"δς έμὲ προπέμπων έξω πόλιος, ενεχείρισε τὸ βρέφος " ως ἄρα Μανδάνης τε είη παις της Αστυάγεω θυγατρός, "καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου, καί μιν 'Αστυάγης ἐντέλ-112 " λεται ἀποκτείναι νῦν τε όδε ἐστί." 'Αμα δὲ ταῦτα έλεγε ὁ Βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ή δὲ, ώς είδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχρήζε μηδεμιῆ τέχνη ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἶός τε εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ 'Αρπάγου ἐποψομένους ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μή σφεα ώς δε οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ή γυνη τάδε "'Επεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μη " ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη " οφθηναι εκκείμενον τέτοκα γαρ καὶ εγώ, τέτοκα δὲ "τεθνεός τοῦτο μεν φέρων πρόθες, τον δε της 'Αστυά-"γεος θυγατρός παίδα ώς έξ ημέων έόντα τρέφωμεν καὶ "ούτω οὐτε συ άλωσεαι αδικέων τους δεσπότας, οὐτε " ήμιν κακώς βεβουλευμένα έσται. "ό τε γάρ τεθνεώς " βασιληίης ταφής κυρήσει, καὶ ὁ περιεών οὐκ ἀπολέει 113 "την ψυχήν." Κάρτα τε έδοξε τῶ βουκόλω πρὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν ή γυνή, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παίδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ τη έωυτου γυναικί τον δε έωυτου, εόντα νεκρον, λαβών ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον κοσμήσας δὲ τῶ κόσμω παντὶ τοῦ ἐτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότάτον τών οὐρέων τιθεί. ώς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίφ εκκειμένω εγένετο, ήιε ες πόλιν δ βουκόλος, των τινα προβόσκων φύλακον αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθών δὲ ἐς τοῦ Αρπάγου, ἀποδεικνύναι ἔφη έτοιμος είναι του παιδίου τον νέκυν. πέμψας δὲ ὁ ἀρπαγος τῶν έωυτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους, εἶδέ τε διὰ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ Βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὔνομα ἄλλο κοῦ τι καὶ οὐ Κῦρον θεμένη.

114 Καὶ ὅτε ΄δὴ ἢν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῆ κώμη ταὐτη ἐν τῆ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὖται, ἔπαιζε δὲ μετ ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῶ· καὶ οἱ παίδες παίζοντες εἴλοντο ἑωυτῶν

βασιλέα είναι τοῦτον δή τὸν τοῦ βουκόλου ἐπίκλησιν παίδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν τούς δέ, δορυφόρους είναι τον δέ κου τινά αὐτῶν, όφθαλμον βασιλέος είναι τω δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν έδίδου γέρας ώς έκάστω έργον προστάσσων. είς δή τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐων ᾿Αρτεμβάρεος παῖς, ανδρός δοκίμου εν Μήδοισι ου γάρ δη εποίησε το προσταχθεν εκ τοῦ Κύρου εκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παίδας διαλαβείν. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παίδα τρηχέως κάρτα περιέσπε μαστιγέων ὁ δὲ, ἐπεί τε μετείθη τάχιστα, ώς γε δη ἀνάξια έωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι περιημέκτες κατελθών δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα αποικτίζετο των ύπο Κύρου ήντησε, λέγων δε οὐ Κύρου, (οὐ γάρ κω ἦν τοῦτο τοὔνομα,) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ ᾿Αστυάγεος παιδός. Ὁ δὲ ᾿Αρτεμβάρης ὀργῆ, ὡς εἶχε, ἐλθών παρὰ τὸν ᾿Αστυάγεα, καὶ ἄμα ἀγόμενος τὸν παίδα, ανάρσια πρήγματα έφη πεπουθέναι, λέγων "Ω " βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε "περιϋβρίσμεθα." (δεικνύς τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους.) 'Ακούσας δὲ καὶ ἰδών ὁ 'Αστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῶ 115 παιδὶ τιμῆς τῆς ᾿Αρτεμβάρεος είνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παίδα. ἐπεί τε δὲ παρήσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ ᾿Αστυάγης, ἔφη· "Σὐ δὴ, ἐων " τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα, " έόντος πρώτου παρ' έμοὶ, ἀεικίη τοιῆδε περισπεῖν;" 'Ο δὲ ἀμείβετο ὧδε· " Ω δέσποτα, έγω δὲ ταῦτα τοῦτον " ἐποίησα σὺν δίκη. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παίδες, τῶν " καὶ όδε ην, παίζοντες σφέων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα. " έδόκεον γάρ σφι είναι ές τοῦτο ἐπιτηδεώτατος. οἱ μέν " νυν ἄλλοι παίδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὖτος δὲ " ἀνηκούστες τε καὶ λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς δ ἔλαβε τὴν " δίκην. εἰ ὧν δὴ τοῦδε είνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμὶ, ὅδε "τοι πάρειμι." Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Αστυ- 116 άγεα ἐσήει ἀνάγνωσις αὐτοῦ· καί οἱ ὅ τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι εδόκεε ες εωυτον, καὶ ἡ ὑπόκρισις έλευθερωτέρη είναι ό τε χρόνος της έκθέσιος τη ήλικίη του παιδός εδόκεε συμβαίνειν. εκπλαγείς δε τούτοισι, έπὶ χρόνον ἄφθογγος ἦν. μόγις δὲ δή κοτε ἀνενειχθεὶς,

εἶπε, θέλων ἐκπέμψαι τὸν ᾿Αρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοῦνον λαβών βασανίση "'Αρτέμβαρες, έγώ παῦτα ποι-"ήσω, ώστε σε καὶ τὸν παίδα τὸν σον μηδεν ἐπιμέμφε-" σθαι." Τὸν μὲν δὴ ᾿Αρτεμβάρεα πέμπει τὸν δὲ Κύρον ήγον έσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ ᾿Αστυάγεος. έπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ Βουκόλος μοῦνος μουνόθεν, τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ ᾿Αστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παίδα, καὶ τίς είη ὁ παραδούς. ὁ δὲ έξ έωυτοῦ τε έφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' έωυτώ. ᾿Αστυάγης δέ μιν οὐκ εὖ βουλεύεσθαι ἔφη, ἐπίθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι άμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, ούτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξήει, τη άληθηίη χρεώμενος καὶ κατέβαινε ές λιτάς τε, καί συγγνώμην έωυτῶ κελεύων έχειν αὐτόν.

117

Αστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθηίην ἐκφήναντος, λόγον ήδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο Αρπάγφ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους έκέλευε. ώς δέ οἱ παρῆν ὁ "Αρπαγος, εἴρετό μιν ὁ ᾿Αστυάγης "Αρπαγε, τέω δὴ μόρω τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τόν "τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς;" 'Ο δὲ "Αρπαγος, ώς είδε τον βουκόλον ένδον έόντα, ου τρέπεται ἐπὶ ψευδέα δδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται ἀλλὰ λέγει τάδε· ''' Ω βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, " ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ " έγω προς σε γινόμενος ἀναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῆ " σῆ, μήτε αὐτῷ σοι εἴην αὐθέντης. ποιέω δὴ ὧδε. καλέσας "τον βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι το παιδίον, φας σέ τε " είναι τὸν κελεύοντα ἀποκτείναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό " γε, οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω. παραδίδωμι " μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναί μιν ἐς ἐρῆμον " οὖρος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὖ τελευτήσει " ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἢν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήση. " ἐπεί τε δὲ, ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε " τὸ παιδίου, πέμψας τῶν εὖνούχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ " είδον δι' έκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. ούτως ἔσχε, ὧ " βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου καὶ τοιούτω μόρω " έχρήσατο δ παίς."

"Αρπαγος μέν δη τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. 'Αστυάγης 118 δὲ, κρύπτων τόν οἱ ἐνείχεε χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μεν, κατάπερ ήκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα. πάλιν ἀπηγέετο τῷ Αρπάγω μετὰ δὲ, ώς οἱ ἐπαλιλλόγητο, κατέβαινε λέγων, ώς "περίεστί τε ο παις, και τὸ " γεγονὸς ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεποιημένω, ἔφη λέγων, " ές τὸν παίδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῆ " έμη διαβεβλημένος οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. "της τύχης εὖ μετεστεώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωυτοῦ " παίδα ἀπόπεμψον παρὰ τὸν παίδα τὸν νεήλυδα τοῦτο "δὲ, (σῶστρα γὰρ τοῦ παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν "τιμη αύτη προσκέεται,) πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον." "Αρ- 119 παγος μεν, ώς ήκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ότι τε ή άμαρτάς οί ές δέον έγεγόνεε, καὶ ότι έπὶ τύχησι χρηστησι ἐπὶ δεῖπνον κέκλητο, ἤίε ἐς τὰ οἰκία. έσελθών δὲ τὴν ταχίστην, ἦν γάρ οἱ παῖς εἶς μοῦνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ιέναι τε κελεύων ές 'Αστυάγεος, καὶ ποιέειν ο τι αν έκεινος κελεύη. αὐτὸς δὲ περιχαρής ἐων, φράζει τῆ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. 'Αστυάγης δὲ, ώς οἱ ἀπίκετο ὁ 'Αρπάγου παις, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελών, τὰ μὲν ώπτησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν κρεῶν εὐτυκτα δὲ ποιησάμενος, είχε έτοιμα. ἐπεί τε δὲ, τῆς ώρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρήσαν οί τε άλλοι δαιτυμόνες καὶ ὁ "Αρπαγος, τοῖσι μεν άλλοισι καὶ αὐτῷ ᾿Αστυάγει παρετιθέατο τράπεζαι έπιπλέαι μηλείων κρεών 'Αρπάγω δέ, τοῦ παίδὸς τοῦ έωυτοῦ, πλην κεφαλής τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰ ἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέφ κατακεκαλυμμένα. ώς δὲ τῷ Κρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορης, 'Αστυάγης είρετο μιν, εί ήσθείη τι τή θοίνη φαμένου δε Αρπάγου καὶ κάρτα ήσθηναι, παρέφερον, τοίσι προσέκειτο, την κεφαλην του παιδός κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χείρας καὶ τοὺς πόδας "Αρπαγον δὲ ἐκέλευον προστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται πειθόμενος δὲ ὁ "Αρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, όρα του παιδός τὰ λείμματα ιδών δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, έντος τε έωυτοῦ γίνεται. είρετο δὲ αὐτὸν ὁ ᾿Αστυάγης, εἰ γινώσκοι ότευ θηρίου κρέα βεβρώκοι. δ δὲ καὶ γινώσκειν

ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ᾶν βασιλεὺς ἔρδη. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβων τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἤῖε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὡς ἐγὼ δοκέω, άλίσας

θάψειν τὰ πάντα.

Αρπάγω μὲν 'Αστυάγης δίκην ταύτην ἐπέθηκε. Κύρου 120 δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἱ τὸ ενύπνιον οί ταύτη έκριναν. ἀπικομένους δε είρετο δ 'Αστυάγης τη ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ως βασιλεῦσαι χρην τὸν παίδα, εἰ ἐπέζωσε καὶ μη ἀπέθανε πρότερον. Ο δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε "Εστι τε δ παις, και περίεστι καί μιν, έπ' άγρου διαι-" τώμενον, οἱ ἐκ τῆς κώμης παίδες ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ "δὲ πάντα, ὅσα περ οἱ ἀληθέϊ λόγω βασιλέες, ἐτελέωσε "ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγ-"γελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας είχε. " νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;" Εἶπαν οἱ μάγοι "Εί μεν περίεστί τε, και έβασίλευσε ο παις μη έκ προ-"νοίης τινός, θάρσει τε τούτου είνεκα, καὶ θυμὸν έχε " ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἄρξει. παρά σμικρά "γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε καὶ τά γε τῶν " ονειράτων εχόμενα τέλεως ες ασθενές έρχεται." βεται 'Αστυάγης τοῖσδε "Καὶ αὐτὸς, ὧ μάγοι, ταύτη " πλείστος γνώμην είμὶ, βασιλέος ονομασθέντος τοῦ παι-"δὸς, ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον, καί μοι τὸν παίδα τοῦτον " είναι δεινον οὐδεν έτι. ὅμως μέν γε τοι συμβουλεύσατε " μοι, εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι " οἴκω τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν." Εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι " ? Ω βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορ-" θοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, " ές τὸν παίδα τοῦτον περιιοῦσα, ἐόντα Πέρσην καὶ ἡμεῖς, " ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα "προς Περσέων, εόντες ξείνοι σέο δ' ενεστεώτος βασι-"λέος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος, καὶ τιμὰς " πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν. οΰτω ὧν πάντως ἡμῖν σέο τε " καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί καὶ νῦν εἰ φοβερόν "τι έωρωμεν, πᾶν ἄν σοι προεφράζομεν νῦν δὲ ἀποσκή-"ψαντος τοῦ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, "καὶ σοὶ ἔτερα τοιαῦτα παρακελευόμεθα τὸν δὲ παίδα "τοῦτον ἐξ οφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
"γειναμένους." 'Ακούσας ταῦτα ὁ 'Αστυάγης, ἐχάρη τε, 121
καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τάδε· "Ω παῖ, σὲ γὰρ
"ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέην ἢδίκεον, τῆ σεωυτοῦ δὲ
"μοίρη περίεις· νῦν ὧν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας, πομποὺς δ'
"ἐγὼ ἄμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα
"εὐρήσεις, οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν
"γυναῖκα αὐτοῦ."

Ταῦτα εἴπας ὁ ᾿Αστυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κῦρον. 122 νοστήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεινάμενοι καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἀσπάζοντο, οἶα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτήσαι ἱστόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δέ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον, κατ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ, ὡς βουκόλου τοῦ ᾿Αστυάγεος εἴη παῖς ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός. ἤιξ τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες, παραλαβόντες τὸ οὖνομα τοῦτο, ἵνα θειστέρως δοκέη τοῖσι Πέρσησι περιεῖναί σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχώρηκε.

Κύρω δὲ ἀνδρευμένω, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειο- 123 τάτω καὶ προσφιλεστάτω, προσέκειτο ὁ "Αρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι 'Αστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἐωυτοῦ γὰρ, ἐόντος ἰδιώτεω, οὐκ ἐνεώρα τιμωρίην ἐσομένην ἐς 'Αστυάγεα Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἐωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέργαστο· ἐόντος τοῦ 'Αστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστω ὁ "Αρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προστησαμένους τὸν 'Αστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατειργασμένου δὲ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρω διαιτωμένω ἐν Πέρσησι βουλόμενος ὁ "Αρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἄτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γασ-

τέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ώς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τά οἱ ἐδόκεε. ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἄτε θηρευτῆ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτοχειρίη μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι.

124 Ταῦτά τε δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος παραλαβών τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εύρων δὲ ἐν αὐτῶ τὸ βιβλίον ένεον. λαβών ἐπελέγετο τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε " Ω παί Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι οὐ γὰρ ἄν " κοτε ές τοσούτον τύχης ἀπίκευ. σὺ νῦν ᾿Αστυάγεα τὸν "σεωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προ-" θυμίην τέθνηκας το δε κατά θεούς τε και έμε περίεις. "τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε " αὐτοῦ πέρι ώς ἐπρήχθη, καὶ οἶα ἐγώ ὑπὸ ᾿Αστυάγεος "πέπουθα, ότι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βου-"κόλω. σὺ νῦν ἢν βούλη ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆσπέρ Ασ-"τυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης άπάσης ἄρξεις. Πέρσας "γὰρ ἀναπείσας ἀπίστασθαι, στρατηλάτεε ἐπὶ Μήδους· "καὶ ήν τε ἐγὼ ὑπὸ ᾿Αστυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς " ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἢν τε τῶν τις " δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὖτοι ἀποστάντες "ἀπ' ἐκείνου, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο, ᾿Αστυάγεα καται-" ρέειν πειρήσονται ώς ών ετοίμου του γε ενθάδε εόντος, " ποίεε ταθτα, καὶ ποίεε κατὰ τάχος."

125 'Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐφρόντιζε ὅτεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίστασθαι. φροντίζων δὲ, εὐρίσκεται ταῦτα καιριώτατα εἶναι ἐποίεε δὲ τάδε. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβρύλετο, ἀλίην τῶν Περσέων ἐποιήσατο μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη 'Αστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. "Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω "ὑμῖν, παρεῖναι ἔκαστον ἔχοντα δρέπανον." Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. "Εστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίστασθαι ἀπὸ Μήδων. ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν 'ὧλλοι πάντες ἀρτέαται Πέρσαι Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι. τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι ἐν τοῖσι καὶ 'Αχαιμενίδαι εἰσὶ

φρήτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσείδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οίδε Πανθιαλαίοι, Δηρουσιαίοι, Γερμάνιοι οὖτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσί. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σαγάρτιοι. 'Ως δὲ 126 παρησαν άπαντες έχοντες το προειρημένον, ένθαῦτα δ Κύρος (ήν γάρ τις χώρος της Περσικής ακανθώδης όσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ εἰκοσι πάντη) τοῦτόν σφι τον χώρον προείπε έξημερώσαι εν ήμερη. επιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προείπε, ές την ύστεραίην παρείναι λελουμένους. έν δὲ τούτω τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια δ Κύρος πάντα του πατρός συναλίσας ές τώυτο, έθυε, καὶ παρεσκεύαζε ώς δεξόμενος των Περσέων τον στρατόν προς δε οίνω τε και σιτίοισι ως επιτηδεωτάτοισι. άπικομένους δὲ τἦ ὑστεραίη τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα. εὐώχεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετό σφεας δ Κύρος κότερα τὰ τῆ προτεραίη εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι είη αίρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν, πολλον εἶναι αὐτῶν τὸ μέσου. την μεν γαρ προτέρην ημέρην πάντα σφι κακά ἔχειν τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. Παραλαβών δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων ""Ανδρες Πέρσαι, ούτω ύμιν έχει. βου-" λομένοισι μεν εμέο πείθεσθαι, έστι τάδε τε καὶ άλλα "μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι μὴ " Βουλομένοισι δε εμέο πείθεσθαι, είσι υμίν πόνοι τῶ " χθιζώ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὧν ἐμέο πειθό-"μενοι, γίνεσθε ελεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείη τύχη " γεγονώς τάδε ές χειρας ἄγεσθαι καὶ υμέας ἥγημαι " ἄνδρας Μήδων είναι ου φαυλοτέρους, οὔτε τὰ ἄλλα, ώς ων έχόντων ώδε, απίστασθε απ' " οὔτε τὰ πολέμια. "'Αστυάγεος την ταχίστην."

Πέρσαι μέν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ἄσμενοι 127 ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι ᾿Αστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον, ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν, ὅτι πρότερον ήξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς ᾿Αστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ᾿Αστυάγης Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρα-

τηγὸν αὐτῶν, ὅστε θεοβλαβης ἐων, ἀπέδεξε Ἦρπαγον, λήθην ποιεύμενος τά μιν ἐόργεε. ὡς δ' οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοισι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μη τοῦ λόγου μετέσχον οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε

128 καὶ ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἀπύθετο τάχιστα ὁ ᾿Αστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρω "᾿Αλλ' οὐδ' ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρή- "σει." Τοσαῦτα εἴπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεῖ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγών δὲ τούτους, καὶ συμβαλών τοῦσι Πέρσησι, ἐσσώθη καὶ αὐτός τε ᾿Αστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ

129 τους έξηγαγε των Μήδων ἀπέβαλε. Εόντι δε αίχμαλώτω τω 'Αστυάγει προστάς δ "Αρπαγος, κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα έπεα, καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν, πρὸς τὸ έωυτοῦ δεῖπνον, τό μιν έκεινος σαρξί του παιδός εθοίνησε, "ό τι είη ή εκείνου "δουλοσύνη άντὶ τῆς βασιληίης." ὁ δέ μιν προσιδών αντείρετο, εί έωυτοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον. "Αρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως είναι. 'Αστυάγης δέ μιν απέφαινε τῶ λόγω " σκαιότατόν "τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων σκαιότα-" τον μέν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ "δι' έωυτοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλφ περιέθηκε "τὸ κράτος αδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου είνεκεν "Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον πάντως περι-" θείναι ἄλλω τέω την βασιληίην, και μη αὐτον ἔχειν, " δικαιότερον είναι Μήδων τέω περιβαλείν τοῦτο τὸ άγα-"θον η Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μεν, αναιτίους τούτου " ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι Πέρσας δὲ, " δούλους ἐόντας τὸ πρὶν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπό-" τας."

130 'Αστυάγης μέν νυν, βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύσθη Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσησι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω "Αλυος ποταμοῦ 'Ασίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ

ξκατὸν δυῶν δέοντα, παρὲξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἢρχον. Υστέρω μέντοι χρόνω μετεμέλησε τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφθησαν, μάχη νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ ᾿Αστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἢρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς ᾿Ασίης. ᾿Αστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ ἐωυτῷ ἐς δ ἐτελεύτησε. Οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς ἐβασίλευσε καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηταί μοι τὸ πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς

'Ασίης ἦρξε.

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοῖσδε χρεωμένους ἀγάλ-131 ματα μέν καὶ νηούς καὶ βωμούς οὐκ έν νόμω ποιευμένους ίδρύεσθαι, άλλα και τοισι ποιεύσι μωρίην επιφέρουσι ώς μεν έμοι δοκέειν, ότι ουκ ανθρωποφυέας ένόμισαν τους θεούς, κατάπερ οι "Ελληνες, είναι. οι δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας έρδειν, τον κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες θύουσι δὲ ήλίω τε καὶ σελήνη καὶ γῆ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μεν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχηθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῆ Οὐρανίη θύειν, παρά τε 'Ασσυρίων μαθόντες καὶ 'Αραβίων. καλέουσι δὲ 'Ασσύριοι τὴν 'Αφροδίτην, Μύλιττα' 'Αράβιοι δὲ, "Αλιττα Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίη δὲ τοῖσι 132 Πέρσησι περί τους είρημένους θεους ήδε κατέστηκε. οὔτε βωμούς ποιεύνται, οὐτε πύρ ανακαίουσι, μέλλοντες θύειν οὐ σπονδη χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλησι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστω θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν άγαγων τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὸν τιάραν μυρσίνη μάλιστα. έωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίη μούνω οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Π έρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσhetaαι, καὶ τῷ hetaασιλεῖ. ἐν γαρ δή τοίσι άπασι Πέρσησι καί αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δε διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον εψήση τὰ κρέα, ύποπάσας ποίην ως άπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, έπι ταύτης έθηκε ὧν πάντα τὰ κρέα διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστεώς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην

δη έκεινοι λέγουσι είναι την έπαοιδην άνευ γάρ δη μάγου οὖ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχών δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ τι 133 μιν λόγος αίρέει. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τῆ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτη δὲ πλέω δαίτα των άλλων δικαιεύσι προτίθεσθαι έν τη οί εὐδαίμονές αὐτῶν βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται, όλους όπτοὺς ἐν καμίνοισι οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέαται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐκ άλέσι καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι " τοὺς "Ελληνας σιτεομένους, "πεινώντας παύεσθαι, ότι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέ-" εται οὐδεν λόγου ἄξιον εί δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας " ἂν οὐ παύεσθαι." οἴνφ δὲ κάρτα προσκέαται καί σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκἱ οὐρησαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μέν νυν ούτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων τὸ δ' ἂν άδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τή ύστεραίη νήφουσι προτιθεί ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ αν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέφ ἢν δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δ΄ αν νήφοντες προβουλεύσωνται, 134 μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι. Ἐντυγχάνοντες δ΄ ἀλ-. λήλοισι ἐν τῆσι ὁδοῖσι, τῶδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὁμο**ῖοι** εἰσὶ οἱ συντυγχάνοντες άντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν άλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὕτερος ύποδεέστερος ολίγω, τὰς παρειὰς φιλέονται ἢν δὲ πολλώ η ούτερος αγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τον έτερου. τιμώσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωυτῶν οἰκέοντας, μετά γε έωυτούς δεύτερα δε, τους δευτέρους μετά δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι ήκιστα δὲ τοὺς έωυτῶν έκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῆ ἄγονται νομίζοντες έωυτους είναι ανθρώπων μακρώ τὰ πάντα αρίστους, τους δὲ ἄλλους κατὰ λόγον τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τους δὲ ἐκαστάτω οἰκέοντας ἀπὸ ἑωυτῶν κακίστους εἶναι. Ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων, καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα άλλήλων. συναπάντων μεν Μήδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκέοντων σφίσι οὖτοι δὲ, καὶ τῶν ὁμούρων οἱ δὲ, μάλιστα τῶν ἐγομένων, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οί Πέρσαι τιμώσι προέβαινε γάρ δή τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται 135 ανδρών μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα, νομίσαντες της έωυτων είναι καλλίω, φορέουσι καὶ ές τους πολέμους, τους Αίγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπάς πυνθανόμενοι έπιτηδεύουσι καὶ δὴ καὶ. άπ' Έλλήνων μαθόντες, παισί μίσγονται. γαμέουσι δ' έκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας, πολλῶ δ' ἔτι πλεθνας παλλακάς κτώνται. 'Ανδραγαθίη δ' αΰτη 136 αποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, δς ἀν πολλούς ἀποδέξη παίδας τῷ δὲ τούς πλείστους ἀποδεικυύντι, δώρα έκπέμπει ὁ βασιλεύς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλου δ' ήγεαται ἰσχυρον είναι. παιδεύουσι δε τούς παίδας. άπὸ πενταέτεος άρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ίππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῶ πατρὶ, ἀλλὰ παρά τῆσι γυναιξί δίαιταν έχει. τοῦ δὲ είνεκα τοῦτο ούτω ποιέεται, ίνα ην ἀποθάνη τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσην τῷ πατρὶ προσβάλη.

Αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, 137 τὸ μὴ μιῆς αἰτίης είνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα Φονεύειν, μήτε των άλλων Περσέων μηδένα των έωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῆ αἰτίη ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν ἀλλὰ λογισάμενος ην ευρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ αδικήματα εόντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. 'Αποκτείναι δε οὐδένα κω λέγουσι τον εωυτού πατέρα, οὐδε μητέρα, άλλα δκόσα ήδη τοιαθτα έγένετο, πασαν ανάγκην φασί αναζητεόμενα ταθτα ανευρεθήναι ήτοι θποβολιμαΐα εόντα, η μοιχίδια οὐ γὰρ δη φασὶ οἰκὸς είναι τον γε άληθέως τοκέα ύπο του έωυτου παιδος αποθυήσκων. "Ασσα δέ σφι ποιέειν οὐκ έξεστι, ταῦτα οὐδὲ 138 λέγειν έξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται δεύτερα δέ, τὸ ὀφείλειν χρέος πολλών μέν καὶ άλλων είνεκα, μάλιστα δε άναγκαίην φασί είναι, τον όφείλουτα καί τι ψεῦδος λέγειν. "Ος αν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην η λεύκην έχη, ές πόλιν οδτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι φασὶ δέ μιν ές τὸν ἥλιον άμαρτόντα τι, ταῦτα ἔχειν. ξείνον δὲ πάντα,

τον λαμβανόμενον ύπο τούτων, πολλοί καὶ ελαύνουσι εκ τῆς χώρης καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτήν ἐπιφέροντες. Ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὔ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὖδὲ ἄλλον οὐδένα 139 περιορέωσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὔ. τὰ οὐνόματά σφι, ἐόντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῆ μεγαλοπρεπείη, τελευτῶσι πάντα ἐς τῶυτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν Σὰν καλέουσι, Ἰωνες δὲ Σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὖ τὰ μὲν, τὰ

δὲ οὖ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

140 Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδῶς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως, περὶ τοῦ ἀποθανόντος ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῆναι. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἰδα ποιέοντας ταῦτα ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ἄν τὸν νέκυν Πέρσαι, γἢ κρύπτουσι. Μάγοι δὲ κεχωριδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτω ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι. οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίη πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι καὶ ἀγωνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἄλλα ἔρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμω τούτω ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

141 "Ιωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσω ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτῶν τὰ προίσχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον ""Ανδρα, φὰς, αὐλητὴν, ἰδόντα "ἰχθῦς ἐν τῆ θαλάσση, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύ" σεσθαι ἐς γῆν. ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν "ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν "ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν "ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, "ἔπεὶ οὐδ' ἐμέο αὐλέοντος ἦθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι."

Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι "Ιωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἴνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ "Ιωνες πρότερον, αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαὶ σφεας ἀπὸ Κροίσου, οἰκ ἐπείθοντο· τότε δὲ, κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἢσαν ἑτοῦμοι πείθεσθαι Κύρω. ὁ μὲν δὴ, ὀργὴ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. "Ιωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἔκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἶσί περ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγω πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν.

Οί δὲ Ἰωνες οὖτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τοῦ 142 μεν οὐρανοῦ καὶ τῶν ώρέων ἐν τῷ καλλίστω ἐτύγχανον ίδρυσάμενοι πόλιας πάντων άνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ούτε γάρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τώυτὸ ποιέει τῆ Ἰωνίη, ούτε τὰ κάτω, ούτε τὰ πρὸς τὴν ηῶ, οὐτε τὰ πρὸς τὴν έσπέρην τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ αὐχμώδεος. Γλώσσαν δε οὐ τὴν αὐτὴν οὖτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μιλητος μέν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρός μεσαμβρίην μετά δὲ, Μυούς τε καὶ Πριήνη αδται μέν έν τη Καρίη κατοίκηνται, κατά ταὐτά διαλεγόμεναί σφι. αίδε δὲ ἐν τῆ Λυδίη "Εφεσος, Κολοφων, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὐται δὲ αί πόλιες τησι πρότερον λεγθείσησι δμολογέουσι κατά γλώσσαν οὐδεν, σφὶ δε δμοφωνέουσι. ἔτι δε τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλιες, των αι δύο μεν νήσους οικέαται, Σάμον τε καὶ Χίον ή δὲ μία ἐν τῆ ἡπείρω ίδρυται, Ἐρυ-

Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰωνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν 143 ἐν σκέπη τοῦ φόβου, ὅρκιον ποιησάμενοι. τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτησι ἦν δεινὸν οὐδέν οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ᾿Απεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰωνων οὖτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε

θραί. Χῖοι μέν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τώυτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωυτῶν μοῦνοι. οὖτοι χαρα-

κτήρες γλώσσης τέσσερες γίνονται.

Έλληνικοῦ γένεος, πολλῷ δὲ ἢν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου ὅτι γὰρ μὴ ᾿Αθῆναι, ἢν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μέν νυν ἄλλοι Ἰωνες καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἰωνες κεκλῆσθαι ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι. αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὖται τῷ τε οὐνόματι ἢγάλλοντο, καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων οὐδ᾽ ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν

Λοισι Ιωνων ουο εσεηθησαν δε ουσαμοι μετασχειν, ότι 144 μη Σμυρναίοι. Κατάπερ οι έκ της Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριοπίου ᾿Απόλλωνος ἐτίθεσαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκέους τοῦσι νικῶσι καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν ʿΑλικαρνησσεύς, τῷ οὐνομα ἦν ᾿Αγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατηλόγησε φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αὶ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰήλυσσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν ʿΑλικαρνησσόν. τούτοισι μέν νυν οὖτοι ταύτην τὴν ζη-145 μίπν ἐπέθηκαν. Δυώδεκα δέ μοι δοκέουσι πόλιας ποιή-

Αλκαρνησσου. τουτοιστ μεν νυν ουτοι ταυτην την ζη145 μίην ἐπέθηκαν. Δυώδεκα δέ μοι δοκέουσι πόλιας ποιήσασθαι οἱ "Ιωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦνας ἐσδέξασθαι,
τοῦδε εἴνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσω οἴκεον, δυώδεκα
ἤν αὐτῶν μέρεα· κατάπερ νῦν 'Αχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων
"Ιωνας, δυώδεκά ἐστι μέρεα. Πελλήνη μέν τε πρώτη
πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· (ἐν τῆ
Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπ' ὅτου ὁ ἐν Ἰταλίη
ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε·) καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς
τὴν κατέφυγον "Ιωνες ὑπὸ 'Αχαιῶν μάχη ἑσσωθέντες,)
καὶ Αἴγιον, καὶ 'Ρύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ
"Ωλευος, (ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας ἐστί·) καὶ Δύμη,

146 καὶ Τριταιέες, οῖ μοῦνοι τούτων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν ᾿Αχαιῶν ἐστὶ, καὶ τότε γε Ἰώνων

ην. τούτων δη είνεκα καὶ οἱ Ἰωνες δυώδεκα πόλιας έποιήσαντο έπει, ώς γε τι μάλλον οδτοι Ίωνές είσι τῶν ἄλλων Ἰωνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν τῶν "Αβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαγίστη μοίρα, τοίσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν Μινύαι δὲ 'Ορχομένιοι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ 'Αρκάδες Πελασγοί, και Δωριέες 'Επιδαύριοι, ἄλλα τε έθνεα πολλά ἀναμεμίχαται, οἱ δὲ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ ᾿Αθηναίων δρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι είναι Ἰώνων, ούτοι δε οὐ γυναίκας ηγάγοντο ές την αποικίην, αλλά Καείρας έσχον, των εφόνευσαν τους γονέας. διά τουτον δε τον φόνον αι γυναικες αυται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτησι όρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τησι θυγατράσι, μή κοτε δμοσιτήσαι τοίσι ἀνδράσι, μηδε οὐνόματι βώσαι τὸν έωυτης ἄνδρα τοῦδε είνεκα, ὅτι έφονευσαν σφέων τους πατέρας και άνδρας και παίδας, καὶ ἔπειτεν, ταῦτα ποιήσαντες, αὐτησι συνοίκεον, ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτω. Βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ 147 μεν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου οί δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέγονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰωνων, έστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες "Ιωνες εἰσὶ δὲ πάντες "Ιωνες, όσοι ἀπ' 'Αθηνῶν γεγόνασι, καὶ 'Απατούρια άγουσι δρτήν. άγουσι δὲ πάντες, πλην Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων οὖτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι 'Απατούρια καὶ οὖτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ 148 Πανιώνιον έστὶ τῆς Μυκάλης χώρος ίρὸς πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινή έξαραιρημένος ύπο Ἰώνων Ποσειδέωνι Έλικωνίω ή δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμω, ές την συλλεγόμενοι άπὸ τῶν πολίων Ἰωνες, ἀγεσκον ὁρτὴν, τῆ ἔθεντο οὖνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δε οὔτι μοῦναι αἱ Ἰώνων δρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων δμοίως πᾶσαι ἐς τωυτό γράμμα τελευτώσι, κατάπερ των Περσέων τὰ οὐνόματα.

Αὖται μὲν αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. Αίδε δὲ αἱ Αἰολίδες, 149

Κύμη, ή Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισσαι, Νέον τεῖχος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια αὖται ἔνδεκα Αἰολέων πόλιες αἱ ἀρχαῖαι. μία γάρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη, ἦσαν γὰρ καὶ αὖται δυώδεκα αἱ ἐν τῆ ἠπείρω. οὖτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ώρέων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβα-

150 ώρέων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλου Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας στάσι ἐσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσω, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίη ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντό σφεας αὶ ἔνδεκα πόλιες,

151 καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολιήτας. Αὖται μέν νυν αἱ ηπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῆ "Τδη οἰκημένων" κεχωρίδαται γὰρ αὖται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῆ Λέσβω οἰκεομένην 'Αρίσβαν ηνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδω δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῆσι 'Εκατὸν Νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μέν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰωνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἢν δεινὸν οὐδέν τῆσι δὲ λοιπῆσι πόλισι ἕαδε κοινῆ "Ιωσι ἔπεσθαι, τῆ ὰν οὖτοι ἐξηγέωνται.

152 'Ως δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα,) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὔ κως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρω ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὖτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης,

ἀπερέοντα Κύρφ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, "Υῆς τῆς Ἑλλά-" δος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν, ώς αὐτῶν οὐ περιοψο-"μένων." Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον 153 έπείρεσθαι τους παρεόντας οι Έλλήνων "τίνες εόντες " ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλήθος, ταῦτα " έωυτῷ προαγορεύουσι." πυνθανόμενον δέ μιν, εἰπεῖν προς του κήρυκα του Σπαρτιήτην "Οὐκ ἔδεισά κω ἄν-"δρας τοιούτους, τοίσι έστὶ χώρος ἐν μέση τῆ πόλει " ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμοῦντες " έξαπατῶσι. τοῖσι, ἢν έγω ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα " ἔσται ἔλλεσχα, αλλά τὰ οἰκήϊα." Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας "Ελληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι ωνή τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οί Πέρσαι ἀγορῆσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφί ἐστι τὸ παράπαν ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλω ἀνδρὶ Πέρση, τὸν δὲ χρυσὸν, τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν, Πακτύη ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς ᾿Αγβάτανα, Κροῖσόν τε ἄμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἰωνας ἐν οὐδενὶ λόγω ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ή τε γὰρ Βαβυλών οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον έθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὺς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

'Ως δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυ-154 δοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἄτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σὺν ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις ἐπολιόρκες Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῷ ἀκροπόλει. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν 155 ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε. "Κροῖσε, τί "ἔσται τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύ- σονται Λυδοὶ, ὡς οἴκασι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ "αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω, μὴ ἄριστον ἢ ἐξανδραποδί- σασθαί σφεας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πε- "ποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων "αὐτοῦ φείσαιτο' ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον "τι ἢ πατέρα ἐόντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι

" στασι;" Ο μεν δη τά περ νόεε, έλεγε δ δ' άμείβετο τοίσδε, δείσας μη άναστάτους ποιήση τὰς Σάρδις "Ω " βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἴρηκας σὺ μέντοι μὴ πάντα " θυμώ χρέω, μηδέ πόλιν ἀρχαίην έξαναστήσης, ἀναμάρ-" τητον εουσαν και των προτερον, και των νυν εστεωτων. "τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἔπρηξα, καὶ ἐγω ἐμῆ "κεφαλή ἀναμάξας φέρω. τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πακτύης "γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὰ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὖτος "δότω τοι δίκην. Λυδοΐσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε " αὐτοῖσι ἐπίταξον, ώς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τοι " έωσι. ἄπειπε μέν σφι πέμψας ὅπλα ἀρήϊα μὴ ἐκτῆ-" σθαι κέλευε δέ σφεας κιθώνας τε ύποδύνειν τοῖσι εί-"μασι, καὶ κοθόρνους ύποδέεσθαι πρόειπε δ' αὐτοῖσι "κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν " τους παίδας. καὶ ταχέως σφέας, ὧ βασιλεῦ, γυναῖκας " ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι 156 "ἔσονται μὴ ἀποστέωσι." Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οί ύπετίθετο, αίρετώτερα ταῦτα εύρίσκων Λυδοΐσι, η ἀνδραποδισθέντας πρηθήναι σφέας έπιστάμενος ότι ήν μή άξιόγρεων πρόφασιν προτείνη, οὐκ ἀναπείσει μιν μετα-Βουλεύσασθαι άρρωδέων δέ, μή καὶ ύστερόν κοτε οί Λυδοί, ην το παρεον ύπεκδράμωσι, αποστάντες από των Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος δὲ ήσθεὶς τῆ ὑποθήκη, καὶ ύπεὶς της ὀργης, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα άνδρα Μήδον, ταῦτά οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι, τὰ ό Κροίσος ύπετίθετο καὶ πρὸς, έξανδραποδίσασθαι τοὺς άλλους πάντας, οὶ μετὰ Λυδών ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζώντα ἀγαγεῖν παρ έωυτόν.

'Ο μεν δη ταῦτα ἐκ τῆς όδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι 157στρατον επ' εωυτον ίοντα, δείσας ώχετο φεύγων ες Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοῖραν όσηνδήκοτε ἔχων, ώς οὐκ εὖρε ἔτι ἐόντας τους άμφι Πακτύην έν Σάρδισι, πρώτα μέν τους Λυδους ηνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοί την πάσαν δίαιταν της ζόης μετέ-

βαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην αγγέλους, εκδιδόναι κελεύων Πακτύην οι δε Κυμαιοι έγνωσαν, συμβουλής πέρι ές θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγγίδησι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιοῦ ίδρυμένον. τῶ Ίωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χώρος οὖτος ἐστὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, 158 εἰρώτευν "περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες θεοῖσι μέλ-"λοιεν χαριείσθαι." επειρωτώσι δέ σφι ταῦτα χρηστήριον εγένετο "εκδιδόναι Πακτύην Πέρσησι." Ταθτα δε ώς ἀπενειχθέντα ήκουσαν οι Κυμαιοι, δρμέατο ἐκδιδόναι. δρμεωμένου δὲ ταύτη τοῦ πλήθεος, 'Αριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τους θεοπρόπους ου λέγειν άληθέως ές δ, το δεύτερον περί Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἤεσαν ἄλλοι θεοπρόποι, των καὶ ᾿Αριστόδικος ἦν. ᾿Απικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, 159 έχρηστηριάζετο έκ πάντων 'Αριστόδικος, έπειρωτέων τάδε " τάδε " ναξ, ήλθε παρ' ήμέας ίκέτης Πακτύης ό " Λυδός, φεύγων θάνατον βίαιον πρός Περσέων οι δέ "μιν έξαιτέουται, προείναι Κυμαίους κελεύοντες ήμεις "δε δειμαίνοντες την Περσέων δύναμιν, τον ίκετην es " τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ " ήμιν δηλωθή άτρεκέως δκότερα ποιέωμεν." 'Ο μεν ταῦτα ἐπειρώτα ὁ δ' αὐτις τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν έφαινε, κελεύων εκδιδόναι Πακτύην Πέρσησι. προς ταῦτα δ 'Αριστόδικος έκ προνοίης έποίες τάδε περιϊών τὸν νηον κύκλω, έξαίρεε τους στρουθούς, και άλλα όσα ήν νενοσσευμένα δρνίθων γένεα έν τῶ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσαν μεν προς τον 'Αριστόδικον, λέγουσαν δε τάδε. ... Ανοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾶς ποιέειν; τοὺς "ίκέτας μου έκ τοῦ νηοῦ κεραίζεις;" Αριστόδικον δὲ, οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν "Ω "ναξ, αὐτὸς "μέν ούτω τοίσι ίκέτησι βοηθέεις. Κυμαίους δέ κελεύεις "τον ίκέτην ἐκδιδόναι;" Τον δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε. "Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλησθε "ώς μη τὸ λοιπὸν περὶ ίκετέων ἐκδόσιος ἔλθητε ἐπὶ τὸ

- 160 "χρηστήριον." Ταῦτα ώς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' έωυτοισι έχοντες πολιορκέεσθαι, ές Μυτιλήνην αὐτὸν έκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι, ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο έπὶ μισθῶ ὅσω δή· οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· ου γάρ ετελεώθη. Κυμαΐοι γάρ, ώς έμαθον ταθτα πρησσόμενα έκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοίον ἐς Λέσβου, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐξ ἱροῦ Αθηναίης Πολιούχου ἀποσπασθείς ύπο Χίων, έξεδόθη έξέδοσαν δὲ οἱ Χίοι ἐπὶ τῷ ἀΤαρνέϊ μισθῷ τοῦ δὲ 'Αταρνέος τούτου έστι χώρος της Μυσίης, Λέσβου αντίος. Πακτύην μέν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι είχον ἐν φυλακη, θέλοντες Κύρω αποδέξαι. ην δε χρόνος ούτος ουκ ολίγος γενόμενος, ότε Χίων ουδείς εκ του Άταρνέος τούτου ούτε ουλάς κριθών πρόχυσιν εποιέετο θεών ουδεύ, ούτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα.
- 161 Χῖοι μέν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, ληίην ποιεύμενος τῷ στρατῷ Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα
- 162 νούσφ τελευτᾶ. 'Αποθανόντος δὲ τούτου, 'Αρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς 'Αστυάγης ἀνόμφ τραπέζη
 ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρφ τὴν βασιληίην συγκατεργασάμενος.
 οῦτος ὡ 'νὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς
 ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αίρεε τὰς πόλιας χώμασι 'ὅκως
 γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς
 τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε.
- 163 Οἱ δὲ Φωκαιέες οὖτοι ναυτιλίησι μακρῆσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο· καὶ τόν τε ᾿Αδρίην καὶ τὴν Τυρ σηνίην καὶ τὴν Ἡβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὖτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλησι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν,

προσφιλέες εγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ ούνομα μεν ήν Αργανθώνιος ετυράννευσε δε Ταρτησσού ογδώκοντα έτεα, έβίωσε δὲ πάντα είκοσι καὶ έκατόν. τούτω δὲ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δή τι έγενοντο, ως τὰ μεν πρώτά σφεας εκλιπόντας Ἰωνίην έκέλευε της έωυτου χώρης οικήσαι όκου βούλονται μετά δε, ώς τοῦτό γε οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος τον Μήδον παρ' αὐτῶν ώς αὐξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχος περιβαλέσθαι την πόλιν. εδίδου δε άφειδέως και γάρ και ή περίοδος του τείχεος ουκ ολίγοι στάδιοί είσι τοῦτο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχός τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπω 164 τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ "Αρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιην, επολιόρκεε αὐτούς, προϊσχόμενος έπεα " ώς οἱ κατα-"γρά, εἰ βούλονται Φωκαιέες προμαγεώνα ένα μοῦνον "τοῦ τείγεος ἐρεῖψαι, καὶ οἰκημα ἐν κατιρώσαι." οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τη δουλοσύνη, έφασαν "θέ-" λειν βουλεύσασθαι ήμέρην μίαν, καὶ ἔπειτα ὑποκρι-" νέεσθαι. ἐν ὧ δὲ βουλεύονται αὐτοί, ἀπαγαγείν ἐκείνον " ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος." Ο δ' "Αρπαγος έφη "είδεναι μέν εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, "όμως δέ σφι παριέναι βουλεύσασθαι." Έν ὧ ὧν δ "Αρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες εν τούτω κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, έσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρίς ὅ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα έσθέντες, και αυτοί έσβάντες, έπλεον έπι Χίου. την δε Φωκαίην ερημωθείσαν ανδρών έσχον οι Πέρσαι. Οί δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χίοι τὰς νήσους τὰς Οί-165 νούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ἀνεομένοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μη αί μεν έμπόριον γένωνται, ή δε αὐτῶν νησος αποκληϊσθή τούτου είνεκα, πρός ταθτα οἱ Φωκαιέες έστέλλοντο ές Κύρνον (έν γὰρ τῆ Κύρνω εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων έκ θεοπροπίου ανεστήσαντο πόλιν, τη ούνομα ην 'Αλαλίη' 'Αργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ήδη τετελευτήκες) στελλόμενοι δε έπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ές την Φωκαίην, κατεφόνευσαν τῶν Περσέων

την φυλακην, η έφρούρεε παραδεξαμένη παρά Αρπάγου την πόλιν. μετά δέ, ώς τοῦτό σφι έξεργαστο, εποιήσαντο ίσχυρας κατάρας τῷ ὑπολειπομένῷ ἑωυτῶν τοῦ στόλου. προς δε ταύτησι, και μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, και ώμοσαν "μή πρίν ές Φωκαίην ήξειν, πρίν ή τον μύδρον "τοῦτον ἀναφήναι." Στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ύπερ ημίσεας των αστων έλαβε πόθος τε καί οἶκτος της πόλιος καὶ τῶν ηθέων της χώρης ψευδόρκιοι δε γενόμενοι, απέπλεον οπίσω ες την Φωκαίην. οί δε αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσ-166 σέων ἔπλεον. Ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινή μετά των πρότερον απικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε, καὶ ἱρὰ ἔνιδρύσαντο. καὶ ἄγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἄπαντας, στρατεύονται ων ἐπ' αὐτοὺς κοινώ λόγω χρησάμενοι Τυρσηνοί καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσί έκάτεροι έξήκοντα. οι δε Φωκαιέες πληρώσαντες και αυτοί τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῆ ναυμαχίη, Καδμείη τις νίκη τοισι Φωκαιεύσι έγένετο. αί μεν γάρ τεσσεράκοντά σφι νήες διεφθάρησαν. αί δε είκοσι αἱ περιεοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν ᾿Αλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν όσην οξαί τε εγίνοντο αἱ νῆές σφι ἄγειν καὶ ἔπειτα 167 αφέντες την Κύρνον έπλεον ες Υρήγιον. Των δε διαφθαρεισέων νεών τους ἄνδρας, οί τε Καρχηδόνιοι και οί Τυρσηνοὶ ἔλαγόν τε αὐτῶν πολλῷ πλείους, καὶ τούτους έξαγαγόντες κατέλευσαν. μετά δε 'Αγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον, ἐν τῶ οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες εκέατο, εγίνετο διάστροφα καὶ έμπηρα καὶ ἀπόπληκτα, δμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οί δὲ ᾿Αγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι την άμαρτάδα. ή δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ ᾿Αγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι καὶ γὰρ ἐναγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν έπιστασι. καὶ οὖτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτω μόρω διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ένθεθτεν δρμεώμενοι, έκτήσαντο πόλιν γης της Οίνωτρίης ταύτην, ήτις νῦν 'Υέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες, ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον.

Φωκαίης μέν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίη οὕτως ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήϊοι ἐποίησαν. ἐπεί τε 168 γάρ σφεων εἶλε χώματι τὸ τεῖχος "Αρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης, καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν "Αβδηρα, τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηἴκων ἐξελασθεὶς τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηΐων τῶν ἐν

'Αβδήροισι ώς ήρως έχει.

Οὖτοι μέν νυν Ἰώνων μοῦνοι, τὴν δουλοσύνην οὐκ 169 ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας οἱ δ' ἄλλοι Ἰωνες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπικέατο 'Αρπάγω, κατάπερ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωυτοῦ ἔκαστος μαχόμενοι ἐσσωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἔκαστοι, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ, ώς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, αὐτῷ Κύρῷ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. Οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῆ ἢπείρῷ Ἰωνας ἐχειρώσατο "Αρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἰωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ.

Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων οὐδὲν 170 ήσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἰωσι χρησιμωτάτην τῆ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα ὃς ἐκέλευε "κοινῷ στόλῳ Ἰωνας ἀερθέντας πλέειν "ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώ"νων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης εὐ"δαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην νεμομένους, "καὶ ἄρχοντας ἄλλων μένουσι δέ σφι ἐν τῆ Ἰωνίη οὐκ "ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην." Αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη, ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἰωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἡ διαφθαρῆναι Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν γένος ἐόντος Φοίνικος ⋄ς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον Ἰωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ

είναι ἐν Τέφ· Τέων γὰρ μέσον είναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας μηδὲν ἦσσον νομίζεσθαι κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε

ἀπεδέξαντο.

171 "Αρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ίωνίην, ἐποιέετο στρατηίην έπι Κάρας και Καυνίους και Λυκίους, άμα άγόμενος καὶ "Ιωνας καὶ Αἰολέας. Εἰσὶ δὲ τούτων Κάρες μεν απιγμένοι ές την ήπειρον έκ των νήσων. το γάρ παλαιον εόντες Μίνω τε κατήκοοι, και καλεόμενοι Λέλεγες, είχον τὰς νήσους, φόρον μεν ουδένα υποτελέοντες, όσον καί εγώ δυνατός είμι μακρότατον εξικέσθαι ακοή οί δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οί τὰς νέας. ἄτε δὲ δη Μίνω τε κατεστραμμένου γην πολλην, καὶ εὐτυχέοντος τῶ πολέμω, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λοδιμώτατον τῶν εθνέων άπάντων κατά τοῦτον άμα τὸν χρόνον μακρώ μάλιστα. καί σφι τριξά έξευρήματα έγένετο, τοισι οί Έλληνες έχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κάρές είσι οἱ καταδέξαντες, καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημήϊα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὖτοι εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρώτοι τέως δε άνευ οχάνων εφόρεον τὰς ασπίδας πάντες οίπερ εώθεσαν ασπίσι χρέεσθαι, τελαμωσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περί τοῖσι αὐχέσι τε καί τοίσι άριστεροίσι ὤμοισι περικείμενοι. Μέτὰ δὲ, τοὺς Κάρας γρόνω ύστερον πολλώ Δωριέες τε καὶ Ίωνες εξανέστησαν εκ των νήσων και ούτω ες την ήπειρον απίκοντο. Κατά μεν δή Κάρας ούτω Κρήτες λέγουσι γενέσθαι. οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οί Κάρες άλλα νομίζουσι αυτοί έωυτους είναι αυτόχθονας ηπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τώπερ νθν. αποδεικνθσι δε εν Μυλάσοισι Δίδς Καρίου ίρον ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ώς κασιγνήτοισι εοθσι τοθσι Καρσί. τον γάρ Λυδον και τον Μυσον λέγουσι είναι Καρος άδελφεούς. τούτοισι μέν δὴ μέτεστι όσοι δὲ, ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι

172 τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὖ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί· αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλώσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν

τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλον τών τε άλλων ανθρώπων καί Καρών. τοισι γάρ κάλλιστόν έστι κατ' ήλικίην τε καὶ φιλότητα είλαδὸν συγγίνεσθαι ές πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ίδρυνθέντων δέ σφι ίρων ξεινικών, μετέπειτα ώς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρασθαι θεοίσι,) ενδύντες τὰ ὅπλα ἄπαντες Καύνιοι ήβηδον, τύπτοντες δούρασι τον ήέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικών έποντο, και έφασαν έκβάλλειν τους ξεινικούς θεούς. καὶ οὖτοι μὲν τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται. Οί δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τώρχαῖον γεγόνασι. τὴν γὰρ 173 Κρήτην είχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτη περὶ τῆς βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ώς ἐπεκράτησε τῆ στάσει Μίνως, έξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς ᾿Ασίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα την γαρ νθν Λύκιοι νέμονται, αθτη τὸ παλαιὸν ην Μιλυάς οι δε Μιλύαι τότε Σόλυμοι εκαλέοντο. τέως μεν δη αὐτῶν Σαρπηδών ήρχε οἱ δε εκαλέοντο, τό περ τε ηνείκαντο οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ ᾿Αθηνέων Λύκος ό Πανδίονος, έξελαθείς καὶ οὖτος ύπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, ούτω δη κατά του Λύκου την ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι τὰ δε Καρικοίσι χρέωνται. εν δε τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων καλέουσι από των μητέρων έωυτούς, και οὐκι από των πατέρων. εἰρομένου δὲ ἐτέρου τὸν πλησίον, τίς εἴη, καταλέξει έωυτον μητρόθεν, καὶ τῆς μητρος ἀνανεμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μέν γε γυνη ἀστη δούλω συνοικήση, γενναία τὰ τέκνα νενόμισται ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν, γυναικα ξείνην η παλλακην έχη, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται.

Οί μέν νυν Κάρες οὐδὲν λαμπρον ἔργον ἀποδεξάμενοι, 174 έδουλώθησαν ύπὸ Αρπάγου οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὐτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οικέουσι. οικέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, της χώρης της σφετέρης τετραμμένης ές

πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται, ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυβασσίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κυιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιρρόου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορῆν ἄνεμον ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε καὶ 'Ρόδον θάλασσα') τὸ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ἄρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσω" Αρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο τῆ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾶ, ταύτη ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ἄρυσσον καὶ δὴ πολλῆ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων, μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς θραυομένης τῆς πέτρης, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπερησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρῷ ἐν τριμέτρω τόνω τάδε·

Ίσθμον δὲ μὴ πυργοῦτε, μήδ' ορύσσετε Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κυίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο· καὶ 'Αρπάγω, ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ,
175 ἀμαχητί σφεας αὐτοὺς παρέδοσαν. 'Ήσαν δὲ Πηδασέες
οἰκοῦντες ὑπὲρ 'Αλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι
μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῦσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς 'Αθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρίς
σφι τοῦτο ἐγένετο. οὖτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μοῦνοί
τε ἀντέσχον χρόνον 'Αρπάγω, καὶ πρήγματα παρέσχον
πλεῖστα, ὄρος τειχίσαντες, τῷ οὖνομά ἐστι Λίδη.

176 Πηδασέες μέν νυν χρόνω έξαιρέθησαν. Λύκιοι δε, ως ές το Ξάνθιον πεδίον ήλασε ο "Αρπαγος τον στρατον, υπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ολίγοι προς πολλους, άρετας απεδείκνυντο εσσωθέντες δε, καὶ κατειληθέντες ές το άστυ, συνήλισαν ές τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τους οἰκέτας καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δε ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινους, ὑπεξελθύντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δε νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστίεων, εἰσὶ ἐπήλυδες αἱ δε ὀγδώκοντα ἱστίαι

αδται έτυχον τηνικαθτα έκδημέουσαι, καλ οθτω περιεγένοντο. την μέν δη Εάνθον ούτως έσχε δ "Αρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τούς Λυκίους έμιμήσαντο τὰ πλέω.

Τὰ μέν νυν κάτω τῆς ᾿Ασίης Ἅρπαγος ἀνάστατα 177 έποίεε τὰ δὲ ἄνω αὐτης, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστοεφόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μέν νυν αὐτῶν πλέω παρήσομεν τὰ δέ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον, καὶ

αξιαπηγητότατά έστι, τούτων έπιμνήσομαι.

Κύρος έπεί τε τὰ πάντα τῆς ηπείρου ὑποχείρια ἐποιή- 178 σατο, 'Ασσυρίοισι έπετίθετο. Της δε 'Ασσυρίης έστι τά μέν κου καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήϊα κατεστήκεε, ἦν Βαβυλών έοθσα τοιαύτη δή τις. πόλις κέςται έν πεδίω μεγάλω, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἔκαστον είκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου οὖτοι στάδιοι της περιόδου της πόλιος γίνονται συνάπαντες ογδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μέν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ώς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ήμεις ίδμεν. τάφρος μεν πρώτά μιν βαθέα τε και εὐρέα καὶ πλέη ύδατος περιθέει μετά δὲ, τεῖχος πεντήκοντα μεν πηχέων βασιληΐων έον το εύρος, ύψος δε, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήϊος πηχυς τοῦ μετρίου έστὶ πηχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεί δή με πρὸς τούτοισι έτι 179 φράσαι, ΐνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργαστο. ὀρύσσοντες ἄμα τὴν τάφρον, έπλίνθευον την γην την έκ του δρύγματος έκφερομένην έλκύσαντες δε πλίνθους ίκανας, ώπτησαν αὐτας έν καμίνοισι μετά δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτφ θερμή, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταρσούς καλάμων διαστοιβάζοντες, έδειμαν πρώτα μέν της τάφρου τὰ χείλεα δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τείχος τὸν αὐτὸν τρόπον. έπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μουνόκωλα έδειμαν, τετραμμένα ές άλληλα το μέσον δε των οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππω περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστασι πέριξ του τείχεος έκατου, χάλκεαι πάσαι καλ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ώσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις

ἀπέγουσα ὀκτώ ήμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλώνος *Ις οὔνομα αὐτῆ. ἔνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ μέγας 'Ίς καὶ τῶ ποταμῶ τὸ οὔνομα: ἐσβάλλει δὲ οὖτος ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ ρέεθρον. οὖτος ὧν ὁ Ἰς ποταμὸς, ἄμα τῷ ΰδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς ἔνθεν ή ἄσφαλτος ές 180 τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Τετείχιστο μέν νυν ή Βαβυλών τρόπω τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διέργει, τῷ οὔνομά ἐστι Εὐφρήτης. ρέει δὲ ἐξ ᾿Αρμενίων, ἐων μέγας, καὶ βαθύς, καὶ ταχύς εξίει δε οδτος ες την Έρυθρην θάλασσαν. τὸ ων δή τείχος εκάτερον τους αγκώνας ες τον ποταμον έλήλαται. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αί ἐπικαμπαὶ παρὰ χείλος έκατερον τοῦ ποταμοῦ, αίμασιὴ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ, ἐὸν πληρες οἰκιέων τριορόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς όδοὺς ἰθείας, τάς τε άλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας, κατά δη ών έκάστην όδον εν τη αίμασιη τη παρά τον ποταμον πυλίδες έπησαν, όσαι περ αί λαθραι, τοσαθται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὖται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ 181 αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ έστί. Έτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθεῖ, οὐ πολλῷ τέω ἀσθενέστερον τοῦ ετέρου τείχεος, στεινότερον δέ. Έν δὲ φάρσεϊ ἐκατέρω τῆς πόλιος τετείχιστο ἐν μέσω έν τῶ ἦεν τὰ βασιλήϊα, περιβόλω μεγάλω τε καὶ ἰσχυρῷ· έν δε τω ετέρω, Διος Βήλου ίρου χαλκόπυλον, και ές έμε τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων πάντη, ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσω δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος καὶ ἐπὶ τούτω τῷ πύργω άλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἔτερος μάλα ἐπὶ τούτω, μέχρις οὖ ὀκτώ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλω περί πάντας τούς πύργους έγουσα πεποίηται. μεσοθντι δέ κου της αναβάσιος έστι καταγωγή τε καλ θωκοι άμπαυστήριοι, έν τοισι κατίζοντες άμπαύονται οι άνα-Βαίνοντες. Εν δε τω τελευταίω πύργω νηδς έπεστι μέγας. έν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη, καί οἰ τράπεζα παρακέεται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς έληται έκ πασέων, ώς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες 182 τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὖτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ αμπαύεσθαι έπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβησι τῆσι Αίγυπτίησι κατά τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιου καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή αμφότεραι δε αθται λέγονται ανδρών οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι της Λυκίης η πρόμαντις του θεού, έπεαν γένηται ου γαρ ων αιεί έστι χρηστήριον αὐτόθι έπεὰν δὲ γένηται, τότε ων συγκατακληθεται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῶ νηῶ. Έστι 183 δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός ἔνθα άγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον, καί οί τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, και το βάθρον οί καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι καὶ ώς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, τάλαντων οκτάκοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν, ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ξκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε έπεὰν την όρτην ἄγωσι τῷ θεῷ τούτφ. "Ην δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτω έτι τον χρόνον εκείνον και ανδριάς δυώδεκα πηχέων, χρύσεος, στερεός. έγω μέν μιν οὐκ εἶδον τὰ δὲ λέγεται ύπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτω τῷ ἀνδριάντι Δαρείος μεν δ Υστάσπεος επιβουλεύσας, οὐκ ετόλμησε λαβείν Εέρξης δε ο Δαρείου έλαβε, και τον ίρεα απέκτεινε, απαγορεύοντα μη κινέειν τον ανδριάντα. το μεν δη ίρον τούτο ούτω κεκόσμητο. ἔστι δε καὶ ἴδια ἀνα- $\theta \eta \mu a \tau a \pi o \lambda \lambda \dot{a}$.

Της δε Βαβυλώνος ταύτης πολλοί μέν κου καὶ ἄλλοι 184 ἐγένοντο βασιλέες, τῶν ἐν τοισι ᾿Ασσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἱ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἰρά ἐν δὲ δὴ καὶ γυναίκες δύο. ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῆσι πέντε πρότερον γενομένη, τῆ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πῶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δεύ-185

τερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῆ οὔνομα ἦν Νίτωκρις, (αύτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης,) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ελίπετο τὰ εγω ἀπηγήσομαι τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ άτρεμίζουσαν, άλλα τε άραιρημένα άστεα αὐτοῖσι, έν δε δή καὶ την Νίνον, προεφυλάξατο όσα εδύνατο μάλιστά. Πρώτα μεν τον Ευφρήτην ποταμον, ρέοντα πρότερον ιθύν, ός σφι διὰ της πόλιος μέσης ρέει, τοῦτον, άνωθεν διώρυχας δρύξασα, ούτω δή τι εποίησε σκολιδν, ώστε δη τρίς ές των τινα κωμέων των έν τη 'Ασσυρίη απικνέεται ρέων. τη δε κώμη οὐνομά έστι, ές την απίκνέεται ὁ Εὐφρήτης, Αρδέρικκα. καὶ νῦν οὶ αν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλώνα, καταπλέοντες ές του Ευφρήτην ποταμού, τρίς τε ές την αυτήν ταύτην κώμην παραγίνονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δη τοιοῦτο ἐποίησε. Χώμα δὲ παρέχωσε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θώνματος, μέγαθος καὶ ύψος όσον τί ἐστι. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ώρυσσε έλυτρον λίμνη, όλίγον τι παρατείνουσα άπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων τον δε ορυσσόμενον χουν εκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεί τε δέ οἱ ἄρυκτο, λίθους ἀγαγομένη, κρηπίδα κύκλω περί αὐτην ήλασε. Ἐποίεε δὲ άμφότερα ταθτα, τόν τε ποταμόν σκολιόν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν έλος ώς ὅ τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, καμπάς πολλάς άγνύμενος, καὶ οί πλόοι έωσι σκολιοί ές την Βαβυλώνα έκ τε τών πλόων έκδέκηται περίοδος της λίμνης μακρή. κατά τοῦτο δὲ εἰργάζετο της χώρης τη αί τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων όδοῦ, ἵνα μη ἐπιμισγόμενοι οἱ Μηδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς 186 τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο τοιήνδε δε εξ αὐτῶν παρενθήκην εποιήσατο. Τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, έπὶ τῶν πρότερον βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ έτέρου φάρσεος ές τοὔτερον διαβηναι, χρην πλοίφ δια-Βαίνειν, καὶ ἦν, ώς ἐγώ δοκέω, ὀχληρον τοῦτο αύτη

δὲ καὶ τοῦτο προείδε. ἐπεί τε γὰρ ἄρυσσε τὸ ἔλυτρον τη λίμνη, μνημόσυνον τόδε άλλο άπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου έλίπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκεας ώς δέ οἱ ἦσαν οί λίθοι έτοιμοι, και το χωρίον ορώρυκτο, εκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε χωρίον, ἐν τῶ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτω ἀπεξηρασμένου τοῦ ἀρχαίου δεέθρου, τοῦτο μὲν, τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ την πόλιν και τας καταβάσιας, τας έκ των πυλίδων ές του ποταμού φερούσας, ανοικοδόμησε πλίνθοισι οπτῆσι, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι, τοὺς ώρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρφ τε καὶ μολύβδω. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτὴν, ὅκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οί Βαβυλώνιοι τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκου, τοῦδε είνεκα, ίνα μη διαφοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' αλλήλων. ώς δὲ τό τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης έγεγουεε ύπο του ποταμού, και τα περί την γέφυραν έκεκόσμητο, του Ευφρήτην ποταμον ές τὰ άρχαΐα ρέεθρα έκ της λίμνης έξηγαγε καὶ ούτω τὸ ὀρυχθέν, έλος γενόμενον, ές δέον έδόκεε γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολιήτησι γέφυρα ην κατεσκευασμένη.

Ἡ δ' αὐτὴ αΰτη βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ 187 έμηχανήσατο. Υπέρ των μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον έωυτη κατεσκευάσατο μετέωρον έπιπολης αὐτέων των πυλέων ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΎΣΤΕ-ΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, HN $\Sigma\Pi$ ANI Σ H ι XPHMAT Ω N, ANOI Ξ A Σ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΌΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗι. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. Οὖτος δ τάφος ἢν ἀκίνητος, μέχρι οὖ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληίη. Δαρείω δὲ καί δεινὸν εδόκεε είναι τῆσι πύλησι ταύτησι μηδέν χρέεσθαι καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῆσι δὲ πύλησι ταύτησι οὐδὲν ἐχρᾶτο, τοῦδε είνεκα, ότι ύπερ κεφαλής οἱ εγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὖρε χρήματα μὲν οὔ, τὸν δὲ νεκρὸν, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε· ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΑΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΣ-ΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕ-ΩιΓΕΣ.

188 Αυτη μέν νυν ή βασίλεια τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ό δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παιδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἐωυτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν ᾿Ασσυρίων ἀρχήν. Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ προβάτοισι καὶ δὴ καὶ τοῦ αρὰ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἄμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ρέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ΰδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἄμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀγγείοισι ἀργυρέοισι. ἔπονται ὅπη ᾶν ἐλαύνησι 189 ἐκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Ερελο ἐνά ἐνίστος ἀπὶ Στίνδος πορευόμενος ἐπὶ τὴν

Επεί τε δε δ Κύρος πορευόμενος επὶ την Βαβυλώνα έγίνετο έπὶ Γύνδη ποταμώ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ έν Ματιηνοίσι οὔρεσι, ρέει δὲ διὰ Δαρδανέων. ἐκδιδοί δὲ ές έτερου ποταμού Τίγριν ο δε παρά ηπιν πόλιν ρέων ές τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδίδοῦ τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμόν ώς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσιπέρητον, ενθαθτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκων ύπο ύβριος έσβας ές τον ποταμον, διαβαίνειν έπειρατο. δ δέ μιν συμψήσας, ύποβρύχιον οιχώκες φέρων, κάρτα τε δη έχαλέπαινε τῶ ποταμῶ ὁ Κυρος τοῦτο ύβρίσαντι, καί οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ώστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκάς μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετά δὲ τὴν ἀπεί-λὴν, μετεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλώνα στράτευσιν, διαίρεε τὴν στρατιήν δίχα. διελών δέ, κατέτεινε σχοινοτενέας ύποδέξας διώρυχας ογδώκοντα καὶ έκατὸν παρ' έκάτερον τὸ χείλος τετραμμένας τοῦ Γύνδεω πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἶα δὲ ὁμίλου πολλοῦ έργαζομένου, ήνετο μεν το έργον, όμως μέντοι την θερείην πασαν αὐτοῦ ταύτη διέτριψαν έργαζόμενοι.

190 ΄Ως δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβών, καὶ τὸ

δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλώνα, οι δε Βαβυλώνιοι εκστρατευσάμενοι, έμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσσωθέντες τη μάνη. κατειλήθησαν ές τὸ ἄστυ. οἱα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τον Κυρον ουκ ατρεμίζοντα, άλλ' δρέοντες αυτον παντι έθνει όμοίως επιχειρέοντα, προεσάξαντο σιτία ετέων κάρτα πολλών. Ένθαῦτα οὖτοι μεν λόγον εἶχον της πολιορκίης οὐδένα. Κύρος δὲ ἀπορίησι ἐνείχετο, ἄτε χρόνου τε εγγινομένου συχνού, ανωτέρω τε οὐδεν των ποηγμάτων προκοπτομένων. Είτε δη ών άλλος οι άπο- 191 ρέοντι ύπεθήκατο, είτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οί ήν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε. τάξας τὴν στρατιὴν ἄπασαν έξ $\dot{\epsilon}$ μetaολ $\hat{\eta}$ ς το $\hat{m{v}}$ ποταμο $\hat{m{v}}$, τ $\hat{m{\eta}}$ $\dot{\epsilon}$ ς τ $\hat{m{\eta}}$ ν πό $\hat{m{\lambda}}$ ιν $\dot{\epsilon}$ σ $m{\beta}$ άλ $\hat{m{\lambda}}$ ει, κα $\hat{m{v}}$ όπισθε αὖτις τῆς πόλιος τάξας ετέρους, τῆ εξίει εκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός προείπε τῶ στρατῶ, ὅταν διαβατὸν τὸ ρέεθρον ίδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτη ἐς τὴν πόλιν. ούτω τε δη τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίω τοῦ στρατοῦ. ᾿Απικόμενος δὲ ἐπὶ την λίμνην, τά περ ή των Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κύρος έτερα τοιαύτα. τον γάρ ποταμόν διώρυχι έσαγαγων ές την λίμνην ἐοῦσαν Έλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατον είναι εποίησε, ύπονοστήσαντος του ποταμου. γενομένου δε τούτου τοιούτου, οι Πέρσαι, οίπερ ετετάγατο ἐπ' αὐτῷ τούτῷ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμού, ύπονενοστηκότος ανδρί ώς ές μέσον μηρον μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. μέν νυν προεπύθοντο, η έμαθον οι Βαβυλώνιοι το έκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' αν, περιϊδόντες τοὺς Πέρσας έσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. κατακληίσαντες γάρ αν πάσας τὰς ές τὸν ποταμὸν πυλίδας έχούσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αίμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρά τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ έληλαμένας, ἔλαβον ἄν σφεας ώς ἐν κύρτη. νθν δε εξ άπροσδοκήτου σφι παρέστησαν οί Πέρσαι. ύπὸ δὲ μεγάθεος της πόλιος, ώς λέγεται ύπὸ τῶν ταύτη οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἑαλωκότων, τους το μέσον οικέοντας των Βαβυλωνίων ου

μανθάνειν εαλωκότας άλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι εοῦσαν όρτὴν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ εν εὐπαθείῃσι

Καὶ Βαβυλών μὲν ούτω τότε πρώτον ἀραίρητο. Τὴν

είναι, ες δ δη και το κάρτα επύθοντο.

δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω όση τίς έστι, έν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Βασιλεῖ τῷ μεγάλω ές τροφην αὐτοῦ τε καὶ της στρατιης διαραίρηται, πάρεξ του φόρου, γη πασα όσης άρχει. δυώδεκα ὧν μηνων εόντων ες τον ενιαυτον, τους τέσσερας μηνας τρέφει μιν ή Βαβυλωνίη χώρη· τοὺς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν, ή λοιπη πασα 'Ασίη. ούτω τριτημορίη ή 'Ασσυρίη χώρη τη δυνάμει της άλλης 'Ασίης καὶ ή άρχη της χώρης ταύτης, την οί Πέρσαι σατραπηίην καλέουσι, έστι άπασέων των άρχέων πολλόν τι κρατίστη όκου Τριτανταίχμη τῷ ᾿Αρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου μεν προσήει εκάστης ήμερης ἀρτάβη μεστή· ή δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν Περσικὸν, χωρέει μεδίμνου 'Αττικής πλείον χοίνιξι τρισί 'Αττικήσι. ίπποι δέ οί αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας, ὀκτακόσιοι αἱ δὲ βαινόμεναι. έξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν έρσένων τούτων είκοσι ίππους. κυνών δε Ἰνδικών τοσουτο δή τι πλήθος ετρέφετο, ώστε τέσσερες των εν τώ πεδίω κωμαι μεγάλαι, των άλλων εουσαι άτελέες, τοισι κυσί προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαθτα μέν τώ 193 ἄρχοντι τῆς Βαβυλώνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τών 'Ασσυρίων ΰεται μεν όλίγω, και το εκτρέφον την ρίζαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ άδρύνεται τε τὸ λήϊον, καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος οὐ, κατά-

τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ άδρύνεταί τε τὸ λήϊον, καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος οὐ, κατάπερ ἐν Αἰγύπτω, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, κατάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέρητος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ ὁν Νῖνος πόλις οἴκητο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἀπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται

άρχην φέρειν, οὖτε συκέην, οὖτε ἄμπελον, οὖτε ἐλαίην* τον δε της Δήμητρος καρπον ώδε αγαθή εκφέρειν έστι, ώστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τὸ παράπαν ἀποδιδοῖ ἐπεὰν δὲ άριστα αὐτη έωυτης ἐνείκη, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει, τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εύπετέως δακτύλων. έκ δε κέγγρου καλ σησάμου όσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, έξεπιστάμενος. μνήμην οὐ ποιήσομαι εὖ εἰδώς ὅτι τοῖσι μη ἀπιγμένοισι ές την Βαβυλωνίην χώρην καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ές ἀπιστίην πολλήν ἀπίκται. χρέονται δὲ οὐδὲν έλαίω, άλλ' έκ των σησάμων ποιεύντες. είσὶ δέ σφι Φοίνικες πεφυκότες ανα παν το πεδίον οι πλεύνες αυτών καρποφόροι, έκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται τούς συκέων τρόπον θεραπεύουσι, τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τους έρσενας Έλληνες καλέουσι, τούτων του καρπον περιδέουσι τησι βαλανηφόροισι των φοινίκων. ίνα πεπαίνη τέ σφι ό ψην την βάλανον ἐσδύνων, καὶ μη απορρέη ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψηνας γὰρ δη φορέουσι έν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι.

Τὸ δὲ ἀπάντων θῶυμα μέγιστόν μοί ἐστι τῶν ταὐτη, 194 μετά γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοία αὐτοῖσί ἐστι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν •Βαβυλώνα, ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ έν τοίσι 'Αρμενίοισι, τοίσι κατύπερθε 'Ασσυρίων οἰκημένοισι, νομέας ιτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας στεγαστρίδας έξωθεν, έδάφεος τρόπον, ούτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, ούτε πρώρην συνάγοντες, άλλ' άσπίδος τρόπου κυκλοτερέα ποιήσαντες. καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοίον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατὰ τὸν ποταμον φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες μάλιστα δὲ βίκους φοινικηΐου κατάγουσι οίνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ύπό τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἐστεώτων καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πληκτρον, ὁ δὲ ἔξω ωθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταθτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον έχει. ἐν ἐκάστω δὲ πλοίω ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι πλεύνες. ἐπεὰν ὧν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλώνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ

διφθέρας επισάξαντες επί τους ονους, απελαύνουσι ες τους Αρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά τέ έστι πλέειν οὐδενὶ τρόπω, ύπο τάχεος τοῦ ποταμοῦ, διὰ γαρ ταθτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεθνται τὰ πλοία, ἀλλ' έκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται οπίσω ές τους 'Αρμενίους, ἄλλα τρόπω τῷ αὐτῷ ποιεῦνται 195 πλοία. τὰ μὲν δή πλοία αὐτοίσί ἐστι τοιαῦτα. Ἐσθήτι δὲ τοιῆδε χρέωνται, κιθώνι ποδηνεκέϊ λινέω καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρίνεον κιθώνα ἐπενδύνει, καὶ χλανίδιον λευκον περιβαλλόμενος, ύποδήματα έχων επιχώρια, παραπλήσια τησι Βοιωτίησι έμβάσι. κομώντες δέ, τὰς κεφαλάς μίτρησι άναδέονται, μεμυρισμένοι πάν τὸ σώμα. σφρηγίδα δὲ ἔκαστος ἔχει, καὶ σκήπτρου χειροποίητου ἐπ' ἐκάστω δὲ σκήπτρω ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ρόδον, η κρίνον, η αιετός, η άλλο τι. άνευ γαρ επισήμου ού σφι νόμος έστι έχειν σκήπτρον. αύτη μέν δή σφι

άρτισις περί τὸ σῶμα ἐστί. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται. ὁ μὲν σοφώτα-196 τος ὅδέ, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ένετους πυνθάνομαι χρησθαι. κατά κώμας έκάστας άπαξ του έτεος εκάστου εποιέετο τάδε. ώς αν αι παρθένοι γινοίατο γάμων ώραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ές εν χωρίον εσάγεσκον άλεας περιξ δε αὐτας ίστατο Όμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρώτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων μετά δὲ, ὅκως αὕτη εύροῦσα πολλὸν χρυσίον πρηθείη, άλλην ανεκήρυσσε, η μετ' εκείνην έσκε εὐειδεστάτη. έπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονές των Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλή-. λους έξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὖτοι δὲ εἴδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ελάμβανον. ώς γάρ διεξέλθοι δ κήρυξ πωλέων τάς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην, η εί τις αὐτέων ἔμπηρος ην, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, όστις θέλοι, έλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῆ ές δ τῶ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένω προσεκέετο. τὸ δὲ

αν χρυσίον εγίνετο από των εὐειδέων παρθένων καὶ ούτω αι ευμορφοι τὰς ἀμόρφους και ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. έκδοθναι δὲ τὴν έωυτοθ θυγατέρα ὅτεφ βούλοιτο ἕκαστος οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἀνευ ἐγγυητέω ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἦ μὴν συνοικήσειν αὐτῆ, οὕτω ἂν ἄγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, αποφέρειν τὸ χρυσίον ἐκέετο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ έξ ἄλλης έλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ωνέεσθαι. ο μέν νυν κάλλιστος νόμος, οδτός σφι ην ου μέντοι νῦν γε διετέλεσε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστί γενέσθαι, ἵνα μη ἀδικοῖεν αὐτὰς, μήδ΄ ἐς ἐτέρην πόλιν άγωνται έπεί τε γάρ άλόντες έκακώθησαν και οίκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου, βίου σπανίζων, καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίη όδε άλλος 197 σφι νόμος κατεστήκεε. τους κάμνοντας ές την αγορην έκφορέουσι ου γάρ δή χρέωνται ἰητροῖσι. προσιόντες ων προς τον κάμνοντα, συμβουλεύουσι περί της νούσου. εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε, ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμνων, η άλλον είδε παθόντα. ταθτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἄσσα αὐτὸς ποιήσας έξέφυγε ομοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγἢ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὔ σφι έξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ηντινα νοῦσον έχει. Ταφαί δέ σφι εν μέλιτι. Θρηνοι 198 δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτω ὁσάκις δ' ἂν μιχθῆ γυναικί τἢ ἐωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περί θυμίημα καταγιζόμενον ίζει ετέρωθι δε ή γυνή τώυτο τοῦτο ποιέει. όρθρου δὲ γενομένου, λοῦνται καὶ ἀμφότεροι ἄγγεος γαρ ούδενδς άψονται πρίν αν λούσωνται, ταύτα δέ ταθτα καὶ ᾿Αράβιοι ποιεθσι.

'Ο δὲ δη αἴσχιστος τῶν νόμων ἔστι τοῖσι Βαβυ-199 λωνίοισι ὅδε. δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἰζομένην ἐς ἱρὸν 'Αφροδίτης, ἄπαξ ἐν τῆ ζόη μιχθηναι ἀνδρὶ ξείνω. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλησι, οἱα πλούτω ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι θεραπηίη δέ σφι ὅπισθεν ἔπεται πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ἄδε. ἐν τεμένεϊ 'Αφροδίτης κατέαται, στέφανον περὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσαι θώμιγγος, πολλαὶ γυναῖκες αἱ

μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον όδων ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλῶν ἐς τὰ γούνατα, μιχθἢ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε· "Επικαλέω "τοι τὴν θεὸν Μύλιττα." Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν ᾿Αφροδίτην ᾿Ασσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὅσον ὧν· οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται· οὐ γάρ οἱ θέμις ἐστι γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτω ἐμβαλόντι ἔπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἐπεὰν δὲ μιχθἢ, ἀποσιωσαμένη τῆ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τῶπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μέν νυν εἴδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὸ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένουσι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. Ἐνιαχῆ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτω νόμος.

200 Νόμοι μεν δη τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὖτοι κατεστέασι. Εἰσὶ δε αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς, αὶ οὐδεν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον τοὺς ἐπεί τε αν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ήλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὅλμον, καὶ λεήναντες ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος καὶ ὸς μεν αν βούληται αὐτῶν, ἄτε μάζαν μαξάμενος ἔχει ὁ δε,

άρτου τρόπον οπτήσας.

201 ΄ Ως ΄δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς, πέρην τοῦ ᾿Αράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ

202 ο΄ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. 'Ο δὲ 'Αράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ "Ιστρου νήσους δ' ἐν αὐτῷ, Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας, συχνὰς φᾶσι εἶναι. ἐν δὲ αὐτῆσι ἀνθρώπους, οἱ σιτέονται μὲν ρίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι ώραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν.

άλλα δέ σφι έξευρησθαι δένδρεα, καρπούς τοιούσδε τινάς φέροντα, τούς, έπεί τε αν ές τωυτό συνέλθωσι κατά είλας, καί πθρ ανακαύσωνται, κύκλω περιϊζομένους επιβάλλειν έπὶ τὸ πῦρ ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῆ ὀδμῆ, κατάπερ "Ελληνας τῷ οἴνω. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι ές δ ές ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αύτη λέγεται δίαιτα είναι. 'Ο δὲ ᾿Αράξης ποταμὸς ρέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς έξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κύρος στόμασι δὲ έξερεύγεται τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα, πλὴν ένὸς, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικεῖσθαι λέγουσι ιχθυς ώμους σιτεομένους, έσθητι δε νομίζοντας χρασθαι φωκέων δέρμασι. το δε εν των στομάτων του Άράξεω βέει διὰ κάθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίη θάλασσά ἐστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῆ έτέρη θαλάσση, την μέν γὰρ "Ελληνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ ᾿Ατλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα. Ἡ δὲ Κασπίη, 203 έστι ετέρη επ' εωυτής εοθσα μήκος μεν πλόου, είρεσίη γρεωμένω, πεντεκαίδεκα ήμερέων εθρος δέ, τη εθρυτάτη έστὶ αὐτὴ έωυτῆς, ὀκτώ ἡμερέων. Καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν έσπέρην φέροντα της θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, έων ουρέων καὶ πλήθει μέγιστον, καὶ μεγάθει ύψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλά καὶ παντοία ἐν έωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης άγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα είναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ύδωρ, ζώα έωυτοίσι ές την έσθητα έγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα οὖκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἀλλῷ εἰρίῳ, κατάπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν. μίξιν δὲ τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κατάπερ τοῖσι προβάτοισι.

Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης, τῆς 204 Κασπίης καλεομένης, ὁ Καύκασος ἀπέργει τὰ δὲ πρὸς ηῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ

έλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οθς ὁ Κύρος έσγε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μεν ή γένεσις, το δοκέειν πλέον τι είναι ανθρώπου δεύτερα δε, ή εὐτυχίη ή κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη όκη γαρ ιθύσειε στρατεύεσθαι Κύρος, αμήχανον ην εκείνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

205 *Ην δε, τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος, γυνή τῶν Μασσαγετέων βασίλεια Τόμυρίς οἱ ἢν οὔνομα, ταύτην πέμπων δ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγω, θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ή δὲ Τόμυρις συνιεῖσα οὐκ αὐτήν μιν μνώμενον, άλλα τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο την πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ώς οἱ δόλω οὐ προεγώρεε, ἐλάσας ἐπὶ τον 'Αράξεα, εποιέετο εκ τοῦ εμφανέος επὶ τους Μασσαγέτας στρατηίην, γεφύρας τε ζευγνύων έπὶ τοῦ ποταμοῦ. διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν δια-206 πορθμευόντων τον ποταμον οικοδομεόμενος. "Εχοντι δέ οί τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ή Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε " Ω βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύ-"δεις οὐ γὰρ ἂν είδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα " τελεύμενα παυσάμενος δε, βασίλευε των σεωυτού, καὶ " ήμέας ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. Οὔκ-"ων εθελήσεις ύποθηκῆσι τῆσίδε χρέεσθαι, άλλὰ πάντα "μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι. σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθυ-" μέαι Μασσαγετέων πειρηθήναι, φέρε, μόχθον μεν, τον "έχεις ζευγνύς τον ποταμόν, άφες συ δε, ήμέων αναχω-" ρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ές την υμετέρην. εί δ' ημέας βούλεαι εσδέξασθαι " μαλλον ες την ύμετερην, συ τώυτο τοῦτο ποίεε." Ταῦτα δε ακούσας ο Κύρος, συνεκάλεσε Περσέων τους πρώτους. συναγείρας δε τούτους, ες μέσον σφι προετίθεε το πρηγμα, συμβουλευόμενος δκότερα ποιέη, των δε κατά τωυτό αί γνωμαι συνεξέπιπτον, κελευόντων έσδέκεσθαι Τόμυρίν τε 207 καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεών δὲ καὶ μεμφόμενος την γνώμην ταύτην Κροΐσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο εναντίην τη προκειμένη γνώμη, λέγων τάδε " Ω βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεί με " Ζεθς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν δρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκω τῷ σῷ,

-

" κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι παθήματα, ἐόντα " ἀχάριτα, μαθήματα γεγόνεε. Εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις " εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγ-"μα γνώμας έμε σοι αποφαίνεσθαι. εί δε έγνωκας ότι " άνθρωπος και συ είς, και ετέρων τοιώνδε άρχεις, εκείνο " πρώτον μάθε, ώς κύκλος των ανθρωπηΐων έστὶ πρηγμά-" των περιφερόμενος δε, ούκ έξα αίει τους αυτούς ευτυ-"χέειν. ήδη ὧν έγω γνώμην έχω περὶ τοῦ προκειμένου "πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὖτοι εἰ γὰρ ἐθελήσομεν " ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ἐν " αὐτῷ κίνδυνος ἔνι έσσωθεὶς μεν, προσαπολλύεις πᾶσαν "τὴν ἀρχήν δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι νικῶντες Μασσαγέται " οὐ τὸ ὁπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. " νικών δε, ου νικάς τοσούτον, όσον εί διαβάς ές την " ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο φεύγουσι τώυτὸ γὰρ " ἀντιθήσω ἐκείνω, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους ελάς " ίθυ της ἀρχης της Τομύριος. Χωρίς τε τοῦ ἀπηγημέ-'' νου, αἰσχρὸν καὶ οὐκ ἀνασχετὸν, Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω " γυναικί είξαντα ύποχωρήσαι της χώρης. Νύν ών μοι " δοκέει, διαβάντας προελθείν όσον αν έκείνοι διεξίωσι " ένθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περι-" γενέσθαι. ώς γάρ έγω πυνθάνομαι, Μασσαγέται είσὶ " ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπα-" θέες. τούτοισι ὧν τοῖσι ἀνδράσι, τῶν προβάτων ἀφει-"δέως πολλά κατακόψαντας, καὶ σκευάσαντας, προθείναι " ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα πρὸς δὲ, καὶ κρη-" τῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία παντοία. " ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ " φλαυρότατον, τούς λοιπούς αὖτις έξαναχωρέειν ἐπὶ τὸν " ποταμόν. ἢν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ άμάρτω, κείνοι ἰδόμε-" νοι ἀγαθὰ πολλά, τρέψονταί τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ " ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.

Γνώμαι μὲν αὖται συνέστασαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν 208 προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος, προηγόρευε Τομύρι ἐξαναχωρέειν, ώς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ' ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα. Κῦρος δὲ, Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύση, τω περ τὴν βασιλητην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ

τιμαν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ἢν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μη δρθωθή ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ες Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ 209 στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν ᾿Αράξεα. νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν, εὕδων ἐν τῶν Μασσαγετέων τη χώρη, τοιήνδε. εδόκεε ο Κύρος εν τῷ ὕπνῷ ὁρᾶν τῶν Υστάσπεος παίδων τον πρεσβύτατον έχοντα επὶ τῶν ώμων πτέρυγας καὶ τουτέων τῆ μὲν τὴν ᾿Ασίην, τῆ δὲ την Ευρώπην επισκιάζειν. 'Υστάσπεϊ δε τῷ 'Αρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ ᾿Αχαιμενίδη, ἢν τῶν παίδων Δαρείος πρεσβύτατος, εων τότε ήλικίην ες είκοσί κου μάλιστα έτεα. καί ούτος καταλέλειπτο έν Πέρσησι ου γάρ είχε κω ήλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ ὦν δή ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον έωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ή όψις, καλέσας Υστάσπεα, καὶ ἀπολαβων μοῦνον, εἶπε ""Υστασπες, παις σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῆ ἐμῆ " ἀρχῆ ἐάλωκε ως δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα, ἐγω σημανέω. " ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ " έπιφερόμενα ήδη ὧν έν τῆ παροιχομένη νυκτὶ εὕδων, " είδον τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν " ὤμων πτέρυγας καὶ τουτέων τῆ μὲν τὴν ᾿Ασίην, τῆ δὲ " την Ευρώπην έπισκιάζειν. οὔκων έστὶ μηχανή ἀπὸ τῆς "όψιος ταύτης οὐδεμία, τὸ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί. " σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ " ποίεε ὅκως ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, 210 " ώς μοι καταστήσης τον παίδα ές έλεγχον." Κύρος μέν δοκέων Δαρείον οι επιβουλεύειν, έλεγε τάδε τω δε ο δαίμων προέφαινε, ώς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὖτοῦ ταύτη μέλλοι, ή δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρείον. Αμείβεταί οι δη ων ο Υστάσπης τοισδε "Ω βασιλεύ. "μη είη ανήρ Πέρσης γεγονώς, όστις τοι επιβουλεύσει " εί δ' έστι, ἀπόλοιτο ώς τάχιστα δς ἀντὶ μὲν δούλων, " ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας είναι ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι "ύπ' ἄλλων, ἄρχειν άπάντων. εί δέ τίς τοι ὄψις άπαγ-" γέλλει παιδα τόν έμον νεώτερα βουλεύειν περί σέο, έγώ " τοι παραδίδωμι χρησθαι αὐτῷ τοῦτο ο τι σὲ βούλεαι." Υστάσπης μεν τούτοισι αμειψάμενος, και διαβάς τον 'Αράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρω τὸν παιδα Δαρείον.

Κύρος δὲ προελθών ἀπὸ τοῦ ᾿Αράξεω ἡμέρης ὁδὸν, 211 έποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν ᾿Αράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηΐου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορίς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας της Κύρου στρατιης έφόνευε αλεξομένους, καὶ την προκειμένην ιδόντες δαίτα, ως έχειρωσαντο τους έναντίους κλιθέντες δαίνυντο πληρωθέντες δε φορβής καὶ οἴνου, εύδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλούς μέν σφεων έφόνευσαν, πολλώ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομύριος παΐδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῶ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. H $\delta \hat{\epsilon}$, 212 πυθομένη τά τε περί την στρατιήν γεγονότα καί τὰ περί τον παίδα, πέμπουσα κήρυκα παρά Κύρον, έλεγε τάδε ""Απληστε αίματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότ**ι** "τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνω καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπι-"πλάμενοι μαίνεσθε ούτω, ώστε κατιόντος του οίνου ές " τὸ σῶμα, ἐπαναπλώειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ, τοιούτω φαρ-"μάκω δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ " μάχη κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὧν μευ εὖ παραινεούσης " ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀποδούς μοι τὸν παίδα, ἄπιθι ἐκ "τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι " τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, " ήλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ή μην " σὲ ἐγω, καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω." Κῦρος 213 μέν νυν τῶν ἐπέων οὐδένα τούτων ἀνενειχθέντων ἐποιέετο λόγον. δ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ώς μιν ο τε οίνος ανήκε, και έμαθε ίνα ήν κακού, δεηθείς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἑωυτόν. καί δη ούτος μεν τρόπω τοιούτω τελευτά. Τόμυρις δε, 214 ώς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν έωυτης δύναμιν, συνέβαλε Κύρφ. ταύτην την μάχην, όσαι δή βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι καὶ δή καὶ πυνθάνομαι ούτω τοῦτο γενόμενον. πρώτα μέν γάρ λέγεται αὐτούς διαστάντας ές άλλήλους τοξεύειν μετά δὲ, ώς σφι τὰ βέλεα έξετετόξευτο, συμπεσόντας τησι αίχμησί τε και τοισι έγχειριδίοισι

συνέχεσθαι χρόνον τε δη ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται περιεγενέατο ή τε δη πολλη της Περσικής στρατιής αὐτοῦ ταύτη διεφθάρη, καὶ δη καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾳ, βασιλεύσας τὰ πάντα ένὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηΐου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ εὖρε, ἐναπηπτε αὐτοῦ τὴν κεφαλην ἐς τὸν ἀσκόν λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε "Σὰ μὲν ἐμὲ "ζώουσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχη ἀπώλεσας, παίδα τὸν " ἐμὸν ἑλὼν δόλῳ σὲ δ' ἐγὼ, κατάπερ ἡπείλησα, αἵματος " κορέσω." Τὰ μὲν δη κατὰ την Κύρου τελευτήν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

215 Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῆ Σκυθικῆ φορέονοι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱππόται δέ εἰσι καὶ ἄνιπποι, (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι,) καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς, καὶ ἄρδις, καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας, καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμεονται. ὡς δ' αὕτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῷ δὲ οὐδὶ ἀργύρῷ χρέωνται οὐδέν οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφί ἐστι ἐν τῆ

216 χώρη ὁ δὲ χρυσὸς καὶ ὁ χαλκὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοισδε γυναικα μὲν γαμέει ἔκαστος, ταὐτησι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ "Ελληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς άμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. Οὖρος δὲ ἡλικίης σφι προκέεται ἄλλος μὲν οὐδείς ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἄμα αὐτῷ ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται. τὸν δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται, ἀλλὰ γῆ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι, ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. Σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλὶ

ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων οἱ δὲ, ἄφθονοἱ σφι ἐκ τοῦ ᾿Αράξεω ποταμοῦ παραγίνονται γαλακτοπόται δὲ εἰσί. Θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἴππους. νόμος δὲ οὖτος τῆς θυσίης τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

ΊΣΤΟΡΙΩΝ 'ΗΡΟΔΟΤΟΥ Α.

HEROD. I.

ΉΡΟΔΟΤΟΥ ΊΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ.

ЭТТЕРПН.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐων παῖς καὶ Κασσανδάνης, τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός τῆς προαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε μέγα πένθος ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι, τῶν ἦρχε, πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐων παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἰωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβών

τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτεε.

Οι δε Αιγύπτιοι, πρὶν μεν ἢ Ψαμμίτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἐωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ανθρώπων. ἐπειδή δὲ Ψαμμίτιχος βασιλεύσας ήθέλησε είδεναι οί τινες γενοίατο πρώτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι έωυτών, τών δὲ ἄλλων έωυ-Ψαμμίτιχος δὲ ώς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν, οἱ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. Παιδία δύο νεογνα ἀνθρώπων των επιτυχόντων διδοί ποιμενι τρεφειν ες τα ποίμνια τροφήν τίνα τοιήνδε εντειλάμενος μηδένα αντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνην ίέναι, εν στέγη δε ερήμη επ' εωυτών κεεσθαι αὐτὰ, και την ώρην επαγινέειν σφι αίγας πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος, τάλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ' έποίες τε καὶ ενετέλλετο ὁ Ψαμμίτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ήντινα φωνην ρήξουσι πρώτην. τάπερ ών καὶ έγένετο. ώς γὰρ διέτης χρόνος έγεγόνεε ταῦτα τῶ ποιμένι πρήσσοντι, ανοίγοντι την θύρην και εσιόντι τα παιδία αμφότερα προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χείρας.

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ήσυχος ἢν ὁ ποιμήν. ώς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένω πολλον ἢν τοῦτο τὸ ἔπος, ούτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότη, ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ές όψιν την έκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς δ Ψαμμίτιχος, ἐπυνθάνετο οίτινες ἀνθρώπων βεκὸς τί καλέουσι. πυνθανόμενος δε, εύρισκε Φρύγας καλέοντας τον άρτον, ούτω συνεχώρησαν Αίγύπτιοι, καὶ τοιούτω σταθμησάμενοι πρήγματι, τούς Φρύγας πρεσβυτέρους είναι έωυτων. Ωδε μεν γενέσθαι των ιρέων του Ήφαιστου έν 3 Μέμφι ήκουον. Έλληνες δὲ λέγουσι άλλα τε μάταια πολλά, καὶ ώς γυναικών τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμίτιχος ἐκταμών, την δίαιταν ούτως ἐποιήσατο τῶν παίδων παρά ταύτησι τησι γυναιξί. κατά μεν δη την τροφην των παίδων τοσαθτα έλεγον. "Ηκουσα δε καὶ ἄλλα εν Μέμφι, έλθων ές λόγους τοίσι ίρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου, καὶ δή καὶ ές Θήβας τε καὶ ές Ἡλιούπολιν αὐτῶν τούτων είνεκεν έτραπόμην, εθέλων είδεναι εί συμβήσονται τοΐσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων είναι λογιώτατοι. Τὰ μέν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οία ήκουον, ούκ είμὶ προθυμος έξηγέεσθαι, έξω ή τὰ οὐνόματα αὐτῶν μοῦνον νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι τὰ δ' ὰν ἐπιμνησθώ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου έξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

"Όσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολο-4 γέοντες σφίσι. Πρώτους Αίγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐμαυτὸν, δυώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὁρέων ἐς αὐτὸν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῷ "Ελληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων είνεκεν Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πῶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ, καί σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τῶυτὸ περιϊῶν παραγίνεται. Δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ "Ελληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι. καὶ τούτων μέν νυν τὰ πλέω ἔργῷ ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. Βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου

των ες την αναπλους απο σαλασσης επτα ημερεών εστι 5 άνα τον ποταμόν. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἔλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῦνοι

οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον, ἔστι δ' ἔτερον τοιοῦτον.

Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἐστὶ τοιήδε. Πρῶτα μεν προσπλέων, έτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατείς καταπειρητηρίην, πηλόν τε ανοίσεις, και εν ενδεκα οργυιήσι έσεαι. τουτο μεν έπι τοσουτο δηλοί πρόχυσιν 6 της γης ἐοῦσαν. Αὐτης δὲ της Αἰγύπτου ἐστὶ μηκος τὸ παρά θάλασσαν, έξήκοντα σχοίνοι, κατά ήμέες διαιρέομεν είναι Αίγυπτον από τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ην το Κάσιον όρος τείνει ταύτης ων ἄπο οἱ έξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπείναι είσι ανθρώπων, δργυιήσι μεμετρήκασι την χώρην όσοι δὲ ήσσον γεωπείναι, σταδίοισι οἱ δὲ πολλην έχουσι, παρασάγγησι οι δε άφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δε δ μεν παρασάγγης τριήκοντα στάδια δ δε σχοίνος εκαστος, μέτρον έον Αιγύπτιον, έξήκοντα στάδια. ούτω αν είησαν Αιγύπτου στάδιοι έξακόσιοι και τρισχί-7 λιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ήλιουπόλιος ές την μεσόγαιαν, έστι εύρέα Αίγυπτος, έοθσα πάσα ύπτίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ όδὸς ές την Ήλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῆ ἐξ ᾿Αθηνέων ὁδῷ, τῆ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεών του βωμού φερούση ές τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον εύροι τις αν λογιζόμενος των όδων τουτέων, το μη ίσας μήκος είναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων ή μέν γὰρ ές Πίσαν έξ 'Αθηνέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ώς μη είναι πεντακοσίων καὶ χιλίων ή δὲ ἐς Ἡλιούπολιν 8 ἀπὸ θαλάσσης, πληροί ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ᾿Απὸ δὲ

Ηλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινή έστι Αίγυπτος. τῆ μεν γάρ, της 'Αραβίης όρος παρατέταται, φέρον απ' άρκτου πρός μεσαμβρίης τε καὶ νότου, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Έρυθρην καλεομένην θάλασσαν έν τῶ αἱ λιθοτομίαι ένεισι, αί ές τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτη μεν λήγον ανακάμπτει ές τὰ είρηται τὸ όρος τή δὲ αὐτὸ ξωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ώς ἐγω ἐπυνθανόμην, δύο μηνών αὐτὸ εἶναι της όδοῦ ἀπὸ ηοῦς πρὸς έσπέρην τὰ δὲ πρὸς τὴν ηῶ, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μέν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτο ἐστί. Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης της Αίγύπτου, όρος άλλο πέτρινον τείνει, εν τω αί πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμω κατειλυμένον, τεταμένον τον αὐτον τρόπον τον και τοῦ Αραβίου τὰ προς μεσαμβρίην φέροντα. Τὸ ών δη ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλον χωρίον, ώς είναι Αιγύπτου άλλ' όσον τε ήμερέων τεσσέρων άναπλόου στεινή έστι Αίγυπτος ἐοῦσα, τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ· στάδιοι δὲ μάλιστα εδόκεον μοι είναι, τη στεινότατον έστι, διηκοσίων ου πλείους, έκ τοῦ ᾿Αραβίου οὔρεος ές τὸ Λιβυκὸν καλεύμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. Πέφυκε μέν νυν ή χώρη αὕτη οὕτω. ᾿Απὸ δὲ Ἡλιουπόλιος 9 ές Θήβας, ἔστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων στάδιοι δὲ τῆς δδοῦ, εξήκουτα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ένδς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὖτοι συντιθέμενοι οἰ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ότι έξακοσίων τέ έστι σταδίων καὶ τρισχιλίων όσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων έστι, σημανέω. στάδιοι γάρ είσι είκοσι καί έκατον και έξακισχίλιοι. το δε άπο Θηβέων ές Έλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι χίλιοι καὶ οκτακόσιοί είσι.

Ταύτης ὧν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατά-10 περ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἰλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον ὅστε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν

γὰρ ταθτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμών, ένὶ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθηναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοί οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα, οί τινες έργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ήκιστα Αχελώου ος ρέων δι' 'Ακαρνανίης, καὶ έξιεὶς ές θάλασσαν, τῶν 'Εχινάδων 11 νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. "Εστί δὲ τῆς 'Αραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς ούτω δή τι καὶ στεινὸς, ώς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μεν πλόου, ἀρξαμένω εκ μυχοῦ διεκπλώσαι ες την ευρέην θάλασσαν, ημέραι άναισιμοθνται τεσσεράκοντα, είρεσίη χρεωμένω εὖρος δὲ, τῆ εὐρύτατος ἐστι ὁ κόλπος, ημισυ ημέρης πλόου. ρηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ήμέρην γίνεται. έτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι κου τον μεν, εκ της βορηίης θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίης τὸν δὲ ΓΑράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων,] ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδον μεν άλληλοισι συντετραίνοντας τους μυχους, ολίγον δέ τι παραλλάσσοντας της χώρης. εἰ ὧν δη ἐθελήσει έκτρέψαι τὸ ρέεθρον ὁ Νειλός ἐς τοῦτον τὸν ᾿Αράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ρέοντος τούτου έκχωσθηναι έντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγω μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἄν. κοῦ γε δὴ, ἐν τῷ προαναισιμωμένω γρόνω πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθείη κόλπος και πολλώ μέζων έτι τούτου, ύπο τοσούτου τε ποταμοῦ 12 καὶ ούτως ἐργατικοῦ; Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω είναι, ίδών τε την Αίγυπτον προκειμένην της έγομένης γης, κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι οὖρεσι, καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι καὶ Ψάμμον μοθνον Αιγύπτου όρος τοθτο το ύπερ Μέμφιος έχου· πρὸς δὲ, τῆ χώρη οὔτε τῆ ᾿Αραβίη προσούρω ἐούση τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῆ Λιβύη, οὐ μὴν οὐδὲ τῆ Συρίη, (τῆς γὰρ ᾿Αραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται,) αλλά μελάγγαιόν τε καί κατερρηγνυμένην, ώστε ἐοθσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης

κατενηνειγμένην ύπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λ ιβύην ἴδμεν ερυθροτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην τὴν δὲ ' Λ ρα-βίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑπόπετρον εοῦσαν.

"Ελεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς 13 χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ώς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅκως έλθοι ο ποταμός έπι όκτω πήχεας το έλάχιστον, ἄρδεσκε Αίγυπτον την ένερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὔ κω ην έτεα είνακόσια τετελευτηκότι, ότε των ίρέων ταθτα έγω ήκουον. νῦν δὲ, ἢν μὴ ἐπ' ἐκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας αναβή τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσί τε μοι Αίγυπτίων οι ένερθε της λίμνης τῆς Μοίριος οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ην ούτω ή χώρη αύτη κατά λόγον ἐπιδιδοῖ ές ύψος, καὶ τὸ όμοῖον ἀποδίδοῖ ἐς αὐξησιν, μὴ κατακλύζουτος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τον ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ελληνας έφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γαρ ώς ύεται πάσα ή χώρη των Έλλήνων, άλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατάπερ ή σφετέρη, ἔφασαν "Ελληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος με-" γάλης, κακῶς πεινήσειν." τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ώς "εί μη εθελήσει σφι θειν ό θεος, άλλ' αθχμώ " διαχρασθαι, λιμφο οί "Ελληνες αίρεθήσονται οὐ γάρ " δή σφι ἐστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ, ὅτι μὴ " ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον." Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Έλληνας 14 Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν, καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ως ἔχει, φράσω. εἴ σφι θέλοι, ως καὶ πρότερον εἶπον, ή χώρη ή ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γάρ ἐστι ή αὐξανομένη) κατά λόγον τοῦ παροιχομένου χρόνου ές ύψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ΰσεταί σφι ή χώρη, μήτε ὁ ποταμὸς οἶός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν. Ή γαρ δη νθν γε οθτοι απονητότατα καρπον κομίζονται έκ γης, των τε ἄλλων ἀνθρώπων άπάντων, καὶ των λοιπων Αίγυπτίων οι ούτε ἀρότρω ἀναρρηγνύντες αὐλακας έχουσι πονους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδεν τῶν ὧλλοι ἀνθρωποι περὶ λήϊον πονέουσι ἀλλ' έπεάν σφι δ ποταμός αὐτόματος ἐπελθών ἄρση τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολείπη ὀπίσω, τότε σπείρας ἔκαστος την εωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτην ὖς. ἐπεὰν δὲ καταπατήση τῆσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτον μένει ἀποδινήσας δὲ τῆσι ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται.

Εί ων βουλόμεθα γνώμησι τησι Ἰώνων χράσθαι τὰ 15 περί Αίγυπτου, οί φασι τὸ Δέλτα μοῦνον είναι Αίγυπτου, άπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιης λέγοντες τὸ παρά θάλασσαν είναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηϊῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τη δη τεσσεράκοντά είσι σχοίνοι το δε ἀπο θαλάσσης λεγόντων ές μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ήν σχίζεται ὁ Νείλος, ές τε Πηλούσιον ρέων καὶ ἐς Κάνωβον τά δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μεν Λιβύης, τὰ δὲ ᾿Αραβίης εἶναι ἀποδεικνύοιμεν αν, τούτω τῷ λόγω χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ήδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ώς αὐτοὶ λέγουσι Αιγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἔστι κατάρρυτόν τε καὶ νεωστὶ, ώς λόγω εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμία υπηρχε, τί περιειργάζοντο δοκέοντες πρώτοι ανθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν των παιδίων ιέναι, τίνα γλωσσαν πρώτην απήσουσι. Άλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἄμα τῶ Δέλτα τῶ ὑπ' Ἰώνων καλεομένω γενέσθαι, αιεί τε είναι, έξ οῦ ἀνθρώπων γένος έγένετο προϊούσης δε της χώρης, πολλούς μεν τους υπολειπομένους αυτών γενέσθαι, πολλούς δε τους ύποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὧν πάλαι αἱ Θῆβαι, Αἴγυπτος έκαλέετο της το περίμετρον στάδιοί είσι είκοσι καὶ 16 έκατον και έξακισχίλιοι. Εί ων ήμεις όρθως περι αυτών γινώσκομεν, "Ιωνές οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου. εὶ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, "Ελληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἰωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι. οί φασι τρία μόρια είναι γην πάσαν, Ευρώπην τε καί Ασίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δή σφεας δεῖ προσλογίζεσθαι, Αἰγύπτου τὸ Δέλτα εἰ μή τι γέ ἐστι τῆς Ασίης, μήτε της Λιβύης. οὐ γὰρ δη ὁ Νεῖλός γέ ἐστι. κατά τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ασίην οὐρίζων τῆς Λιβύης. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὀξὺ περιρρήγνυται ὁ Νείλος, ώστε έν τῷ μεταξύ 'Ασίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν.

Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν ἡμεῖς δὲ ὧδε 17 καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αίγυπτον μεν πάσαν είναι ταύτην την ύπ' Αίγυπτίων οίκεομένην, κατάπερ Κιλικίην την ύπο Κιλίκων, και 'Ασσυρίην την ύπο 'Ασσυρίων. ούρισμα δὲ ᾿Ασίη καὶ Λιβύη οἴδαμεν οὐδὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγω, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὔρους, εἰ δὲ τῶ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένω χρησόμεθα, νομιοθμεν Αἴγυπτον πασαν, αρξαμένην από Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων έχεσθαι τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Λιβύης τὰ δὲ, τῆς ᾿Ασίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων, ρέει, μέσην Αίγυπτον σχίζων, ές θάλασσαν. μέχρι μέν νυν Κερκασώρου πόλιος ρέει είς εων ο Νείλος τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας δδούς καὶ ή μὲν πρὸς ἡῶ τρέπεται, τὸ καλέεται Πηλούσιον στόμα ή δε ετέρη των όδων προς εσπέρην έχει τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῶ Νείλω ἐστὶ ήδε ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα, ες θάλασσαν εξίει, ούτε ελαχίστην μοίρην τοῦ ύδατος παρεχόμενος ταύτη, οὐτε ήκιστα οὐνομαστήν τὸ καλέεται Σεβεννυτικόν στόμα. έστι δὲ καὶ έτερα διφάσια στόματα, ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ές θάλασσαν τοισι οὐνόματα κέςται τάδε, τῷ μὲν Σαϊτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ουκτά.

Μαρτυρέει δέ μοι τῆ γνώμη, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυ- 18 πτος ὅσην τινὰ ἐγὰ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ᾿Αμμωνος χρηστήριον γενόμενον τὸ ἐγὰ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ ᾿Απιος, οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύη, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῆ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκίη, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς ᾿Αμμωνα, φάμενοι " οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι οἰκέειν τε " γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι βούλε- " σθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι." ὁ δὲ θεός

σφεας οὖκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς " Αἴγυπτον εἶναι ταύ-"την τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιων ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι "τούτους, οῖ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ 19 "τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι." οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύη, οὖ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι, καὶ τοῦ ᾿Αραβίου, ἐνιαχῆ καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι

όδον, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον.

Τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε άλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αι των πυθέσθαι, ' τι κατέρχεται μέν δ Νείλος πληθύων, ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων ἀρξάμενος, ἐπὶ έκατὸν ημέρας πελάσας δ' ές τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ήμερέων, οπίσω απέρχεται απολείπων το ρέεθρον ώστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἄπαντα διατελέει ἐων, μέχρι οὖ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τούτων τέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἱός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ίστορέων αὐτοὺς ήντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λελεγμένα βουλόμενος είδεναι, ίστόρεον καὶ ὁ τι αὐρας ἀπο-20 πνεούσας μοῦνος ποταμῶν πάντων οὐ παρέχεται. 'Αλλὰ Έλλήνων μέν τινες, ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, έλεξαν περί τοῦ ύδατος τούτου τριφασίας όδούς των τὰς μὲν δύο των όδων οὐδ' ἀξιω μνησθηναι, εἰ μὴ όσον σημήναι βουλόμενος μοθνον. των ή έτερη μεν λέγει τους έτησίας ανέμους είναι αίτίους πληθύειν τον ποταμον, κωλύοντας ές θάλασσαν έκρέειν τον Νείλον. Επολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὧν ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τώυτὸ ἐργάζεται. πρός δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς άλλους ποταμούς, όσοι τοίσι ετησίησι άντίοι ρέουσι, όμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νείλω καὶ μᾶλλον έτι τοσούτω, όσω ελάσσονες έδντες, ασθενέστερα τα ρεύματα παρέχονται. είσι δε πολλοί μεν εν τη Συρίη ποταμοί, πολλοί δὲ ἐν τῆ Λιβύη, οἱ οὐδὲν τοιοῦτο πά-21 σχουσι οδόν τι καὶ ὁ Νείλος. Ἡ δ΄ ἐτέρη ἀνεπιστημονεστέρη μέν εστι της λελεγμένης, λόγω δε είπειν θωυμασιωτέρη ή λέγει ἀπὸ τοῦ 'Ωκεανοῦ ρέοντα αὐτὸν ταθτα μηγανασθαι, τον δ' 'Ωκεανον γην πέρι πασαν

ρέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν δδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη 22 έοθσα, μάλιστα έψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδεν, φαμένη τον Νείλον ρέειν από τηκομένης χιόνος ος ρέει μεν εκ Λιβύης δια μέσων Αἰθιόπων, εκδιδοί δε ες Αίγυπτου. κῶς ὧν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ρέων ές τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρί γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οίφ τε έόντι, ώς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ρέειν. πρώτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες από των χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δέ, ὅτι ἄνομβρος ή χώρη καὶ ἀκρύσταλλος διατελέει ἐοῦσα ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούση, πασα ανάγκη έστι δσαι έν πέντε ήμέρησι ώστε εἶ έχιόνιζε, ὕετο ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δε, οι ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι γέρανοι δε φεύγουσαι τον χειμώνα τον έν τη Σκυθική χώρη γινόμενον, φοιτέωσι ές χειμασίην ές τούς τόπους τούτους εί τοίνυν εχιόνιζε καὶ δσονών ταύτην την χώρην, δι ής τε ρέει και έκ της άρχεται ρέων ο Νείλος, ήν αν τούτων οὐδεν, ώς ή ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ 23 Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανες τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει έλεγχον. οὐ γάρ τινα έγωγε οἶδα ποταμον 'Ωκεανον έόντα "Ομηρον δε, ή τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω τούνομα εύροντα ές την ποίησιν έσενείκα-

Εί δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν 24 περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέει πληθύεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ἄρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἢλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὡς μέν νυν ἐν ἐλαχίστῷ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται τῆς γὰρ ᾶν ἀγχοτάτω ἢ χώρης οὖτος ὁ θεὸς, καὶ κατὰ ἤν τινα, ταύτην οἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ρεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. 'Ως δὲ 25 ἐν πλέονι λόγῷ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιών τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει ἄτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων ψυ-

χρών, διεξιών ποιέει οδόν περ καὶ τὸ θέρος ἔωθε ποιέειν, ίων το μέσον του ουρανου. Ελκει γαρ επ έωυτον το ύδωρ έλκύσας δὲ, ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία ὑπολαμβάνοντες δε οι άνεμοι, και διασκιδνάντες, τήκουσι και είσι οικότως οί ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ τε νότος, καὶ ὁ λὶψ, ανέμων πολλον τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ήλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἐωυτόν. πρηϋνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ήλιος ἐς μέσον τον ουρανον οπίσω και το ενθεύτεν ήδη ομοίως απο πάντων έλκει των ποταμών. τέως δε οί μεν, ομβρίου ύδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἄτε ύομένης τε της χώρης καὶ κεχαραδρωμένης, ρέουσι μεγάλοι τοῦ δὲ θέρεος, των τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ήλίου ελκόμενοι, ασθενέες είσί. δ δε Νείλος εων ανομβρος, έλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τοῦτον τον χρόνον οἰκότως αὐτὸς έωυτοῦ ρέει πολλώ ύποδεέστερος η του θέρεος τότε μεν γάρ μετά πάντων των ύδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πιέζεται.

υσατων ισον εκκεται, του δε χειμωνα, μουνος πιεξεται. 26 ούτω τον ήλιον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ώυτὸς οὖτος, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτῷ· οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. Εἰ δὲ ἡ στάσις ἤλλακτο τῶν ὡρέων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμων ἐστάσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἢν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῆ δὲ ὁ νότος νῦν ἔστηκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμωνος καὶ τοῦ βορέω, ἤϊε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης, κατάπερ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δ΄ ἄν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν ἂν τὸν Ἰστρον τά περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

27 Της αὐρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ώς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀπο-

πνέειν αὐρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν.

28 Ταῦτα μέν νυν ἔστω ως ἔστι τε καὶ ως ἀρχὴν ἐγένετο.
Τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε 'Ελλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτω ἐν Ζάϊ πόλι ὁ γραμ-

ματιστής των ίρων χρημάτων τής 'Αθηναίης. ούτος δ' έμοι γε παίζειν έδόκεε, φάμενος είδέναι άτρεκέως. έλεγε δὲ ώδε "Εἶναι δύο οὐρεα ἐς όξὸ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, " μεταξύ Συήνης τε πόλιος κείμενα της Θηβαίδος, καί " Ελεφαντίνης οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, " Κρώφι, τω δέ, Μώφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου, " ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τούτων ῥέειν. "καὶ τὸ μὲν ημισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ρέειν καὶ "προς βορέην ἄνεμον το δ' έτερον ημισυ, ἐπὶ Αἰθιοπίης " τε καὶ νότου, ώς δὲ ἄβυσσοί εἰσι αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν " ἔφη τούτου Ψαμμίτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. " πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, " κατείναι ταύτη, και οὐκ έξικέσθαι ές βυσσόν." μεν δή ό γραμματιστής, εί άρα ταῦτα γενόμενα έλεγε, απέφαινε, ώς έμε κατανοέειν δίνας τινάς ταύτη ἐούσας ίσχυρας και παλιρροίην οία δε εμβάλλοντος του ύδατος τοΐσι οὔρεσι, μη δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην ές Βυσσον ίεναι. "Αλλου δε ούδενος ούδεν εδυνάμην πυ- 29 θέσθαι. άλλα τοσόνδε μεν άλλο επί μακρότατον επυθόμην, μέχρι μεν Έλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ελθών, τὸ δ' ἀπὸ Τούτου, ἀκοῆ ήδη ἱστορέων. 'Απὸ 'Ελεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐστι χωρίον ταύτη ὧν δεῖ τὸ πλοίον διαδήσαντας άμφοτέρωθεν, κατάπερ βούν, πορεύεσθαι ην δε απορραγή, το πλοίον οίχεται φερόμενον ύπο ισχύος του ρόου. το δε χωρίον τουτο έστι έπι ημέρας τέσσερας πλόος σκολιὸς δὲ ταύτη, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, έστι ὁ Νείλος. σχοίνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὖτοι, τοὺς δεί τούτφ τῷ τρόπφ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λείον, εν τῶ νησον περιρρέει ὁ Νείλος Ταχομινώ οὐνομα αὐτή ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ήδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ημισυ τὸ δὲ ημισυ, Αίγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται την διεκπλώσας, ές του Νείλου τὸ ρέεθρον ήξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοί. καὶ έπειτα ἀποβάς, παρὰ τὸν ποταμὸν δδοιπορίην ποιήσεαι ήμερέων τεσσεράκοντα σκόπελοί τε γάρ έν τῶ Νείλω όξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν ούκ οία τέ έστι πλέειν. διεξελθών δε έν τησι τεσσε-

ράκοντα ήμέρησι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἔτερον πλοῖον έμβας, δυώδεκα ήμέρας πλεύσεαι καὶ ἔπειτα ήξεις ές πόλιν μεγάλην, τη οὐνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αυτη ή πόλις είναι μητρόπολις των άλλων Αιθιόπων. οί δ' έν ταύτη Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμώσι καί σφι μαντήϊον Διός κατέστηκε. στρατεύονται δ' έπεάν σφεας δ θεδς οδτος κελεύη διά 30 θεσπισμάτων καὶ, τῆ ὰν κελεύη, ἐκεῖσε. ᾿Απὸ δὲ ταύτης της πόλιος πλέων, εν ἴσφ χρόνφ ἄλλφ ήξεις ες τοὺς Αὐτομόλους, εν ὅσφ περ εξ Ἑλεφαντίνης ήλθες ες την μητρόπολιν την Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὐνομά ἐστι ᾿Ασμάχ᾽ δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ την Έλληνων γλώσσαν, οἱ έξ ἀριστερης χειρὸς παριστάμενοι βασιλέι. ἀπέστησαν δὲ αὖται τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αίγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αιτίην τοιήνδε. ἐπί Ψαμμιτίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνη πόλι πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίησι ἄλλη δὲ πρὸς ᾿Αραβίων τε καὶ Σύρων, καὶ ἐν Μαρέη πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ έπ' έμεθ και Περσέων κατά ταθτά αι φυλακαι έχουσι, ώς καὶ ἐπὶ Ψαμμιτίχου ἦσαν καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνη Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία έτεα φρουρήσαντας απέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμιτίχου ἀποστάντες, ἤισαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμίτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ώς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο. πολλά λέγων, καί σφεας θεούς πατρώους ἀπολιπεῖν οὐκ έα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τῶν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν "ἔνθα ἂν τοῦτο ἢ, ἔσεσθαι αὖτοῖσι "ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας." Οὖτοι ἐπεί τε ἐς Αίθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δέ σφεας τώδε ἀντιδωρέεται. ἢσάν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες των Αιθιόπων τούτους εκέλευε έξελόντας, την έκείνων γην οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ες τους Αιθίοπας, ήμερώτεροι γεγόνασι Αίθίοπες, ήθεα μαθόντες Αἰγύπτια.

1 Μέχρι μέν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτω ῥεύματος. τοσ-

οῦτοι γὰρ συμβαλλομένω μῆνες εύρίσκονται ἀναισιμού-μενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένω ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ρέει δε από εσπέρης τε και ήλίου δυσμέων. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι ἐρῆμος γάρ έστι ή χώρη αΰτη ύπὸ καύματος. `Αλλὰ τάδε μὲν ήκουσα 32 ανδρών Κυρηναίων, φαμένων έλθειν τε έπι τὸ "Αμμωνος χρηστήριου, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάργω τῶ ᾿Αμμωνίων βασιλέϊ καί κως έκ λόγων άλλων άπικέσθαι ές λέσγην περί του Νείλου, ώς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. το δὲ ἔθνος τοῦτό ἐστί μὲν Λιβυκον, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν, ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Αιβύης, φάναι, παρὰ σφίσι γενέσθαι ανδρών δυναστέων παίδας ύβριστάς τους άλλα τε μηχανασθαι ανδρωθέντας περισσά, και δή και αποκληρώσαι πέντε έωυτών, όψομένους τὰ έρημα της Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα ἴδομένων. (Τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἡ τελευτậ τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρά πάσαν Λίβυες, και Λιβύων έθνεα πολλά, πλην όσον Έλληνες καὶ Φοίνικες έγουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη• τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ άνυδρος δεινώς, καὶ ἐρῆμος πάντων.) "Έπεὶ ὧν τοὺς "νεηνίας αποπεμπομένους ύπο των ήλίκων, ύδασί τε καὶ " σιτίοισι εὖ εξηρτυμένους, ιέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς " οἰκεομένης ταύτην δε διεξελθόντας, ες την θηριώδεα " ἀπικέσθαι - ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἐρῆμον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν " ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον διεξελθόντας δὲ χῶρον "πολλον ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῆσι ἡμέρησι, ἰδεῖν δή "κοτε δένδρεα εν πεδίω πεφυκότα καί σφεας προσελ-" θόντας, ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. " άπτομένοισι δέ σφι ἐπελθεῖν ἀνδρας μικρούς, μετρίων " έλέσσονας ανδρών, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας φωνής δὲ " οὐτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε

" τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δί " έλέων μεγίστων, καὶ διέξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς " πόλιν, εν τη άπαντας είναι τοίσι ἄγουσι το μέγαθος " ἴσους, χρώμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ρέειν "ποταμὸν μέγαν ρέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον 33 " ἀνατέλλοντα φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους." μέν δή τοῦ 'Αμμωνίου 'Ετεάρχου λόγος ές τοῦτό μοι δεδηλώσθω πλην ότι " ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε τοὺς Να-" σαμώνας, ώς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον καὶ ἐς τοὺς οὖτοι ἀπί-"κοντο ανθρώπους, γόητας είναι πάντας." Τὸν δὲ δὴ ποταμόν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο είναι τὸν Νείλον και δή και ὁ λόγος ούτω αίρέει. ρέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νείλος, καὶ μέσην τάμνων Λιβύην καὶ (ώς ἐγώ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ίστρω έκ τῶν ἴσων μέτρων δρμάται. Ίστρος τε γάρ ποταμός άρξάμενος έκ Κελτών και Πυρήνης πόλιος, δέει μέσην σχίζων την Εὐρώπην. οι δὲ Κελτοί είσι έξω Ἡρακληΐων στηλέων όμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οὶ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῆ Εὐρώπη κατοικημένων. τελευτά δὲ ὁ Ίστρος, ες θάλασσαν ρέων την τοῦ Εὐξείνου πόντου διὰ πάσης Εὐρώπης, τῆ Ἱστρίην οἱ Μιλησίων οἰκέουσι ἄπ-34 οικοι. 'Ο μεν δή "Ιστρος, ρέει γάρ δι' οἰκευμένης, πρός πολλών γινώσκεται περί δὲ τών τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἐρῆμος ή Λιβύη, δί ής ρέει. περί δὲ τοῦ ρεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ίστορεθντα ήν εξικέσθαι, εζρηται. εκδιδοί δε ές Αίγυπτον. ή δὲ Αίγυπτος της όρεινης Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέεται ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνω πόντω πέντε ἡμερέων ίθεῖα όδὸς εὐζώνω ἀνδρί ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἰστρω ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οΰτω τὸν Νείλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβίης διεξιόντα έξισοῦσθαι τῷ Ἱστρφ. Νείλου μέν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

35 "Ερχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἄμα τῷ οὐρανῷ

τῶ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίω, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένω η οι άλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα έμπαλιν τοΐσι άλλοισι ανθρώποισι έστήσαντο ήθεά τε καὶ νόμους • ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι οί δε άνδρες, κατ' οίκους εόντες, ύφαίνουσι. ύφαίνουσι δε οί μεν άλλοι, άνω την κρόκην ώθεοντες. Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, αί δὲ γυναίκες ἐπὶ τῶν ὤμων οὐρέουσι, αί μεν γυναίκες, όρθαί οί δε άνδρες, κατήμενοι. εύμαρέη χρέωνται έν τοίσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τησι όδοισι επιλέγοντες, ώς τὰ μεν αισχρά, αναγκαία δέ, ἐν ἀποκρύφω ἐστὶ ποιέειν χρεών τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, αναφανδόν. ἱρᾶται γυνη μεν οὐδεμία οὐτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τούς τοκέας τοισι μεν παισι ούδεμία ανάγκη, μη βουλομένοισι τησι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μη βουλομένησι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν τἢ μὲν ἄλλη κομέουσι ἐν 36 Αἰγύπτω δὲ, ξυρεθνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος άμα κήδει κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῆ κεφαλῆ καὶ τῷ γενείω, τέως ἐξυρημένοι. τοίσι μεν άλλοισι ανθρώποισι χωρίς θηρίων δίαιτα αποκέκριται Αίγυπτίοισι δὲ δμοῦ θηρίοισι ή δίαιτά ἐστι. από πυρέων καὶ κριθέων ὧλλοι ζώουσι Αίγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένω ἀπὸ τούτων τὴν ζόην, ὄνειδος μέγιστόν ἐστι• άλλα ἀπὸ όλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρώσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί τὸν δὲ πηλὸν τησι χερσί, και την κόπρον αναιρέονται. τὰ αίδοῖα ώλλοι μεν έδοι ώς εγένοντο, πλην όσοι από τούτων εμαθον Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. είματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν εκαστος έχει δύο των δε γυναικών εν εκάστη. των ίστίων. τους κρίκους καὶ κάλους, οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι, "Ελληνες μεν, από των αριστερών επί τα δεξιά φέρουτες την χείρα Αιγύπτιοι δε, από των δεξιών επι τα αριστερά καὶ ποιεύντες ταύτα, αὐτοὶ μέν φασι ἐπὶ δεξιὰ ποιέειν, Έλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι γρέωνται καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρά τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

37 Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοίσιδε χρέωνται. Έκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ανά πάσαν ημέρην οὐκ ό μέν, δ δ' ού, άλλὰ πάντες. είματα δὲ λίνεα φορέουσι, αίεὶ νεόπλυτα ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αίδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος είνεκε προτιμώντες καθαροί είναι ή εύπρεπέστεροι. Οι δε ίρέες ξυρεθνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ημέρης, ἵνα μήτε φθείρ, μήτε άλλο μυσαρον μηδέν έγγίνηταί σφι θεραπεύουσι τους θεούς. ἐσθήτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ύποδήματα βύβλινα άλλην δέ σφι έσθητα οὐκ έξεστι λαβείν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης έκάστης ψυχρώ, καὶ δὶς έκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκίας ἐπιτελέουσι μυρίας, ώς εἰπεῖν λόγφ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκητων τρί-Βουσι, οὐτε δαπανέωνται άλλα και σιτία σφί ἐστι ἰρα πεσσόμενα, καὶ κρεῶν βοέων καὶ χηνέων πληθός τι ἐκάστω γίνεται πολλον, ήμέρης έκάστης δίδοται δέ σφι καὶ οίνος αμπέλινος. ιχθύων δε οὐ σφι έξεστι πάσασθαι. κυάμους δε ούτε τι μάλα σπείρουσι Αίγύπτιοι έν τή χώρη, τούς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε έψοντες πατέονται. οι δε δή ιρέες ουδε δρέοντες ανέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρόν μιν είναι ὄσπριον. ίρᾶται δὲ οὐκ είς έκάστου τῶν θέῶν, ἀλλὰ πολλοὶ, τῶν εἶς ἐστι ἀρχιέρεως. έπεὰν δέ τις ἀποθάνη, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται.

38 Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἴνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε. τρίχα
ἢν καὶ μίαν ἴδηται ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι
νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτφ τεταγμένος τῶν τις
ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἐστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν
γλῶσσαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηΐων,
τὰ ἐγὰ ἐν ἄλλφ λόγφ ἐρέω. κατορᾶ δὲ καὶ τὰς τρίχας
τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκνίας. ἡν δὲ τούτων
πάντων ἢ καθαρὸς, σημαίνεται βυβλφ περὶ τὰ κέρεα εἰλίσσων καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ
θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται δοκιμάζεται μέν νυν
39 τὸ κτῆνος τρόπω τοιῶδε. Θυσίη δὲ σΦι ἤδε κατέστηκε.

άγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς τὸν βωμὸν, ὅκου αν θύωσι, πυρην καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατά του ίρηιου επισπείσαντες, καὶ επικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σωμα μεν δη του κτήνεος δείρουσι κεφαλή δε κείνη πολλά καταρησάμενοι, φέρουσι, τοῖσι μέν αν ή άγορή, καὶ "Ελληνές σφισι ἔωσι ἐπιδήμιοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ές την αγορήν, απ' ων έδοντο τοίσι δε αν μη παρέωσι "Ελληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες, τῆσι κεφαλῆσι "εἴ τι μέλλοι ἡ σφίσι " τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτω τῆ συναπάση κακὸν γενέσθαι, " ές κεφαλήν ταύτην τραπέσθαι." Κατά μέν νυν τάς κεφαλάς των θυομένων κτηνέων, και την επίσπεισιν του οίνου, πάντες Αιγύπτιοι νόμοισι τοίσι αὐτοίσι χρέωνται όμοίως ες πάντα τὰ ἱρά καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ άλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλης γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη 40 περὶ ἄλλο ἱρόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα ήγηνται είναι, καὶ μεγίστην οι δρτην ανάγουσι, ταύτην έρχομαι έρέων. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν. κατευξάμενοι, κοιλίην μεν κεινήν πάσαν έξ ων είλον, σπλάγχνα δε αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφύν ἄκρην, καὶ τούς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πίμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καί μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, έλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δε, θύουσι. καιομένων δε των ίρων τύπτονται πάντες ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ έλίποντο τῶν ἱρῶν.

Τολς μέν νυν καθαρούς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς 41 μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι τὰς δὲ θηλέας οὕ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἰσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἰσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήϊον, βούκερών ἐστι, κατάπερ Τὰληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῷ. τῶν εἵνεκα οὕτ ἀνὴρ Λἰγύπτιος, οὕτε

γυνη, ἄνδρα "Ελληνα φιλήσειε αν τώ στόματι, οὐδε μαχαίρη ἀνδρὸς "Ελληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατετμημένου Έλληνική μαχαίρη γεύσεται. Θάπτουσι δε τους αποθνήσκοντας Βοῦς, τρόπου τόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν άπιᾶσι τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἔτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηίου είνεκεν. ἐπεὰν δὲ σαπή, καὶ προσίη δ τεταγμένος χρόνος, απικνέεται ές εκάστην πόλιν βάρις έκ της Προσωπίτιδος καλευμένης νήσου. ή δ' έστι μέν έν τῶ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτη ών τη Προσωπίτιδι νήσω ένεισι μεν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί έκ της δε αί βάρις παραγίνονται αναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, οὐνομα τῆ πόλι ᾿Ατάρβηχις έν δ' αὐτη 'Αφροδίτης ίρον άγιον ίδρυται. ταύτης της πόλιος πλανέονται πολλοί άλλοι ές άλλας πόλις ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα, ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ές ενα χώρον πάντες. κατά ταὐτά δὲ τοίσι βουσὶ καὶ τάλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα καὶ γὰρ περὶ ταθτα ούτω σφι νενομοθέτηται κτείνουσι γάρ δή οὐδὲ ταθτα.

"Οσοι μέν δή Διὸς Θηβαιέος ίδρυνται ίρου, ή νομοῦ 42 τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὖτοι μέν νυν πάντες ὀἰων ἀπεχόμενοι, αίγας θύουσι. θεούς γάρ δή ου τούς αυτούς απαντες δμοίως Αιγύπτιοι σέβονται, πλην Ίσιός τε καὶ 'Οσίριος, τον δη Διόνυσον είναι λέγουσι τούτους δε δμοίως άπαντες σέβονται. όσοι δὲ τοῦ Μένδητος εκτηνται ίρὸν, ή νομού του Μενδησίου είσι, ούτοι δε αίγων απεχόμενοι, όις θύουσι. Θηβαίοι μέν νυν, καὶ όσοι διὰ τούτους δίων απέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθηναι "Ήρακλέα θελησαι πάντως ίδεσθαι τὸν Δία, καὶ " τον οὐκ ἐθέλειν ὀφθήναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἐπεί τε " λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν " ἐκδείραντα, προέχεσθαί τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα "τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἶ ἐωυτὸν ἐπι-" δέξαι." 'Απὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὤγαλμα ποιεῦσι Αἰγύπτιοι ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, 'Αμμώνιοι, ἐόντες Αίγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ آر

ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τὸ οὐνομα ᾿Αμμώνιοι ἀπὸ τοῦδέ σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο ᾿Αμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῆ δὲ ἡμέρη τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῆ τοῦ Διὸς, κριὸν ἔνα κατακό-ψαντες καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τώυτὸ ἐνδύουσι τὤγαλμα τοῦ Διὸς, καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἄπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῆ θήκη θάπτουσι αὐτόν.

Ήρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἴη 43 τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἐτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν "Ι λληνες οἴδασι, οὐδαμῆ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. ι αὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὔνομα τοῦ Ηρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἑλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὖτοι οἱ θέμενοι τῷ ᾿Αμφιτρύωνος γόνω τοΰνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά έστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, έν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι ἦσαν, Αμφιτρύων καὶ Αλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ διότι Αλγύπτιοι ούτε Ποσειδέωνος ούτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματά φασι είδεναι, οὐδε σφι θεοί οὖτοι εν τοῖσι ἄλλοισι θεοίσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομά τευ δαίμονος, τούτων οὖκ ήκιστα άλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίησι έχρέωντο, καὶ ήσαν Ελλήνων τινες ναυτίλοι, ώς έλπομαί τε καὶ εμή γνώμη αίρεει ώστε τούτων αν καὶ μαλλον των θεων τὰ οὐνόματα έξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἡ τοῦ Ήρακλέος. 'Αλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης ώς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς "Αμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν οκτω θεών οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἔνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι έξ 44 ων οδόν τε ην, έπλευσα καὶ ές Τύρον της Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἄγιον καὶ ἴδον πλουσίως κατεσκευασμένον άλλοισί τε πολλοίσι αναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ απέφθου ή δε, σμαράγδου λίθου, λάμποντος τας νύκτας

μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθών τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην δκόσος χρόνος είη έξ οδ σφι το ίρον ίδρυται. εδρον δε οὐδε τούτους τοῖσι "Ελλησι συμφερομένους. έφασαν γαρ άμα Τύρφ οἰκιζομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι είναι δὲ ἔτεα ἀφ' οῦ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. είδον δὲ ἐν τῆ Τύρω καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην έχοντος Θασίου είναι, ἀπικόμην δὲ καὶ ές Θάσον, έν τη εθρον ίρον Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ίδρυμένον, οί κατ' Εὐρώπης ζήτησιν έκπλώσαντες, Θάσον έκτισαν καὶ ταθτα καλ πέντε γενεήσι ανδρών πρότερά έστι ή τὸν Αμφιτρύωνος 'Ηρακλέα έν τη Έλλάδι γενέσθαι. μέν νυν ίστορημένα δηλοί σαφέως παλαιον θεον τον Ηρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὖτοι ὀρθότατα Έλλήνων ποιέειν, οὶ διξὰ Ἡράκλεια ίδρυσάμενοι ἔκτηνται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίω δὲ ἐπωνυμίην, 45 θύουσι τῷ δὲ ἐτέρφ, ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. Λέγουσι δὲ πολλά και άλλα άνεπισκέπτως οι Έλληνες. εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι ώς "αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἰγυπτον στέψαντες " οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διί· " τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν' ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ " βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας "καταφονεῦσαί." Ἐμοὶ μέν νυν δοκέουσι, ταῦτα λέγοντες, της Αίγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν άπείρως έχειν οί Έλληνες. τοίσι γάρ οὐδὲ κτήνεα όσίη θύειν έστὶ, χωρὶς όἰων, καὶ έρσένων βοῶν καὶ μόσχων, όσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνῶν, κῶς ἂν οὖτοι ἀνθρώπους θύοιεν; έτι δε ένα εόντα τον Ἡρακλέα, καὶ έτι άνθρωπον, ώς δή φασι, κώς φύσιν έχει πολλάς μυριάδας φονεύσαι; Καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἴη.

Θ Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἴνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασι γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τὤγαλμα, κατάπερ "Ελληνες, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα. οὔ τι τοιοῦτον νομίζοντες

είναι μιν, άλλ' όμοιον τοισι άλλοισι θεοίσι ότευ δὲ είνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὔ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι ἐκ δὲ τούτων εἶς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν αποθάνη, πένθος μέγα παντί τη Μενδησίω νομώ τίθεται. καλέεται δὲ ο τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστί, Μένδης. έγένετο δ' έν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας. γυναικί τράγος εμίσγετο αναφανδόν, τοῦτο ες επίδεξιν

ανθρώπων απίκετο.

Υν δε Αίγύπτιοι μιαρον ήγηνται θηρίον είναι καὶ 47 τοῦτο μὲν, ἤν τις ψαύση αὐτῶν παριῶν τὸς, αὐτοῖσι ἱματίοισι ἀπ ὧν ἔβαψε ἐωυτὸν, βὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτω ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ᾽ ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν ἀλλ᾽ ἐκδιδόαταί τε οἱ συβῶται καὶ ἀγέαται ἐξ άλλήλων. τοισι μέν νυν άλλοισι θεοίσι θύειν δς οὐ δικαιεῦσι Αἰγύπτιου Σελήνη δὲ καὶ Διονύσω μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῆ αὐτῇ πανσελήνω, τοὺς δς θύσαντες, πατέουται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὑς ἐν μὲν τῆσι ἄλλησι ὁρτῆσι ἀπεστυγήκασι, ἐν δὲ ταύτη θύουσι, ἔστι μεν λόγος περί αὐτοῦ ὑπ' Αίγυπτίων λεγόμενος ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένω οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ήδε τῶν ὑῶν τῆ Σελήνη ποιέεται ἐπεὰν θύση, την ουρην ἄκρην και τον σπληνά και τον ἐπίπλοον συνθεὶς όμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάση τοῦ κτήνεος τῆ πιμελῆ τῆ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί. τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῆ πανσελήνω, ἐν τῆ ἂν τὰ ίρὰ θύσωσι ἐν ἄλλη δὲ ἡμέρη οὐκ ἂν ἔτι γευσαίατο. οί δε πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες $\hat{v}_{\rm S}$, καὶ οπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τ $\hat{\varphi}$ δè Δ ιονύσ φ , τ $\hat{\eta}$ ς 48 όρτης τη δορπίη, χοιρον πρό των θυρέων σφάξας έκαστος, διδοι ἀποφέρεσθαι τὸν χοιρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἀλλην ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οί Αἰγύπτιοι, πλην χορῶν, κατὰ ταὐτὰ σχεδὸν πάντα "Ελλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα όσον τε πηχυαία αγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφο-

ρέουσι κατά κώμας γυναίκες, νεθον τὸ αἰδοίον, οὐ πολλώ τέω ἔλασσον έὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός αί δὲ ἔπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε έγει τὸ αἰδοίον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος. 49 έστι λόγος περί αὐτοῦ ίρὸς λεγόμενος. "Ηδη ών δοκέει μοι Μελάμπους δ 'Αμυθέωνος της θυσίης ταύτης ούκ έιναι άδαης, άλλ' έμπειρος. "Ελλησι γάρ δη Μελάμπους έστι ο εξηγησάμενος του Διονύσου το τε ούνομα, και την θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβών τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτφ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὧν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσω πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι "Ελληνες. Έγω μέν νύν φημι Μελάμποδα γενόμενον ανδρα σοφον, μαντικήν τε έωυτῶ συστησαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Έλλησι, καὶ τὰ περί του Διόνυσου, ολίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δη συμπεσέειν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτω ποιεύμενα τῷ θεώ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι "Ελλησι ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι "Ελλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οὐ μὴν οὐδὲ φήσω όκως Αἰγύπτιοι παρ' Έλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου. καὶ τῶν σὺν αὐτῶ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νθυ Βοιωτίην καλεομένην χώρην.

50 Σχεδον δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκει, πυνθανόμενος οὕτω εὐρίσκω ἐόν δοκέω δ' ὧν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ "Ηρης, καὶ 'Ιστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηΐδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῆ χώρη. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὖτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν οὐνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὔνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες καὶ τιμέωσι τὸν

θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' ὧν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἥρωσι οὐδέν. Ταῦτα μέν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι τὰ ἐγώ 51 φράσω, Έλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ άπ' Αίγυπτίων μεμαθήκασι, άλλ' άπὸ Πελασγών πρώτοι μεν Έλλήνων άπάντων 'Αθηναίοι παραλαβόντες, παρά δὲ τούτων ώλλοι. 'Αθηναίοισι γὰρ, ήδη τηνικαῦτα ές "Ελληνας τελέουσι, Πελασγοί σύνοικοι έγένοντο έν τή χώρη όθεν περ καὶ Έλληνες ήρξαντο νομισθήναι. όστις δε τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρά Πελασγών, ούτος ώνηρ οίδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρηίκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὖτοι, τοί περ ᾿Αθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ων έχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ Ἑρμέω, ᾿Αθηναῖοι πρώτοι Έλλήνων, μαθόντες παρά Πελασγών, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ έλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκη μυστηρίοισι δεδήλωται. "Εθυον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμε- 52 νοι, ώς έγω εν Δωδώνη οίδα ακούσας επωνυμίην δε ούδ' ούνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεούς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμω θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. έπεί τε δὲ, χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο. καὶ μετὰ χρόνον έχρηστηριάζοντο περί τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνη τὸ γὰρ δή μαντήϊον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Έλλησι χρηστηρίων είναι, καὶ ήν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. έπεὶ ὧν έχρηστηριάζουτο ἐν τῆ Δωδώνη οἱ Πελασγοὶ " εἰ " ἀν έλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ήκοντα" ανείλε τὸ μαντήϊον "χρασθαι." απὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου έθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγών "Ελληνες έξεδέξαντο ΰστερον. "Ενθεν δὲ 53 έγένετο εκαστος των θεων, εί τε δ' αιεί ήσαν πάντες, όκοιοί τέ τινες τὰ είδεα, οὐκ ήπιστέατο μέχρι οὖ πρώην τε καὶ χθὲς, ώς εἰπεῖν λόγω. Ἡσίοδον γὰρ καὶ "Ομηρον ήλικίην τετρακοσίοισι έτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους HEROD. I.

γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὖτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Έλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοί γε δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι τὰ δὲ ὕστερα, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ "Ομηρον ἔχοντα,

έγω λέγω. 54 Χρηστηρίων δὲ πέρι, τοῦ τε ἐν Έλλησι, καὶ τοῦ ἐν

Λιβύη, τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱοέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς "δύο γυναῖκας ἱρηΐας ἐκ Θηβέων " έξαχθηναι ύπο Φοινίκων καὶ την μεν αὐτέων πυθέσθαι " ές Λιβύην πρηθείσαν, την δὲ ές τοὺς "Ελληνας ταύτας " δε τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ίδρυσαμένας τὰ μαντήϊα " πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι." Εἰρομένου δέ μευ, δκόθεν ούτω άτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταθτα, "ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν " γυναικών τουτέων καὶ άνευρείν μέν σφεας οὐ δυνατοὶ "γενέσθαι πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων 55 " τάπερ δὴ ἔλεγον." Ταῦτα μέν νυν τῶν ἐν Θήβησι ίρεων ήκουον τάδε δε Δωδωναίων φασί αι προμάντιες " Δύο πελειάδας μελαίνας έκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων " ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων ές Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ " σφέας απικέσθαι. ίζομένην δέ μιν έπὶ φηγὸν, αὐδά-" ξασθαι φωνη ανθρωπηίη, ώς χρεών είη μαντήϊον αὐτόθι " Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ " ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καί σφεας ἐκ τούτου ποιῆσαι. " την δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι "' Αμμωνος χρηστήριον κελεθσαι τους Λίβυας ποιέειν." ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αὶ ἰρήϊαι, τῶν τἢ πρεσβυτάτη οὔνομα ἦν Προμένεια, τἢ δὲ μετὰ ταὐτην, Τιμαρέτη, τῆ δὲ νεωτάτη, Νικάνδρη, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. 56 Έγω δ' έχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ ἀληθέως οἰ Φοίνικες έξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ές Λιβύην, την δὲ ές την Έλλάδα ἀπέδοντο, δοκέει έμοὶ ή γυνη αύτη της νθν Έλλάδος, πρότερον δέ Πελασγίης καλευμένης της αυτης ταύτης, πρηθηναι ές Θεσπρωτούς.

٠

ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ίδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυτη Διὸς ἱρόν ωσπερ ην οἰκὸς, αμφιπολεύουσαν εν Θήβησι ίρον Διος, ἔνθα ἀπίκετο, ἐνθαθτα μνήμην αὐτοθ έχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε την Ελλάδα γλώσσαν. φάναι δέ οἱ ἀδελφεην ἐν Λιβύη πεπρησθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὐτη ἐπρήθη. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθηναι 57 πρός Δωδωναίων έπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ήσαν έδόκεον δέ σφι δμοίως όργισι φθέγγεσθαι, μετά δὲ χρόνον την πελειάδα άνθρωπητη φωνή ανδάξασθαι λέ-γουσι, επεί τε συνετά σφι ηύδα ή γυνή εως δε εβαρβάριζε, όρνιθος τρόπον εδόκεε σφι φθέγγεσθαι επεί τέω τρόπω αν πελειάς γε ανθρωπηίη φωνή φθέγξαιτο; μέλαιναν δε λέγοντες είναι την πελειάδα, σημαίνουσι ότι Alyu $\pi \tau$ i η $\dot{\eta}$ $\gamma \nu \nu \dot{\eta}$ $\dot{\eta} \nu$. H $\delta \dot{\epsilon}$ $\mu a \nu \tau \eta \dot{\tau} \dot{\eta}$ $\dot{\eta}$ $\tau \epsilon$ $\dot{\epsilon} \nu$ $\Theta \dot{\eta} \beta \eta \sigma \iota$ τησι Αιγυπτίησι καὶ ἐν Δωδώνη, παραπλήσιαι ἀλλήλησι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. "Εστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντική απ' Αιγύπτου απιγμένη.

Πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶ- 58 τοι ανθρώπων Αιγύπτιοί είσι οι ποιησάμενου και παρά τούτων "Ελληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε αί μεν γαρ φαίνονται έκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεύμεναι αί δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρί- 59 ζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς μάλιστα μεν καὶ προθυμότατα ές Βούβαστιν πόλιν, τη 'Αρτέμιδι. δεύτερα ές Βούσιριν πόλιν, τη "Ισιέν ταύτη γὰρ δὴ τῆ πόλι ἐστὶ μέγιστον "Ισιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσφ τῷ Δέλτα. 'Ίσις δέ έστι κατα την Έλληνων γλώσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ές Σάϊν πόλιν τη 'Αθηναίη πανηγυρίζουσι τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ Ἡλίω πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοθν πόλιν τη Λητοθ έκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ "Αρεϊ. Ές μέν νυν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὰν κομίζωνται, 60 ποιεύσι τοιάδε. πλέουσί τε γὰρ δὴ ἄμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλήθος έκατέρων ἐν ἐκάστη βάρι, αἱ μέν τινες των γυναικών κρόταλα έχουσαι κροταλίζουσι, οί δέ αὐλέουσι, κατὰ πάντα τὸν πλόον αί δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χείρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ

πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, έγχρίμψαντες την βάριν τη γη, ποιεύσι τοιάδε. αί μέν τινες των γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἴρηκα. αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι, τὰς έν τη πόλει ταύτη γυναίκας αί δ' όρχεονται αί δ' άνασύρονται άνιστάμεναι. ταθτα παρά πάσαν πόλιν παραποταμίην ποιεθσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, δρτάζουσι, μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας καὶ οἶνος ἀμπέλινος αναισιμούται πλέον έν τη όρτη ταύτη η έν τώ άπαντι ενιαυτώ τω επιλοίπω. συμφοιτέωσι δε, ο τι άνηρ καὶ γυνή ἐστί, πλην παιδίων, καὶ ἐς ἐβδομήκοντα μυριάδας, ώς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταθτα μὲν δὴ ταύτη 61 ποιέεται. 'Εν δὲ Βουσίρι πόλι ώς ἀνάγουσι τῆ 'Ίσι τὴν όρτην, είρηται πρότερον μοι. τύπτονται μεν γάρ δη μετά την θυσίην πάντες καὶ πάσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ανθρώπων. τὸν δὲ τύπτονται, οὖ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν. όσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτω οἰκέοντες, οὖτοι δὲ τοσούτω ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσω καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι καὶ τούτω εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι 62 καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθέωσι τῆσι θυσίησι, ἔν τινι νυκτὶ λύχνα καίουσι πάντες πολλά ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλω. τὰ δὲ λύχνα έστὶ ἐμβάφια ἔμπλεα άλὸς καὶ ἐλαίου ἐπιπολῆς δὲ έπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον καὶ τῆ ὁρτῆ οὔνομα κέεται Λυχνοκαίη. οἱ δ' αν μη έλθωσι των Αίγυπτίων ές την πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες την νύκτα της θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα καὶ ούτω οὐκ ἐν Σάι μούνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ανα πασαν Αίγυπτον. ὅτευ δὲ είνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμην η νύξ αύτη, έστι ίρος περί αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. 63 Ές δὲ Ἡλίου πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῆ ἄλλη, ποιεῦσι. εὖτ' αν δὲ γίνηται καταφερής ὁ ήλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὤγαλμα πεπονέαται· οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν, ξύλων κορύνας ἔχοντες, ἐστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τἢ ἐσόδω. ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες, πλεθνες χιλίων ἀνδρών, ἔκαστοι ἔχοντες ξύλα καὶ οὖτοι, ἐπὶ τὰ ἔτερα άλέες ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα, ἐὸν

έν νηώ μικρώ ξυλίνω κατακεχρυσωμένω, προεκκομίζουσι

١.

τη προτεραίη ές άλλο οἴκημα ίρόν. οἱ μὲν δη ὀλίγοι οἱ περὶ τὤγαλμα λελειμμένοι, ἕλκουσι τετράκυκλον ἄμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἰ δε οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι έστεῶτες, ἐσιέναι οί δὲ εὐχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παίουσι αὐτοὺς άλεξομένους. ένθαῦτα μάγη ξύλοισι καρτερή γίνεται. κεφαλάς τε συναράσσονται, και ώς έγω δοκέω, πολλοί και ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων οὐ μέντοι οί γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὴν δὲ πανή- 64 γυριν ταύτην έκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι. οἰκέειν έν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ "Αρεος τὴν μητέρα καὶ τὸν "Αρεα απότροφον γενόμενον, ελθείν εξανδρωμένον, εθέλοντα τη μητρί συμμίξαι και τους προπόλους της μητρός, οία οὐκ οπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν τὸν δ' εξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε προπόλους τρηχέως περισπείν, καὶ ἐσελθείν παρά την μητέρα. ἀπὸ τούτου τῶ "Αρεϊ ταύτην την πληγην εν τη δρτη νενομικέναι φασί.

Καὶ το μη μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, οὖτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλην Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μη φίλον, οἰκ ὰν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. οὖτοι μέν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες, ποιεῦσι ἐμοί γε οὐκ ἀρεστά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ

καὶ τάδε.

Ἐροῦσα δὲ Αἴγυπτος ὅμουρος τῷ Λιβύῃ, οὐ μάλα 65 θηριώδης ἐστί. τὰ δὲ ἐόντα σφι ἄπαντα ἰρὰ νενόμισται καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὰ δὲ, οὔ. τῶν δὲ εἴνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱρὰ εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἄν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὰ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἴρηκα ἀὐτῶν ἐπιψαύσας, ἀναγκαίη καταλαμβανόμενος εἶπον. Νόμος δὲ ἐστι περὶ τῶν

θηρίων ώδε έχων. μελεδωνοί αποδεδέχαται της τροφής χωρίς εκάστων, καὶ έρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, των παις παρά πατρός εκδέκεται την τιμήν. οι δε εν τήσι πόλισι εκαστοι εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ὰν ἢ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πασαν την κεφαλήν, η το ημισυ, η το τρίτον μέρος της κεφαλής, ίστασι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας τὸ δ' ὰν ἐλκύση, τοῦτο τῃ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ. ἡ δ' αντ' αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθῦς, παρέχει βορήν τοῖσι θηρίοισι. τροφή μεν δή αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. Τὸ δ' ἀν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνη, ἢν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἡ ζημίη: ην δε ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην την αν οι ιρέες τάξωνται. ος δ' αν ίβιν η ἴρηκα ἀποκτείνη, ήν τε έκων, 66 ήν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλών δὲ ἐόντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω έγίνετο, εί μη κατελάμβανε τους αιελούρους τοιάδε. Έπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας οί δε, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῆσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ων ταθτα σοφίζονται τάδε άρπάζοντες από των θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι. κτείναντες μέντοι. ού πατέονται. αί δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τους αιελούρους. οι μεν γάρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελούρων, αμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον οι δὲ αιέλουροι, διαδύοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλουται ές τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθεα μεγάλα τους Αίγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοισι δ' αν οἰκίοισι αιέλουρος αποθάνη από τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μούνας παρ' ὁτέοισι δ' αν 67 κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. ᾿Απαγέαται δὲ οί αιέλουροι ἀποθανόντες ές ίρας στέγας, ένθα θάπτονται ταριχευθέντες εν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας εν τῆ έωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῆσι θήκησι. ὡς δὲ αύτως τησι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν τὰς δὲ ἴβις ές Έρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους, ἐούσας σπανίας, καὶ

τοὺς λύκους, οὐ πολλῷ τέω ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας,

αὐτοῦ θάπτουσι τῆ ἂν εύρεθέωσι κείμενοι.

Των δε κροκοδείλων ή φύσις εστί τοιήδε. τους χειμε- 68 ριωτάτους μηνας τέσσερας έσθίει οὐδέν. έὸν δὲ τετράπουν, χερσαίον καὶ λιμναίον έστι τίκτει μὲν γὰρ ਔὰ έν γη, καὶ ἐκλέπει, καὶ τὸ πολλὸν της ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ἀὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα τίκτει καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ώοῦ γίνεται αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ύὸς, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε οὐδὲ τὴν κάτω κινέει γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῆ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτον, άρρηκτον έπὶ τοῦ νώτου. τυφλον δὲ ἐν ύδατι, εν δε τη αίθρίη οξυδερκέστατον. άτε δη ών εν ύδατι δίαιταν ποιεύμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν ό δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἄτε ώφελεομένο πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῆ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνη (ἔωθε γὰρ τοῦτο ώς ἐπίπαν ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον, ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ές τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας ὁ δὲ, ώφελεύμενος ήδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον. Τοῖσι μὲν 69 δή των Αιγυπτίων ίροι είσι οι κροκόδειλου τοίσι δ' ου. άλλ' άτε πολεμίους περιέπουσι. οι δὲ περί τε Θήβας καὶ την Μοίριος λίμνην οἰκέοντες, καὶ κάρτα ήγηνται αὐτοὺς είναι ίρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον είναι χειροήθεα ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὧτα ἐνθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τούς προσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπότακτα διδόντες καὶ ίρηϊα, καὶ περιέποντες ώς κάλλιστα ζώοντας, ἀποθανόντας δε ταριχεύοντες θάπτουσι εν ίρησι θήκησι. οί δε περί Έλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς οὐκ ήγεόμενοι ίρους είναι. Καλέονται δε οὐ κροκόδειλοι, άλλά

χάμψαι. κροκοδείλους δὲ "Ιωνες ωνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι 70 τοῖσι ἐν τῆσι αἰμασιῆσι. "Αγραι δὲ σφεων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι ἡ δ' ὧν ἐμοί γε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶτον ὺὸς δελεάση περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὴν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει οἱ δὲ ἕλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῆ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτη ἰροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον, όπλαὶ βοὸς, σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε

μεγιστος το οερμα ο αυτου ουτω οη τι παχυ εστι, ωστε 72 αὔου γενομένου, ξυστὰ ποιέεσθαι ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἥγηνται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεύμενον λεπιδωτὸν ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱροὺς δὲ τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας.

"Εστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ οὔνομα φοῖνιξ· ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῆ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτῷ σφι, διὰ ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτῶν δὲ τότε φασὶ, ἐπεάν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ, εἰ τῇ γραφῷ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. Τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες· ἐξ Ἡραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ώὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν· μετὰ δὲ, πειρῶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῆ, οὕτω δὴ κοιλήναντα

τὸ ωὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρνη δὲ ἄλλη ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὅ τι τοῦ ωοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα· ἐσκειμένου δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τωυτὸ βάρος· ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν.

Είσὶ δὲ περὶ Θήβας ίροὶ ὄφιες, ἀνθρώπων οὐδαμῶς 74 δηλήμονες οι μεγάθει εόντες μικροί, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα έξ άκρης της κεφαλής. τους θάπτουσι άποθανόντας εν τῷ ἰρῷ τοῦ Διός: τούτου γάρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς. "Εστι δὲ χῶρος τῆς 'Αραβίης, κατὰ 75 Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ήλθον, πυνθανόμενος περί των πτερωτών οφίων. ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων καὶ ἀκάνθας, πλήθεϊ μεν αδύνατα απηγήσασθαι σωροί δε ήσαν ακανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων πολλοὶ δὲ ἦσαν οὖτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὖτος, ἐν τῷ αἰ άκανθαι κατακεχύαται, τοιόσδε τις έσβολη έξ οὐρέων στεινών ες πεδίον μέγα το δε πεδίον τοῦτο συνάπτει τώ Αἰγυπτίφ πεδίφ. λόγος δέ έστι, άμα τῷ ἔαρι πτερωτούς όφις έκ της 'Αραβίης πέτεσθαι έπ' Αιγύπτου τας δὲ ϊβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι ᾿Αράβιοι μεγάλως πρός Αίγυπτίων δμολογέουσι δὲ καὶ Αίγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς μὲν 76 ίβιος τόδε. μέλαινα δεινώς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος όσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων, τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφις, ἥδε ἰδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοισι ανθρώποισι (διξαὶ γὰρ δή εἰσι αὶ ἰβιες) ψιλή τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πάσαν λευκή πτεροισι, πλὴν κεφαλής καὶ τοῦ αὐχένος καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλαινά έστι δεινώς σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμφερὴς τῆ ἐτέρη. τοῦ δὲ ὄφιος ή μορφή, οίη περ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτά φορέει, άλλα τοίσι της νυκτερίδος πτεροίσι μάλιστά κη έμφερέστατα. Τοσαθτα μέν θηρίων πέρι ίρων είρησθω. 6 - 5

Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οὶ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αίγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα, λογιώτατοί είσι μακρῶ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν απικόμην. Τρόπω δὲ ζόης τοιώδε διαχρέωνται. Συρμαίζουσι τρεις ήμέρας ἐπεξής μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. είσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ύγιηρέστατοι πάντων ανθρώπων, τῶν ὡρέων (δοκέειν ἐμοὶ) είνεκεν, ότι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῆσί μεταβολήσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. 'Αρτοφαγέουσι δὲ, ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεθντες άρτους, τους έκείνοι κυλλήστις ονομάζουσι. οίνω δ' έκ κριθέων πεποιημένω διαχρέωνται οὐ γάρ σφί εἰσι ἐν τῆ χώρη άμπελοι. ιχθύων δε τους μεν, προς ήλιον αθήναντες, ωμούς σιτέονται τούς δε, έξ άλμης τεταριχευμένους. ορνίθων δὲ τούς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ σμικρά τῶν ὀρνιθίων, ώμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστί σφί ἐχόμενα, γωρίς η δκόσοι σφι ίροι αποδεδέγαται, τους λοιπους 78 όπτους και έφθους σιτέονται. Έν δὲ τῆσι συνουσίησι, τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνος γένωνται, περιφέρει άνηρ νεκρον έν σορώ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ές τὰ μάλιστα καὶ γραφη καὶ ἔργω, μέγαθος όσον τε πάντη πηχυαίον, η δίπηχυν δεικνύς δε εκάστω τῶν συμποτέων, λέγει "Ές τοῦτον δρέων, πῖνέ τε καὶ " τέρπευ έσεαι γὰρ ἀποθανών τοιοῦτος." Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

79 Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἕν ἐστι Λίνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκη ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρω, καὶ ἄλλη κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει, συμφέρεται δὲ ἀυτὸς εἶναι τὸν οῖ Ἑλληνες Λίνον ὀνομάζοντες ἀείδουσι. ὅστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐćντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λίνον ὁκόθεν ἔλαβον φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες. ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λίνος καλεύμενος Μανέρως. ἔφασαν

11

δέ μιν Αιγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αιγύπτου παίδα μουνογενέα γενέσθαι άποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον. θρήνοισι τούτοισι ύπ' Αίγυπτίων τιμηθήναι καὶ ἀοιδήν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι. Συμφέ- 80 ρουται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι, οι νεώτεροι αυτών τοισι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, είκουσι της όδου και εκτράπονται καί έπιοθσι, έξ έδρης υπανιστέαται. Τόδε μέντοι άλλοισι Έλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν άλλήλους έν τησι όδοισι, προσκυνέουσι κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χείρα. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθώνας 81 λινέους, περί τὰ σκέλεα θυσανωτούς, ούς καλέουσι καλασίρις ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα είματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι, οὐ μέντοι ές γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφι ου γάρ όσιον. δμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι 'Ορφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, έοθσι δὲ Αἰγυπτίοισι, καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι είμασι θαφθήναι. έστι δέ περί αὐτῶν ίρὸς λόγος λεγόμενος.

Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισί ἐστι ἐξευρημένα μείς τε 82 καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτευ ἐστί καὶ τῆ ἕκαστος ἡμέρη γενόμενος, ότεοισι εγκυρήσει, καὶ όκως τελευτήσει, καὶ δκοίος τις έσται, καὶ τούτοισι τῶν Ελλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι έχρήσαντο. Τέρατά τε πλέα σφι ανεύρηται ή τοίσι ἄλλοισι άπασι ανθρώποισι. γενομένου γάρ τέρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τώποβαινον και ήν κοτε ύστερον παραπλήσιον τούτω γένηται, κατά τώυτό νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντική δὲ αὐτοῖσι ὧδε δια-83 κέεται. ανθρώπων μεν οὐδενὶ προσκέεται ή τέχνη, των δε θεων μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήϊον αὐτόθι έστὶ, καὶ ᾿Απόλλωνος, καὶ ᾿Αθηναίης, καὶ ᾿Αρτέμιδος, καὶ "Αρεος, καὶ Διός· καὶ όγε μάλιστα ἐν τιμῆ ἄγονται πάντων των μαντηίων, Λητούς έν Βουτοί πόλι έστί. οὐ μέντοι αί γε μαντήϊαί σφι κατά τώυτὸ έστασι, άλλά διάφοροί είσι. ή δε ιητρική κατά τάδε σφι δέδασται. 84 μιης νούσου έκαστος ίητρος έστι, καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' λητρών έστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμών ἰητροὶ κατεστέασι οί δὲ, κεφαλής οί δὲ, ὀδόντων οί δὲ, τῶν κατὰ

νηδύν οί δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

85 🦰 Θρηνοι δὲ καὶ ταφαί σφεων, εἰσὶ αίδε. τοῖσι αν ἀπογένηται έκ των οικίων άνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ή, τὸ θηλυ γένος παν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον. κἄπειτα ἐν τοίσι οἰκίοισι λιποθσαι τὸν νεκρὸν, αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δε οι άνδρες τύπτονται, επεζωσμένοι και ούτοι. έπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ούτω ἐς τὴν ταρίγευσιν κομί-86 ζουσι. Είσι δὲ οὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην έχουσι ταύτην. οὖτοι, ἐπεάν σφι κομισθή νεκρὸς, δεικυύασι τοισι κομίσασι παραδείγματα νεκρών ξύλινα, τή γραφη μεμιμημένα. και την μεν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασί είναι, τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτω πρήγματι ονομάζειν. την δε δευτέρην δεικνύασι υποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην την δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην, φράσαντες δε, πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ηντινα βούλονταί σφι σκευασθηναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ έκποδών, μισθώ όμολογήσαντες, απαλλάσσονται οί δέ ύπολειπομενοι εν οικήμασι, ώδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρώτα μεν σκολιώ σιδήρω διὰ τών μυξωτήρων έξάγουσι τον έγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω έξάγοντες, τὰ δὲ ἐγχέοντες φάρμακα. νμετα δὲ, λίθω Αἰθιοπικώ ὀξέϊ παρασχίσαντες παρά την λαπάρην, έξ ὧν εἷλον την κοιλίην πάσαν έκκαθήραντες δε αὐτην, καὶ διηθήσαντες οίνω φοινικηίω, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι. έπειτα την νηδύν σμύρνης άκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλην λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι οπίσω, ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι λίτρω, κρύψαντες ήμέρας έβδομήκοντα πλεύνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ εβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ αντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον πύπον ανθρωποειδέα ποιησάμενοι δέ, έσεργνῦσι τὸν νεκρόν και κατακληίσαντες ούτω, θησαυρίζουσι έν οικήματι θηκαίω, ίστάντες δρθον προς τοίχον. ούτω μέν τούς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς. Τοὺς δὲ τὰ μέσα 87 βουλομένους, την δε πολυτεληίην φεύγοντας, σκευάζουσι ώδε. ἐπεὰν τοὺς κλυστήρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου αλείφατος γινομένου, εν ων επλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδὺν. κατά δὲ τὴν έδρην ἐσηθήσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα της οπίσω όδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ήμέρας τη δε τελευταίη έξιεισι έκ της κοιλίης την κεδρίην, την έσηκαν πρότερον ή δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ώστε άμα έωυτη την νηδύν και τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα έξάγει τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατήκει καὶ δή λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. έπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν ούτω τὸν νεκρου, ουδεν έτι πρηγματευθέντες. ή δε τρίτη ταρί-88 χευσίς έστι ήδε, ή τους χρήμασι ασθενεστέρους σκευάζει. συρμαίη διηθήσαντες την κοιλιην, ταριχεύουσι τὰς έβδομήκοντα ήμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτή- 89 σωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι αν ὧσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεθνος γυναίκες άλλ' ἐπεὰν τριταίαι η τεταρταίαι γένωνται, ούτω παραδιδούσι τοίσι ταριχεύουσι. τούτο δὲ ποιέουσι ούτω τούδε είνεκεν, ίνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῆσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινά φάσι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός. κατείπαι δὲ τὸν ὁμότεχνον. "Ος δ' αν η αὐτών Αἰγυ- 90 πτίων, η ξείνων δμοίως, ύπὸ κροκοδείλου άρπαχθείς η ύπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηώς, κατ' ἡν αν πόλιν έξενειχθη, τούτους <u>πάσα ἀνάγκη</u> έστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ως κάλλιστα, θάψαι έν ίρησι θήκησι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων ἀλλά μιν οἱ ίρεες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἄτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρον, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

Έλλημκοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι τὸ δὲ 91 σύμπαν εἰπεῖν, μήδ ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώπων

νομαίοισι, οί μέν νυν ἄλλοι Αιγύπτιοι ούτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτη τῆ πόλι ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανάης ίρον τετράγωνον πέριξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱροῦ λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα επί δε αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο εστασι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένω τούτω νηός τε ένι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περσέος. οὖτοι οἱ Χεμμίται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαί σφι, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφορημένον εύρίσκεσθαι, έὸν τὸ μέγαθος δίπηχυ τὸ ἐπεὰν φανῆ, εὐθηνέειν ἄπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι. ποιεύσι δὲ τάδε Ελληνικά τῶ Περσέι ἀγῶνα γυμνικου τιθείσι διὰ πάσης άγωνίης έγοντα παρέγοντες άεθλα, κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δέ μευ ο τι σφι μούνοισι έωθε ο Περσεύς επιφαίνεσθαι, καὶ ο τι κεγωρίδαται Αιγυπτίων των άλλων, αγώνα γυμνικόν τιθέντες, έφασαν "τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος "γεγονέναι του γάρ Δαναον καὶ τον Λυγκέα, ἐόντας " Χεμμίτας, εκπλώσαι ες την Έλλάδα." ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ές τὸν Περσέα. "άπικόμενον " δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ "Ελληνες " λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφα-"σαν έλθειν και παρά σφέας, και άναγνώναι τους συγ-"γενέας πάντας εκμεμαθηκότα δέ μιν απικέσθαι ές " Αἴγυπτον τὸ τῆς Χέμμιος οὔνομα, πεπυσμένον παρὰ "της μητρός αγώνα δέ οἱ γυμνικὸν, αὐτοῦ κελεύσαντος. " ἐπιτελέειν."

92 Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῦσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῦσι μὲν αὐτοῦσι νόμοισι χρέωνται τοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ τὰ ἄλλα, καὶ γυναικὶ μιἢ ἔκαστος αὐτῶν συνοικέει, κατάπερ ελληνες. ᾿Ατὰρ πρὸς εὐτελήν τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίση, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν ταῦτα ἐπεὰν δρέψωσι, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῷ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, πτί-

σαντες, ποιεθνται έξ αὐτου άρτους όπτοὺς πυρί. ἔστι δὲ καὶ ή ρίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη, καὶ ἐγγλύσσει έπιεικέως, έὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. "Εστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ρόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταθτα έξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλη κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται, κηρίφ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτω τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συγνά, τρώγεται δὲ καὶ άπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. Τὴν δὲ βύβλον την επέτειον γινομένην, επεάν άνασπάσωσι εκ των έλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι τράπουσι τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνταί χρηστή τή βύβλω χράσθαι, ἐν κλιβάνω διαφανέϊ πνίξαντες, ούτω τρώγουσι. Οἱ δέ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ίχθύων μούνων τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αθαίνουσι πρὸς ήλιον, καὶ ἔπειτα αθους ἐόντας σιτέονται.

Οί δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ 93 μάλα γίνονται τρεφόμενοι δὲ ἐν τῆσι λίμνησι, τοιάδε ποιεύσι. ἐπεάν σφεας ἐσίη οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν εκπλώουσι ές [την] θάλασσαν. ηγέονται δε οί έρσενες, απορραίνοντες τοῦ θοροῦ· αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσί, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυἴσκονται ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τη θαλάσση, αναπλώουσι οπίσω ες ήθεα τα εωυτών έκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ή ήγεμονίη. ήγεύμεναι δε άγεληδον, ποιεύσι οδόν περ έποίευν οι έρσενες των γάρ ωων άπορραίνουσι κατ' όλίγους των κέγχρων, οί δὲ έρσενες καταπίνουσι έπόμενοι. είσι δε οι κέγχροι οθτοι ίχθύες. Εκ δε των περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οί τρεφόμενοι ίνθύες γίνονται. οἱ δ' ὰν αὐτῶν άλῶσι ἐκπλώοντες ές θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπαριστερὰ τῶν κεφαλέων οἱ δ' αν οπίσω αναπλώοντες, τὰ ἐπιδεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε. ἐχόμενοι τῆς γης έπ' αριστερά καταπλώουσι ές θάλασσαν καὶ αναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγχριπτόμενοι καὶ ψαύοντες ώς μάλιστα, ίνα δη μη άμάρτοιεν της όδοῦ διὰ τὸν ρόον. Ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοίλα της γης και τὰ τέλματα τὰ παρά τὸν ποταμὸν

πρώτα ἄρχεται πίπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρημα ίχθύων σμικρών πίπλαται πάντα. κόθεν δὲ οἰκὸς αὐτὸὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατανοέειν τοῦτο. τοῦ προτέρου έτεος έπεὰν ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες ωὰ ἐς τὴν ἰλὺν, ἄμα τῷ ἐσχάτῳ ΰδατι ἀπαλλάσσονται ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθη τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὦῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες.

καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς οὕτω ἔχει.

'Αλείφατι δὲ χρέωνται Αίγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι ποιεῦσι δὲ ὧδε. παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σίλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν' Ελλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται. ταῦτα έν τη Αιγύπτω σπειρόμενα, καρπον φέρει πολλον μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες άπιποῦσι οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀπορρέον απ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἦσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνω προσηνές οδμὴν δὲ βαρέαν παρέ-95 χεται. Πρός δὲ τοὺς κώνωπας, ἀφθόνους ἐόντας, τάδε

σφί έστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ελέων οικέοντας οι πύργοι ωφελέουσι, ές οθς άναβαίνοντες κοιμέονται οί γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσι ύψου πέτεσθαι. τοίσι δὲ περὶ τὰ έλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτῶν αμφίβληστρον έκτηται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθῦς ἀγρεύει, την δε νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται εν τῆ ἀναπαύεται κοίτη, περί ταύτην ίστησι το άμφιβληστρον, καὶ ἔπειτα ἐνδύς, ύπ' αὐτῶ καθεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίω ένελιξάμενος εύδη η σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρώνται ἀρχήν.

Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς 96 ακάνθης ποιεύμενα της ή μορφή μέν έστι δμοιοτάτη τῷ Κυρηναίω λωτώ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ων της ακάνθης κοψάμενοι ξύλα όσον τε διπήχεα, πλινθηδον συντιθείσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε. γόμφους πυκνούς και μακρούς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα ἐπεὰν δὲ τῷ τρόπφ τούτφ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ

έπιπολής τείνουσι αὐτῶν νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται, έσωθεν δὲ τὰς άρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῆ βύβλω• πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταθτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται πλέειν, ην μη λαμπρος ἄνεμος ἐπέχη, ἐκ γης δὲ παρέλκεται. κατα ρόον δε κομίζεται ώδε έστι έκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη δίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν τούτων τὴν μὲν θύρην, δεδεμένην κάλω, ἔμπροσθε τοῦ πλοίου απίει ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλω κάλω ὅπισθε. ή μεν δη θύρη, τοῦ ρόου εμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ έλκει την βάριν (τοῦτο γαρ δη οὐνομά ἐστι τοῖσί πλοίοισι τούτοισι) δ δε λίθος όπισθε επελκόμενος, και εων εν βυσσώ, κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλά, καὶ άγει ένια πολλάς χιλιάδας ταλάντων. Έπεὰν δὲ ἐπέλθη ὁ Νείλος τὴν χώρην, αἱ πόλις μοῦναι 97 φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῆσι ἐν τῷ Αίγαίφ πόντφ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται αί δὲ πόλις μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος ἔστι δὲ οὐκ οὖτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ήξεις κατ' ''Ανθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν 'Αρχάνδρου καλευμένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν "Ανθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, 98 ές ύποδήματα έξαίρετος δίδοται του αίει βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῆ γυναικί. (τοῦτο δὲ γίνεται, ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσησί έστι Αίγυπτος.) ή δὲ ετέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὖνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, ᾿Αρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ ᾿Αχαιοῦ· καλέεται γὰρ δὴ ᾿Αρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ὰν καὶ ἄλλος τις Ἦγε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα.

Μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη 99 ταῦτα λέγουσά ἐστι τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ τὰ ἤκουον. προσέσται δὲ αὐτοῖσί

τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῆνα, τὸν πρώτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον, τοῦτο μὲν, ἀπογεφυρῶσαι καὶ τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ρέειν παρὰ τὸ όρος το ψάμμινον προς Λιβύης· τον δε Μῆνα ἄνωθεν, όσον τε εκατον σταδίους ἀπο Μέμφιος, τον προς μεσαμβρίης ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαΐον ῥέεθρον ἀποξηράναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν ουρέων ρέειν. έτι δε καὶ νῦν ὑπο Περσέων ὁ ἀγκων οῦτος του Νείλου, δς ἀπεργμένος ρέει, ἐν φυλακῆσι μεγάλησι έχεται, φρασσόμενος ανα παν έτος. εί γαρ έθελήσει ρήξας ύπερβηναι ό ποταμὸς ταύτη, κίνδυνος πάση Μέμφι κατακλυσθηναί έστι. ώς δὲ τῶ Μηνι τούτω τῶ πρώτω γενομένω βασιλέι χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μεν, εν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ήτις νῦν Μέμφις καλέεται (ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις εν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου) ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην (τὸ γὰρ πρὸς την ηῶ αὐτὸς ὁ Νείλος ἀπέργει) τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ίρὸν ίδρύσασθαι ἐν αὐτῆ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητό-100 τατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου άλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. έν τοσαύτησι γενεήσι ανθρώπων, οκτωκαίδεκα μεν Αίθίοπες ήσαν, μία δε γυνή επιχωρίη οι δε άλλοι, άνδρες Αἰγύπτιοι. τη δὲ γυναικὶ οὐνομα ην ήτις ἐβασίλευσε τόπερ τη Βαβυλωνίη, Νίτωκρις. την έλεγον τιμωρέουσαν άδελφεώ, τον Αιγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων απέκτειναν αποκτείναντες δε, ούτω εκείνη απέδοσαν την βασιληίην τούτω τιμωρέουσαν, πολλούς Αίγυπτίων διαφθείραι δόλω. ποιησαμένην γάρ μιν οίκημα περίμηκες ύπόγαιον, καινούν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέσασαν δέ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ήδεε, πολλούς έστιαν δαινυμένοισι δε έπειναι τον ποταμον δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα έλεγον πλην ότι αὐτήν μιν, ώς τοῦτο ἐξέργαστο, ρίψαι 101 ες οίκημα σποδού πλέον, δκως ατιμώρητος γένηται. Τών δὲ ἄλλων βασιλέων οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' οὐδεν είναι λαμπρότητος, πλην ενός του έσχάτου

αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ

÷-

'Ηφαίστου τὰ πρὸς βορῆν ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια· λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ περίοδος ὅσων ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω· πυραμίδας τε ἐν αὐτῆ οἰκοδομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάθεος πέρι ὁμοῦ αὐτῆ τῆ λίμνη ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Παραμειψάμενος ὧν τούτους, τοῦ ἐπὶ τούτοισι γενο- 102 μένου βασιλέος, τῷ οὐνομα ἦν Σέσωστρις, τούτου μνήμην τον έλεγον οι ίρέες πρώτον μεν πλοίοισι (ποιήσομαι. μακροίσι δρμηθέντα έκ τοῦ ᾿Αραβίου κόλπου, τοὺς παρὰ την 'Ερυθρην θάλασσαν κατοικημένους καταστρέφεσθαι ές δ πλέοντά μιν πρόσω, απικέσθαι ές θάλασσαν οὐκέτι πλωτην ύπο βραχέων. ἐνθεῦτεν δὲ ώς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αίγυπτον, κατά των ίρέων την φάτιν, στρατιήν πολλήν λαβων ήλαυνε διὰ τῆς ηπείρου, πῶν ἔθνος τὸ ἐμποδών καταστρεφόμενος. ότέοισι μέν νυν αὐτῶν ἀλκίμοισι ένετύγχανε καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μεν στήλας ενίστη ές τας χώρας, δια γραμμάτων λεγούσας τό τε έωυτοῦ οὔνομα και τῆς πάτρης, και ώς δυνάμι τη έωυτου κατεστρέψατό σφεας. ότέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε έν τησι στήλησι κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τών έθνέων γενομένοισι καὶ δή καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε, δήλα βουλόμενος ποιέειν ώς είησαν ανάλκιδες. Ταῦτα δὲ ποιέων, διεξήϊε τὴν ἤπειρον ἐς κὰ τῆς ᾿Ασίης 103 ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τους Θρήϊκας. Τές τούτους δέ μοι δοκέει καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός ἐν μὲν γὰρ τῆ τούτων χώρη φαίνονται σταθείσαι αι στήλαι τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας οπίσω ήιε και επεί τε εγένετο επι Φάσι ποταμώ, ουκ έχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις αποδασάμενος της έωυτοῦ στρατιής μόριον όσον δή, αὐτοῦ κατέλιπε τής χώρης οἰκήτορας εἴτε τῶν τινές στρατιωτέων τη πλάνη αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, περί Φάσιν ποταμόν κατέμειναν. Φαίνονται μέν γὰρ ἐόντες οἱ 104 Κόλχοι Αἰγύπτιοι νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἡ ἀκούσας άλλων, λέγω. ώς δέ μοι εν φροντίδι εγένετο, ειρόμην

άμφοτέρους καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, η οι Αιγύπτιοι των Κόλχων. νομίζειν δ' έφασαν οί Αἰγύπτιοι της Σεσώστριος στρατιής είναι τοὺς Κόλγους. αὐτὸς δὲ εἴκασα τῆδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει εἰσὶ γὰρ καὶ ἔτεροι τοιούτοι. άλλα τοισίδε καὶ μάλλον, ότι μούνοι πάντων ανθρώπων Κόλχοι καὶ Αίγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι οί ἐν τῆ Παλαιστίνη, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμόν, καὶ Μάκρωνες οι τούτοισι ἀστυγείτονες έόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὖτοι γάρ είσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι καὶ οὖτοι Αίγυπτίοισι φαίνονται ποιεθντες κατά τὰ αὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν δκότεροι παρά των έτέρων έξέμαθον άρχαιον γάρ δή τι φαίνεται έον. ως δ' επιμισγόμενοι Αιγύπτω εξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται Φοινίκων δκόσοι τῆ Ελλάδι έπιμίσγονται, οὐκέτι Αίγυπτίους μιμέονται κατά τὰ αίδοία, άλλα των ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αίδοία.

105 Φέρε νυν καὶ ἄλλο εἔπω-περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὖτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ τὰ αὐτά καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. Νίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται τὸ μέντοι ἀπ

χικου, υπο Ελληνων Ζαροουικον κεκληται το μεντοι απ 106 Αιγύπτου απικνεύμενον, καλέεται Αιγύπτιου. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἵστα κατὰ τὰς χώρας ὁ Αιγύπτιου βασιλεὺς Σέσωστρις, αὶ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι ἐν δὲ τἢ Παλαιστίνη Συρίη αὐτὸς ὅρεον ἐούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρησι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῆ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται, καὶ τῆ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῆ μὲν δεξιῆ χερὶ ἔχων αἰχμὴν, τῆ δὲ ἀριστερῆ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ώσαύτως καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει ἐκ δὲ τοῦ ἄμου ἐς τὸν ἔτερον ὧμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα

τάδε· ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηἵης ἀπολελειμμένοι.

Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, 107 καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, έλεγον οἱ ίρέες, ἐπεί τε ἐγένετο άνακομιζόμενος εν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίησι, τὸν άδελφεὸν έωυτοῦ τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παίδας, περινηήσαι έξωθεν την οἰκιην ύλη περινηήσαντα δὲ, ὑποπρησαι. τὸν δὲ ώς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῆ γυναικί καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν άμα ἄγεσθαι. ▼ τὴν δέ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων έύντων εξ, τους δύο έπι την πυρην έκτείναντα, γεφυρώσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταθτα ποιήσαι τὸν Σέσωστριν καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαήναι τρόπω τοιούτω τούς δε λοιπούς άποσωθήναι άμα τῷ πατρί. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς 108 τὸν Αίγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλω τον έπηγάγετο, των τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτω μέν τάδε έχρήσατο. τούς τέ οἱ λίθους, τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ές τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθει περιμήκεας, οὖτοι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτω πάσας οὖτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσσον ἐποίευν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τὸ πρίν ἐοθσαν ίππασίμην καὶ άμαξευομένην πάσαν, ἐνδεά τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος, ἐοῦσα πεδιάς πάσα, ἄνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε αἴτιαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους έχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε είνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμώ έκτηντο τὰς πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, οὖτοι, ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι έχρέοντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεόμενοι. τούτων μέν δη είνεκα κατετμήθη η Αίγυπτος. Κατανείμαι δε την 109 χώρην Αίγυπτίοισι άπασι τοῦτον έλεγον τὸν βασιλέα.

κλήρον ἴσον ἐκάστῷ τετράγωνον διδόντα· καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῷ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅκως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὐρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ "Ελληνες. Βασιλεὺς

110 ήμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἑλληνες. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὖτος μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. Μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, έωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς "οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἶά περ "Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε "καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ "Σκύθας Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὔκων "δίκαιον εἶναι ἱστάναι ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, "μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι." Δαρεῖον μέν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δε τελευτήσαντος, εκδέξασθαι έλεγον την 111 Βασιληίην τον παίδα αὐτοῦ Φερών τον ἀποδέξασθαι μέν οὐδεμίαν στρατηίην, συνενειχθήναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρηγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δή τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος έμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς έγένετο τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίη χρησάμενον, λαβόντα αίχμην, βαλέειν ές μέσας τὰς δίνας του ποταμού μετά δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθηναι. δέκα μεν δη έτεα είναι μιν τυφλόν ενδεκάτφ δε έτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς "ἐξήκει " τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὖρω " νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ήτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα "μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος" καὶ τὸν πρώτης της έωυτοῦ γυναικὸς πειρασθαι μετά δὲ, ώς

P

οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι. ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὔρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἢ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῆ τῆ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ᾿Αναθήματα δὲ, ἀποψυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἰρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιὸν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοῦς δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἐόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος

μεν εκάτερον πηχέων εκατον, εθρος δε όκτω πηχέων.

Τούτου δε εκδέξασθαι την βασιληίην έλεγον άνδρα 112 Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οἴνομα Πρωτέα εἶναι τοῦ νῦν τέμενος ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστηίου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι καλέεται δε δ χώρος οῦτος δ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται Ξείνης ᾿Αφροδίτης συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον άκηκοως ως διαιτήθη Έλένη παρά Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι Ξείνης 'Αφροδίτης έπωνύμιον έστι όσα γὰρ ἄλλα 'Αφροδίτης ξρά έστι, οὐδαμῶς Ξείνης ἐπικαλέεται. "Ελεγον δέ 113 μοι οί ίρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην, γενέσθαι δδε Αλέξανδρον άρπάσαντα Έλένην έκ Σπάρτης, αποπλέειν ές τὴν έωυτοῦ. καί μιν, ώς έγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, έξ-ῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος· ενθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ες Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ες τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεύμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ηϊόνος, δ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν ἐς τὸ ἢν καταφυγών οἰκέτης ὅτεφ ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἰρὰ, ἑωυτὸν διδούς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος ούτος διατελέει έων όμοῖος μέχρι έμευ τῷ ἀπ' ἀρχης. του ων δη 'Αλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρον ἔχοντα νόμον ἱκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ ᾿Αλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν, πάντα λόγον έξηγεύμενοι ώς είχε περί την Ελένην τε καί

την ές Μενέλεων άδικίην κατηγόρεον δε ταθτα πρός τε τους ίρέας και του του στόματος τούτου φύλακου, τῶ 114 ούνομα ήν Θωνις. 'Ακούσας δὲ τούτων ὁ Θωνις, πέμπει την ταχίστην ές Μέμφιν παρά Πρωτέα άγγελίην, λέγουσαν τάδε ""Ηκει ξείνος, γένος μεν Τευκρός, έργον δε "ἀνόσιον ἐν τῆ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος ξείνου γὰρ τοῦ " έωυτοῦ ἐξαπατήσας την γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων " ήκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν "σην απενειχθείς. κότερα δητα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα " ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἢλθε;" ᾿Αντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεύς λέγοντα τάδε "'Ανδρα τοῦτον, "όστις κοτέ έστι ανόσια έργασμένος ξείνον τον έωυτοῦ, " συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμὲ, ἵνα εἰδῶ ὁ τι κοτὲ καὶ 115 "λέξει." 'Ακούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν 'Αλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ελένην τε καὶ τὰ χρήματα πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν ᾿Αλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς εἴη, καὶ δκόθεν πλέοι. δ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης είπε τὸ οὔνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο δκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν την Ελένην λάβοι πλανωμένου δε τοῦ Αλεξάνδρου έν τῷ λόγω, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθηίην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ίκεται, εξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ άδικήματος. τέλος δὲ δή σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ότι '''Εγω εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξείνων " κτείνειν, οσοι ύπ' ανέμων ήδη απολαμφθέντες ήλθον ές " χώρην την έμην, έγω άν σε ύπερ τοῦ Ελληνος ετισάμην " δς, ὧ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον " έργάσαο. παρά τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες· "καὶ μάλα ταθτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλὰ ἀναπτερώσας " αὐτὴν, οἴχεαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι " μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας "ήκεις. νθν ων, επειδή περί πολλοθ ήγημαι μή ξεινο-" κτονέειν, γυναικα μεν ταύτην και τὰ χρήματα οὐ τοι "προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλὰ αὐτὰ ἐγὼ τῷ "Ελληνι ξείνω " φυλάξω, ές δ αν αυτός έλθων έκεινος απαγαγέσθαι " έθέλη αὐτὸν δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν

"ήμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ "μετορμίζεσθαι εἰ δὲ μὴ, ἄτε πολεμίους περιέψεσθαι."

Έλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ 116 ἱρέες γενέσθαι δοκέει δέ μοι καὶ "Ομηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι ἀλλ οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιἤην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρω τῷπερ ἐχρήσατο, ἐς ὁ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δέ κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῆ ἄλλη ἀνεπόδισε ἐωυτὸν) πλάνην τὴν ᾿Αλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην, τῆ τε δὴ ἄλλη πλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείη, λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω

"Ενθ' ἔσαν οι πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν Σιδονίων, τὰς αὐτὸς 'Αλέξανδρος θεοειδης ήγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλως εὐρέα πόντον, την όδον ην Έλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

Έπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείη, ἐν τοῖσίδε τοῖσι ἔπεσι•

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα, ἐσθλὰ, τά οἱ Πολύδαμνα πόρεν, Θῶνος παράκοιτις Αἰγυπτίη· τἢ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

καὶ τάδε ἔτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει

Αἰγύπτω μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι ἔσχον, ἐπεὶ οὖ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἔκατόμβας.

Έν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ, ὅτι ἢπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον ᾿Αλεξάνδρου πλάνην ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, ἐν τῆ Συρίη οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα, καὶ τόδε τὸ χωρίον 117 οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα, δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται, ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης ᾿Αλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἦλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαἐῖ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείη· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. "Ομηρος μέν νυν, καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα, χαιρέτω.

Είρομένου δέ μευ τους ίρέας, εί μάταιον λόγον λέγουσι 118

οί "Ελληνες τὰ περὶ "Ιλιον γενέσθαι, ἢ οὐ " ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίησι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. Ἐλθεῖν μὲν γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλην, βοηθεῦσαν Μενέλεω ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ "Ιλιον ἀγγέλους σὺν δὲ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων τοὺς δ΄ ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἴχετο κλέψας ᾿Αλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας καὶ ἀνωμοτὶ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεύμενα χρήματα, ἀλλ εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτως καὶ οὐκ ἀν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ὰ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ "Ελληνες καταγελασθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὁ ἐξείλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τείχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγω τῷ πρωτφο οἱ "Ελληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέσ. `Απικόμενος δὲ

πιστευσαντες τω λογω τω πρωτω οι Ελληνες, αυτόν 119 Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. 'Απικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθηίην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ 'Ελένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. Τυχὼν μέντοι τούτων, ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχυᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον• λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἐτράπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι· τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτοῖσι γενόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

120 Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον ἐγὼ δὲ τῷ λόγω τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίω, ἀποδοθῆναι ὰν αὐτὴν τοῦσι "Ελλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἄκοντος 'Αλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ

άλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῆ πόλι κινδυνεύειν έβούλοντο, ύκως 'Αλέξανδρος 'Ελένη συνοικέη. εί δέ τοι καὶ έν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν άλλων Τρώων, δκότε συμμίσγοιεν τοῖσι "Ελλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων, μάχης γινομένης, ἀπέθνησκου, εί χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενου λέγειν τούτων δε τοιούτων συμβαινόντων, έγω μεν έλπομαι, εί καί αὐτὸς Πρίαμος συνοίκες Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι 'Αγαιοίσι, μέλλοντά γε δη τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ή βασιληίη ἐς ᾿Αλέξανδρον περιήϊε, ώστε γέροντος Πριάμου έόντος, έπ' έκείνω τὰ πρήγματα είναι άλλὰ Έκτωρ, καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ έκείνου μάλλον έων, έμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι τον ου προσήκε αδικέοντι τῷ αδελφεῷ έπιτρέπειν, καὶ ταθτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτον συμβαίνόντων ίδίη τε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. 'Αλλ' οὐ γὰρ εἶχον Έλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθηΐην ἐπίστευον οἱ "Ελληνες" ὡς μὲν ἐγω γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος. δκως πανωλέθρίη ἀπολόμενοι, καταφανές τοῦτο τοῖσι άνθρώποισι ποιήσωσι, ώς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μέν, τη έμοι δοκέει, είρηται.

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην 'Ραμψίνιτον 121 ἔλεγον' δς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ 'Ηφαιστείου. ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ ἐείκοσι πηχέων' τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέω ἐστεῶτα καλέουσι θέρος τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα. καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσι τε, καὶ εὖ ποιέουσι' τὸν δὲ χειμῶνα καλεύμενον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. Πλοῦτον δὲ τούτφ τῷ βασιλέϊ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὸς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαληΐη τὰ γρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον' τοῦ

τῶν τοίχων ἔνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ έργαζόμενον, ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ένα έξαιρετον είναι έκ του τοίχου ρηϊδίως και ύπο δύο ανδρών και ύπο ένος. ώς δε έπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ γρήματα εν αυτώ. χρόνου δε περιϊόντος, τον οἰκοδόμον, περί τελευτήν του βίου έόντα, ανακαλέσασθαι τους παίδας (είναι γὰρ αὐτῶ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ώς ἐκείνων προορέων όκως βίον ἄφθονον έχωσι, τεχνάσαιτο οίκοδομέων τον θησαυρον του βασιλέος. σαφέως δε αὐτοῖσι πάντα έξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν έξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ώς ταῦτα διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλέος χρημάτων ἔσονται. τον μεν τελευτήσαι τον βίον, τους δε παίδας αὐτοῦ οὐκ ές μακρην ἔργου ἔγεσθαι ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήϊα νυκτός, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας. ρηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ έξενείκασθαι. 'Δς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαι, ιδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ αγγήϊα οὐκ έχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων εόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλειμένου. δε αὐτῶ, καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, αἰεὶ ελάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα, (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραίζοντας,) ποιῆσαί μιν τάδε πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περί τὰ ἀγγήϊα, ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, των δε φωρών, ώσπερ έν τω πρό του χρόνω, έλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἐτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ άγγος προσήλθε, ιθέως τη πάγη ενέχεσθαι ώς δε γνώναι αὐτὸν ἐν οίω κακῶ ἢν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλούν αὐτῶ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην έσδύντα, αποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν ὅκως μή αὐτὸς όφθεις, και γνωρισθεις ος είη, προσαπολέσει και έκεινον. τῶ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πεισθέντα ταῦτα: καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα την κεφαλην του άδελφεου. 'Ως δε ημέρη εγένετο, εσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῆ πάγη ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινὲς, καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίαι

έχον. ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιησαι τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατά τοῦ τείχεος κατακρεμάσαι φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαί σφι, τὸν ἂν ἴδωνται αποκλαύσαντα, η κατοικτισάμενον, συλλαβόντας άνειν πρὸς ξωυτόν. ανακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινώς φέρειν λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παίδα ποιευμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεφ τρόπφ δύναται, μηχανᾶσθαι όκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτὴν, ώς ἐλθοῦσα πρὸς τον βασιλέα, μηνύσει αὐτον ἔχοντα τὰ χρήματα. ΄ Ως δὲ χαλεπως έλαμβάνετο ή μήτηρ του περιεόντος παιδός, καὶ πολλά προς αυτήν λέγων ουκ επείθε, επιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν. ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκούς πλήσαντα οίνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς ώς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους. ώς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλήν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ώς οὐκ έχοντα πρὸς όκοιον των όνων πρώτον τράπηται. τους δε φυλάκους, ώς ίδειν πολύν ρέοντα τον οίνον, συντρέχειν ές την όδον άγγήϊα έχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν ἐν κέρδει ποιευμένους τον δε διαλοιδορέεσθαι πασι, οργήν προσποιεύμενον. παραμυθευμένων δε αὐτὸν τῶν Φυλάκων, χρόνω πρηθνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπίεσθαι τῆς οργής τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τής ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ώς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καί τινα καὶ σκώψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, έπιδοθναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα τοὺς δὲ αὐτοῦ, ὥσπερ είγου, κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκείνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' έωυτῶν μείναντα συμπίνειν τον δε πεισθηναί τε δη, και καταμείναι. ώς δε μιν παρά την πόσιν φιλοφρόνως ήσπάζοντο, επιδοθναι αὐτοίσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν. δαψιλέϊ δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τούς φυλάκους, ύπερμεθυσθήναι καὶ κρατήθέντας ύπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἐνθάπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμη πάντων ξυρήσαι τας δεξιας παρηίδας επιθέντα δε τον νέκυν επί τους

ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῆ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. Τον δε βασιλέα, ως αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν πάντως δε βουλόμενον εὐρεθῆναι όστις κοτε εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιησαί μιν τάδε, έμοι μεν οὐ πιστά· την δε θυγατέρα την έωυτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τε όμοίως προσδέκεσθαι, καὶ πρίν συγγενέσθαι, αναγκάζειν λέγειν αὐτη ο τι δη έν τῶ βίω ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον δς δ' αν ἀπηγήσηται τὰ περί του φώρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μή απιέναι έξω. ώς δὲ τὴν παίδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν Φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταΰτα έπρήσσετο, βουληθέντα πολυτροπίη τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε, νεκρού προσφάτου αποταμόντα έν τῷ ὤμῷ τὴν χεῖρα, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ίματίω έσελθόντα δὲ ώς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα, καὶ είρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ώς ἀνοσιώτατον μεν είη εργασμένος, ότε του άδελφεου έν τώ θησαυρώ τοῦ βασιλέος ύπὸ πάγης άλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ώς ήκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότεϊ προτείναι αὐτή τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρά τὴν δὲ, ἔπιλαβομένην έχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ έκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι τον δε φώρα προέμενον αυτή, οίχεσθαι διά θυρέων φεύγοντα. 'Ως δὲ καὶ ταῦτα ἐς τον βασιλέα ανενείχθαι, έκπεπληχθαι μέν έπὶ τῆ πολυφροσύνη τε καὶ τόλμη τανθρώπου. τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ύποδεκόμενον έλθόντι ές όψιν την έωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, έλθειν προς αυτόν 'Ραμψίνιτον δε μεγάλως θωυμάσαι, καί οι την θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ώς πλείστα ἐπισταμένω ἀνθρώπων Αίγυπτίους μὲν γὰρ τῶν άλλων προκεκρίσθαι, εκείνου δε Αίγυπτίων.

122 Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οί Ἑλληνες ἀίδην νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖθι συγκυβεύειν τῆ Δήμητρι καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτὴν, τὰ δὲ, ἑσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς καί μιν πάλιν ἄνω

απικέσθαι, δώρον έχοντα παρ' αὐτης χειρόμακτρον χρύσεον, ἀπὸ δὲ τῆς Ραμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν απίκετο, δρτην δη ανάγειν Αίγυπτίους έφασαν την καί έγω οίδα έτι καὶ ές έμε επιτελέοντας αὐτούς οὐ μέντοι είτε δι' ἄλλο τι είτε διὰ ταῦτα δρτάζουσι ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτημερὸν έξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ένὸς αὐτῶν μίτρη τοὺς ὀφθαλμούς ἀγαγόντες δέ μιν έχουτα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δὲ ἰρέα τοῦτον καταδεδεμένον τους οφθαλμούς, λέγουσι ύπο δύο λύκων άγεσθαι ές τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλιος ἐείκοσι σταδίους και αὖτις οπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ες τωυτό χωρίον. Τοῖσι μέν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων 123 λεγομένοισι χράσθω ότεω τὰ τοιαθτα πιθανά έστι έμολ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ύπερ εκάστων άκοῆ γράφω. ἀρχηγετεύειν δε τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. Πρῶτοι δε καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ώς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ες άλλο ζώον αιεί γινόμενον εσδύεται επεάν δε περιέλθη πάντα τὰ χερσαΐα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν την περιήλυσιν δε αὐτη γίνεσθαι εν τρισχιλίοισι έτεσι. τούτω τῷ λόγω εἰσὶ οι Ελλήνων εχρήσαντο, οι μεν, πρότερον, οί δὲ, ὕστερον, ώς ιδίω έωυτῶν ἐόντι τῶν ἐγώ είδως τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω.

Μέχρι μέν νυν 'Ραμψινίτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰ-124 γύπτω πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως. μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακληΐσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μέν σφεας θυσιέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἐωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ 'Αραβίῳ οὐρεϊ, ἐκ τουτέων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λίθους ἐτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκον καλεύμενον ὅρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἑκάστην. γρόνον

κατ' ην είλκον τους λίθους, την έδειμαν έργον έὸν οὐ

152

πολλώ τέω έλασσον της πυραμίδος, ώς έμολ δοκέειν χ(της γὰρ μῆκος μέν εἰσι πέντε στάδιοι εὖρος δε, δέκα ὀργυιαί· ύψος δε, τη ύψηλοτάτη έστι αὐτη έωυτης, ὀκτω ὀργυιαί λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων) ταύτη τε δή τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὖ έστασι αί πυραμίδες, των ύπο γην οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας έωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τη δε πυραμίδι αυτή χρόνον γενέσθαι εείκοσι έτεα ποιευμένη της έστι πανταχή μέτωπον εκαστον όκτω πλέθρα, έούσης τετραγώνου, καὶ ύψος ἴσον λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ άρμοσμένου τὰ μάλιστα οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα 125 ποδών ελάσσων. Ἐποιήθη δε ώδε αύτη ή πυραμίς άναβαθμών τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ονομάζουσι. τοιαύτην το πρώτον έπεί τε εποίησαν αὐτην, ήειρον τους επιλοίπους λίθους μηχανήσι ξύλων βραχέων πεποιημένησι χαμάθεν μεν επὶ τὸν πρῶτον στοίχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες, ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος έπ' αὐτὸν, εἰς ἐτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεώσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στοίχου ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἕλκετο στοίχον ἐπ' ἄλλης μηχανής. ὅσοι γὰρ δὴ στοίχοι ἦσαν των αναβαθμών, τοσαθται καὶ αί μηχαναὶ ήσαν εί τε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν, ἐοῦσαν μίαν τε καὶ εὐβάστακτον, μετεφόρεον έπὶ στοίχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, κατάπερ λέγεται. Έξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρώτα μετὰ δὲ, τὰ έπόμενα τούτων έξεποίευν τελευταία δε αὐτης τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω έξεποίησαν. Σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αίγυπτίων έν τῆ πυραμίδι, ὅσα ἔς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι καὶ ώς ἐμὲ εὖ μεμνησθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα άργυρίου τετελέσθαι. εί δ' έστι ούτως έχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαί ἐστι ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία, καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; δκότε χρόνον μεν οἰκοδόμεον τὰ έργα τὸν εἰρημένον άλλον δέ, ώς έγω δοκέω, έν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ άγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνου. Ες τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ώστε 126 χρημάτων δεόμενον, την θυγατέρα την έωυτοῦ κατίσαντα έπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριου, ὁκόσου δή τι οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγου τὴν δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι, ίδίη δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθηναι μνημήτον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐστόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅκως ἂν αὐτῆ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι έργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθηναι, την εν μέσω των τριών έστηκυΐαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος τῆς ἐστι τὸ κώλον εκαστον όλου καὶ ήμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι 127 δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτεα: τελευτήσαντος δε τούτου, εκδέξασθαι την βασιληίην του άδελφεον αὐτοῦ Χεφοήνα. και τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπω διαχρᾶσθαι τῷ ἐτέρω, τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι. ές μεν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ήμεῖς ἐμετρήσαμεν οὐτε γὰρ ὕπεστι οἰκήματα ὑπὸ γην, ούτε έκ του Νείλου διώρυξ ήκει ές αυτην, ώσπερ ές την έτέρην ρέουσα διὰ οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νησον περιρρέει, έν τη αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ύποδείμας δε τον πρώτον δόμον λίθου Αλθιοπικού ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας ύποβάς της έτέρης τωυτό μέγαθος, έχομένην της μεγάλης οἰκοδόμησε. έστασι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ύψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα εξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα έξ τε καὶ ἐκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι Αἰγυ- 128 πτίοισί τε πάσαν είναι κακότητα, καὶ τὰ ίρὰ χρόνου τοσούτου κατακληϊσθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, δς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνου 129 ἔλεγον, Χέοπος παῖδα τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπα-δεῖν τὸν δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεῶν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας δίκας δέ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μέν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλέες

ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον τά τε ἄλλα γάρ μιν κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. Ἐόντι δὲ ἢπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. Τὸν δὲ, ὑπεραλγήσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε πρήγματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην. καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῷ θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη ὧν ἡ βοῦς γῷ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλὶ ἔτι καὶ

130 θυγατέρα. Αύτη ὧν ή βοῦς γἢ οὖκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἢν φανερή· ἐν Σάϊ μὲν πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληἴοισι, ἐν οἰκήματι ἢσκημένῳ· θυμιήματα δὲ παρ' αὐτἢ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος λύχνος παρακαίεται. (ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι, ὡς ἔλεγον οὶ ἐν Σάϊ πόλι ἰρέες· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς ἑείκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ ἐργασμέναι· αἴ τινες μέντοι

131 εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλην ἡ τὰ λεγόμενα. Οἱ δέ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον ὡς Μυκερῖνος ἐράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούση. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχεος ὁ δέ μιν ἔθαψε ἐν τῆ βοὰ ταύτη ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυῖας τάπερ αἰ ζωαὶ ἔπαθον. ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ὡρέομεν, ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αὶ ἐν ποσὶ αὐτέων 132 φαίνονται ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ.) Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα

χρόνου τὰς χείρας ἀποβεβλήκασι, αι ἐν ποσὶ αὐτέων 132 φαίνονται ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέω είματι τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσώ μεταξὸ δὲ τῶν κερέων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθὴ, ἀλλ' ἐν γούνασι κειμένη μέγαθος δὲ, ὅσηπερ μεγάλη βοῦς ζωή.

ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα. ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτφ πρήγματι, τότε ὧν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἄπαξ

μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν.

Μετά δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτω τῶ 133 βασιλέι τάδε γενέσθαι, έλθειν οι μαντήιον έκ Βουτούς πόλιος, ώς "μέλλοι εξ έτεα μοῦνον βιούς τῷ ἐβδόμῷ "τελευτήσειν." τον δέ, δεινον ποιησάμενον, πέμψαι ές τὸ μαντήϊον τῶ θεῶ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι "δ "μέν αὐτοῦ πατήρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ίρὰ, "καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους " φθείροντες, έβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν αὐτὸς δ' εὐ-" σεβής έων, μέλλοι ταχέως ούτω τελευτήσειν." 'Εκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα "τούτων " είνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον ζου γὰρ ποιῆσαι " μιν τὸ χρεών ἦν ποιέειν δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κ<u>ακο</u>ῦσθαι " ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν καὶ τους μεν δύο " τους προ ἐκείνου γενομένους βασιλέας μαθείν τοῦτο, " κείνον δε οὐ." Ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Μυκερίνον, ώς κατακεκριμένων ήδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλα, όκως γίνοιτο νύξ, ανάθαντα αυτά, πίνειν τε καί εὐπαθέειν, οὕτε ἡμέρης οὕτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἔλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι (γῆς) ένηβητήρια έπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ έμηχανᾶτο, θέλων το μαντήϊον ψευδόμενον αποδέξαι, ίνα οι δυώδεκα έτεα αντί εξ ετέων γένηται, αί νύκτες ήμέραι ποιεύμεναι.

Πυραμίδα δὲ καὶ οὖτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω 134 τοῦ πατρὸς, ἐείκοσι ποδῶν καταδέουσαν κῶλον ἔκαστον τριῶν πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου, λίθου δὲ ἐς τὸ ἡμισυ Αἰθιοπικοῦ· τὴν δὴ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ ὧν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὖτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· οὐ γὰρ ἄν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγω εἰπεῖν, ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ

κάρτα πολλοίσι ύστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας ην λιπομένων 'Ροδώπις γενεήν μέν, από Θρηίκης δούλη δὲ ἢν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος. ανδρός Σαμίου, σύνδουλος δε Αισώπου του λογοποιού. καὶ γὰρ οὖτος Ἰάδμονος ἐνένετο, ὡς διέδεξε τῆδε οὐκ ήκιστα έπεί τε γάρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφων έκ θεοπροπίου "δς βούλοιτο ποινην της Αισώπου ψυγής ανελέσθαι," άλλος μεν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδός παίς, άλλος Ἰάδμων, ανείλετο ούτω και Αἴσωπος Ἰά-135 δμονος εγένετο. 'Ροδώπις δε ες Αίγυπτον απίκετο, Εάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός [μιν] ἀπικομένη δὲ κατ' έργασίην, ελύθη χρημάτων μεγάλων ύπο ανδρός Μυτιληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, άδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθρωθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτω, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα έκτήσατο χρήματα, ώς αν είναι 'Ροδώπιν, ἀτὰρ οὐκ ώς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην έξικέσθαι. της γάρ την δεκάτην των χρημάτων ίδέσθαι έστι έτι και ές τόδε παντι τῷ βουλομένω, οὐδεν δεῖ μεγάλα οι χρήματα αναθείναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον έωυτης έν τη Έλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλφ έξευρημένον καὶ ανακείμενον εν ίρω, τουτο αναθείναι ες Δελφούς μνημόσυνον έωυτης. της ων δεκάτης των χρημάτων ποιησαμένη όβελους βουπόρους πολλους σιδηρέους, όσον ένεχώρεε ή δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς οἱ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται, όπισθε μεν του βωμου τον Χίοι ανέθεσαν, αντίον δε αύτοῦ τοῦ νηοῦ. Φιλέουσι δέ κως έν τη Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἐταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ αύτη, της πέρι λέγεται όδε ὁ λόγος, ούτω δή τι κλεινή εγένετο, ώς καὶ πάντες οἱ "Ελληνες 'Ροδώπιος τὸ οὔνομα εξέμαθον τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῆ οὔνομα ἦν ᾿Αρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἦσσον δὲ τῆς έτέρης περιλεσχήνευτος. Χάραξος δὲ ώς λυσάμενος 'Poδῶπιν ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφώ πολλὰ κατεκερτόμησε μιν. 'Ροδώπιος μέν νυν πέρι πέπαυμαι.

136 Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱρέες "Ασυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσγοντα

ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολλώ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε έγγεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην ἐκείνα δὲ, καὶ μακρώ μάλιστα. Έπὶ τούτου βασιλεύοντος, έλεγον, ἀμιζίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αίγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ένέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθήναι δὲ ἔτι τούτω τῷ νόμω τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον, τήνδε ἐπεῖναι ζημίην, μὴ βουλομένω ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτ' αὐτῷ ἐκείνω τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνω τῷ πατρώω τάφω μήτ' ἐν άλλω μηδενὶ, μήτε άλλον μηδένα τῶν ἑωυτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. Υ Υπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον έωυτοῦ βασιλέας γενομένους Αίγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι, έκ πλίνθων ποιήσαντα έν τη γράμματα έν λίθω ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι ΜΗ ΜΕ ΚΑΤ-ΟΝΟΣΘΗιΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ΌΣΟΝ Ό ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩι ΓΑΡ ΎΠΟ-ΤΥΠΤΟΝΤΈΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὁ ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩι ΚΟΝΤΩι ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝ-ΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ, ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩι ΤΟΙΟΥΤΩι ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλον ἐξ 'Ανύ- 137 σιος πόλιος, τῷ οὔνομα "Ανυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῆ Αἰθίοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεα· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα· ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων άμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χώματα χοῦν πρὸς τῆ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυγας

ορυξάντων, έπι Σεσώστριος βασιλέος δεύτερα δε, έπι τοῦ Αἰθίοπος καὶ κάρτα ύψηλαὶ ἐγένοντο. Ύψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῆ Αἰγύπτω πολίων, ώς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα μεν Βουβάστι πόλι έξεχώσθη, έν τη καί ιρόν έστι Βουβάστιος άξιαπηγητότατον. μέζω μεν γάρ άλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά ἡδονῆ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ή δὲ Βούβαστις, κατὰ Ἑλλάδα 138 γλωσσαν, έστὶ "Αρτεμις. Τὸ δὲ ίρὸν αὐτῆς ὧδε ἔγει. πλην της εσόδου, τὸ ἄλλο νησός εστι εκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' άγρι της εσόδου του ίρου έκατέρη εσέχει ή μεν, τη περιρρέουσα, ή δὲ, τῆ εὖρος ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα οργυιέων έστὶ, τύποισι δὲ έξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέση τῆ πόλι τὸ ἱρὸν, κατορᾶται πάντοθεν περιϊόντι άτε γάρ της πόλιος μεν έκκεχωσμένης ύψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεκινημένου, ώς ἀρχηθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι. περιθέει δ' αὐτὸ αίμασιη ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων, πεφυτευμένον περί νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὤγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἰροῦ πάντη σταδίου ἐστί. κατὰ μέν δή την έσοδον, έστρωμένη έστι όδος λίθου έπι σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶ εὖρος δὲ, ώς τεσσέρων πλέθρων τῆ δὲ καὶ τῆ της όδου δένδρεα ουρανομήκεα πέφυκε φέρει δ' ές Έρμέω 139 ίρον. τὸ μὲν δὴ ίρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγής του Αἰθίοπος ώδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῷ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἰχεσθαι φεύγοντα ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλεύειν, τοὺς ἱρέας τοὺς εν Αἰγύπτω συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμέειν ιδόντα δὲ την όψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ώς πρόφασίν οἱ δοκέοι ταύτην τους θεούς προδεικνύναι, ίνα ἀσεβήσας περί τὰ ίρὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι οὔκων ποιήσειν ταθτα άλλα γάρ οἱ έξεληλυθέναι τὸν χρόνον, δκόσον κεχρησθαι άρξαντα Αιγύπτου έκχωρήσειν. έν γὰρ τῆ Αἰθιοπίη ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήϊα, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνείλε, ώς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεθσαι έτεα πεντήκοντα, ώς ὧν ὁ χρόνος οὖτος ἐξήϊε, καὶ αὐτὸν

ή όψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσεται ἐκ

της Αιγύπτου δ Σαβακώς.

'Ως δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις 140 τὸν τυφλὸν ἄρχειν, ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα, νῆσον χώσας σποδῷ τε καὶ γῆ, οἴκεε. ὅκως γάρ οἱ φοιτῶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἑκάστοισι προστετάχθαι σιγῆ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη 'Αμυρταίου ἐξευρεῖν' ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλέες 'Αμυρταίου' οὔνομα δὲ ταύτῃ τῆ νήσω 'Ελβώ' μέγαθος δ' ἐστὶ πάντη δέκα σταδίων.

Μετά δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, 141 τῶ οὔνομα εἶναι Σεθών τὸν ἐν ἀλογίησι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν ἄλλα τε δη ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καί σφεας απελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι έξαιρέτους ξκάστω δυώδεκα άρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα 'Αραβίων τε καὶ 'Ασσυρίων. οὔκων δὴ έθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν τὸν δὲ ίρεα ες απορίην απειλημένον, εσελθόντα ες το μέγαρον, πρὸς τὤγαλμα ἀποδύρεσθαι οἶα κινδυνεύει παθέειν. ολοφυρόμενον δ' άρα μιν έπελθειν ύπνον, και οι δόξαι έν τη όψι, επιστάντα τον θεον θαρσύνειν, ώς οὐδεν πείσεται άχαρι ἀντιάζων τὸν ᾿Αραβίων στρατόν αὐτὸς γάρ οί πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δή μιν πίσυνον τοῖσι ένυπνίοισι, παραλαβόντα Αίγυπτίων τούς βουλομένους οί έπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι έν Πηλουσίω ταύτη γάρ είσι αι έσβολαί επεσθαι δέ οι των μαχίμων μεν ουδένα άνδρων, καπήλους δέ, καὶ χειρώνακτας, καὶ άγοραίους ανθρώπους. ενθαθτα απικομένους, τοῖσι εναντίοισι αὐτοίσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τους φαρετρεώνας αὐτών, κατά δὲ τὰ τόξα πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ώστε τῆ ὑστεραίη φευγόντων σφέων, γυμνών όπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν οὖτος ό βασιλεύς έστηκε ἐν τῷ ἰρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔγων

έπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΌΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

Ές μεν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἰρέες 142 έλεγον, αποδεικνύντες, από τοῦ πρώτου βασιλέος ές τοῦ Ηφαίστου τον ίρεα τουτον τον τελευταίον βασιλεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ανθρώπων γενεας γενομένας, και εν ταύτησι αρχιρέας και βασιλέας έκατέρους τοσούτους γενομένους. καί τοι τριηκόσιαι μέν ανδρών γενεαί δυνέαται μύρια έτεα γενεαί γάρ τρείς άνδρών, έκατὸν ἔτεά ἐστι. μιῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι των ἐπιλοίπων γενεέων, αὶ ἐπησαν τησι τριηκοσίησι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὐτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ πρὸς τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα έλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι ου μέντοι ουδέ πρότερον, ουδέ ύστερον εν τοῖσι ύπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. Ἐν τοίνυν τούτω τῷ χρόνω τετράκις έλεγον εξ ηθέων τον ήλιον ανατείλαι ένθα τε νύν καταδύεται, ενθεύτεν δὶς επαντείλαι καὶ ένθεν νθν ανατέλλει, ένθαθτα δὶς καταδθναι καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα έτεροιωθήναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμού σφι γινόμενα, ούτε τὰ ἀμφὶ νούσους, ούτε τὰ 143 κατά τους θανάτους. Πρότερον δε Εκαταίω τῷ λογοποιῷ έν Θήβησι γενεηλογήσαντί τε έωυτον, καὶ ἀναδήσαντι την πατριην ές έκκαιδέκατον θεον, έποιήσαν οί ίρέες τοῦ Διὸς, οδόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ες τὸ μέγαρον έσω, εὸν μέγα, εξηρίθμεον δεικυύντες κολοσσούς ξυλίνους τοσούτους όσους περ είπον άρχιρεύς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταται ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης είκονα έωυτου. άριθμέοντες ών, και δεικνύντες οι ίρέες έμοὶ, ἀπεδείκυυσαν παίδα πατρός έωυτῶν ἕκαστον ἐόντα, έκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος διεξιόντες διά πασέων, έως οδ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Έκαταίω δὲ γενεηλογήσαντι έωυτον, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἐκκαιδέκατον θεον, αντεγενεηλόγησαν επί τη αριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τών κολοσσών Πίρωμιν έκ Πιρώμιος γεγονέναι ές δ τους πέντε και τεσσεράκοντα

καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γενόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ήρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ έστι κατ' Έλλάδα γλώσσαν καλὸς καγαθός. "Ήδη ών, τών αι εικόνες ήσαν, τοιούτους απε- 144 δείκυυσάν σφεας πάντας εόντας, θεών δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων θεοὺς είναι τους εν Αιγύπτω ἄρχοντας, οικέοντας άμα τοισι ανθρώποισι καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι ύστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι ορον τὸν Οσίριος παίδα, τὸν ᾿Απόλλωνα Ελληνες ονομάζουσι τοῦτον, καταπαύσαντα Τυφώνα, βασιλεύσαι ύστατον Αίγύπτου. 'Όσιρις δέ έστι Διόνυσος κατὰ Ἑλλάδα γλώσσαν.

Έν "Ελλησι μέν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται 145 είναι 'Ηρακλής τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν παρ' Αίγυπτίοισι δὲ Πὰν μὲν ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτώ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων είναι Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οὶ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰνύπτιοί φασι είναι έτεα ες "Αμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται είναι, Διονύσω δ' ἐλάχιστα τούτων καὶ τούτω πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς "Αμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονίσω μέν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένω γενέσθαι, κατὰ εξακόσια έτεα καὶ χίλια μάλιστά έστι ές εμέ Ήρακλέϊ δὲ τῷ ᾿Αλκμήνης, κατά εἰνακόσια ἔτεα Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης, (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ύπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ. Τούτων 146 ων αμφοτέρων πάρεστι χρασθαι τοισί τις πείσεται λεγομένοισι μάλλον έμοι δ΄ ών ή περί αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εί μεν γάρ φανεροί τε έγενοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὖτοι ἐν τῆ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Αμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Παν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις, καὶ τούτους άλλους, ἄνδρας γενομένους, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε

147

λέγουσι οί "Ελληνες, ώς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μηρὸν ένερράψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῆ Αἰθιοπίη καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι είπειν όκη ετράπετο γενόμενος. δηλά μοι ων γέγονε, ότι ύστερον επύθοντο οί Έλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἀπ' οὖ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτῶν τὴν γένεσιν. Τάῦτα μέν νυν αὐτοί

Αἰγύπτιοι λέγουσι.

"Οσα δὲ οί τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, όμολογέοντες τοίσι ἄλλοισι, κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ήδη φράσω προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ της έμης όψιος. Ἐλευθερωθέντες Αλγύπτιοι μετά τὸν ίρεα του Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οδοί τε ήσαν άνευ βασιλέος διαιτασθαι,) έστήσαντο δυώδεκα βασιλέας, δυώδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴιγυπτον πασαν. οδτοι επιγαμίας ποιησάμενοι, εβασίλευον, νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν άλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι έχειν τον έτερον του έτέρου, είναί τε φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ είνεκα τοὺς νόμους τούτους έποιεθντο, ἰσχυρώς περιστέλλοντες. ἐκέχρηστό σφι κατ άρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας "τὸν "χαλκέη φιάλη σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαί-"στου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου." ές γὰρ 148 δή τὰ πάντα ἰρὰ συνελέγοντο. Καὶ δή σφι μνημόσυνα έδοξε λιπέσθαι κοινή δόξαν δέ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθου, ολίγου ύπερ της λίμνης της Μοίριος, κατά Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστά κη κείμενον τον έγω ήδη ἴδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου καί τοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσω ἐστὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμω ήσαν μέν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλών έκάστη αὐτέων Έλληνικών ἔργων καὶ μεγάλων άνταξίη ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, αντίπυλοι αλλήλησι, εξ μεν προς βορέω, εξ δε προς νότον τετραμμέναι συνεχέες τοίχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα δ' ένεστι διπλά, τὰ μεν.

ύπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμὸν, πεντακοσίων καὶ χιλίων ἐκάτερα. τὰ μέν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὁρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε άρχην τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καί τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω πέρι οἰκημάτων ἀκοή παραλαβόντες λέγομεν τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ανθρωπηίων έργων, αὐτοὶ ὁρέομεν. αἴ τε γαρ έξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ έλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων έοντες ποικιλώτατοι, θωυμα μυρίον παρείχοντο έξ αὐλης τε ές τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας, ές στέγας τε ἄλλας έκ τῶν παστάδων, καὶ ές αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφή δὲ πάντων τούτων, λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι. αὐλη δε εκάστη, περίστυλος, λίθου λευκοῦ άρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς δε γωνίης τελευτώντος του λαβυρίνθου έχεται πυραμίς τεσσερακοντόργυιος, εν τη ζωα μεγάλα εγγεγλυπται όδος δ' ες αυτήν ύπὸ γῆν πεποίηται.

Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θῶυμα ἔτι 149 μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ ἢν ὁ λαβιρινθος οὖτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῆ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῦ. ἐν γὰρ μέση τῆ λίμνη μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη, καὶ τὸ κατ ὕδατος οἰκοδόμηται ἔτερον τοσοῦτο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρησι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνω. οὕτω αὶ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αὶ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαί εἰσι στάδιον ἑξάπλεθρον ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης, καὶ τετραπήχεος τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῆ λίμνη, αὐθυγενὲς

μεν οὐκ ἔστι ἄνυδρος γάρ δη δεινώς έστι ταύτη έκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται, καὶ εξ μὲν μῆνας ἔσω ρέει ές την λίμνην, εξ δε μηνας έξω ές τον Νείλον αθτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω, ἡ δὲ τότε τοὺς εξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἐκάστην τάλαντον ἀργυρίου έκ τῶν ἰχθύων ἐπεὰν δὲ ἐσίη τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, 150 είκοσι μνέας. Έλεγον δε οι επιχώριοι και ώς ες την Σύρτιν την έν Λιβύη έκδιδοι ή λίμνη αύτη ύπο γην, τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ όρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. Ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δή μοι ην, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας της λίμνης, ὅκου , εἴη ὁ χοῦς ὁ έξορυχθείς. οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα έξεφορήθη, καὶ εὖπετέως ἔπειθον ήδεα γὰρ λόγφ καὶ ἐν Νίνφ τῆ 'Ασσυρίων πόλι γενόμενον έτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα, ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλώπες εκφορήσαι. εκ δή ών των σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οί κλώπες, ύπο γην σταθμεόμενοι ές τὰ βασιλήϊα οικία ὄρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ορύγματος, όκως γένοιτο νύξ, ές τον Τύγριν ποταμόν, παραρρέοντα την Νίνον, έξεφόρεον ές δ κατεργάσαντο ο τι έβούλοντο. τοιουτον έτερον ήκουσα και το της έν \mathbf{A} ἰγύ π τ $\boldsymbol{\omega}$ λ ίμνης ὄρυγμ \boldsymbol{a} γενέσ θ \boldsymbol{a} υ π λ ην οὐ νυκτὸς, \dot{a} λ $\lambda \dot{a}$ μετ' ήμέρην ποιεύμενον ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αίγυπτίους, ές τὸν Νεῖλον φορέειν ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν. ή μέν νυν λίμνη αΰτη οΰτω λέγεται δρυγθήναι.

151 Των δε δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνη χρεωμένων, ανα χρόνον ώς εθυσαν εν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τἢ ὑστάτη τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς εξένεικε σφι φιάλας χρυσέας, τἢσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἁμαρτών τοῦ ἀριθμοῦ, ἔνδεκα, δυώδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ώς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐστεὼς αὐτῶν Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην, ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἄπαντες ἐφόρεόν τε βασιλέες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος μέν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόφ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν

φρενί λαβόντες τό τε ποιηθέν έκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον ο τι εκέχρητό σφι, τον χαλκέη σπείσαντα αὐτῶν φιάλη, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μοῦνον Αἰγύπτου αναμνησθέντες του χρησμού, κτείναι μέν οὐκ εδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ώς ἀνεύρισκον βασανίζοντες έξ οὐδεμιῆς προνοίης αυτον ποιήσαντα ές δε τὰ έλεα έδοξε σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλείστα της δυνάμιος ἐκ δὲ τῶν έλέων δρμεώμενον μη επιμίσγεσθαι τη άλλη Αιγύπτω. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον, πρότερον φεύγοντα τὸν Αί- 152 θίοπα Σαβακῶν, ος οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ές Συρίην, ώς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ζίνιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίον, κατήγαγον Αἰγυπτίων οδτοι οδ έκ νομού του Σαίτεω είσι. μετά δε, βασιλεύοντα, το δεύτερον πρὸς τῶν ἕνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διά την κυνέην φεύγειν ές τὰ έλεα. Ἐπιστάμενος ὧν ώς περιυβρισμένος είη πρός αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον της Αητούς, ένθα δη Αίγυπτίοισί έστι μαντήϊον αψευδέστατον, ήλθε χρησμός, ώς τίσις ήξει από θαλάσσης χαλκέων ανδρών ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ απιστίη μεγάλη ύπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ήξειν έπικούρους. χρόνου δε οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε "Ιωνάς τε καὶ Κάρας ἄνδρας, κατὰ ληίην έκπλώσαντας, ἀπενειχθηναι ές Αἴγυπτον ἐκβάντας δὲ ές γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ες τὰ ελεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχω, (ώς οὐκ ίδων πρότερον χαλκώ άνδρας όπλισθέντας,) ώς χάλκεοι άνδρες απιγμένοι από θαλάσσης λεηλατεύσι το πεδίον. ό δὲ, μαθών τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φιλα τε τοῖσι "Ιωσι καὶ Καρσί ποιέεται, καί σφεας, μεγάλα ύπισχνεύμενος, πείθει μετ' έωυτοῦ γενέσθαι. ώς δὲ ἔπεισε, ούτω άμα τοίσι μετ' έωυτοῦ βουλομένοισι Αίγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταιρέει τοὺς βασιλέας.

Κρατήσας δε Αἰγύπτου πάσης δ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε 153 τῷ Ἡφαίστῷ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα αἰλήν τε τῷ "Απι, ἐν τῆ τρέφεται ἐπεὰν φανῆ ὁ "Απις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πῶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην ἀντὶ δὲ

κιόνων, ύπεστασι κολοσσοί δυωδεκαπήχεες τη αὐλη. ό δὲ "Απις, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστι "Επαφος. 154 Τοῖσι δὲ "Ιωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους αλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον έχοντος τοῖσι οὐνόματα ετέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δή σφι τούς χώρους δίδωσι, καὶ τἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε καὶ δὴ καὶ παίδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλώσσαν εκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων εκμαθόντων την γλώσσαν οι νυν έρμηνέες έν Αιγύπτω γεγόνασι. οι δέ Ίωνές τε καὶ οἱ Κάρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν εἰσὶ δὲ οὖτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης, ολίγον ἔνερθε Βουβάστιος πόλίος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίω καλευμένω στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μεν δη χρόνω ύστεοον βασιλεύς "Αμασις έξαναστήσας, ενθεύτεν κατοίκισε ές Μέμφιν, φυλακήν έωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. Τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτω, οἰ Έλληνες ούτω επιμισγόμενοι τούτοισι τὰ περὶ Αίγυπτον γινόμενα ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἀρξάμενοι πάντα καὶ τὰ ΰστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὖτοι ἐν Αἰγύπτω ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. Εξ ὧν δὲ Εξανέστησαν χώρων, έν τούτοισι δη οί τε όλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μέν νυν ούτω έσχε την Αίγυπτον.

155 Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτω πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτω, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλη ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννντικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ τῆ πόλι ταύτη ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτω, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῆ Βουτοῖ ταύτη ᾿Απόλλωνος καὶ ᾿Αρτέμιδος. καὶ ὅ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐων μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν θῶυμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεῖ τούτω Λητοῦς νηὸς ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος τεσσερά-

κοντα πήχεων τούτων εκαστόν έστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τῆν παρωροφίδα τετράπηχυν. Ούτω μέν νυν ό νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν 156 περί τοῦτο τὸ ἱρόν ἐστι θωυμαστότατον τῶν δὲ δευτέρων. νησος η Χέμμις καλευμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνη βαθέη καὶ πλατέη κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοι ἰρόν λέγεται δὲ ύπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὐτη ή νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν έγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν ἴδον τέθηπα δὲ ακούων, εί νησος αληθέως έστι πλωτή. έν δη ών ταύτη νηός τε 'Απόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνι-δρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῆ φοίνικες συχνοὶ, καὶ άλλα δένδρεα, και καρποφόρα και άφορα, πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν ὡς ἐν τῆ νήσῳ ταύτη οὐκ ἐούση πρότερον πλωτῆ, Λητὰ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὰ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, ᾿Απόλλωνα παρὰ ἸΙσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῆ νῦν πλωτῆ λεγομένη νήσω ότε δη τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφών ἐπηλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ ᾿Οσίριος τὸν παῖδα. (᾿Απόλλωνα δὲ, καὶ ἍΑρτεμιν, Διονύσου καὶ ἸΙσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰ-γυπτιστὶ δὲ ἀπόλλων μὲν, μος Δημήτηρ δὲ, Ἰσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ήρπασε τὸ ἐγω φράσω, μοῦνος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ "Αρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος.) τὴν δὲ νῆσον διά τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ 157 πεντήκοντα ἔτεα· τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, "Αζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκες, ἐς τὸ ἐξείλε. αὕτη δὲ ἡ "Αζωτος ἀπασέων πολίων ἐπὶ πλείστον χρόνον πολιορκευμένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμιτίχου δὲ Νεκώς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε 158 Αἰγύπτου δς τῷ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῷ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ, τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε τῆς μῆκος μέν ἐστι πλόος ἡμέραι τέσσερες, εὖρος δὲ ἀρύχθη ώστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ

ελαστρευμένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος, παρὰ Πάτουμον τὴν ᾿Αραβίην πόλιν ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ἄρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς ᾿Αραβίην ἔχοντα ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ἀν δὴ οὕρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ᾽ ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ οὕρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν ᾿Αράβιον. τῆ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον, ἐκ τῆς βορηίης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν νοτίην καὶ Ἡρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὔρεος, τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἀπαρτὶ ἐς τὸν ᾿Αράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσφ σκολιωτέρη ἐστὶ, τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μέν νυν μεταξὸ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηΐου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, "τῷ βαρβάρφ αὐτὸν προεργάζεσθαι." βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι 159 καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους. Παυσάμενος δὲ

159 καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηΐας· καὶ τριήρεες, αὶ μὲν, ἐπὶ τῆ βορηἵη θαλάσση ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ ᾿Αραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῆ ὙΕρυθρῷ θαλάσση· τῶν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέουτι· καὶ Σύροισι πεζῷ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἶλε. ἐν τῆ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ ᾿Απόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτῷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν.

160 ΄΄΄. Επὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἡλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἀν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ

απικόμενοι ές την Αίγυπτον οί Ήλειοι έλεγον των είνεκα απίκοντο, ενθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὖτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τους λεγομένους είναι σοφωτάτους, συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἡλείων λεγόντων άπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα ἀπηγησάμενοι δε τὰ πάντα, ἔφασαν ήκειν ἐπιμαθησόμενοι " εἴ τι ἔγοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν." οί δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἡλείους εἴ σφι οί πολιήται έναγωνίζονται. οί δὲ ἔφασαν, καὶ σφέων καὶ των άλλων Ελλήνων δμοίως τω βουλομένω έξείναι άγω-" νίζεσθαι, οι δε Αινύπτιοι έφασαν σφέας, ούτω τιθέντας. "παντός του δικαίου ήμαρτηκέναι ουδεμίαν γάρ είναι " μηγανήν, ὅκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, "ἀδικέοντες τὸν ξείνου. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως " τιθέναι, καὶ τούτου είνεκα ἀπικοίατο ες Αίγυπτον, ξεί-" νοισι ἀγωνιστησι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἡλείων " δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι." Ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι 'Ηλείοισι ύπεθήκαντο.

Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, 161 καὶ στρατευσαμένου ές Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, εξεδέξατο 'Απρίης ὁ Ψάμμιος δς μετά Ψαμμίτιγον τον έωυτοῦ προπάτορα εγένετο εὐδαιμονέστατος των πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. έν τοίσι έπί τε Σιδώνα στρατον ήλασε, καὶ έναυμάγησε τῶ Τυρίω. Ἐπεὶ δέ οἱ έδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος την έγω μεζόνως μεν εν τοισι Λιβυκοισι λόγοισι απηγήσομαι, μετρίως δ' εν τῷ παρεόντι. ἀποπέμ-Ψας γὰρ στράτευμα ὁ ᾿Απρίης ἐπὶ Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσέπταισε. Αιγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Απρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακὸν, ἵνα δὴ σφέων φθορή γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον άρχη. ταθτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι οθτοί τε οί απονοστήσαντες, και οι των απολομένων φίλοι, απέστησαν έκ τῆς ἰθείης. Πυθόμενος δὲ ᾿Απρίης ταῦτα, 162 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς "Αμασιν, καταπαύσοντα λόγοισι. δε έπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταθτα μή ποιέειν λέγοντος αὐτοθ, τῶν τις Αἰγυπτίων HEROD. I.

όπισθε στάς, περιέθηκε οἱ κυνέην καὶ περιτιθείς, ἔφη "έπι βασιληίη περιτιθέναι." και τῷ οὔ κως ἀεκούσιον έγίνετο τὸ ποιεύμενον, ώς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αίγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρέσκευάζετο ώς έλων έπὶ τὸν Απρίην. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ ᾿Απρίης, ἔπεμπε ἐπ᾽ ϶Αμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ έωυτὸν Αίγυπτίων, τῷ οὐνομα ἦν Πατάρβημις. «κερι εωυτον Αιτγυπτιών, τω συνομά ην Παταρρημές» εντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα "Αμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτόν. ώς δὲ ἀπικόμενος τὸν "Αμασιν ἐκάλεε ὁ Πατάρβημις, ὁ "Αμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας, ἀπεματάϊσε καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε ᾿Απρίη ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου, ιέναι πρὸς αὐτόν τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὡς " ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμ-" ψασθαι 'Απρίην παρέσεσθαι γάρ καὶ αὐτὸς, καὶ " άλλους άξειν." τον δε Πατάρβημιν έκ τε των λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ορέοντα, σπουδή ἀπιέναι, βουλόμενον την ταχίστην βασιλέι δηλώσαι τὰ πρησσόμενα. ώς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν ᾿Απρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἦμασιν, οὐδένα λόγον αὐτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάξαι αὐτοῦ τά τε ὧτα καὶ τὴν ρίνα. ἰδόμενοι δ' οί λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οὶ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τον δοκιμώτατον έωυτων ούτω αἰσχρως λύμη διακείμενον, οὐδένα δη χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς 163 έτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς 'Αμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Απρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε έπὶ τοὺς Αἰγυπτίους εἶχε δὲ περὶ ἐωυτὸν Κάράς τε καὶ

163 έτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς ᾿Αμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ ᾿Απρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους· εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ ἸΙωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους· ἦν δέ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σάϊ πόλι, μεγάλα ἐόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἵ τε περὶ τὸν ᾿Απρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

164 "Εστι δὲ Αἰγυπτίων έπτὰ γένεα καὶ τούτων οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται οἱ δὲ, βουκόλοι οἱ δὲ, συβῶται οἱ δὲ, κάπηλοι οἱ δὲ, έρμηνέες οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι οὐνόματα δέ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάγιμοι

αὐτῶν καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ερμοτύβιες ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἄπασα διαραίρηται. Ἐρμοτυβίων μὲν οίδε εἰσὶ νομοί 165 Βουσιρίτης, Σαίτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νήσος ή Προσωπίτις καλεομένη, Ναθώ τὸ ήμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσί. γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοίατο, έκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δε οίδε άλλοι νομοί είσι Θηβαίος, Βουβα-166 στίτης, 'Αφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, 'Αθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, 'Ονουφίτης, 'Ανύσιος, Μυεκφορίτης ούτος ὁ νομὸς ἐν νήσω οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. ούτοι δὲ οί νομοί Καλασιρίων εἰσί γενόμενοι, ότε έπὶ πλείστους έγενέατο, πέντε καὶ είκοσι μυριάδες ανδρών. οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παις παρά πατρός ἐκδεκόμενος. Εί μέν νυν και τοῦτο 167 παρ' Αίγυπτίων μεμαθήκασι οί "Ελληνες, οὐκ έχω ἀτρεκέως κρίναι δρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λύδους, καὶ σχεδον πάντας τους βαρβάρους, άποτιμοτέρους των ἄλλων ήγημένους πολιητέων τους τας τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων τοὺς δὲ άπαλλαγμένους των χειρωναξιέων γενναίους νομιζομένους είναι, καὶ μάλιστα τους ές τον πόλεμον ανειμένους. μεμαθήκασι δ' ών τοῦτο πάντες οί Έλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ήκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι ην τάδε έξαραιρημένα μούνοισι 168 Αίγυπτίων, πάρεξ των ίρέων άρουραι έξαίρετοι δυώδεκα έκαστω ατελέες. ή δε άρουρα έκατον πηχέων έστι Αίγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἶσος έων τῷ Σαμίω. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι άπασι ἦν ἐξαραιρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῆ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμὰ ώυτοί. Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων άλλοι, έδορυφόρεον ενιαυτον εκαστοι τον βασιλέα τούτοισι δ' ων τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη, όπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι εκάστω, κρεών βοέων δύο μνέαι, οίνου τέσσερες άρυστήρες. ταθτα τοίσι αιεί δορυφορέουσι εδίδοτο.

169 Έπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ τε ᾿Απρίης ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ "Αμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ές Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον καὶ έμαχέσαντο μέν εὖ οί ξείνοι, πλήθει δὲ πολλώ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο έσσώθησαν. 'Απρίεω δε λέγεται είναι ήδε ή διάνοια, μηδ' αν θεόν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληίης ούτω ἀσφαλέως έωυτῶ ίδρῦσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλών έσσώθη και ζωγρηθείς, απήχθη ές Σάϊν πόλιν, ές τὰ έωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ ᾿Αμάσιος ήδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καί μιν "Αμασις εὖ περιείπε. τέλος δὲ, μεμφομένων Αίγυπτίων ώς οὐ ποιοί δίκαια, τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ έωυτῶ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδίδοῦ τὸν 'Απρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δέ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ έπειτα έθαψαν έν τησι πατρώησι ταφήσι. αί δέ είσι έν τῶ ἱρῶ τῆς ᾿Αθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι άριστερής χειρός. έθαψαν δε Σαίται πάντας τους έκ νομού τούτου γενομένους βασιλέας έσω έν τω ίρω. καὶ γὰρ τὸ τοῦ ᾿Αμάσιος σῆμα ἐκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου η το του Απρίεω καί των τούτου προπατόρων έστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῆ αὐλῆ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ησκημένη στύλοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῆ άλλη δαπάνη. ἔσω δὲ ἐν τῆ παστάδι διξά θυρώματα έστηκε έν δε τοίσι θυρώμασι ή θήκη

170 ἐστί. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα ἐν Σάϊ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς ᾿Αθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς ᾿Αθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη, λιθίνη κρηπίδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη.

171 Έν δὲ τῆ λίμνη ταύτη τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μέν νυν τούτων, εἰδότι μοι ἐπὶ πλέον ὡς ἔκαστα αὐτῶν ἔχει, εὔστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ ελληνές θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης εἰδότι μοι πέρι εὔστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην

έξ Αἰγύπτου έξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναίκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή· οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ έξαναστάντες 'Αρκάδες.

διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι.

'Απρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε ''Αμασις, 172 νομοῦ μεν Σαίτεω εών εκ της δε ην πόλιος, οὔνομά οί έστι Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατόνοντο τὸν "Αμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιἢ μοίρη μεγάλη ἦγον, ἄτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἐόντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος μετὰ δὲ, σοφίη αὐτοὺς ὁ "Αμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τους πόδας έκάστοτε έναπενιζέατο, τοῦτον κατ' ων κόψας, άγαλμα δαίμονος έξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ίδρυσε της πόλιος όκου ην επιτηδεώτατον οι δε Αιγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὤγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθών δὲ δ "Αμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αίγυπτίους, έξέφηνε φας " έκ τοῦ ποδανιπτήρος τώγαλμα " γεγονέναι, ές τον πρότερον μεν τους Αιγυπτίους ένεμειν "τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγά-"λως σέβεσθαι. ήδη ὧν, ἔφη λέγων, δμοίως αὐτὸς τῷ "ποδανιπτηρι πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, " άλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς." καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι έωυτοῦ ἐκέλευε. τοιούτω μὲν τρόπω προσηγάγετο τους Αίγυπτίους, ώστε δικαιούν δουλεύειν. Έχρᾶτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῆδε. τὸ μὲν 173 ὅρθριον, μέχρι ὅτου πληθώρης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας, καὶ ἢν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ένουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες " Ω βασιλεῦ, οὐκ " ὀρθώς σεωυτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προ-" άγων σεωυτόν. σε γὰρ χρῆν εν θρόνω σεμνώ σεμνον " θωκέοντα, δι ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα και ούτω " Αλγύπτιοί τ' αν επιστέατο ώς ύπ' ανδρός μεγάλου άρ-"χονται, καὶ ἄμεινον σὺ αν ήκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδα-"μῶς βασιλικά." 'Ο δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτούς "Τὰ

"τόξα οι κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντα-"νύουσι ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ "τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν ὥστε " ἐς τὸ δέον οὖκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ " ἀνθρώπου κατάστασις εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ, " μηδε ες παιγνίην το μέρος εωυτον ανιέναι, λάθοι αν ήτοι "μανείς, η όγε ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὰ ἐπιστά-174 "μενος, μέρος ἐκατέρφ νέμω." Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους αμείψατο. Λέγεται δε ό Άμασις, καὶ ότε ην ίδιώτης, ώς φιλοπότης έων καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ανήρι δκως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ὰν περιϊών. οἱ δ' αν μιν φάμενοι έχειν τὰ σφέτερα χρήματα άρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη πολλὰ μὲν δή καὶ άλίσκετο ύπὸ τῶν μαντηίων, πολλά δὲ καὶ ἀποφεύγεσκε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίεε τοιάδε όσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μεν των ίρων ούτε επεμέλετο, ούτε ές επισκευήν έδίδου οὐδέν οὐδὲ φοιτέων ἔθυε, ώς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι,

ψεύδεά τε μαντήϊα κεκτημένοισι. όσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ, ώς ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ

αψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σάϊ τῇ ᾿Αθηναίῃ προπύλαια θωυμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὑψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστἰ, καὶ ὁκοίων τέων τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκεας ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἢγάγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον καὶ ἐείκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. τὸ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτῶν, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἔστι τόδε οἰκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετετάχατο ἀνδρες ἀγωγέες, καὶ οὖτοι ἄπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταὐτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν, ἔστι εἶς τε καὶ εἴκοσι πήχεες εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα ὑψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης

της μουνολίθου έστι ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μηκος, ὀκτωκαίδεκα πηχέων καὶ πυγόνος τὸ δὲ εὖρος, δυώδεκα πηχέων τὸ δὲ ύψος, πέντε πηχέων έστί. αύτη του ίρου κέεται παρά την έσοδον. έσω γάρ μιν ές τὸ ίρον φασι τῶνδ' είνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς, ἐλκομένης τῆς στέγης, ἀναστευάξαι, οἶά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καταχθόμενον τῷ ἔργω τὸν δὲ "Αμασιν ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον, οὐκ ἐάν ἔτι προσωτέρω ἐλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι, ως άνθρωπος διεφθάρη ύπ' αὐτης τῶν τις αὐτην μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι. 'Ανέ- 176 θηκε δε και εν τοισι άλλοισι ίροισι ο "Αμασις πασι τοισι έλλογίμοισι έργα το μέγαθος άξιοθέητα έν δε, καὶ έν Μέμφι, του ύπτιον κείμενον κολοσσον, τοῦ Ἡφαιστείου έμπροσθε τοῦ πόδες πέντε καὶ εβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρω ἐστᾶσι, Αἰθιοπικοῦ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, ἐείκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος δ μεν ένθεν, δ δ' ένθεν τοῦ μεγάρου. έστι δε λίθινος έτερος τοσούτος καὶ ἐν Σάϊ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῆ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ίρον "Αμασίς έστι ο έξοικοδομήσας, έον μένα τε και άξιοθεητότατον.

Έπ' 'Αμάσιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα 177 δή τότε εὐδαιμονήσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῆ χώρη γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῆ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οίκεομένας. νόμον δε Αίγυπτίοισι τόνδε "Αμασίς έστι δ καταστήσας ἀποδεικνύναι ἔτεος ἐκάστου τῶ νομάρχη πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται μὴ δὲ ποιεῦντα ταθτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτω. Σόλων δὲ ὁ ᾿Αθηναῖος λαβών ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, 'Αθηναίοισι ἔθετο τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, εόντι αμώμω νόμω. Φιλέλλην δε γενόμενος ό Αμασις, 178 άλλα τε ες Ελλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δη καὶ τοίσι ἀπικνευμένοισι ές Αίγυπτον έδωκε Ναύκρατιν πόλιν ενοικήσαι τοισι δε μή βουλομένοισι αὐτών οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμούς καὶ τεμένεα θεοίσι. τὸ μέν νυν μέγιστον αὐτῶν τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, κα-

λεύμενον δὲ Ἑλλήνιον, αίδε πόλις εἰσὶ αἱ ίδρυμέναι κοινῆ, Ἰώνων μὲν, Χίος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, 'Ρόδος, καὶ Κνίδος, καὶ 'Αλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μυτιληναίων μούνη. τούτων μέν ἐστι τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὖται αἱ πόλις εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλις μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ 179 ἄλλο Σάμιοι, "Ηρης· καὶ Μιλήσιοι, 'Απόλλωνος. 'Ην

79 ἄλλο Σάμιοι, "Ηρης καὶ Μιλήσιοι, 'Απόλλωνος. "Ην δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δὲ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαι "μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν" ἀπομόσαντα δὲ, τῆ νηὶ αὐτῆ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν ἡ εἰ μή γε οἶά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὖ απίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετί-

180 μητο. 'Αμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι αὐτομάτως κατεκάη· τοὺς Δελφοῦς δὲ ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν·) πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον· ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἐνείκαντο. ''Αμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπτηρίης τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτφ οἰκέοντες Έλληνες, εἴκοσι μνέας.

181 Κυρηναίοισι δὲ "Αμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτ' ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' ᾿Αρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου τῆ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῆ ἐπεί τε συγκλίνοιτο ὁ "Αμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός τε ἐγένετο τῆσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ "Αμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην " Ὁ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ " ἔστι "τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναι-" κέων πασέων." 'Η δὲ Λαδίκη, ἐπεί τέ οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐγίνετο πρηΰτερος ὁ "Αμασις, εὕχεται ἐν τῷ νόφ τῆ

'Αφροδίτη, ήν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῆ δ''Αμασις, τούτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ές Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη δ "Αμασις καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ήδη, δκότε ἔλθοι πρὸς αὐτὴν, έμίσγετο καὶ κάρτα μιν έστερξε μετὰ τοῦτο. ή δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τἣ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ άγαλμα ἀπέπεμψε ές Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ές έμὲ ἦν σόον, έξω ίδρυμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην την Λαδίκην, ως επεκράτησε Καμβύσης Αιγύπτου, καὶ επύθετο αὐτης ή τις είη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

Ανέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ "Αμασις ἐς τὴν Έλ- 182 λάδα τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Αθηναίης, καὶ εἰκόνα έωυτοῦ γραφῆ εἰκασμένην τοῦτο δὲ, τη ἐν Λίνδω ᾿Αθηναίη δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον άξιοθέητον τοῦτο δ', ές Σάμον τη "Ηρη εἰκόνας έωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αὶ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλω ίδρύατο έτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν θυρέων. ές μέν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν έωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος του Αιάκεος ές δε Λίνδον, ξεινίης μεν οὐδεμιῆς είνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδω τὸ τῆς 'Αθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ιδρύσασθαι προσχούσας, ότε απεδίδρησκον τους Αιγύπτου παίδας. ταθτα μεν ανέθηκε δ "Αμασις. Είλε δε Κύπρον πρώτος ανθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ 'ΗΡΟΔΟΤΟΥ Β.

NOTES.

I. CLIO.

'Αλικαρνησοήοs. In the Rhet. III. 9, Aristotle quotes him as "the Thurian," probably because the work was chiefly composed at Thurium, and in the dialect of that his adopted country (see Preface).

 $l\sigma\tau o\rho l\eta s$ ἀπόδεξις ηδε="what follows is the setting-forth of the researches," not history (a sense $l\sigma\tau o\rho la$ does not bear in Herodotus). ἀπόδεξις=Attic ἀπόδειξις.

τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων. Herodotus often uses έξ or ἐκ for ὑπb. Thucydides does the same, 1. 160, 111. 48, VII. 175.

βαρβάροισι. The Greeks applied this term to all who did not speak their language; it was analogous to our word "foreigners." $\theta \omega \nu \mu a \sigma \tau \dot{a}$ (Ionic) = $\theta a \nu \mu a \sigma \tau \dot{a}$ (Attic) = "marvellous."

τά τε ἄλλα, κ.τ.λ.="and especially through what cause they made war upon each other." This is more fully stated in Bk. v. 97. Observe the formula τά τε ἄλλα, καl is literally="and" (in mentioning) all the other (matters, I will mention) also."

1. How the feud began between Greece and the East, according to the Persians.

ol λόγιοι="the story-tellers." This word, with its cognates, is chiefly used by Herod. to express narration by word of mouth. See Bk. II. 3, and 77.

Έρνθρῆς θαλάσσης="The Red Sea," i.e. the Indian Ocean and Persian Gulf; so called from the red reflection of the porphyry rocks slong the coasts. What we call the Red Sea is called by Herod, the Arabian Gulf.

τήνδε τὴν θάλασσαν,—a common expression for the Mediterranean Sea; compare the Latin expression for the same sea, "nostrum mare," or "mare magnum." The Greeks sometimes vary their phrase to $\dot{\eta}$ παρι $\dot{\eta}$ μῶν θάλασσα. For the migration of the Phænicians, see Bk. VII. 89. Rawlinson well observes on this passage, "Everything indicates a spread of the Semites from Babylonia westward, while nothing appears of any movement in the opposite direction. The name 'Phænician,' which connects with 'Erythræan,' both meaning 'red,' the colour of the Semites, confirms the general connexion, but does not show in which way the migration proceeded."

τοῦτον τὸν χῶρον τὸν (=ὅνπερ). Here, as elsewhere in Herodotus, the article is partly demonstrative, and partly relative, after the Homeric usage.

αὐτίκα ναυτιλίησι, κ.τ.λ. = "forthwith applied themselves to (literally, set themselves upon) long voyages."

φορτία Αιγύπτια. See Ezekiel xxvii. 7. ἀπαγινέοντας="bringing from a distance."

έσαπικνέεσθαι = Lat. "pervenire," generally "of making one's way to a place (through dangers or difficulties)."

καl δὴ καl="and now (observe), even," an elliptical emphatic expression; supply $l\delta\dot{\epsilon}$, $\delta\rho a$, or some such word. $\delta\dot{\eta}=\dot{\eta}\delta\eta$ abbreviated.

"Appros. See Thucyd. I. 9, 10. The oldest city in Greece. According to Bp Thirlwall the word meant "plain" in the old Pelasgian tongue: some make it=Lat. "ager." It seems, however, closely connected with the common Greek root app- (whence dpps, dppupos, $\kappa.\tau.\lambda$. = "silvery," "bright," thus=Bright-town (Brighton). The same root is found in Argorus (the summit of which, according to Strabo, was covered with perpetual snow), Arganthonius, Argaricus, and many other names of places, remarkable for their bright, glaring appearance in the distance. Compare Homer's dppuponé (a="sparkling" footed," as applied to Thetis, drawn from the sparkle of the waves under moonlight or sunlight; this will apply to the root arg, when connected with water-localities.

απασι. According to Jelf, the *instrumental* dative, in prose, of that in which one thing surpasses another.

 $τ\hat{\eta}$ νῦν Ἑλλάδι. In Herodotus's time Hellas was the national name for all Greece: according to Homer, it was, in the Heroic age, the name of a small district in Thessaly. Compare Thucyd. I. 2, $\dot{\eta}$ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη.

 $\delta \iota \alpha \tau \iota \theta \epsilon \sigma \theta \alpha \iota =$ "to dispose of for their own profit." Observe one of the forces of the middle voice here.

'Ioûv $\tau \dot{\eta} \nu$ 'Iváxov. The ancients believed Io to be the moon, and there is a distinct tradition that the Argives called the moon Io. (See Suidas and Hesychius under 'Iú.) The various stories related of her symbolize the phases and phenomena of the moon, and are closely connected with the worship of Zeus and Hera at Argos: afterwards the attempt was made to assimilate the Argive Io to the Egyptian Isis. According to Rawlinson, the Egyptian title of the moon was Yah (= "'Io"), and the primitive Chaldean title was represented by a cuneiform sign, which is phonetically At, as in modern Turkish.

στάσας="having stood." In Ionic and Attic Greek many verbs are transitive in aor. 1 and perfect 1, but intransitive in aor. 2 and perfect 2. As aor. 1, ξστησα="I placed;" aor. 2, ξστην="I stood." Perfect 1, ξφθαρκα="I destroyed;" perfect 2, ξφθορα="I was destroyed."

 $\pi \rho \dot{\nu} \mu \nu \eta \nu \tau \hat{\eta} s \nu \epsilon \delta s =$ "the stern of the vessel" (was nearest the land).

ών έεσθαι τῶν φορτίων, κ.τ.λ.="were purchasing some of those wares, for which (the objective genitive) they had a very great desire." Here the former genitive is partitive; and $\theta \nu \mu \partial s = \dot{\epsilon} \pi \iota \theta \nu \nu \mu la$.

 τ às $\pi\lambda\epsilon\hat{v}\nu$ as = "the majority," like oi π o $\lambda\lambda$ ol.

 $\epsilon\sigma\beta\alpha\lambda o\mu \epsilon \nu ovs$ δε εν την νεα - "having thrown themselves with all speed into their ship." The verb is aor. 2, mid. and the article is generally possessive with a mid. verb.

οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' $Al\gamma$ ύπτον = "they were off, sailing away, towards Egypt." Mark the force of ἐπὶ with genitive after a verb of motion.

2. The Greeks retaliate by carrying off Europa.

οὐκ ὡς ΦοΙνικες. Here Bähr, Matthiæ, Schæfer, give this reading, and not Ελληνες, with Gaisford. Rawlinson too is against Gaisford's reading. On the subject of Io, Herodotus records only two opinions, that of the Persians, and that of the Phenicians: in Cap. v. he says, ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι.

άδικημάτων = Lat. "injuriarum" = "acts of injustice;" what he calls in Chap. ∇ . άδίκων ξργων.

où γὰρ ἔχουσι="have it not (in their power)," i.e. cannot. So in Homer (Odys. XVIII. 363) we have ἔχω with the infinitive as here. Compare the Lat. "habeo polliceri"="I have it in my power, and so can promise." Cic. Fam. Ep. 1. 4.

 $\pi \rho o \sigma \chi \delta \nu \tau as$: supply $\tau \dot{\eta} \nu \nu \epsilon a = "$ putting to their ship."

elησαν δ' ἀν οὖτοι Κρῆτες="and these might possibly be Cretans." The early naval power of Crete (now Candia) is noticed by Thucyd. I. 4. Their cheating and lying are mentioned by St Paul, Tit. i. 12, and by Homer throughout the Odyssey. For the Hellenic legend of Europa, see IV. 45.

ταῦτα μὲν δὴ ἴσα, κ.τ.λ.="and that these things happened to them (in the way of) like for like." Compare the Lat. "par pari referri."

 $μακρ \hat{η}νηt=$ Lat. "nave longa," "in a war-galley." The round vessels were ships of burden and merchantmen: hence we may guess the hostile intentions of these pirates.

Αΐάν τε τὴν Κολχίδα—now "Mingrelia." Colchis is not mentioned either by Homer or Hesiod.

άπίκατο (Ionic) = ἀφιγμέναι ήσαν.

άρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα. Compare the parody of Aristophanes (Acharn. 488—494), in which he ironically accounts for the Peloponnesian war after this manner.

τὸν Κόλχον="the Colchian" (king). The head of a despotic government is thus made to represent the whole nation. Compare ὁ Μακεδών, ὁ Λυδὸς, ὁ Περσὴς, κ.τ.λ.

δίκας της άρπαγης="satisfaction for the rape"—an objective genitive.

τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι="now those pretended, by way of an answer, that." In this way I would connect this remarkable word with its fully developed Attic sense of "acting a part on the stage:" it is here evidently in its transition state, the notion of dissimulation as well as simulation being implied in ὑπό. See Herod. I. 90.

3. Retaliation of Alexander (Paris) by carrying off Helen.

γενεή. Herodotus generally calculates the generation at about 33 years, II. 142, γενεαί γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἐκατὸν ἔτεἀ ἐστι. Müller supposes the interval between the Argonautic expedition and the Trojan war to have been 40 years.

 $\theta\theta\epsilon\lambda\hat{\eta}\sigma\alpha\iota=$ "resolved," stronger than $\beta\omega\lambda\epsilon\sigma\theta\alpha\iota=$ "to wish" or "prefer." Compare the English "would," expressive of strong resolution.

οὔτω δ η ="it was precisely thus." δ η makes a definite particle still more definite, and an indefinite one still more indefinite.

τοῖσι Ἑλλησι...πέμψαντας. Herodotus makes the accusative of the corresponding participle, in these constructions, more usual than the dative. See I. 19.

άπαιτέειν = "to demand back," Lat. "repetere."

τοὺς δὲ, προϊσχομένων ταῦτα, κ.τ.λ.="and that they (the Trojans), when the Greeks kept alleging these matters, threw in their teeth he rape of Medea, and how (the Greeks), though neither themselves giving satisfaction, nor giving up (Medea) when demanded back, (yet) could wish to receive satisfaction from others." With προϊσχομένων supply τῶν ἀγγγέλων; the genitive absolute is here used instead of a dative. An anacolouthon Herodotus is especially fond of. Observe also the iterative and intensive form of ἔχω in προϊσχομένων, literally="continually and vehemently holding forth." προφέρεν=Lat. "objicere."

- 4. This abduction of Helen is retaliated by the Trojan war.
- τὸ μέν νυν ἀρπάζειν. Here we may fairly trace the rudiments of the Sophistical reasoning.
- τὸ δὲ ἀρπασθεισέων σπουδὴν, κ.τ.λ. = "now, when women have been carried off, to consider it one's serious business to avenge them, is the action of fools."

ωρην = " care," regard for anything: hence πολυωρεῖν and όλιγωρεῖν.
δύναμιν κατελεῖν = " to pull down the power," Lat. "deripere."

καὶ τὸ Ἑλληνικὸν—supply ἔθνος. Europe and Asia are thus opposed to each other, as Greek and Barbarian. This pride of the Greeks sprang from their success in the Persian war. Formerly the Asiatic Greeks were superior to their kinsmen in Europe (see IX. 116, and Æsch. Persæ, 176—196, and Thucyd. I. 1).

ολκειεθνται = "consider as belonging to their family or house" (mid.).

ηγηνται = not "they thought," but = "they believed" (as a leading principle or conviction).

κεχωρίσθαι = "have been and continue to be separated."

5. A different legend of Io, told by the Phoenicians.

 ξ μαθεν ξ γκυος ξ οῦσα = "she learned she was pregnant." This construction is very common in Greek, by which a verb stating a fact is

сыо. 183

thrown into a participial form, while the verb stating the impression, opinion, or sense, or general consequence produced by that fact upon the mind, is retained in its purely verbal form: this may be accounted for by attempting to follow the order of time, and thus stating first that which occurred first. Thus we have $\eta \delta \epsilon \omega r$ rods $\pi \alpha \delta \delta a \theta \nu r$ rods $\gamma \epsilon \nu r$ as aware that I had begotten mortal children; $\chi \alpha l \rho \omega r$ $\alpha \epsilon \omega r = 1$ am delighted to do: but $\chi \alpha l \rho \omega r$ $\alpha \epsilon \omega r = 1$ am delighted that I am doing = 1 am doing, and therefore my mind is impressed with delight. Compare also I. 9, $\mu \alpha \theta \epsilon \omega r$ $\delta \phi \theta \epsilon \delta r \alpha r$; I. 44, $\epsilon \lambda \delta \omega r \theta \alpha \nu r$.

τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλώσαι="sailed out in company with the Phænicians."

κατάδηλος = "thoroughly exposed," put to open shame: often the force of κατά in compounds, like the Lat. "per" and English "downright."

έρχομαι ἐρέων=" I am going to speak." Compare the French "je vais dire," and also the "iri" (from "eo" = "to go") of passive Latin verbs in the future infinitive; and observe that ἐρέων is always future in sense. See II. 35, and I. 194. In the same way we can connect μέλλω = "that which is going to be," with μολεῦν = "to go."

πρώτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων, κ.τ.λ. See Bk. II. 69, and VII. 11.

 $\tau \dot{\alpha} \delta \dot{\epsilon} \dot{\epsilon} \pi' \dot{\epsilon} \mu \epsilon \hat{\eta} \nu \mu \epsilon \gamma \dot{\alpha} \lambda \alpha =$ " and those cities that were great in my time." Such is the force of $\dot{\epsilon} \pi l$ with a personal pronoun or noun denoting a person in the genitive case,

οὐδαμὰ ἐν τὼυτῷ μένουσαν = " never remains in the same (stay)."

6. Crossus the first barbarian despot who subdued Hellenes.

Λυδὸs μὲν γένος = "a Lydian by birth," the accusative of closer definition; no need to supply $\kappa \alpha \tau d$.

τύραννος (a dialectic form of κοίρανος). The Greek notion of a tyrant was "one who ruled, without a right to rule, according to the constitution of the state." Our notion is "one who abuses power for his own purposes," whether he has a right to the use of it or not. Peisistratus made the best and most legitimate use of his power as a ruler, yet, as he had no constitutional right, was to the Greeks a tyrant.

τῶν ἐντὸς "Αλυος ποταμοῦ. This tallies well with what he says, Chap. 72, σχεδὸν πάντα τῆς 'Ασίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κόπρον ἐς τὸν Εὐξεινον πόντον. This use of ἐντὸς is evidently an Asiatic form of expression, and used with reference to the coast of Asia Minor; just as Cisalpine was Italian. The Halys, now "Kizil-Ermah," had two branches, Eastern and Southern,—here the latter is meant. Rawlinson translates the passage: "was lord of all the nations to the west of the river Halys." Observe that generally the name of the river precedes ποταμός; the reason of this seems to be that the proper name was originally an adjective, with a substantive at times understood, as in ἐπὶ Φάσυν ποταμὸν in Chap. 2, above: the full expression requires an article, as ὁ "Αλυς ποταμός.

Σύρων = "the Cappadocians." See 1. 72, V. 49, VII. 72.

πρῶτος κατεστρέψατο = "was the first man (among the barbarians) who turned upside down for himself," i.e. subjugated to himself. Mark the personal force of $\pi p \hat{\omega} \tau os = \text{Lat}$. "primus," used in the same way with verbs: $\pi p \hat{\omega} \tau o\nu$ would imply that he did this before he did anything else, not that he was the first so to do.

Κιμμερίων στράτευμα. The invasion of the Cimmerians (Kymry) took place in the reign of Ardys, king of Lydia. See 1. 15, IV. 12.

7. The Lydian dynasties, how founded.

 π εριῆλθε (pregnant = π εριῆλθε καὶ ἀπικται έs. See I. 129) = "came round to."

τὸν οἱ Ἑλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι. According to the Greek myths this means that Myrsilus and Candaules correspond to each other.

πρότερον Μήων καλεόμενος. Thus we find in Homer the Lydians called Mæonians, their original name.

ĕσχον = "got at once," i.e. obtained (force of the aorist). είχον, the imperfect, would imply "they continued to hold," or "used to hold" it.

8. The foolish and wicked exhibition of his wife by Candaules.

ύπερετίθετο κ.τ.λ. = "was in the habit of making over to him the most important part of his business." Observe the force of the imperfect as well as the composition and middle voice of the verb. From Homer it is clear that $\tau i\theta \eta \mu \iota$ meant to make as well as to place.

 $\chi \rho \hat{\eta} \nu \gamma \hat{u} \rho =$ "for it was fated." In this signification Herodotus more generally uses έδεε. See II. 161, IV. 79, V. 92, VI. 64, VIII. 53.

ἄτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι, κ.τ.λ. So Horace in his Ars Poet.: "Segnius irritant animos demissa per aures."

ποίεε δκως=Lat. "fac ut"="take care that"="make it your business that."

άμβώσας. The Ionic form of ἀναβοήσας. See I. 10, III. 38.

 $\lambda \epsilon \gamma \omega \lambda \delta \gamma \sigma \nu =$ "I speak this speech." The accusative of the cognate word. In Homer and Herodotus we have abundant examples of the verb with its cognate notion or cognate word: this construction gives strength and clearness to language, and is of very frequent occurrence in our old chronicles and poetry, where we are always meeting such expressions as "die the death," "vow the vow," &c.

οὐκ ὑγιέα. Compare Soph. Phil. 994:

ῶ μηδὲν ὑγιὲς μηδ' ἐλέυθερον φρονῶν.

ἄμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένφ, κ. τ . λ . = "for when a woman strips off from her her under garment, she strips off along with it her modesty also."

сыо. 185

καί σεο δίομαι μὴ δίεσθαι ἀνόμων = "and I require of thee not to require unlawful things." The rerb δίομαι is generally = "to have need of."

9. How the queen of Candaules was exposed to view.

 $d\pi \epsilon \mu d\chi \epsilon \tau o =$ "continued to fight shy of it;" literally, "to fight off" (a thing). Force of imperfect.

μή τι ol—γένηται κακὸν="lest some calamity should soon happen to him." Observe the subjunctive with the probability; if it were merely possible, we should have had the optative: observe also the agrist.

 $\dot{a}\rho\chi\dot{\eta}\nu$ $\gamma\dot{a}\rho$ $\dot{\epsilon}\gamma\dot{\omega}$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ "for, to start with, I will thus contrive (the matter)."

θρόνος = "a seat of honour" (and so often a throne) used by personages of exalted rank. It was properly a high-backed arm-chair, provided with a foot-stool.

κατὰ ἐν ἔκαστον = "one by one" (distributively).

 $\kappa \alpha \tau'$ ήσυχίην πολλήν = "quite at your ease."

θεήσασθαι, not merely = "to see," but = "to watch" = "to observe."

κατὰ νώτου = "behind her back." See I. 75, and Thucyd. III. 108, αὐτοῦς κατὰ νώτου προσπίπτουσι.

διὰ $\theta v \rho \epsilon \omega v$. The plural here shows that there was not a single door, but one with two valves, i.e. folding-doors.

10. The exposing of the person of the Queen.

έτοιμος = the Attic ετοιμος = "prepared," "ready."

καὶ ἄνδρα ὁφθῆναι, κ.τ.λ. The argument is here à fortiori = "even for a man to be seen naked brings him into great disgrace" (much more then for a woman). From Thucydides, Bk. I. 6, we learn that it was but recently that the Greeks exhibited the naked person at their games, wearing formerly drawers. Homer, however, with true heroic simplicity, not only tells us of female servants who assisted men at the bath, but even of young girls of the highest rank bathing and anointing men, as in the case of Polycarte, Helen, and even the Goddess Circs. See Odys. III. 468, IV. 252, X. 361; see also Plato's Rep. V. 452.

The name of the wife of Candaules was Mysia.

11. The Queen conspires to murder Candaules.

 $ov\tau\omega s = "ijust as she was."$

 $\tau \omega \nu$ οἰκετέων τοὺς μάλιστα, κ.τ.λ. = "of those domestics whom she saw to be really most attached to her person."

 $\beta \alpha \sigma i \lambda \epsilon i \alpha = "$ the Queen," but $\beta \alpha \sigma i \lambda \epsilon i \alpha = "$ the kingdom."

ώς ἀν μὴ, πάντα πειθόμενος, κ.τ.λ. = "to prevent the chance of your seeing for the future the things you should not see, obeying Candaules in all matters as you do."

ο δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώνμαζε, κ.τ.λ. = "now Gyges for a little time continued lost in wonder at the things said (by the Queen)."

μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν = "not to bind down to the necessity" (of coming to a decision on such a choice). The notion of binding by any force, figuratively, was a favourite one among the ancients. See Homer, Il. 11.0: Σεύς με μέγα Κρονίδης ἄτη ἐνέδησε βαρείη; and Pindar, Pyth. 1V. 125: τίς δὲ κίνδυνος κρατεροῖς ἀδάμαντος δῆσεν ἄλοις;

 $\mathring{\eta}$ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι, κ.τ.λ. Here properly we should have οὐ πείθων δὲ, ἀλλ' ὑμῶν—αἰρέεται. According to Self, it is a peculiarity in Herodotus that when he wishes to express a negative notion he prefixes it co-ordinately with οὔκων (= οὔκουν, Attic) to the consequences which result from it, while the sentence expressing those consequences is not connected by any particle.

φέρε, ἀκούσω="bear with me, and let me now hear." Aor. 1, subjunctive. Mark the force of the aorist, which in non-indicative moods denotes the speedy and immediate occurrence of events, actions, &c. signified by the verb. It exactly corresponds to the ordinary Irish expression, "to be after," joined to a verb, as here, ἀκούσω="let me be after hearing," i.e. let me hear so quickly, that I may be said to have heard it. This is one of the many idioms common to Greek and Irish which support the theory of the Milesian origin of the latter. Compare the English expression "begone."

 $\ddot{o}\theta \epsilon \nu \pi \epsilon \rho = "precisely whence." (περ is emphatic.)$

12. The murder of Candaules.

έγχειρίδιον = Lat. "pugio," a small dagger, or dirk, made of bronze; literally = "a little (thing) (to fit) into the hand."

 $\dot{\nu}\pi\dot{\rho}$ τὴν αὐτὴν θύρην="under shelter of the same door."

 $u\pi\epsilon\iota\sigma\delta\upsilon s = "gently stealing into" (the chamber). Such is often the force of <math>\upsilon\pi\delta$ in composition, like Lat. "sub."

'Αρχίλοχος ὁ Πάριος...ἐπεμνήσθη. Found in Arist. Rhet. III. 17: οδ μοι τὰ Γύγεω τοῦ πολυχρύσου μέλει. Plato, in the Republic, Bk. II., tells us that Gyges became King by finding a magic ring which rendered him invisible, and by it he murdered the King and took possession of his kingdom and Queen.

13. The Oracle of Delphi sanctions the reign of the Mermnadæ.

ἐποιεῦντο (mid. voice) = "considered."

 $d\pi o \delta o \hat{v}_{\mu} a =$ "restore," give away back, active: in the middle voice = "to sell," i. e. to give away for one's own advantage.

τίσις ήξει. See Chap. 91.

λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο="went on making no account of (this declaration)." Mid. and imperfect.

έπετελέσθη="subsequently accomplished." This is often the force of έπι in composition.

14. Gyges makes offerings to Delphi.

οὔτω ἔσχον. Not="thus held," but exactly our common phrase = "thus got hold of." Aor. 2. of $\xi\chi\omega$. See on 1, 2.

ἀναθήματα = Lat. "donaria" = "offerings to the God" laid up or ruspended to view in their temples. Another form of this word is ἀναθεμα = Lat. "sacer," in its bad sense (sacer Dîs inferis); or the English term "devoted" (in a bad sense, to God's anger, or to destruction); or the Bible expression, "accursed to the Lord" (Josh. vi. 17). The whole of this perplexed passage may be thus rendered: "Now Gyges, when he became sovereign, sent away offerings to Delphi that were not few (in number). On the contrary, of all the silver offerings at Delphi the most of them belong to him; and, beside and beyond the silver, he presented an enormous quantity of gold, both other gold and that which more especially deserves mention; there are laid up (there) golden mixing-bowls of his, six in number, and these stand in the treasury of the Corinthians, having thirty talents as their weight."

ές τὸν προκατίζων ἐδίκαζε="that (royal seat) on which he used to sit in front (of the city gates) and administer justice." From the Bible, and many other sources, we learn that it was customary for the eastern monarchs to sit for this purpose at the city gates.

 $\epsilon \pi l \tau o \hat{v}$ αναθέντος $\epsilon \pi \omega \nu \nu \mu l \eta \nu =$ "a name founded upon (the name) of the offerer."

έσέβαλε στρατίην έs Μίλητον = "dashed his army into Miletus (territory)," i.e. made an expedition against the territory of Miletus. $\pi \rho o \sigma - \beta \dot{a} \lambda \lambda \omega =$ "to dash at," and so = "to attack."

άλλὰ γ ὰρ=άλλὰ ἐπεί. The whole passage may be thus rendered: "but since no other great deed was done by him, during a reign of forty years wanting two, we will pass the King by, having recorded so much (about him)."

15. The Cimmerian invasion.

οῦτος δὲ Πριηνέας είλε. Grote observes (Vol. III. p. 301), "This possession cannot have been maintained, for the city appears afterwards as autonomous." Rawlinson denies this, and on good grounds: he is supported by Dic. of Geog. of Dr Smith.

Κιμμέριοι. According to Strabo, this invasion happened in Homer's time, or before it.

ήθέων = "usual haunts," from ήθος (1) = "usual place of abode;" (2) = "habit," manner, custom. Compare the English similar words in their connexion: "habit, habitation, haunt, holding;" the Greek εξις; Latin, "habitus, and habito, habeo."

έξαναστάντες="made to get up and go out from." Observe that verbs of a passive signification are followed by $i\pi\delta$ with a genitive, just as much as if they were also passive in form.

The reigns of Sadyattes and Halyattes.

 $\xi \xi \epsilon \delta \xi \xi \alpha \tau o = \text{Lat.}$ "excepit (regnum)" = "succeeded to the (kingdom)."

έβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα = "he reigned (during) twelve years." Observe the accusative of duration, which is more properly defined with the preposition διὰ, as in Lat. by "per" with the accusative.

Kυαξάρη. See Chaps. 73 and 74.

 $\tilde{\epsilon}$ ργα τάδε= "actions which follow:" ταθτα would refer to what goes before.

οὐκ ὡς ἤθελε—an euphemism or litotes. See I. 32, and Virgil, \mathcal{L}_{n} . VI. 86: "sed non et venisse volent."

17. The exploits of Halvattes.

(ὑπὸ) αὐλοῦ γυναικήτου τε καὶ ἀνδρήτου= " (marched to the sound) of the female and male pipe." According to Gellius= "the pipe played by females and males." Some say αὐλὸς ἀνδρ. = Lat. "tibia dextra," played with the "right hand," and so bass; αὐλὸς γυν. = Lat. "tibia sinistra," played with the left hand, and so treble, like a woman's voice. Observe the force of the imperfects in this chapter, denoting the continuance of action. We may account for ὑπὸ here with a genitive of locality, as the music rises above the marching army.

 $\dot{\omega}$ s ἀπίκοιτο="as often as he might come." Here we have the optative of *indefinite frequency*. This occurs whenever, after a principal verb in a past tense, the thing denoted is not what did really occur in some special case, but what happened to recur as often as such a case came into existence; here the optative is used after relatives or conjunctions of time, as $\ddot{\sigma}\pi\sigma\tau\epsilon$. The indicative would mark a particular and special case.

τῆς γὰρ θαλάσσης of Μιλήσιοι ἐπεκράτεον. We must remember that the Milesians were *Carians* by extraction, and this will account for their maritime superiority. Miletus is said too to have had a hundred colonies, chiefly on the *coast*, or in *islands*. See also Bk. II. 178.

ώστε ἐπέδρης μὴ εῖναι, κ.τ.λ.="so that there was no use in his army's besieging it;" literally, "could do nothing by, &c."

σίνεσθαι = $\dot{a}\pi o \phi \dot{\epsilon} \rho \epsilon i \nu$, "to bear off."

18. His eleven years' war with Miletus.

Eti $\Lambda v \delta \hat{\omega} v \tilde{\eta} \rho \chi \epsilon =$ "still continued the ruler of the Lydians." Mark the force of the imperfect. The aor. $\tilde{\eta} \rho \xi \epsilon$ would = "he became ruler," "succeeded to the power." Compare $\tilde{\epsilon} \sigma \chi \epsilon =$ "he obtained;" $\tilde{\epsilon} t \chi \epsilon =$ "the retained." The force of the imperfect in Greek is for the most part the same as that of the Latin imperfect, and may be rendered, according to the required sense, by (1) proceeded to; (2) went on, or continued (as here); (3) made an attempt to (of incompleted actions); (4) was wont to, or in the habit of.

CLIO. 189

Σαδυάττης γὰρ οὖτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον ῆν συνάψας = "for it was this Sadyattes that brought about the war." Rawlinson renders the participle here by "lighted the flames" (of war), applying to the compound συνάπτω a sense which it has no where else, even if it could be shown to have it here. Again, the simple verb ἀπτεν, in its unusual sense of setting on fire (by touch or contact), seems limited to a literal sense, and is not used figuratively, at all events in Herodotus. Compare Æsch. (Ag. 295), ἀπτεν τι πυρὶ, and Herod VIII. 52, and infra, Chap. 19. On the other hand, συνάπτεν μάχην, συνάπτεν πόλεμον = Lat. "conserere manus," are used of "joining battle," or "contracting a war;" and συνάπτεν is thus capable of the figurative sense.

τοῖσι δὲ Μιλησίοισι, κ.τ.λ.= "for none of the Ionians came over (ἐπὶ) to the Milesians, to join them (σὸν) in making the war light (ἐλαφρύνω), except the Chians alone." Observe the force of the compounds here, also that ὅτι μη, here as elsewhere = ε l μη. Verbs in -ἱνω (from adjectives) are always factitive, as βαρίνω (from βαρίν)= "to make heavy;" ἐλαφρύνω (as here) from ἐλαφρὸν= "to make light."

τὸ ὁμοῖον ἀνταποδιδόντες = "paying off, in their turn, a similar (obligation)."

καὶ γὰρ δὴ πρότερον="for some time before (these events)."

συνδιήνεικαν = "had aided them in carrying the war to an end." Sec I. 142. These all belonged to the Ionian confederacy, which celebrated its festival of the Panionia at the temple of the Heliconian Neptune at Mycale.

19. The building of the Temple of Assessian Athenê.

ώς ἄφθη τάχιστα, κ.τ. λ . = "as soon as ever the standing corn (Lat. "seges") caught fire, being pressed on by the wind, it (seized) and set on fire the temple." See note on συνάψας, Chap. 18.

20. Milesian legend about Periander and Thrasybulus.

Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τούτοισι="now the Milesians add the following (circumstances) to these (mentioned) before."

τι προειδώς = "with some previous intelligence." Το take τι with βουλεύηται seems out of place, and not after the manner of Herodotus, who generally collocates it with the words to which it is related in signification. Indeed its enclitic power implies as much. See I. 24, εἶ τι λέγοιεν; I. 27, εἶ τι εἴη; I. 31, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον; I. 43, τις ἀγγελέων; I. 199, μέγα τι; and especially the very peculiar expressions, I. 51, τῶν τις Δελφών, and I. 71, τῶν τις Λυδῶν.

21. The device of Thrasybulus.

Δs of $\tau a \theta \tau a$ έξαγγέλθη = "when these things were reported to him in detail" = Lat. "enuntiata erant." The force of έκ in composition with verbs is often (like the Latin "e," "ex") = "utterly" (outerly), "fully," "out and out."

σπονδάς ποιήσασθαι=σπένδεσθαι (mid.)="to get a truce made (for himself)." Observe that when ποιέω is used, as here, periphrastically,

the middle voice is assumed; as ποιεῖσθαι πόλεμον = πολεμεῖν, ἀναβολὴν ποιεῖσθαι = ἀναβάλλεσθαι, κ.τ.λ.

χρόνον ὅσον—not δν, as $\pi \acute{a}ντ α$ is understood with χρόνον. The rule seems to be, that whenever the notion of all is expressed or understood (as here) with the antecedent, the relative is expressed by ὅσος, making the construction more symmetrical. Compare below, ὅσος ἢν ἐν τῷ ἀστεῖ σῖτος...τοῦτον πάντα. In the same way, I. 14, ὅσα...πλεῖστα, ἀναθήματα; I. 199, μέγαθός ἐστι ὅσον; III. 52, ζημίην...ὅσην δή; II. 170, καὶ μέγαθος...ὅση περ, κ.τ.λ.

συγκομίσας = "having conveyed, at the same time." συν = Lat. "cum," in composition with verbs implies either (1) "cum tempore," as here, (= contemporary), or (2) "cum aliis," along with others.

 $d\gamma o \rho \dot{\gamma} \nu =$ "market-place," where things were brought to be sold $(d\gamma \omega)$, as in Latin "forum" from "fero."

έπεὰν αὐτὸς σημήνη=" whenever he should give the signal." Here $\mathring{a}\nu$ supplies the sense of the Lat. "cunque" to the particle of time, and to harmonise with this indefinite notion, the verb is put into the conjunctive (subjunctive) mood. The same construction holds when $\mathring{a}\nu$ is added to relative pronouns, as δς $\mathring{a}\nu$, $\kappa.\tau.\lambda$.

κώμω χρέεσθαι = Lat. "commessatione uti" = "indulge in merry-making."

22. How it turns out.

 $\ell\pi'$ ϕ $\tau\epsilon$ $\ell\nu\alpha\iota=$ "on condition of being." The notion of $\ell\pi\iota$ in this sense seems that of taking one's stand upon a thing, and so making it a condition.

ἀνέστη (stood up) = "recovered." The general notion of ἀνὰ in composition seems to be that of getting up, after being down, and so recovering either intransitively, as here, or transitively, as $dva\beta\lambda \epsilon \pi \epsilon u =$ "to recover one's sight," "to look up."

23. The digressive story of Arion (moral, and creditable to Greece).

παραστῆναι = "was presented (to view)." In Ionic and Attic Greek many simple and compound verbs are intransitive in aor. 2 and perfect 2, and transitive in aor. 1 and perfect 1; as perfect 2, $\ell \phi \theta o \rho a =$ "I was destroyed," but $\ell \phi \theta a \rho \kappa a$, perfect 1, "I destroyed;" $\ell \sigma \tau \eta \sigma a$, aor. 1, = "I placed," $\ell \sigma \tau \eta \nu$, aor. 2, = "I stood."

'Aρlova. Virgil (Ecl. VIII. 55), "inter delphinas Arion."

έξενειχθέντα (from ϵ κφέρω)="had been carried all the way." See on Chap. 21.

έπι δελφîνος...έπι Talvaρον. With a genitive (of place) έπι denotes "rest upon," with an accusative (of place) "motion up to," or, "as far as." Tænarus is now "Cape Matapan."

κιθαρφδον="one who played on and sang to his harp." This exact sense of the term brings out more clearly Horace's expression (Od. 1 xv.), "cithard carmina divides."

διθύραμβον, "the hymn of Bacchus," the germ of Attic tragedy. In every stage of its development it was the recognised type of the turbulent and enthusiastic element of Greek sacred music. Blakesley derives the word from an Ægyptian term Tithrambos = "furorem movens." Arion, however, did not invent the Dithyramb, he merely improved it: it was well known before his time to Archilochus, who boasts (in a fragment) of his skill "in leading off the Dithyramb, the lovely song of Dionysus." See Arist. Poet. IV., Rhet. III. 1, Pind. Oly. XIII. 25.

τῶν ἡμεῖς tδμεν. Here, as in Homer, the article is relative and demonstrative, and is in the genitive case by attraction. tδμεν=Attic tσμεν, for tδαμεν.

διδάξαντα = "exhibited" = Lat. "docuit" (fabulam), as the poet in those days used to teach the actors his compositions before they could be exhibited.

24. The Corinthians and Lesbians confirm this story.

τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου="the greater (portion) of his time." Such is the force of the article when preceding πολύs: thus, of πολλοl="the majority."

διατρίβοντα (rubbing through it) = "spending," Lat. "conterere" (tempus). Compare Thucy. III. 38, διατριβή χρόνου = "waste of time."

παρὰ Περιανδρω = "at the court of Periander." Here π αρὰ = Lat. "apud," French "chez," Compare I. 86, 105.

έπιθυμῆσαι πλῶσαι="(set) his heart upon sailing (without further delay)." Observe here the common force of the aorist in non-indicative moods, so like the Irish "to be after" doing anything.

έργασάμενον δὲ χρήματα μέγαλα = "having made (for himself) a large fortune."

 θ ελήσαι δπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι = "he was resolved to go away back again to Corinth." βούλομαι would have expressed merely the wish or preference.

 $\delta\rho\mu\hat{a}\sigma\theta\alpha\iota$ = "(that) he started," mid. of $\delta\rho\mu d\omega$ = "to impel." Distinguish this from $\delta\rho\mu\epsilon\omega$ = "to be at anchor" and $\delta\rho\mu\iota$ \(\sigma\chi\) w = "to bring to anchor."

μαθώσασθαι="got the hire of" (mid. voice), μ ισθώσαι="to let out to hire." ἐν τῷ πελάγει="in the deep, open sea," far away from land. The Greek πέλαγοι is evidently from the Hebrew "peleg"="separation." In early times the ocean did not, as now, unite, but rather divide nations, hence Horace's distinctive attribute for the ocean, "dissociabili."

διαχρᾶσθαί μιν="to dispatch himself" (literally, "to use himself up)."

ώς δυ ταφής, κ.τ.λ. As custom forbade them to throw the dead overboard.

τὴν ταχίστη». An elliptical accusative of the cognate word, supply εκπήδησω.

άπειληθέντα... ès ἀπορίην="being completely cooped up in a dilemma without ways or means (to extricate himself)."

 π εριϊδέεν="to allow" (literally, to look round about, and not straight at, as we say, "to blink" a thing; so to neglect, and compare our "overlook").

 $\epsilon \nu \tau \hat{\eta}$ σκευ $\hat{\eta}$ πάση. This may refer to the long robe, reaching to the feet, called $\delta \rho \theta o \sigma \tau a \delta (as,$ worn by the harpers; so invested he might better claim the protection of his patron god, Apollo, who saved poets and musicians: hence Horace's expression, "sic me servavit Apollo."

κατεργάσασθαι="would without delay dispatch himself." Mark the aorist here, and compare the Lat. "conficere" in the same sense.

και τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, κ.τ.λ. These inverted clauses seem = και τούτους ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης, ἐσελθεῖν γὰρ αὐτοὶς ἡδονὴν, κ.τ.λ. Here γὰρ = ἐπεὶ = " since that."

διεξελθεῖν νόμον τὸν $\delta \rho \theta$ ιον = "went completely through the rousing measure;" a song of a martial character.

 $\dot{\omega}s$ ε $t\chi$ ε. Supply α \ddot{v} τον="as he had himself," just as he was, i. e. attired in his minstrel's dress.

υπὸ ἀπιστίης=" under the influence of disbelief."

ἀνακῶς δὲ ἔχειν=φροντίζειν (according to Suidas). Supply λέγουσι. π ερὶ Ἰταλίην=" near Italy," as Tarentum was not included in the term Italy until about 400 B.C.

εὖ πρήσσοντα="doing well," as we say for "prosperous."

25. Presents of Alyattes to the Delphic temple.

 $\tau \in \lambda \in \nu \tau \hat{a}$. Supply $\tau \partial \nu \beta lov = "closes (his life)."$

δεύτερος. Gyges had been the first.

κρητῆρα τε ἀργύρεον = "a silver mixing-cup." Adjectives ending in -εος and -ινος = English "-en," Lat. "-eus," denote the material from which anything is made, as χρύσεος = "golden," Lat. "aureus." Compare below σιδήρεον.

θ έης ἄξιον = "worth seeing."

26. The reign of Crossus—his attack upon the Ephesians.

 $\epsilon \pi \epsilon \theta \dot{\eta} \kappa \alpha \tau o =$ "at once set himself upon," i. e. attacked.

ἀνέθεσαν τὴν πόλιν. So Polycrates consecrated Rhemia to Apollo. Thucy. III. 104.

ἔστι δὲ...ἐπτὰ στάδιοι="now there is (an interval) of seven stadia between." Here the verb is *impersonal*, see VII. 34, and compare the Attic formula ἔστιν οἰ, and the French idiom "il est des hommes."

πρώτοισι μὲν δὴ, κ.τ.λ. = "These indeed, observe, were the first (of the Greeks) that Crossus laid hands upon."

27. Crosus makes an alliance with the Ionian Islanders.

κατεστράφατο, Ionic = Attic κατεστραμμένοι ήσαν.

καταπαῦσαι="" put a downright stop to." This is often the force of κατὰ in composition.

μυρίην ἴππον="ten thousand horse." ἵππος collective is always feminine. So Thucy. I. 62, δικοσίαν ἵππον, and Herod. I. 80, ἡ κάμηλος.

Λυδῶν παῖδαs=Λύδους. So in Homer we have υῖες and κοῦρος 'Αχαιῶν, so in the Holy Bible we read "sons of the Prophets," "sons of Levi," and in Herod. v. 49, παῖδας Ἰώνων.

σὺν ἴπποισι. It seems from Homer (*Hiad*, x. 431) that the Lydians, formerly called Mæonians, were long distinguished as cavalry-warriors; Homer's words are Μήονες ἰπποκορυσταί.

ὑπολαβόντα. Supply τὸν λόγον.

νησιώτας δὲ τl δοκέεις, κ.τ.λ. = "what else do you fancy that the islanders have been praying for (aye, as soon as ever they learned that you were about to build ships against them) than to catch, and soon too (the aorist), the Lydians at sea?" Observe that $\lambda \alpha \beta \epsilon \hat{\nu} \nu$ here depends on $\hat{\eta}$.

τίσωνταί σε=" take their vengeance on you," (mid).

δουλώσας ἔχεις = (whom) "you have enslaved and keep enslaved." This combination of the participle of a verb with ἔχω marks not only a completed action but also the present state resulting from it. Compare Soph. ἔγωγε θαυμάσας ἔχω= "I have wondered, and still hold on wondering." In Latin after the same way we have "habeo" used with a participle; this was the germ of the usage common to modern languages, of using the verb corresponding to the English "have" as an auxiliary verb. Compare I. 28, εἶχε καταστρεψάμενος; 37, ἀποκληΐσας ἔχεις; chap. 120, διατάξας εἶχε.

28. The extent of the Lydian empire.

έντὸς "Aλυος=" to the west of the Halys."

9

 $Xd\lambda\nu\beta\epsilon$ s. On the coast of Pontus, east of Paphlagonia (see Cramer's Asia Minor). Their country was famous for *iron*.

of Ouvol. See VII. 75.

29. Solon's visit to Sardis.

ἀκμαζούσας πλούτψ="in the zenith of her wealth." See Thucy. I. I. σοφισταί=not "sophists" but "sages." See Grote, Vol. VIII. 479. καὶ δὴ καὶ="and now (observe), even." Solon. See on I. I.

κατὰ $\theta \epsilon \omega \rho l \eta s$ πρόφασ $\omega =$ "for the pretended purpose of seeing the world."

δρκίοισι γάρ κατείχοντο="for they continued to be bound down by their oaths."

δέκα ἔτεα χρήσεσθαι. Observe that the proper form of the oath was χρησόμεθα, κ.τ.λ., the accompaniment being τοὺς ἄν σφι, κ.τ.λ.

30. Solon's discourse with Cresus.

παρὰ "Αμασιν...παρὰ Κροῖσον = "to the court of Amasis of Crossus." Compare Lat. "apud," French, "chez."

ἴμερος μοι ἐπ $\hat{\eta}$ λθε="a longing desire has come upon me."

εἴ τινα = Lat. "quemnam."

clivat δλβιώτατοs. The rule seems to be both in Latin and Greek that the verb signifying "to be" takes after it whatever case goes before it, whether the preceding case is expressed or understood; here a nominative (αὐτὸ) seems to precede, therefore a nominative succeeds.

οὐδὲν ὑποθωπεύσας="without the slightest flattery." ὑπὸ=Lat. "sub" in a diminutive sense in composition. $\theta\omega\pi$ εύω= θ έω, "compono," and ω ψ="vultum." So Shakespeare, "frame my face to all occasions;" and Tacitus, "vultu composito."

ἀποθωυμάσας= "lost in wonder for the moment" (at what was said). ἐπιστρεφέως, not= "diligently," but literally= "turning upon him." κοίη δη=ποίη δη ὁδ $\hat{\varphi}$ = "now in what way;" δη=ήδη.

τῆς πόλιος $\epsilon \hat{v}$ ἡκούσης = "his state going on well." Observe here the possessive force of the Article.

παίδες ήσαν καλοί τε κάγαθοί = "and he had children both beautiful and good." Aristotle in Rhet. I. 4 regards εὐτεκνία and πολυτεκνία as necessary elements of man's happiness (εὐδαιμονία), and in his Ethics, I. 8: οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμονικὸς ὁ τὴν ἱδέαν παναίσχης ἡ δυσγενὴς ἡ μονώτης καί ἄτεκνος. Compare the language of Holy Scripture, "Happy is the man that has his quiver full of them" (i. e. children), and the Brahminical proverb, "The sun of happiness never smiles on the ugly, ill-born, ennuch."

τοῦ βίου εὖ ἤκοντι= "having gone on well (in the course) of his life." Observe that ζωἡ is= "life intensive." Lat. "vita" quam vivimus. βίος=

"life extensive" (course of life). Lat. "vita" quam vivimus. Hence the "means" and "manner" of life: under all these senses lies Aristotle's definition, βίος ἐστὶ λογική ζωή, making it equivalent to "animal existence, accompanied with reason:" a distinction that has made itself felt in our own language, as in the words "zoology" and "biography." See Dean Trench, Greek Test. Syn. p. 105.

 $\dot{\omega}$ s $\tau \dot{\alpha} \pi \alpha \rho' \dot{\eta} \mu \dot{\nu} =$ "as things are with us." In our own power would require $\dot{\epsilon} \phi' \dot{\eta} \mu \dot{\nu}$.

τελευτή λαμπροτάτη ἐπεγένετο="a most brilliant ending came to crown his life," Compare 1. 14, ἐπετελέσθη.

ἔθαψαν αὐτοῦ, τῆπερ ἔπεσε="buried on the spot, exactly where he fell." With αὐτοῦ some would supply τοῦ τόπου.

31. Solon's discourse continued.

ώς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον, κ.τ.λ.="Now when Solon roused the curiosity of Crossus about Tellus." $\gamma \hat{\omega} \nu = \gamma o \hat{\nu} \nu = \alpha v$ at all events."

έκκληϊόμενοι τῆ ἄρη. Compare Cæsar's expression, "tempore exclusus," and see VII. 139, ἀναγκαίη ἐξέργυμαι, and Thucyd. III. 70.

διέδεξε="clearly pointed out" (in a distinguished manner). Such often is the force of διὰ in composition. δευτερεῖα (supply $\tilde{a}\theta\lambda a$)="the second prize."

οἴων τέκνων=ὅτι τοιούτων τέκνων. Observe πρὸς τούτ φ ="in addition to this," but πρὸς τοῦτο "on this account."

 $\pi \epsilon \rho i \chi \alpha \rho \dot{\eta} s = "exceedingly glad" (\pi \epsilon \rho i = \pi \epsilon \rho i \sigma \sigma \hat{\omega} s).$

κατακοιμηθέντες = "having laid down to sleep."

 π οιησάμενος (mid.)="having caused to be made." So διδάσκεσθαι="to have taught."

32. Solon's discourse continued.

ένεμε="went on to assign:" force of the imperfect, as elsewhere.

 $\sigma\pi\epsilon\rho\chi\theta\epsilon ls$ = "hasty." See v. 33: this usage of the word is peculiarly Ionic.

ή δὲ ἡμετέρη. Jelf observes that δὲ here marks the suppression of a thought,—probably ιδιώτας μέν εὐδαίμονας νομίζεις.

οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους="not even equal to men in a private (life)." οὐδὲ is here emphatic, and not connective.

τὸ θεῖον πῶν ἐὸν, κ.τ.λ.="that the Divinity is really and entirely jealous and apt to cause confusion." This sentiment is often found: see III. 40; VII. 10. 5; VII. 46; VIII. 109. Compare the language of Holy Writ (Exod. xx. 5), "for I the Lord thy God am a jealous God;" Nah. i. 2, "God is jealous, and the Lord revengeth;" Jer. i. 17, "Be not dismayed, lest I confound thee before them." Compare too the "Deus Ultor" of the Romans. It is the overweening conceit of prosperity, rather than prosperity itself, and the pride fostered by distinction,

rather than distinction itself, that provokes the righteous indignation (νέμεσις) of the jealous Divinity. The cases of Crœsus and Xerxes alone are enough to show this. Observe how Herodotus begins the 34th chapter: Μετά δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροίσον, ώς είκάσαι, ότι ενόμισε έωυτον είναι ανθρώπων απάντων δλβιώτατον. See also VII. 10. 5: οὐ γὰρ έ \hat{q} φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον $\hat{\eta}$ $\dot{\epsilon}\omega v \tau \delta v$. Observe he is here accounting for the action of the $\dot{\delta}$ $\theta \epsilon \delta s$ φθονήσας. Αgain, VIII. 100: θεοί τε...οι έφθόνησαν ανδρα... έόντα άνδο- $\sigma \iota \acute{o} \nu \tau \epsilon \kappa a \dot{a} \dot{a} \tau \acute{a} \sigma \theta a \lambda o \nu$, $\kappa . \tau . \lambda$. Such passages show that the jealousy of the Deity, according to the conception of Herodotus, was conditional. and only called forth by the sin of man, or his conceit, and did not arise. as Rawlinson erroneously supposes, because the Deity did not like any one to be great or happy but himself. In connection with this, observe. in Bk. III. 108, Herodotus explicitly states a doctrine he had before implied, --καί κως τοῦ θείου ἡ προνοίη, ὤσπερ και οἰκὸς, ἐστὶ ἐοῦσα $\sigma \circ \phi \eta$: and, in following out this declaration of the goodness of providence, he enunciates as one phase of it.—a law of compensation. According to this law Greece has the best climate, though she has not the best productions, and other countries denied good climates are blessed with good productions; and so with men and cities, the humble are exalted, and the proud are debased. From a view of the whole tenor of the character of Crossus, he seems to have been a most fitting object to call down the humbling dispensations of providence on his head. We may glance at his unprincipled aggressions (άλλοισι άλλας αίτίας ἐπιφέρων). his vain-glorious fondness for display, his overweening conceit of his own grandeur, and his revengeful and captious spirit. Valckenaer's explanation of the passage is this: "Istiusmodi Historicorum dicta minus etiam videbuntur invidiosa cogitanti, τὸ θεῖον Deum esse ultorem. φθόνον vindictam divinam vulgo dictam νέμεσιν. Quos Deus sequitur ultor, superbis videtur, diciturque φθονερός." In connection with this. observe that Herodotus calls the φθόνος by another term in chap. 34, namely, νέμεσις. According to Arist. Rhet. II. 9, it is a feeling to be attributed to the Gods rather than men. Strictly the word means a distribution (νέμω) of what is due, hence "righteous indignation" due against undeserved prosperity. See Ethics, II. 7, 15. It is considered by Aristotle a virtue lying between $\phi\theta\delta\nu$ os, "envy," and $\epsilon\pi\iota\chi\alpha\iota\rho\epsilon\kappa\alpha\kappa\iota\alpha=$ "a malignity."

 $τ\hat{\varphi}$ μακρ $\hat{\varphi}$ χρόν φ ="in the length of time." Here the attribute is emphatic.

ές γὰρ έβδομήκοντα, κ.τ.λ.="for I set the limit of human life at seventy years, at the farthest:" so the Psalmist, "The days of our years are threescore years and ten."

παρέχονται, κ.τ.λ. Here Herodotus is guilty of the strange error of making the solar year to average 375 days: though he knew its proper average (see II. 4). He makes Solon count his months at 30 days each, instead of 29 and 30 alternately, and then he forgets to say that from time to time the *intercalary* month was omitted altogether: these blunders therefore led to his wrong calculation.

 π âν ἐστι ἄνθρωπος συμφορ $\dot{\eta}$ ="man is altogether an accident."

 $\epsilon \pi \iota \sigma \chi \epsilon \epsilon \omega$ —supply $\chi \rho \dot{\eta} = "$ we ought to hold on," i.e. to stop. Compare Æsch. Ag. 902:

ολβίσαι δε χρη

βίον τελευτήσαντ' ἐν εὐεστοῖ φίλη.

See Arist. Ethics, I. 10, where this opinion is controverted.

καταρκέει παρέχουσα="is fully competent to supply."

παρ' ἐμοὶ="in my judgment." See III. 160: παρὰ Δαρείφ κριτῆ.

δίκαιδε ἐστι φέρεσθαι= "has a right to carry off for himself."

 $\dot{\nu}$ ποδέξας="having given glimpses of." συλλάβε ν ="grasp at the same time."

33. Cræsus dismisses Solon in dishonour.

λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς="having made him of no account." ἀποπέμπεται="has him sent off," not escorts him in person.

δs...μετεls=Lat. "qui prætermiserit."

34. Cræsus dreams about the death of his son Atys.

μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον = "after the departure of Solon." Compare the Lat. use of "post" or "ante" with an accusative and participle, thus "post annum exactum," "post urbem conditam," "ante urbem conditam."

ώς είκάσαι. Elliptical and aoristic. Supply έξεστι="as one may conjecture on the spur of the moment."

ἀπάντων (ἄμα πας)=Lat. "cunctorum" ("conjunctorum"), either "of all, taken in a body," or "all without exception," the latter is the more common meaning with superlatives, as here.

οὶ εὔδοντι ἐπέστη ὅνειρος=" the phantom stood over him as he slept." Observe the Homeric personality thus given to the Dream-God, in taking this attitude: in Bk. vii. 14, it is more fully brought out, and represented as a speaking character, νυκτὸς δὲ γενομένης αὖτις τώντὸ ὅνειρον τῷ Ξέρξη κατυπνωμένω ἔλεγε ἐπιστάν. And compare the case of the Dream-God that visited Agamemnon's pillow in Iliad, II. 20, στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς ... "Ονειρος; a passage which Milton evidently had in view when he dictated

"When suddenly stood at my head a dream."

os $\ell \phi a \omega \epsilon =$ "who proceeded to show forth." Observe the change from the agrist of previous verbs to the *imperfect* here.

 $\kappa\omega\phi\delta s =$ "deaf and dumb." In the early form of the language the word seems to have been taken in both senses.

τοῦτον δὴ ὧν τὸν "Ατυν="this, observe, then is the Atys which." Some have said that Atys comes from ἄτη="the man judicially blind," and Adrastus="the man unable to fly from (his doom)," ἀ and διδράσκεν. See Mure's Greek Lit. Vol. IV. p. 326.

άπολέει contracted future for ἀπολέσει = (how) "he will lose" him.

έωυτῷ λόγον ἔδωκε="gave himself up to consideration."

άγεται γυναῖκα="he is procuring a wife" (force of the mid. voice).

ακόντια δὲ καὶ δοράτια. Mark the father's tender care in these minute precautions which led him to put away even all these little instruments. In Latin, Greek, and English the rule of diminutives seems to be this, we shorten the thing significal by lengthening the word significant of it. ἀκων = "javelin," ἀκόντιον = "a little javelin," or "a boy's javelin" (as here). Lat. "homo" = "man," "homunculus" = "a mannikin."

ές τοὺς θαλάμους συνένησε, κ.τ.λ. "(he brought) them into the women's chambers, and PILED them up there, to prevent any (weapon) falling upon his son, by being suspended over him."

35. Adrastus visits Crœsus.

έχοντος δέ οι $\dot{\epsilon}\nu$ χερσι τοῦ παιδός τὸν γάμον, just after our idiom = "whilst he has on hand the marriage of his son."

συμφορŷ έχόμενος = "held down by calamity." In Greek, calamity, joy, longing, desire, paleness, trembling, wrath, anguish, woe, indeed almost all passions and states, are conceived as either "seizing" or "holding" (ἔχω) us. Thus by a peculiar property of the Greek language they are made the active agents, while we are regarded as the passive subjects of the actions. This transference of active agency from the living being to his affections, states, feelings, and conditions, is after all more philosophical and true to nature than our own mode of expression, as these feelings, &c. do, in point of fact, influence us more than we can be said to influence them (see Hiad, III. 340—360. Weale's Edition.) The Romans endeavoured, though with no very great success, to naturalize this turn of thought among themselves, as in such phrases as "pallor habet vultum."

καθαρὸς χεῖρας = "clean in his hands," the accusative of closer definition. Æschylus expresses the pollution by human blood, as σὺν πίν φ χερῶν.

οὐκ ἐων="being actually not" (μη ἐων="supposing he were not."

ἐκάθηρε. From this it appears that Crœsus stands in the relation of a priest-king. This purification for homicide was unknown to Homer. The Greeks evidently borrowed it from the Lydians: at Athens it was taken cognizance of in the court of the Ephetæ. Compare the Jewish cities of refuge, and see Eurip. Iphig. in Taur. 949, and Æsch. Eum. 445, with Müller's most able annotations and dissertations.

čστιδὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι ελλησι. Grote, Vol. I. p. 34, well observes, "one remarkable proof, amongst many, of the deep hold which this idea took of the greatest minds in Greece, that serious mischief would fall upon the community, if family quarrels or homicide remained without religious expiation, is to be found in the objections which Aristotle urges against the community of women proposed in the Platonic republic. It could not be known what individuals stood in the relation of father, son, or brother: if therefore, wrong or murder of kindred should take place, the appropriate religious atone-

сыо. 199

ments (αὶ νομιζόμεναι λύσεις) could not be applied, and the crime would go unexpiated (Arist. Pol. 11. 1, 14, and see Thucyd. 1. 115).

κόθεν της Φρυγίης = "from what quarter of Phrygia:" the local genitive. Compare in Latin "qua gentium," "ubi terrarum." On this principle we may explain οδ, "where," elliptical for οδ τόπου, and κατέαγα της κεφαλής, ώς ποδών έχομαι, ώς τάχους έχω, and the distinction between ξβαλεν αὐτὸν = "he hit him," the object aimed at, and ξβαλεν αὐτοῦ= "he cast at that place, where the object was."

ηκων = "having come." The present of this verb has always a perfect as well as present sense = "I have come, and am present." The imperfect ηκον = "I had come." See Hecub. of Eurip. 1.

*ἐπlστιο*s Ionic=Attic *ἐφέστιο*s=" one at the hearth" as a suppliant. See Æsch. Eum. 488 (Müller's Edition), and Odyss. VII. 153.

άμείβετο="returned" (an answer). Compare with the whole of this story the account given by Thucydides of the supplication of Themistocles.

άμηχανήσεις χρήματος οὐδενδς="you shall be in a difficulty for nothing." The privative genitive.

έν ἡμετέρου. Supply οἴκ φ =(as we say) "in a house of ours" (see vii. 8).

ώς κουφότατα φέρων, κ.τ.λ. Hor. Carm. I. 24. 19:

"Levius fit patientia Quicquid corrigere est nefas."

36. The lands of the Mysians devastated by a boar.

Mυσίω Οὐλύμπω. This is one of the highest mountains in Asia Minor, it lies on the western borders of Bithynia, a little to the south of Prusa. Its modern name is Anadoli Dagh. See Cramer's Asia Minor, and Dic. of Geogr. by Dr Smith.

συὸς χρῆμα μέγα="a great monster of a boar." A periphrasis to express size or multitude. See VII. 108, III. 109; Eurip. Androm. 181 and 718; and Xen. 1. 4. 8.

ὁρμεώμενος="taking its start;" mid. voice.

τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα=" the laboured (fields) of the Mysians." Compare Homer's Iliad, II. 751, and Virgil's "labores" (hominumque boûmque).

διαφθείρεσκε="began, and went on destroying." Observe the force of the ending in $-\sigma\kappa\omega$ and imperfect. Compare ποιέεσκον a little below, a Homeric form.

συμπέμψαι ἡμῖν = "to send along with us without delay."

οὐ γὰρ ᾶν ὑμᾶν, κ.τ.λ. = "for I could not possibly send him along with vou." Observe how ᾶν strengthens the negative.

νεόγαμός τε γὰρ ἐστί. Compare the language of Holy Writ, "I have married a wife, and therefore I cannot come."

ταῦτα = τὰ τοῦ γάμου.

τὸ κυνηγέσιον πᾶν="my entire hunting establishment," and so τὸ εἰρέσιον="the rowing apparatus."

37. Atys goes to the hunting of the boar.

ἀποχρεωμένων τούτοισι="making a full use of these" (offers), i. e. accepted them, were content with. See I. 102, VIII. 14.

έπεισέρχεται= " afterwards comes into (his father's presence)." οὐ φαμένου= Lat. " quum negaret."

τόν γε παίδα="that son, at all events." The article here is evidently demonstrative

ἀποκληΐσας ἔχεις=" you have shut me out, and keep me shut out from" (these matters). See on 1. 27.

τέοισι ὅμμασι=τίσι ὅμμασι=" with what eyes," with what a face-Compare Soph. Ajax, 457, καὶ ποῖον ὅμμα πατρὶ δηλώσω φανεὶς Τελαμῶνι. See Phil. 110, and Ovid, Her. VI. 145:

"Quo vultu natos, quo me scelerate videres."

38. The hunting of Atys.

ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα="to the things taken in hand;" i. e. the hunting. Some say="to the matter of which news is brought me."

διακλέψαι = "to preserve you by stealth during (my life)."

διεφθαρμένον την άκοην="maimed in his hearing." The accusative of closer definition.

39. The hunting of Atys.

συγγνώμη="a fellow-feeling."

τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, κ.τ.λ. = "now the fact that you do not understand—nay, that you have missed the scope of the vision, it is right that I should tell you." In this sense of $\lambda \alpha \nu \theta d\nu \omega$ compare the Lat. "fallo," as Horace's "castra fefellit," "qui moriens natusque fefellit."

40. The hunting of Atys continued.

ἔστι τŷ με νικậs="there is the point in which you conquer me."

μεταγινώσκω="I change my opinion." Compare μ ετανοία="repentance"="a change of heart." μ ετὰ often has this force in composition.

41. The hunting of Atys continued.

άχάρι. Contracted form of ἀχάριτι, as ἀπόλι (VIII. 61) for ἀπόλιδι. The term "unpleasant," ἀχάριτ, is often applied by Herodotus to some very grievous calamity, by the figure litotes. See II. 141, VI. 9, VII. 138, 190. Compare Virgil's expression, Georg. III. 5: "illaudati—Busiridis."

 $i\pi$ οδεξάμενος έχω="I quietly received you into my house, and have kept you there." See on 1. 27.

κλῶπες κακοῦργοι. Compare the robbers in Macbeth, and Horace's "mali fures."

έπι δηλήσει="for the purpose of injuring you."

ἀπολαμπρύνεαι = ἀπολαμπρυν $\hat{\eta}$ = "you will gain glory for yourself." The ancients were as alive to "the glory of the chace" as much as the moderns.

42. Adrastus undertakes to accompany the son of Cresus.

αν οὐκ ήϊα="I could not possibly have gone." αν here as elsewhere strengthens the negative.

συμφορή τοιήδε κεχρημένον = " who has experienced such misfortune" (as I have). So the Latins used "utor."

οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα="neither is the wish (so to do) present with me," i.e. mine. πάρα=πάρεστι: observe the accent.

άπήμονα τοῦ φυλάσσοντος, κ.τ.λ. = "look forward in confidence (τοι) to (your son's) returning home, free from calamity, as far as his guardian is concerned." ϵ Ψνεκεν Ionic = Attic ϵ νεκα.

43. Adrastus kills Atys.

έσηκόντιζον="they continued to throw their darts upon him." Force of the imperfect.

 $\ddot{\epsilon}\nu\theta\alpha$ δη δ ξείνος, οὖτος δη ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον=" it was here, observe, that the stranger—this stranger, observe, that had been purified from the blood of murder." δη strongly intensifies the word it precedes.

έξέπλησε τοῦ ὀνείρου, κ.τ.λ.="immediately fulfilled the declaration of that dream."

44. Crossus overwhelmed with grief at the loss of his son.

μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο="and he reckoned it something the more dreadful" (because, &c.).

περιημεκτέων. This word is peculiar to Herodotus. See III. 64, VIII. 109, I. 164. According to Suidas = δεινοπαθήσαs. Schneider derives it from αἰμακτέω = "to smart very much from a bloody wound." π ερ $l = \pi$ ερισσῶs, and hence, as here, = "to suffer intensely."

Kaθ dρ σιον = " as the God presiding over purification from the blood of murder." Επ l στιον = " as the God presiding over the (hospitable) hearth." Επ αιρ η ι ον = " as the God presiding over friendship."

έλάνθανε βόσκων="he had continued to rear, and knew it not." See on 1. 5.

45. Crossus pardons Adrastus for having killed his son.

έπικατασφάξαι $\mu\nu$ κελεύων, κ.τ.λ. = "bidding him strike him down in death upon the corpse without hesitation."

ἀπολωλεκὼς εἴη="he had been the ruin of" (the father in the son).

κατοικτείρει="pitied him from his heart." With verbs of feeling, especially, such is often the force of κατά.

 $\epsilon \hat{l}s$ $\delta \hat{e}$ où σv , $\kappa.\tau.\lambda$. See Homer's Iliad, IV. 164.

εὶ μὴ ὄσον= " except inasmuch as." See Arist. Rhet. II. 3.

φονεὐς δὲ τοῦ καθηραντος. This well accords with ἀπολωλεκώς above: destroying the father in the destruction of his only son.

έν πένθεϊ μεγάλφ κατήστο="continued settled down in great grief" (for the dead). Compare the Latin "luctus."

46. Cræsus consults and tests the Oracles.

 π ένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε = "made Cræsus cease from his mourning for the dead." π αύομαι = "to stop oneself," "to cease" (intransitively).

 $\dot{\epsilon}$ νέβησε δὲ ἐs φροντίδα="and it entered into his serious consideration."

καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην την δύναμιν="to take down their power, as it was increasing." See III. 36, 52, 128.

και τοῦ ἐν Λιβύη="and that one in Libya" (that of Ammon), because Egypt was regarded by Herodotus as in Asia, not in Africa. For the Egyptian oracles see II. 83; for that at Abæ see Soph. Œd. Ty. 897—899, and Herod. VIII. 134; for Dodona see II. 52.

'Αμφιάρεων και Τροφώνιον. Both these oracles were in Bœotia. $\delta\iota \epsilon \pi \epsilon \mu \pi \epsilon =$ "he sent amongst them" ($\delta\iota \dot{\alpha}$ being distributive).

47. The Delphic oracle answers correctly the query of Crossus.

ημερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον="reckoning the rest of the time by days" (λέγω, properly "to lay," and to reckon="laying together").

οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν. Observe that οὐδαμοὶ in the plural is used exclusively by Herodotus. In IX. 58, the plural of οὐδεὶς occurs in the same clause, οὐδένες ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι.

 $\epsilon \pi \epsilon \iota \rho \omega \tau \epsilon \omega \tau \delta \epsilon \nu \tau \epsilon \tau a \lambda \mu \epsilon \nu \sigma = "they proceeded to ask that which they had been commissioned" (to ask).$

 $\tilde{\eta}$ $\chi a \lambda \kappa \delta s$ $\mu \dot{\epsilon} \nu$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ "and beneath is brass strewn (as a couch), and above it is arrayed in brass." This is Blakesley's interpretation.

48. Crossus regards the oracle at Delphi as true.

τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων="the appointed day;" literally, "the chief of days."

 $\epsilon\pi\nu\nu\rho\eta\sigma\alpha s$ 7d $\eta\nu$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ "having set his mind upon those things which it was impossible to find out and to form conjectures upon."

 χ άλκεον ἐπίθημα ἐπιθεὶs="having covered them with a brazen cover." The accusative of the cognate word.

49. The correct answer of Amphiaraus.

τοῦ μαντηΐου. This appears to Blakesley to be a gloss, and on good grounds, as Herodotus speaks rather of Amphiaraus himself than of his shrine. See I. 46, VIII. 134.

50. The offerings of Crossus to the Delphic oracle.

πάντα τρισχίλια ἔθυσε="he offered three thousand of each kind," not "in all," which would require τὰ πάντα. See I Kings viii. 5, 63, and Herod. IV. 88, IX. 81.

έπιχρύσους και έπαργύρους = "overlaid with gold and silver."

 $\dot{\alpha}\pi\dot{\epsilon}\phi\theta$ ou $\chi\rho\nu\sigma$ o $\hat{\nu}$ = "gold purified" (by being boiled down).

τρίτον ἡμιτάλαντον="two talents and a half." Professor Long observes here that this is Schweigheuser's correction: all the MSS are said to have τρία ἡμιτάλαντα Ι΄ ἄπεφθος χρυσόs be the pure gold, as we may fairly conclude, and λευκός χρυσόs gold less pure, or a compound metal, some correction is necessary to make the pure gold weigh heavier than the baser metal. Valla's Latin translation is "duo talenta cum dimidio," which exactly expresses τρίτον ἡμιτάλαντον. Compare the expression τρίτος αὐτός= "himself, with two others," and see below, εβδομον ἡμιτάλαντον= "six talents and a half."

51. Offerings of Crossus to the Delphian god.

καὶ τάδε ἄλλα=" and these things besides." See II. 74, IV. 52.

μεγάθεϊ μεγάλουs=" great in size." Mark the Greek fondness for the cognate word.

 $\epsilon \pi i \delta \epsilon \xi i \dot{\alpha} \epsilon \sigma i \delta \nu \tau i =$ "towards the right hand to one going in."

μετεκινήθησαν = "were moved to different places."

ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα="about the time the temple was burnt down." Compare the Latin "sub" with the accusative, as Horace's "sub funera Trojæ." See also IX. 58, II. 36; Arist. Ach. 139.

 $\dot{\epsilon}$ πικίρναται (supply $\dot{\delta}$ κρητ $\dot{\eta}$ ρ) = "mixes (by pouring) upon."

Θεοφανίοισι. A celebrated festival at Delphi. Valckenaer thought the reading was corrupt, and that Θεοξένια should be read, as this festival is well known to have been celebrated by the Delphians: but both festivals are mentioned by Pollux and Philostratus.

Θεοδώρου τοῦ Σαμίου. It is supposed that there were two celebrated Samian artists of this name: one, the son of Rhœcus, the inventor of casting bronze, in the eighth century, B.C.; the other, who is here meant, the son of Telecles, contemporary with Alyattes and Crœsus. See III. 41.

où $\tau \delta$ συντυχὸν="not the one to be met with every day," not ordinary.

οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. Instead of λέγοντων, as if οἴ φασι had preceded. (An anacolouthon.)

τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς="necklaces."

52. Presents sent by Crœsus to Amphiaraus.

 $\chi \rho \dot{\nu} \sigma \epsilon o \nu \pi \hat{a} \nu =$ " of entire gold," i. e. solid gold.

 $\tau \delta \xi \nu \sigma \tau \delta \nu =$ "the shaft." The polished ($\xi \epsilon \omega$) part of the $\delta \delta \rho \nu$.

ès èμè="up to my time." Compare the Latin "usque ad nos."

έν $\tau \hat{\omega}$ νη $\hat{\omega}$ τοῦ Ἰσμηνίου Ἰπόλλωνος. From VIII. 134, it seems doubtful whether Amphiaraus had a chapel in the temple of Apollo, on the banks of the Ismenus. Bähr thinks that these gifts were removed from the temple of Amphiaraus, where his oracle was, and transferred to the

temple of Ismenian Apollo, where they remained in the time of Herodotus. Müller, *Orchomenos* (page 149), seems to think that a shrine of Amphiaraus was within the Ismenian.

53. Crossus inquires from the oracles if he should go to war.

εί στρατεύηται...προσθέοιτο = " if he should make an expedition, and if he could attach to himself."

ταῦτα ἐπειρώτεον = " proceeded to ask these things in addition." al $\gamma \nu \hat{\omega} \mu \alpha \iota \sigma \nu \nu \hat{\epsilon} \delta \rho \alpha \mu \nu \rho =$ "the opinions concurred."

καταλύσαι, aor.="would quickly dissolve." Suidas has preserved the exact words of the oracle:

Κροΐσος "Αλυν διαβάς μεγάλην άρχὴν καταλύσει, which Cicero thus renders, Div. II. 56:

"Crossus, Halyn penetrans, magnam pervertet opum vim."

Compare the equally ambiguous oracle given to Pyrrhus, king of Epirus:

"Aio te, Æacida, Romanos vincere posse."

Crossus really destroyed his own empire, foolishly thinking he would destroy that of the Persians.

54. His gratitude to the Delphians.

πάγχυ τε ἐλπίσας = "having fully expected."

προμαντηΐην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην = " precedency in consulting the oracle, exemption from tax (probably that imposed on foreigners by the Amphictyons), and a front seat at the games."

 $\dot{\epsilon}$ s τὸν ἀεὶ χρόνον = " ever from time to time."

55. The Delphic oracle tells Crossus the duration of his power. $\dot{\epsilon}\nu\epsilon\phi\rho\rho\dot{\epsilon}\epsilon\tau\sigma$ $\dot{\alpha}\dot{\nu}\tau\sigma\hat{v}=$ "he took his fill of it;" mid. and intensive. $\chi\rho\hat{q}=$ "answers." $\chi\rho\alpha\dot{\nu}\alpha\iota=$ "to seek an answer" from the oracle $\pi\sigma\delta\alpha\beta\rho\dot{\epsilon}=$ "of delicate foot." See Eurip. Troad. 506, Deut. xxviii,

56. The Pelasgic and Hellenic races (see Appendix II.).

Blakesley proposes to read ταθτα γάρ ἢν τὰ προκεκριμένα τὸ ἀρχαθον, ἐόντα τὸ μὲν Πελασγικὸν τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος, and translates, "for these were the leading nations of olden time, being, the one a Pelasgian, the other a Hellenic tribe." This is certainly ingenious and sensible.

 $\dot{\epsilon}\xi\epsilon\chi\dot{\omega}\rho\eta\sigma\epsilon$ refers to the *Ionian* tribe, not to the *Pelasgian*. See VII. 161, for the *settled* habits of the Athenians.

 $\epsilon \pi l$ μèν γάρ Δευκαλίωνος = "for in the time of Deucalion." So $\epsilon \pi l$ Δώρον="in Dorus's time."

Δρυοπίδα. See VIII. 31.

57. The language of the Pelasgians.

Κρήστωνα. Niebuhr proposes to read Κροτώνα for Κρήστωνα, and thinks Crotona or Etruria is meant. The great historian is supported

by Dionysius. The text of Herodotus is ably supported by Cramer (*Hist.* Vol. 1. p. 159). See Thucyd. IV. 109.

οδ σύνοικοι ἐγένοντο ᾿Αθηναίοισι. See VI. 137 and Thucyd. IV. 119. From Book II. 51, it would seem that Herod. uses σύνοικοι in its strict sense of the inhabitants of the same country, though of different origin.

ὄσα ἄλλα. Supply πάντα as antecedent.

 $\tau \dot{\eta} \nu \gamma \lambda \hat{\omega} \sigma \sigma \alpha \nu \mu \epsilon \tau \dot{\epsilon} \mu \alpha \theta \epsilon =$ " learned to change their language."

58. The Hellenic language.

τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, κ.τ.λ.= "now the Hellenic race, since it came into being, continues to use the same language, as is perfectly evident to me."

ἀποσχισθὲν="having branched off from." The passive used in a middle sense. Observe that this metaphor is drawn from the stream that branches off or tears itself away from the regular course of the river. See IV. 56, II. 17, VII. 233.

 $\tau \hat{\omega} \nu \ \hat{\epsilon} \theta \nu \hat{\epsilon} \omega \nu \ \pi o \lambda \lambda \hat{\omega} \nu =$ "those nations that were numerous."

 $\tau \hat{\omega} \nu \pi o \lambda \lambda \hat{\omega} \nu \epsilon \theta \nu \epsilon \omega \nu = "the majority of nations."$

προσκεχωρηκότων αὐτ $\hat{\omega}$ ="that had gone over to it" as volunteers. This accords with Thucyd. I. 3.

59. An account of Athens.

τὸ μὲν ᾿Αττικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον, κ.τ.λ. = "he learnt from inquiry that the Attic nation was being held down, and had been torn into factions by Pisistratus."

 $\epsilon \kappa \pi \epsilon \mu \pi \epsilon \omega =$ "to divorce (a wife)," but $\delta \pi o \lambda \epsilon l \pi \epsilon \omega =$ "to depart from (a husband)."

 $\dot{\alpha}\pi\epsilon i\pi\alpha\sigma\theta\alpha\iota=$ "to repudiate" his son as his own, i.e. to disown him. In such words as $\dot{\alpha}\pi\epsilon i\pi\alpha$, $\dot{\alpha}\pi\epsilon i\rho\eta\kappa\alpha$, the notion seems to be "I have cried, off."

πείθεσθαι θέλειν. Supply φασί, λέγεται, or some such word.

στασιαζόντων. The factions may be thus classified:

- 1. The Hyperacrii (or Diacrii, being Highlanders)—Democrats; $\begin{cases} \text{poor, and} \\ \text{orders, l} \\ \text{of } \Theta \hat{n} \tau \epsilon \end{cases}$
- The Pediæi (who held the plains or μεσόγαια)—Aristocrats;
- The Parali (the sea-coasters) moderate, and for mixed government;

 $\begin{cases} \text{ poor, and of the lowest} \\ \text{ orders, bearing the name} \\ \text{ of } \Theta \widehat{\eta} \tau \epsilon s. \end{cases}$

being noble, and rich from their landed possessions.

being commercial, they
dreaded both extremes;
i. e. Aristocracy and Democracy.

καταφρονήσας την τυραννίδα. Some say = "thinking of the tyranny, with contempt for his opponents." This seems rather strained, why not

="having his mind absorbed in the tyranny," thinking of nothing else. This carries out the intensive notion often implied in κατὰ in composition. See Herod. VIII. 10.

καὶ $τ\hat{\varphi}$ λόγ φ $τ\hat{\omega}\nu$ ὑπερακρίων προστὰs="and avowedly standing forth as the champion of the highland party."

 $\delta \hat{\eta} \theta \epsilon \nu =$ "forsooth," Latin, "scilicet." Almost always used in a bitterly *ironical* sense.

 $\dot{\epsilon}\nu$ τ $\hat{\eta}$ πρὸς Μεγαρέας. This expedition was made to recover Salamis, which the Megarians had taken along with Nisæa at the time of Cylon's insurrection, B.C. 620.

Nίσαιαν. The part of Megara connected by long walls to the city, as the Piræeus was to Athens. See Thucyd. I. 103.

οι δορυφόροι...κορυνηφόροι δέ. An instance of ὑποκορισμός. See Arist. Rhet. III. 2, 15. The softening of δορυφόροι down to κορυνηφόροι, the less suspicious term, threw the Athenians off their guard.

τιμάς = "authorities." So Soph. Ajax, 654:

καί γὰρ τὰ δεινὰ, καί τὰ καρτερώτατα τιμαῖς ὑπείκει.

έπὶ τοῖσι κατεστεῶσι="on condition that he conformed with the things as he found them established." Compare Thucyd. I. 13: ἐπὶ ἡητοῖς γέρασι.

κοσμέων καλώς τε καὶ εὖ=" ordering the city honourably and excellently." This shows that Pisistratus was no tyrant in one sense of the word.

60. Pisistratus is banished.

τώυτὸ φρονήσαντες = "having come to an understanding."

 $\dot{\epsilon}\kappa \nu \dot{\epsilon}\eta s = \text{Lat.}$ "denuo" (= de novo), Eng. "anew."

ἐπεκηρυκεύετο="made his overtures by a herald."

ἐνδεξαμένου τὸν λόγον = "having entertained the proposal."

 $\epsilon\pi l \ \tau \hat{\eta} \ \kappa a \tau b \delta \psi =$ "with a view to his restoration." Compare below, κατάγει="restores."

έν 'Αθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι. Compare Thucyd. II. 41, where Pericles calls Athens, τῆς Ἑλλάδος παίδευσω, and Cicero, de Orat. I. 4, "illas omnium doctrinarum inventrices Athenas."

 $τ\hat{\varphi}$ δήμ φ = "the dême," or district. There were 174 in Attica altogether: similar to our "boroughs."

προδέξαντες, κ.τ.λ. = "having pointed out beforehand to her (what kind of)," &c.

61. Pisistratus goes to Eretria.

έναγέων εἶναι τῶν 'Αλκμαιωνιδέων. See v. 70, 71, and Thucy. I. 126. $\delta \rho \gamma \hat{\eta}$... ώs εἶχε. The same expression is found in I. 114.

παράπαν = "all along," and so "entirely."

CLIO. 207

γνώμην νικήσαντος = the accusative of closer definition. So in μ άχην, πολέμους, 'Ολύμπια νικᾶν.

ηγειρον δωτίνας = "they proceeded to collect contributions."

al τινές σφι προηδέατό κού τι = "which happened to owe them anything in former times," i. e. for past favours. See III. 140.

62. Pisistratus seizes Marathon.

διὰ ἐνδεκάτου ἔτεος = "during a part of the eleventh year." Observe it is not the simple accusative of duration.

 $\pi \rho \circ \sigma \epsilon \rho \rho \epsilon \circ \nu =$ "continued to flow towards them." Imperfect tense.

οὕτω δ $\dot{\eta}$ = "observe now in this case."

τους κατιόντας = "those who were returning from exile."

oi ἀμφὶ Πεισίστρατον = "Pisistratus and his train." Compare the Homeric formula, oi ἀμφὶ Πρίαμον.

ές τώυτὸ συνιόντες = "coming together in the same place where (the enemies) were posted." See Jelf's Greek Gram.

έπὶ Παλληνίδος 'Αθηναίης ἰρόν. See Eurip. Heracl. 849, Παλληνίδος γὰρ σεμνὸν ἐκπερῶν πάγον Δίας 'Αθάνας. Pallene was a dêmus of the tribe Antiochus, not far from Acharnæ. According to Colonel Leake it occupied some part of the opening between the Pentitic mountain and the northern end of Hymettus.

καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα=" got his soldiers in array opposite." παρίσταται = "takes his stand by;" (force of mid.).

ξρριπται δ' ὁ βόλος, $\kappa.\tau.\lambda$. = "the drop-net has been cast, and the seine (large drag-net) has been opened out, and the tunny-fishes will dart in through the moonshiny night." Here Blakesley well observes, "The position of the armies and their operations will be excellently described by the oracle, if we suppose, first, the Pisistratids from Mesogæa marching upon Pallene; next, the Athenian force advancing to meet these, and opposing an obstacle to their advance; thirdly, the Pisistratids from Marathon, by a night-march from Stamata round the foot of Mount Brilessus, coming upon them about dinner-time. Then the Mesogæan force would be aptly denoted by the δίκτυον (or seine). the Marathonian corps by the βόλος (or drop-net), and the Athenians by the shoal of tunny fish. The brightness of the mid-day, the critical time for the attack, is symbolized by the epithet σεληναίη applied to $\nu \hat{v} \hat{\xi}$; night (not a bright, but a dark one) being the proper time for fishing, after the manner common in Greece, when the shoal is attracted by a torch (held over the stern of the boat) into the entrance of the net prepared for them."

63. Pisistratus accepts the oracle of Amphilytus.

συλλαβὼν τὸ χρηστήριον = "having comprehended the oracle." So 1. 90, οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ἡηθέν.

ὅκως μήτε ἀλισθεῖεν. Bähr very aptly explains this as "non solum non...sed etiam," "not only to prevent their being assembled, but to

keep them scattered." The optative mood is used with $\delta\pi\omega$ s because $\epsilon\pi\iota\tau\epsilon\chi\nu\hat{a}\tau a\iota$ is the historical present, used instead of the agrist.

ἀπίεναι ἔκαστος. The nominative for the accusative. This anacolouthon is common in Herodotus.

64. Pisistratus purifies Delos.

τῶν μὲν αὐτόθεν = "some, indeed, from the country itself;" namely, Attica, an allusion to the mine of Laurium. See Boëch's Public Economy of Athens, Vol. II. p. 415.

παραμεινάντων = "who withstood him."

 $\epsilon \kappa \tau \hat{\omega} \nu \lambda o \gamma \ell \omega \nu =$ "according to the oracles." Compare the force of ϵx in the phrase, " ϵx tua sententia."

καθήρας δὲ ὧδε. Thucyd. III. 104, describing the subsequent purification of Delos by the Athenians in the sixth year of the Peloponnesian war, agrees entirely with Herodotus.

65. An account of Lacedæmon.

 $\pi \rho o \sigma \epsilon \pi \tau a \iota o \nu =$ "had stumbled against." Intransitive.

κακονομώτατοι ήσαν...καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι, κ.τ.λ. = "they were governed even in former times by the worst laws of almost all the Greeks, but with respect to themselves, and because they admitted no intercourse with strangers." According to Müller (Dorians, Vol. 11. page 12), "when Herodotus describes the Spartans, before the time of Lycurgus, as being in a state of the greatest anarchy, he can only mean that the original constitution had been overthrown and perverted by external circumstances, until it was restored and renewed by Lycurgus." The words ξείνοισι ἀπρόσμικτοι relate to the prohibition to travel into foreign countries, as well as to receive foreigners, Athenians especially, into their own.

τὸν νῦν κατεστεώτα κόσμον = "the present existing arrangement" (of affairs); literally, "the now established arrangement."

ἐπιτροπείσαντα, κ.τ.λ. Müller (Dorians, Vol. 1. p. 151) observes on this difficult passage: "It appears, however, that the name of Lycurgus was not preserved in any register of the kings; since in that case it would have been impossible that he should have been called by Herodotus the guardian of his nephew Labitas, the Eurysthenide, by Simonides (who lived in great intimacy with king Pausanias), the son of Prytanis, and the brother of Eunomus the Proclide, and by others the guardian of his nephew Charilaus, had there existed any genealogy of him that was sufficiently accredited." Clinton thinks the text here corrupt.

ένωμοτίας, κ.τ.λ. These were military institutions. The ἐνωμοτία appears to have consisted originally of 24 men and their chief. The $\tau \rho \iota \eta \kappa ds$ was probably the thirtieth part of an $\dot{\omega} \beta \dot{\eta}$ or $\dot{\phi} \rho \alpha \tau \rho \iota a$, with which also the $\sigma \iota \sigma \sigma \iota \tau \iota a$ corresponded. The latter were not peculiar to Sparta, being practised in Carthage; these syssitia are supposed to have originated amongst the Œnotrians of South Italy.

66. Spartan designs on Arcadia.

ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, κ.τ.λ. = "and up they sprang forthwith, and flourished, inasmuch as they were both in a good country, and in considerable number." Here the English and Greek idioms exactly correspond with each other; and see Herod. VII. 156, and Homer's Iliad, VI. 56.

βαλανηφάγοι ἄνδρες. Bähr thinks that by the term "acorn-eating" the antiquity of the nation is described. See Virg. Geo. 1. 148:

"Cum jam glandes atque arbuta sacræ Deficerent silvæ, et victum Dodona negaret."

ol $\delta \dot{\epsilon}$, $\pi \dot{\epsilon} \delta \alpha s$, $\kappa.\tau.\lambda$. When two predicates belong to the same subject Herodotus and Homer use $\mu \dot{\epsilon} \nu$ with the first and ol $\delta \dot{\epsilon}$ with the second predicate, as here. See VI. 9.

χρησμ $\hat{\omega}$ κιβδήλ $\hat{\omega}$ = "a counterfeit oracle." See Herod. ∇ . 91, 1. 75. κιβδήλος = "clipped or counterfeit" (coin).

 $\dot{\epsilon}\nu$ τ $\hat{\eta}$ σι $\dot{\epsilon}\delta\epsilon\delta\dot{\epsilon}$ ατο = "in which (fetters) they had been bound." See Chap. 80, $\dot{\epsilon}\nu$ π $\dot{\epsilon}\delta\eta$ σι $\delta\epsilon\delta\dot{\epsilon}\mu$ ενον.

67. The Pythian oracle commands the Spartans to bring home the bones of Orestes.

κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον, κ.τ.λ. = "from the beginning to the end of the former war, ever without interruption," &c. κατὰ gets this notion respecting time from its cognate notion respecting place, "from the top to the bottom," and so "throughout."

 $\sigma v \nu \epsilon \chi \dot{\epsilon} \omega s = \text{Lat. "continenter"} = \text{"holding on."}$

 $\theta \epsilon o \pi \rho \delta \pi o v s = \theta \epsilon \omega \rho o v s$ (in Herod.) = "those sent to consult an oracle."

έπαγαγομένους ὀστέα = "bring back and call to their aid the bones (of Orestes)." προσάγεσθαι is to "bring over to one's side."

λευρφ ένὶ χώρφ. See *Odyss.* VII. 121, where commentators explain by λείφ and $\dot{\delta}\mu\alpha\lambda\hat{\varphi}$.

έπιτάρροθοs. Its more usual form is $\epsilon \pi l \rho \rho o \theta o s$, which properly signifies an auxiliary; here, however, $\epsilon \pi \iota \tau a \rho \rho o \theta o s$ has rather a middle signification, and means one who aids himself against his enemies, who gains advantage over them. In Homer it is used only of the gods.

 $\dot{a}\pi\epsilon\hat{i}\chi$ or $\tau\hat{\eta}$ s $\dot{\epsilon}\xi$ eupéσιος οὐδὲν Ελασσον="not at all the less did they miss the discovery."

ès οὖ. Herodotus uses this form sometimes, instead of ès δ , or μ έχρις οὖ.

 $\dot{\alpha}\gamma a\theta o\epsilon \rho\gamma ol.$ The five Agathoergi, who served the state in missions for the space of a year, were taken out of the 300 knights, the flower of the Spartan youth.

68. Lichas finds the bones of Orestes.

 $\epsilon \pi \iota \mu \iota \xi l \eta s =$ "intercourse by treaty," see Thucyd. v. 35; properly = "conditional intercourse," as from $\epsilon \pi l$ in its conditional sense.

ές χαλκήτον...σίδηρον, κ.τ.λ. The Greek term for a "smith" was drawn from the metal first used in early times; χάλκος, "copper," or "bronze." Compare Lucretius, v. 1292:

"Prior æris erat quam ferri cognitus usus."

 $i\pi\delta$ δè ἀπιστίης, κ.τ.λ. = "under a feeling of incredulity," &c. The notion of the degeneracy of the human frame has prevailed in almost all countries, and has received support from the supposed discovery of bones far exceeding the ordinary stature of man.

 $\epsilon \mu \mu \sigma \theta o \hat{\nu} \tau \sigma \pi \alpha \rho'$ οὐκ ἐκδίδοντος = "he tried to hire from (the smith), who positively would not let out." Observe here the force of οὐκ instead of $\mu \dot{\eta}$ with a participle, $\mu \dot{\eta}$ would imply a supposition or condition.

 $\dot{a}\nu\dot{\epsilon}\gamma\nu\omega\sigma\epsilon$ = "persuaded."

69. Crossus makes a treaty with the Spartans.

ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης = Livy's "sine dolo malo."

δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο = "held out proposals to them by means of messengers." Compare Thucyd. IV. 38.

χρυσον ἀνέοντο—tentative="tried to purchase gold for themselves."

70. Presents are given on both sides.

ζωδίων = "little animals." Dim. of ζώον: so in Lat. "animal," with diminutive "animalcula."

71. Sandanis dissuades Crossus from attacking the Persians.

άμαρτών τοῦ χρήσμου="having missed (the sense) of the oracle," i. e. its meaning.

σκυτίναs ἀναξυρίδαs. The drawers and other leathern dress were common in Persia before the conquest of Media; after that time they were probably confined to the lower classes. In Elizabeth's time such were very common in *Ireland*. Compare the Irish song of poor Brian, "who had no breeches to wear, and bought a *sheep's skin* to make him a pair."

 $\pi\rho$ ὸs δέ. Supply τούτοισι. This preposition and μ ετὰ are often put without cases by Herodotus as adverbial prepositions, as in Homer.

 π εριέζονται="they will cling around them;" properly, "they will hold themselves around."

72. The Cappadocians.

μῆκος ὁδοῦ εὐζώνω ἀνδρὶ, κ.τ.λ. In Bk. IV. 101, the day's journey is reckoned at about 200 stadia; therefore five days' journey would amount to 1000 stadia. Now the shortest distance from the Mediterranean to the Euxine sea considerably exceeds 2000 stadia. See Rawlinson's Herod.

73. The Scythians outrage Cyaxares.

 $i\pi\epsilon\xi\hat{\eta}\lambda\theta\epsilon$ = "secretly withdrew from (the place)."

 $\delta \rho \gamma \gamma \nu$ ἄκρος = "hasty in temper." Compare the common expression "uppish."

έπάσαντο : " ate of," from πατέομαι.

CLIO. 211

74. War between the Lydians and Medes.

 $\sigma v \mu \beta o \lambda \hat{\eta} s$ = "a conflict," dashing together; often in this sense in Herodotus.

τῆς μάχης συνεστεώσης = "when the contest was fairly set on foot." So Homer's Iliad, XIV. 96, πολέμοιο συνεσταότος και ἀὐτῆς.

 Θ aλ $\hat{\eta}$ s ὁ Μιλ $\hat{\eta}$ σιος, κ.τ.λ. Clinton believes the right date of this eclipse to be that assigned by Hales, B.C. 603, May 17, in the fifteenth year of Alyattes, and eight years before the death of Cyaxares.

Συέννεσις. A title of the kings of Cilicia, as Pharaoh was of those of Egypt.

ĕγνωσαν="decided." Compare the double force of "sententia" in Latin and "judgment" in English.

άνεν γὰρ ἀναγκαίης, κ.τ.λ. = "for without the strong tie of family connection even strong conventions will not hold together." With ἀνάγκη here compare the Lat. "necessitudo" and "necessarii."

όμοχροιτην = "the surface of the skin." See IV. 70, and Tacitus, Ann. XII. 47, "levi ictu cruorem eliciunt."

75. Crosus passes the Halys.

πρὸς ἐωυτοῦ...εῖναι="was in his own favour."

 $\ddot{a}\nu\omega\theta\epsilon\nu$ ="nearer the source of the stream."

ès τὰ ἀρχαῖα = "into its former course."

76. Crœsus captures Pteria.

κατὰ Σινώπην πόλιν="on the same line with the city Sinope."

τοὺς κλήρους="the allotments." "lots" is the American and Canadian term for "plots of ground," i. e. "farms."

τάς περιοικίδας. Supply πόλεις.

77. Crœsus returns to Sardis.

 $\mu \epsilon \mu \phi \theta \epsilon ls \kappa \alpha \tau \dot{\alpha} \tau \dot{\alpha} \pi \lambda \hat{\eta} \theta os$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ being dissatisfied with his own army considering their numbers."

 $\epsilon \pi \epsilon \iota \rho \hat{\alpha} \tau o$ $\epsilon \pi \iota \hat{\omega} \nu$ for $\epsilon \pi \iota \epsilon \nu \alpha \iota$. This is the frequent construction of $\pi \epsilon \iota \rho \alpha \delta \mu \alpha \iota$.

Λαβίνητοs. The last king of Babylon, called Nabonadius and Nabonidus, supposed to be the Belshazzar of Daniel.

 $\dot{\epsilon}\lambda\pi l\sigma$ as. Used by Herodotus indifferently of good and evil.

78. Prodigy at Sardis.

ταῦτα ἐπιλεγομένω Κροίσω "while Crossus was considering these matters." ἐπιλεγ. literally = "collecting his thoughts wpon."

Τελμησσέων. Cicero, de Div. 1. 41: "Telmessus in Caria est, qua in urbe excellit haruspicum disciplina."

79. Cyrus follows in the track of Crœsus.

 $\pi\rho\hat{\eta}\gamma\mu\dot{a}$ of $\epsilon\hat{l}\nu\alpha\iota$ ="that it was his business."

έληλύθεε. Here the pluperfect is evidently used for the agrist.

80. Battle of Sardis.

ψιλον = "bare (of trees)."

 $^{\circ}$ Thhos, also called Phrygius. It falls into the Hermus from the north-east.

τφ δή τι καl, κ.τ.λ.="by which the Lydian expected to gain some considerable advantage."

81. Crossus sends for his allies.

 $προερέοντες=""

ι"

το give notice beforehand." Observe the future notion in <math>\dot{\epsilon}ρ\dot{\epsilon}ω$ and its compounds.

 $d\pi \epsilon ls$ Ionic = Attic $d\phi \epsilon ls$.

82. A Lacedæmonian war with the Argives.

συμμαχίας. The abstract for the concrete form συμμάχους.

περί χώρου καλεομένου Θυρέης. Thucyd. II. 27, 'Η δε θυρεάτις γη, μεθορία της 'Αργείας και Λακωνικής εστιν. 1V. 56, άφικνοῦνται επί θυρέαν, η έστι μεν της Κυνουρίας γης καλουμένης, μεθορία δε της 'Αργείας και Λακωνικής' νεμόμενοι δε αὐτην έδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αίγινήταις έκπεσουσαν ένοικεῦ.

πρὸς ἐσπέρην ᾿Αργείων. On account of its apparent position when approached from the sea.

 $\dot{\eta}$ Κυθηρίη νήσοs. This is elsewhere (I. 105, VII. 235) called by Herodotus, as by others, $\tau \dot{\alpha}$ Κύθηρα, now "Cerigo."

'Οθρυάδης. This story is told by several authors; amongst others compare Ovid, Fast. 11. 663:

"Si tu signâsses olim Thyreatida terram:
Corpora non leto missa trecenta forent.
Nec foret Othryades congestis tectus in armis
O quantum patriæ sanguinis ille dedit."

έπανάγκες κομῶντες = " wearing long hair by fixed custom."

άπὸ τούτου κομᾶν. Supply νόμον ἔθεντο from the preceding clauses.

συλλοχιτέων. Bähr observes that the loss of his comrades must have been the more painful to Othryades, as the λόχος was not only a military bond of union, but also connected individuals in private life. See Müller's Dorians, Vol. II. p. 237.

καταχρήσασθαι=Lat. "confecisse," and used as Herodotus sometimes uses διαχρήσασθαι.

83. Siege of Sardis.

 $\delta\mu\omega s=$ "notwithstanding" (they were at war with the Argives). See Thucyd. v. 61, vi. 70.

84, The taking of Sardis.

οὐ γὰρ την δεινὸν...μη = "for there was no dread that it should be (taken)."

Mήληs. The last king of Lydia but one of the Heraclids.

CLIO. 213

τον λεόντα. Creuzer explains this on astronomical principles, and considers the lion as a sacred emblem, with the old kings of Lydia, of their great ancestor Hercules, whom he identifies with the Sun. Hence he accounts for the golden lion (I. 50), presented by Creesus to the temple of Delphi.

δικασάντων = "having decided."

έστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου, κ.τ.λ.="now it is the part of the city facing the mountain Tmolus."

οὔτω δὴ Σάρδιες, κ.τ.λ. A different account of the capture of Sardis is given by Ctesias. According to Xenophon's Cyropæd. VII. 2, 3, it was taken by means of a Persian, who had formerly been slave to one of the garrison in the citadel, and who had learnt the means of descending to the river and of returning to the fortress. $\kappa \alpha \tau' \alpha \dot{\upsilon} \tau \dot{\delta} \nu =$ "after his example."

85. The son of Crossus, on seeing his father's danger, wonderfully recovers his power of speech.

κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον=" with regard to Crossus himself."

έπιεικής="of good capacity."

εὐεστοῖ=" prosperity." See IX. 81, and Æsch. Sept. c. Thebas, 171.

τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν=" (had done) all in his power;" literally="all that was in him." Compare Lat. "pro virili parte."

άμφίς. Buttman in his Lexilogus (page 102, English Translation) observes on this passage, "The construction is best thus, τόδε σοι λώϊον (έστιν) άμφις εἶναι='it is better for thee to be without it,' i. e. ἀμφις scilicet αὐτοῦ; literally, 'far away from it,' like ἀμφὶς φυλόπιδος above at sect. 6." ἔρρηξε= "burst into utterance." So Virgil, "rumpere vocem."

86. Crossus captured.

 $\theta \epsilon \hat{\omega} \nu$ δτε ϕ δη="Deorum nescio cui." δη makes the definite notion more definite, and an indefinite more indefinite.

άνενεικάμενον="with deep-drawn breath." See Büttmann's, Lexil. sub voce.

τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο = " who this was whom he called upon."

τὸν ἄν ἐγὼ...λόγους ἐλθεῖν. This seems to be the sense, viz. "one whose conversation I should consider of more value to all kings than large sums of money."

87. Apollo saves Crœsus.

 $\dot{\epsilon}\kappa...al\theta\rho l\eta s = "after clear weather."$

καταρραγ $\hat{\eta}$ ναι="burst down upon them" like a storm.

dν έγνωσε= "persuaded;" literally="influenced your mind up to that (point)."

έγὼ τ αῦτα ἔπρηξα, κ.τ.λ.="I have done these things, urged by your good fortune and by my own ill fortune."

88. Cyrus pities Crœsus.

συννοίη έχόμενος=" cogitando implicitus"=" wrapped up in anxious thought."

φέρουσί τε καὶ ἄγουσί=a formula expressive of plundering maraudings or raids=Lat. "ferunt (res) et agunt" (animalia).

89. Cyrus places confidence in Crœsus.

δ τι οἱ ἐνορώη. Supply πλέον.

έἴ τι ἐνορέω πλέον = "if I perceive in it anything of greater advantage." Compare Soph. Œd. Tyr. 918, ἐς πλέον ποιῶ, and Antig. 268, οὐδὲν ἢν ἐρευνῶσιν πλέον.

έπίδοξα γενέσθαι. Lobeck remarks that $\epsilon \pi$ ίδοξος (the same in sense with $\pi \rho o \sigma \delta \delta \kappa \iota \mu o s$) is often joined with the aorist in the sense of the future. See Herod. VI. 12.

ἐπαναστησόμενον = " will rise up in revolt against you."

90. Cyrus's wrath against Apollo.

ἀναρτημένου $\sigma \epsilon \hat{v} =$ "since you are despised." Here the genitive absolute is used, instead of the nominative, in construction with αἰτέο δόσιν, &c. See I. 3, τοὺς δὲ, προϊσχομένων, κ.τ.λ.

 \ddot{o} , $\tau\iota$ oi τοῦτο ἐπηγορεύων, κ.τ.λ.="what was this complaint against the God which led him to make the request?"

κατέβαινε αθτις παραιτεόμενος="and he came down to this request again."

 $\epsilon\pi\epsilon\hat{\nu}\alpha t$ of $\tau\hat{\omega}$ $\theta\epsilon\hat{\omega}$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ " that it might be in his power to reproach the gods with these matters."

91. The oracle defends itself.

την πεπρωμένην μοίραν, κ.τ.λ. See Æsch. Prom. 518-20.

πέμπτου γονέοs. "Crossus was the fifth descendant from Gyges; comprising in the number five the first and the last. The kings of Lydia, of the house of the Mermnadæ, succeeded each other in the following order: Gyges, Ardys, Sadyattes, Alyattes, Crossus. The method of genealogic reckoning among the Greeks was this: in computing the number of ancestors and descendants, they included the two extremes; the first of the ancestors and the last of the descendants." Larcher.

δόλ ω γυναικητ ω έπισπόμενος="following up a woman's treacherous device."

Λοξίεω=" the declarer" of oracles, from λέγειν, as προφήτης Διὸς in the Eumenides of Æschylus.

où κ olds $\tau \epsilon$ exévero, $\kappa.\tau.\lambda$. ="but it was not possible to draw aside the Fates." Grote remarks, "here the sovereignty of the Moere, and the subordinate agency of the gods, are unequivocally set forth." Hist. of Greece, Vol. IV. 262.

96. Deioces makes himself a monarch of the Medes.

Δηϊόκης—called Arphaxad in the Book of Judith.

έρασθεὶς τυραννίδος = "being enamoured of the tyranny."

δικαιοσύνην $\epsilon \pi \iota \theta \epsilon \mu \epsilon \nu \sigma s$ ήσκ $\epsilon \epsilon = "having set himself"$ to it, he went on practising justice."

 $\tau o \dot{v} s \tau \rho \delta \pi o v s = "his turn," i. e. disposition.$

περιπίπτοντες άδίκοισι γνώμησι="stumbling over unjust decisions."

δικασόμενοι = "when going to law." See Odyss. M. 439.

97. The rise of Deioces by popularity.

πλεῦνος δὲ alεὶ, κ.τ.λ. for πλεύνων γιγνομένων, κ.τ.λ.="and those who were in the habit of going to him, becoming greater in number, from time to time." See Thuc. VII. 48.

προκατίζων="sitting in front (of the city, at the gates)," or="sitting openly in public," for the purpose of adjudication.

οὄτ' ἔφη δικᾶν ἔτι= "he said that he would act as a judge no longer." δικᾶν = δικάσειν (Attic future).

οὐ γάρ οἱ λυσιτελέεν, κ.τ.λ.="for it would not pay him, (thus) utterly neglecting his own affairs, to be deciding suits for his neighbours throughout the whole of the day."

περὶ τῶν κατηκόντων="about those matters, which concern them." See VIII. 19.

98. Deioces elected king of the Medes.

πολλός προβαλλόμενος="was particularly put forward."

ἴνα τῆς χώρης="in that particular part of the country where." Compare the Latin local genitives, "ubi loci," "ubi gentium," &c.

 $\xi \sigma \sigma \sigma \nu$ Ionic = $\tilde{\eta} \sigma \sigma \sigma \nu$.

'Aγβάτανα—founded about B.C. 700, called Ecbatane in the Book of Judith; now "Hamadan." It was the spring residence of the Persian kings, as "Susa" was their summer, and Babylon their winter residence.

ἔτερον—supply τείχος.

'Αθηνέων κύκλον. See Thuc. II. 13.

99. Customs of Deioces.

δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι. Supply αὐτῷ="that they should consult him in all matters through the instrumentality of messengers." διὰ with the accusative="propter," "on account of."

γελᾶν τε καὶ πτύειν, κ.τ.λ. "and he considered it very disgraceful for any one to laugh or spit in his presence as (they are wont to do) even in the presence of all others without exception."

 π ερὶ ἐωυτὸν ἐσέμνυνε, κ.τ.λ.="and he threw this cloak of majesty around himself."

ėτεροι̂os=" of another nature."

10

measures among the Lacedæmonians. Observe that Homer never mentions coin.

κοψάμενοι ἐχρήσαντο. Compare the Latin expression "percutere nummos," and mark that the antecedent fact is expressed in the participial form, and its consequence in the purely verbal form: "they struck off the coin, and then used it."

κάπηλοι="retailers;" ξμποροι="wholesale dealers," and so "merchants." See Arnold's Rome, Vol. I. p. 90.

Τυρσηνίην ἀποικίσαι. The Roman writers acknowledge this (Horace to Mæcenas, Sat. 1. 6. 1):

"Non quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos Incoluit fines."

Virgil has "Lydius Tybris" (Æn. II. 782), and see Tacitus (Annal. IV. 55). In favour of the Lydian origin of the Etruscans the following points have been urged: I. Herodotus' statement is valuable, because he was well acquainted with Lydian history; 2. He was also well acquainted with that of Magna Græcia; 3. The Sardians in Tiberius' time asserted this common origin; 4. The Etrurian and Lydian languages of the same Phœnician stamp; 5. The similarity of their impure and orgiastic religions; 6. The same style of funeral monuments, with similarity of many customs. See however Mr Gray Hamilton's excellent treatise on the Etruscans, and also Müller.

 $\kappa \nu \beta \omega \nu =$ "dice" (with all six sides marked). ἀστραγάλων="dice" (with four flat sides), properly, "ankle-bones."

 $\pi\epsilon\sigma\sigma ol$ ="draughts." Mentioned by Homer in the *Odyssey*; supposed to have been invented by Palamedes.

δυῶν δέοντα εἴκοσι. Eighteen years' duration of a famine is nowhere borne out by history. It has a mystic look.

έπ
l μᾶλλον="to a greater degree." So IV. 181; Thucyd. I. 88,
 έπλ μείζον.

δύο μοίρας διελόντα, κ.τ.λ. instead of Λυδούς πάντας εἰς δύο μοίρας διελόντα.

ėπίπλοα="moveable property of any kind."

95. History of Cyrus.

 $\dot{\epsilon}\pi\iota\delta\dot{\zeta}\eta\tau\alpha\iota=$ " proceeds to inquire about."

τριφασίας ἄλλας, κ.τ.λ. Ctesias, Xenophon, and Æschylus (*Persæ*), all differ from Herodotus.

έτεα είκοσι και πεντακόσια. These 520 years almost agree with the 526 of Berosus; and widely differ from the 1360 years' duration assigned by Ctesias and others to the Assyrian empire. See the remarks on Sardanapalus in Dr Smith's Dict. of Biogr. and Clinton's Chronol. Vol. I. pp. 257—283 (Fasti Hellenici).

88-94] 215 CLIO.

δσον δὲ ἐνέδωκαν, κ.τ.λ. (supply $\pi \hat{a} \nu$) = "and all that these (Fates) granted (literally, "gave in") he won, and presented as a favour to him (i. e. Crœsus)."

έπανεβάλετο="he got put off to the last." Observe the force of the mid. voice.

συνέλα $\beta \epsilon =$ "comprehended;" i. e. "put (the sense well) together." άπήγγειλαν = Lat. "enuntiabant" = "announced in detail."

92. More offerings of Crossus to the shrine of Hellas.

τρίπους χρύσεος. There were two sorts of tripods; one in which wine was mixed with water; this was not to be placed on the fire, whence called ἄπυρος: and the other to be placed on the fire for heating water, like our "kettle" or "caldron."

 $τ\hat{\varphi}$ 'Απόλλωνι $τ\hat{\varphi}$ 'Ισμηνί φ . See I. 52, V. 59, VIII. 134.

Προνητης. See VIII. 37. Athena derived this name from the situation of her temple, forming as it were a vestibule to that of Apollo. She was also styled Πρόνοια, from her attribute of prudence or forethought.

έν Βραγχίδησι τήσι Μιλησίων. The Branchidæ were a family of priests who had the charge of the temple and oracle of Apollo at Didymi, in the district of Miletus. Observe that of $B\rho\alpha\gamma\chi t\delta\alpha\iota=$ "the priests," but at Βραγγίδαι = the place so called.

έπι κνάφου έλκων="pulling him to pieces on a rack." Literally, κνάφος is the "fuller's comb."

93. Topography of Lydia.

 $\theta\omega\dot{\nu}\mu\alpha\tau\alpha$ $\delta\dot{\epsilon}$ $\gamma\hat{\eta}$ $\Lambda\nu\delta\dot{\iota}\eta$, $\kappa.\tau.\lambda$. This shows that Herodotus did not know Xanthus' treatise on Lydia, as that author mentions the wonders of volcanic agency and other natural phenomena (see Dählman).

Τμώλου, now "Bour Dag." From this chain of mountains the river Pactolus rises.

ol ἀγοραῖοι="the hucksters." Compare the Lat. "circumforanci." οδροι = "cippi." Sepulchral pillars.

δήμου αἱ θυγατέρες="the daughters of the common people," who, being poor, wish thus to acquire a dowry; or ="the daughters of the old (native) district," who thus worshipped Cybele.

ès δ αν συνοικήσωσι="until they shall have married;" literally= "taken to house keeping."

94. The Lydians the first coiners of money.

παραπλησίοισι...καί. After adjectives expressing similitude καί is frequently used in Greek, as "atque" in Latin.

πρώτοι δὲ ἀνθρώπων, κ.τ.λ. Some say Phido, king of Argos, coined the first silver money at Ægina, with the figure of a tortoise on, B. C. 750; and to him (VI.) Herodotus ascribes the invention of weights and

.

100. The state of Deioces.

ἢν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπὸς="he was strict in maintaining the right."

έδικαlev="he used to punish." See Thuc. VIII. 66.

κατάσκοποι="the king's eyes" (οἱ ὀφθαλμοὶ (spies)).

κατήκοοι="the king's ears" (οι ἀτακούσται), by means of this secret police the king obtained his information on all affairs. See I. 114, VIII. 130.

101. Government of Deioces.

συνέστρεψε=Lat. "conglobavit"="combined into one body."

Παρητακηνοί. These were on the mountains dividing Persia and Media.

102. Phraortes succeeds his father Deioces.

οὐκ ἀπεχρᾶτο=" was not content."

καὶ 'Ασσυρίων, κ.τ.λ. "Assyria, in the idea of Herodotus (and which is further explained by Strabo), comprehended not only Assyria proper (by which is to be understood the country beyond the Tigris, and of which Nineveh was the capital), but Syria and Mesopotamia likewise, as well as Babylonia; for our author says, "Babylon and the rest of the Assyrians." Compare 106, 178.

έωυτῶν εὖ ήκοντες="getting on well in their resources."

103. Cyaxares succeeds in the government.

έλόχισε κατὰ τέλεα="arranged by companies." Before his time, however, David had organized the Hebrew army, and Solomon had introduced chariots and horsemen.

νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο="the day became night." The article points out the subject of the sentence, the predicate being without it. This circumstance is mentioned as a fact in Chap. 74.

Σκυθέων στρατός. The Chaldwans, according to Heeren.

104. Distance from Colchis to Media.

τριήκοντα ἡμερέων—ὁδός. Observe that Herodotus is here speaking not of that part of the Palus Mæotis nearest to Colchis, but of the mouth of the Mæotis, the seat of the ancient commerce.

Σάσπειρεs. Occupied the north of Armenia, and west of Georgia, about the upper part of the river Cyrus or Kouza. See Chap. 110, and 111. 94, 1V. 37 and 40.

Καυκάσιον δρος. This route of the defile between the Caspian Sea and Caucasus is now called "Derbend," and was taken by the Huns and afterwards by Peter the Great of Russia.

105. The Scythians invade Egypt.

Ψαμμίτιχοs. This king ascended the throne B.C. 670, according to Clinton.

'Ασκάλωνι πόλι="Ascalon" on the coast, 30 miles S.W. of Jerusalem. The other Philistine cities were Gath, Gaza, Ekron, and Ashdod

 π αρεξελθόντων κ.τ.λ.="passed out and along the coast, without doing any harm." ἀσινέων being active.

Κύπριοι. So Horace of Venus: "Sic te Diva potens Cypri."

106. Cyaxares conquers the Scythians and takes Nineveh.

 $\epsilon\pi\rho\eta\sigma\sigma\sigma\nu$ = "they continued to exact from each that which they laid upon them, as a contribution."

Nîνον εΐλον. See below, Chap. 178.

ἐν ἐτέροισι λόγοισι. So in Chap. 184 he has τῶν ἐν τοῖσι ᾿Ασσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι. As Herodotus does not give an account of the capture of Nineveh by the Medes or of the kings of Babylon in any of his works now extant, the general opinion is, that he wrote a separate history of Assyria; an opinion supported by Aristotle (Hist. Animal. VIII. 20).

107. Astyages succeeds: his dream.

έπικατακλύσαι="besides overflowing." Observe the force of the prepositions in compos.

 $\tau \rho \delta \pi o v \dot{\eta} \sigma v \chi lo v = " of a quiet turn."$

108. Astyages determines to kill the son of his daughter Mandane. $\tau \alpha \hat{v} \tau \alpha \delta \hat{\eta} \ \delta \nu$, $\kappa.\tau.\lambda$. = "quite on his guard against these things." $\tau \alpha \rho \alpha \chi \rho \hat{\eta} \sigma \eta$ = "neglect."

σὐ ἐωυτῷ περιπέσης="stumble over yourself," i.e. come to some disastrous downfall.

109. The device of Harpagus.

κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτφ. Some would supply στολὴν οτ κόσμησων, as of cognate signification with κεκοσμημένον. Bähr proposes ὁδὸν to supply the ellipsis, as in Chap. 67. He renders the passage thus, "Quum ipsi traderetur puerulus ornatus (eo consilio) ut ad mortem duceretur, scilicet ut (ornatus pro more, dein) viam ad mortem duceretur."

äxaıs $\xi \rho \sigma \epsilon \nu o s$ $\gamma \delta \nu o v =$ without male issue." Adjectives implying the absence or want of a thing govern the genitive.

110. The child given to Mitradates, the royal herdsman.

ἐπιτηδεωτάτας="most convenient for the purpose."

πρὸς Σασπείρων="towards the Saspeires." As above, πρὸς βορέω τε ἀνέμου="towards the northern wind."

ἄπεδος (ἄμα—πέδον)="on a level with the plain," and so level. Compare $l\sigma \acute{o}\pi \epsilon \delta os$, $\acute{o}\mu \acute{o}\pi \epsilon \delta os$, $\acute{o}\mu \acute{o}\Lambda \acute{o}s$.

σε διαχρήσεσθαι. Supply αὐτὸν="that he (the king) will have you executed." Compare Lat. "conficere." See I. 24.

111. The conduct of Mitradates.

 $\tau \hat{\varphi}$ δ' άρα και αὐτ $\hat{\varphi}$ ή γυνη="Fittingly for that (emergency) his wife too was every day on the point of being confined, and then she happens by providence to bring forth when the herdsman (her husband) was off to the city." Observe that άρα is not very common in Herodotus, who uses it generally in its first derivative sense, from $\delta \rho \omega$, "to fit."

κατὰ δαίμονα=Lat. "divinitus." Compare the phrases κατὰ τύχην, $\theta \epsilon \iota \hat{\eta}$ τύχη.

 $\epsilon \nu \phi \rho \rho \nu \tau i \delta \iota = "in anxious thought."$

μήτε...κοτε γενέσθαι. Supply ὄφελε. The full construction would be καl δ οὐκ ἄφελε γένεσθαι.

κεκοσμημένον, κ.τ.λ. = "richly apparelled in gold and embroidered robes." See III. 1.

ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι= "had laid these things upon me."

 $\nu\hat{\nu}\nu$ τε ὅδε ἐστὶ="and see here he is," producing the child at the word. See opening of next chapter.

112. The device of Cyno, his wife.

μέγα τε καὶ εὐειδές έὸν=" being really large and fair to look upon." Stature was an inseparable element in the Greek notion of beauty. Tennyson, on this principle, says:

"A daughter of the gods, divinely tall, And most divinely fair."

See Homer, passim.

 $\lambda \alpha \beta o \mu \ell \nu \eta \tau \hat{\omega} \nu \gamma o \nu \nu d \tau \omega \nu =$ "having caught his knees." This is the partitive genitive, as a part only is acted on by the transitive verb.

 $\xi \chi \rho \eta \zeta \epsilon =$ "she continued to beseech (her husband) by no means to expose it (the child)." Observe the change from the aorist to the imperfect, to mark the continuance of the action. $\xi \chi \rho \eta \zeta \epsilon$, literally = "she wanted."

olds TE elvai="that he was not capable," and so able.

άλώσεαι άδικέων="will be convicted of acting unjustly." See on \mathbf{I} , $\mathbf{5}$.

113. The son of Mandane preserved, and the dead child of Cyno exposed.

και αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα="and forthwith he proceeded to do these things."

 $\pi \rho o \beta \delta \sigma \kappa w =$ "under-herdsmen," or, "those who drive the herd forwards to the pasture." It is a very unusual word.

 $a \dot{v} \tau o \hat{v} = v \epsilon \kappa \rho o \hat{v}$.

δορυφόρων. Rather a *Greek term* than an Asiatic. See the case of *Pisistratus above*, and observe that on Chap. 117. Herodotus uses the Asiatic term εύνουχοι.

έτδέ τε διὰ τούτων=" and he saw by means of these." These were the king's eyes (ὀφθαλμοί). See next chapter and Chap. 117.

οὄνομα ἄλλο κοῦ $\tau\iota$, κ.τ.λ.="having some other name given to it, and not the name of Cyrus." His name according to some was Agradates.

114. The youth of Cyrus.

 $\ddot{\epsilon}\pi a \iota \zeta \epsilon =$ "he used to play." Compare the early career of Napoleon I. as a captain of the boys at his military academy.

τον δέ κου τινά="and some one of them, I should fancy."

είς δη τούτων τῶν παιδίων="now, observe, one of these children." The nominative absolute.

 $\delta\iota a\lambda a\beta \epsilon \hat{i}\nu =$ "to take him by the middle," or = "to take him in both hands," or = "take him from their midst," and so putting him by himself, and so like "putting into Coventry." Rawlinson translates, = "to take into custody."

 $\kappa \alpha \tau \epsilon \lambda \theta \hat{\omega} \nu =$ "having returned."

άποικτίζετο="went on to complain loudly" of what he met with at the hands of Cyrus.

 \dot{a} νάρσια="unfitting, unsuitable." α="not" and \dot{a} ρω="to fit." See Blomfield's Gloss. in Agam. 494.

115. Cyrus brought before Astyages, and recognised.

άεικείη τοιηθέε περισπείν="handled him with such unseemliness as this."

ès δ ἔλαβε τὴν δίκην = "until he received his due," i.e. punishment meet for him.

116. The confession of Harpagus.

ἐσήει ἀνάγνωσις αὐτοῦ. Compare Livy's language on the parallel case of Romulus and Remus (I. 5): "comparando et ætatem eorum, et ipsum minime servilem indolem, tetigerat animum memoria nepotum."

καί οἱ ὅ τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου, κ.τ.λ.="and it seemed to him that the expression of his (Cyrus') face bore a resemblance to himself" (i.e. to Astyages).

- η ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη="and his bearing (or address) was most like a freeman's." Not "delivery," as some take it.
- δ τε χρόνος της έκθέσιος, κ.τ.λ.=" and the time of the exposure seemed to go along with (i. e. agree with) the boy's age." Compare the words of Livy on Romulus and Remus (I. 5): "nam et expositos jussu regis infantis sciebat, et tempus, quo ipse eos sustulisset, ad id ipsum congruere."

μόγις δὲ δή κοτε ἀνενειχθεὶς="but some time at length having recovered himself."

άνάγκας = "bonds." διεξήει = "he went right through it."

117. Confession of Harpagus.

τέφ δη μόρφ τὸν παῖδα, κ.τ.λ.=" what was the exact fate by which you dispatched the boy."

ὄκως—ποιήσω—και—είην=" how I should act, and how I might be." αὐθέντης="an actual murderer."

118. Astyages disguises his anger against Harpagus.

οἱ ἐνείχεε χόλον="the anger which he cherished against him;" literally like the common vulgar expression, "to have it in for one;" thus nursing vengeance in one's breast. Compare St Mark vi. 19, $\dot{\eta}$ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνείχεν αὐτ $\dot{\varphi}$.

κατέβαινε λέγων = "finished by saying." See I. 90, κατέβαινε παραιτεόμενος.

 $\dot{\epsilon}\pi a\lambda i\lambda \lambda \delta \gamma \eta \tau o$. This is one of the few exceptions in classic Greek in which the *reduplication* is omitted; in this case a reduplication form would have been peculiarly *harsh*.

διαβεβλημένος="having been accused." From the notion of accusing falsely comes διαβολη="slander," or "false accusation;" and our great accuser the Devil is thus called ὁ διάβολος.

οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην=" I was not wont to make light of it." See III. 154, and compare the similar expressions, ἐν κέρδεϊ ποιεῖσθαι, II. 124, VI. 13, and ἐν ὑμοί φ ποιεῖσθαι, VII. 138.

της τύχης εὖ μετεστεώσης="fortune having changed her position for the better."

 $\sigma \hat{\omega} \sigma \tau \rho \alpha =$ "thank-offerings for deliverance or preservation."

119. Astyages slays the son of Harpagus.

ės δέον="as it ought."

 $\dot{\epsilon}\pi i \tau \dot{\nu} \chi \eta \sigma \iota \chi \rho \eta \sigma \tau \hat{\eta} \sigma \iota = "$ with good omens."

τὰ δὲ ἔψησε, κ.τ.λ. = "and some portions of his flesh he boiled, and having had it well-dressed."

 $\tau \rho \acute{a}\pi \epsilon \zeta a\iota$. See Nitzch. Od. 1. p. 28, who shows that in early times each guest had before him a separate table.

έντος τε έωυτοῦ γίνεται="and becomes his own master," "returns to himself." Compare our own expressions, "in his mind," "out of his mind."

120. The Magians consider there is no risk.

 $\tau\hat{y}$. Supply $\delta\delta\hat{\varphi}$ ="quâ ratione"="in what way or manner."

έκ προνοίης = "consulto;" properly = "from fore-thought."

παρὰ σμικρὰ γὰρ...κεχώρηκε="had come to little."

καὶ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐχόμενα=" and those things connected with dreams."

ταύτη πλείστος γνώμην είμι="I am most inclined to think."

223

121. Cyrus sent to Persia.

 $\ddot{\delta}$ ψ $\iota \nu \dots o \dot{\upsilon}$ $\tau \epsilon \lambda \dot{\epsilon} \eta \nu =$ "a vision which imported nothing." $o \dot{\upsilon}$ κατά Μ $\iota \tau \rho \alpha \delta \dot{\upsilon} \tau \eta \nu =$ " not after the manner of Mitradates."

122. Origin of the fable that Cyrus had been suckled by a bitch. αὐτίκα τότε="immediately upon (his birth)."

CLIO.

ημε τα ταύτην αινέων, κ.τ.λ. = "and he went on praising this (woman) all along, and Cyno (her name) was everything to him in his discourse;" i.e. he talked of nothing but her.

κατέβαλον φάτιν="they laid the foundation of the report." Compare the story of Lupa and the suckling of Romulus and Remus in Livy, Bk. I. cap. 4.

123. The revenge of Harpagus.

ἐπιτρεφόμενον. Supply τιμωρὸν from τιμωρίην.

κατέργαστο. Used passively, as in VII. 53; Soph. Ed. Tyr. 1369. οὔτω δη̈="observe, in this case."

λαγὸν μηχανησάμενος = "having had a hare prepared." οὐδὲν ἀποτίλας = "without having plucked off any of the fur." ἄτε = Lat. "utpote" assigns the most probable reason.

ἀπὸ γλώσσης="e verbo"="by word of mouth."

124. Harpagus urges Cyrus to revolt.

 $\epsilon\pi\epsilon\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\sigma=$ "he read it over," or, "collected his thoughts upon it," and so "considered it over."

κατὰ μèν γὰρ τὴν, κ.τ.λ.=" as far as regards the earnest desire of this man, you are a dead man; on the other hand, as far as regards the gods and myself, you survive."

 $\pi \rho \delta s \ \sigma \epsilon o =$ " on your side."

125. Cyrus enters into his plans.

εφρόντιζε="he went on thinking anxiously."

άλίην, $Doric = \epsilon \kappa \kappa \lambda \eta \sigma ta \nu =$ "an assembly." The thing and word were essentially peculiar to the Doric race.

 $\xi \phi \eta \lambda \epsilon \gamma \omega \nu =$ "he went on to say."

Πασαργάδαι, in the south of Persia, probably dwellers in the capital of the same name, built by Cyrus to commemorate his great victory over Astyages and the neighbouring country. The name is now corrupted into the modern "Pasa" or "Feza."

 $\Gamma_{\epsilon\rho\mu\dot{\alpha}\nu\iota\sigma\iota}$. These are supposed to be the Carmanii, the inhabitants of Carmania, or the modern Kerman, in the east of Persia.

Σαγάρτιοι. Supposed to have held the north-west of Media, at the foot of the Zagros Mons, a little south of the Sparta or Martianes Lacus. By Rennell they are supposed to be Tartar tribes.

•

126. Cyrus' device.

 π άντη="in every direction or way" (supply δδ $\hat{\varphi}$).

οίνω τε καὶ σιτίοισι. Supply δεξόμενος.

έπεί τε...ἀπὸ δείπνου ἢσαν=" after they had done supper." See II. 78, VI. 129. So the preposition $\hat{\epsilon}\kappa$ is used by Eurip. Hec. 915, ἢμος $\hat{\epsilon}\kappa$ δείπνων ὕπνος.

πολλόν...τὸ μέσον. Eurip. Alcestis, 917, πολύ γὰρ τὸ μέσον. Where the Scholiast interprets it as that which lies between the old and recent hap (τύχην). See Herod. IX. 82.

 $\dot{\epsilon}$ μ $\dot{\epsilon}$ ο π $\dot{\epsilon}$ lθ $\dot{\epsilon}$ οθ $\dot{\epsilon}$ οι. The genitive for the dative; this is not uncommon with π $\dot{\epsilon}$ lθ $\dot{\epsilon}$ θ $\dot{\epsilon}$ οι in Herodotus.

ώς ὧν ἐχόντων ὧδε—"since these things have themselves in this way"=Lat. "quæ quum ita sint;" or closer still="quæ quum ita se habeant."

127. The revolt begins.

δεινὸν ποιεύμενοι="considering it a dreadful thing." See I. 119, II. 133, II. 161, VII. I.

πρήσσοντα ταῦτα=" engaged in these intrigues." Thucydides uses πράσσειν in the same sense. I. 128, τῷ δὲ ἔργ ψ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν.

 $\theta\epsilon$ o $\beta\lambda\alpha\beta$ η s="damaged in intellect by God," and so "demented." See VIII. 127.

128. Capture of Astyages.

ἀνεσκολόπισε=(ἀνεσταύρωσε, 1. 9, III. 159)="impaled."

129. His reply to the insulting Harpagus.

κατέχαιρε. So VII. 239 (="was exceedingly glad"). A very rare word.

 $\sigma \kappa o \pi \hat{\omega} v =$ "looking to" the supper prepared for him by the cruel Astyages.

έθοίνησε. Supply δεîπνον.

δ τι είη ἡ ἐκείνου δουλοσύνη. See in VI. 67, a similar question addressed by Lestychides to Demantus, ὁκοῖον τι είη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν;

 $\pi\epsilon\rho\iota\theta\epsilon\hat{\iota}\nu\alpha\iota=$ "to put a diadem around or on one's brows." But $\pi\epsilon\rho\iota\beta\alpha\lambda\epsilon\hat{\iota}\nu=$ "to invest with the royal robe."

130. The Median supremacy had lasted 128 years.

έπ' ἔτεα τριήκοντα, κ.τ.λ. Clinton, in his Fasti Hellenici, I. p. 260, well observes, "These 128 years terminated at the defeat of Astyages, B.C. 559. They commenced then 559 + 128 = 687 B.C. in the 23rd year of the independence of the Medes. He therefore considered the period to begin after the regal government had been settled, perhaps after the

anni ἀβασιλευτοι had expired; and to include the last 31 years of the government of Deioces. The Median empire lasted 128 years, B.C. 687—560, excluding from the account a period of 28 years, B.C. 634—607, within the interval, during which years the Scythians occupied Asia. The 53 years then of Deioces are divided into two portions: 22 years of his government before he was appointed king, and 31 years of his reign after the kingdom was established."

 $\dot{v}\pi\dot{\epsilon}\kappa v\psi\alpha\nu =$ "bent under the yoke."

καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. This event happened in the year B.C. 409, in the reign of Darius Nothus.

131. The religion of the early Persians.

 $\partial \nu \theta \rho \omega \pi \circ \phi \dot{\nu} \epsilon \alpha s = " \text{ of a human nature."}$

Διτ. Called "Ormuzd" by the Persians.

τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες = "calling all the vault of heaven Zeus." So Horace, "sub Jove frigido"—" under the cold air."

έπιμεμαθήκασι="they had learned in addition." Malcolm (History of Persia, Vol. 1. p. 191) observes, "It is evident that Herodotus published his work from information that referred to a period prior to the establishment of the religion of Zoroaster, as they certainly had temples after that event. This religion was introduced in the reign of Gushtasp or Darius Hystaspes; and his son, Isfandear, the father of Ardishen Diraydust (Artaxerxes Longimanus of the Greeks) was the greatest propagator of its tenets, and consequently a great builder of temples of fire. But it is still probable, that even in the lifetime of Herodotus, who was born in 484 B.C., the religion of Zoroaster was not completely introduced into Persia; and his information was probably from those who professed the faith which that of Zoroaster ultimately supplanted."

132. Persian customs.

τῶν δὲ ὡς ἐκάστ ψ θύειν θέλει="accordingly as he (the sacrificer) would sacrifice to any one of the gods."

 $\delta\iota a\mu \omega \tau \dot{\nu} \lambda as =$ "having cut up into small pieces." A word of very frequent occurrence in Homer.

ύποπάσας ποίην ώς ἀπαλωτάτην="having strewed beneath the tenderest grass (possible to get)."

έπισχὼν δὲ ὁλίγον χρόνον = "holding on for a brief time." The accusative here is not governed by the verb, which is intransitive, but is the accusative of duration of time.

133. Celebration of birth-days among the Persians.

ἀπασέων="of all days, without exception." Lat. "cunctarum," as opp. to "omnium"= "all generally."

τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων="the smaller cattle." The partitive genitive.

μεθυσκόμενοι, κ.τ.λ. Compare Tacitus, Germania 22: "De pace denique et bello plerumque in conviviis consultant, tanquam nullo

magis tempore ad magnas cogitationes incalescat animus...Deliberant, dum fingere nesciunt: constituunt, dum errare non possunt."

ſī.

έπιφορήμασι="those things customarily brought in after (dinner)," and so "dessert." Observe that the word comes from ϕ ορέω="to be accustomed to carry." The frequentative of ϕ έρω.

134. The etiquette of different ranks.

φιλέουσι τοῖς στόμασι="they kiss each other on their lips." The local dative.

προσκυνέει τὸν ἔτερον = "he does obeisance to the other;" (from προς—κυὰν, "to fawn on one like a dog").

κατὰ λόγον προβαίνοντες= "advancing forwards in proportion."

της ἀρετης ἀντέχεσθαι="to cling closely to valour." The notion is evidently connected with "holding oneself against a thing," to insure a better hold of it.

135. The polygamy of the Persians.

 $\pi \rho o \sigma l \epsilon \nu \tau \alpha \iota =$ "take to themselves," i.e. adopt (mid. voice).

τους Αίγυπτίους θώρηκας. These were made of linen, quilted into a thick hard fabric, and scaled with metal (see VII. 61, and IX. 22).

κουριδίας γυναΐκας="wedded wives." See \mathbf{v} . 18 and \mathbf{v} I. 138. See Buttman on κουρίδιος.

136. The children of the Persians.

τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται Ισχυρὸν εἶναι="and they believe numbers to constitute strength." Compare the language of the Psalms, "Happy is the man that hath his quiver full of them."

μηδεμίαν ἄσην τῷ πατρὶ προσβάλ η ="that he may dash no sorrow against his father's heart."

137. First offenders indulged.

άλλὰ λογισάμενος. Compare the letter of Themistocles to King Artaxerxes in Thuc. I. 137.

οὔτω τ $\hat{\varphi}$ θυμ $\hat{\varphi}$ χρ $\hat{\alpha}$ ται="thus indulges his passion."

138. Lying and debt disgraceful among the Persians.

τὸ ὀφείλειν χρέος="to owe a debt." χρέος="that which one ought or must $(\chi \rho \hat{\eta})$ do or pay."

 $\lambda \epsilon \acute{\nu} \kappa \eta \nu = this$ was the *mild* form of leprosy. With the banishment of the leper compare the Jewish usage, as in Lev. xiii. 46, 2 Kings vii. 3, xv. 5. Luke xvii. 12.

ές πόλιν οὖτος οὐ κατέρχεται="this man (i.e. the leper) does not enter a city as a place of refuge:" this is sometimes the force of κατά.

és ποταμὸν δè, κ.τ.λ. Pliny, Nat. Hist. xxx. 6: "Magus ad eum Tiridates venerat, Armeniacum de se triumphum afferens, et ideo provinciis gravis. Navigare noluerat, quoniam exspuere in maria allisque mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant."

σέβονται ποταμούς—as the Indians now do the Ganges. Compare the epigram of Dioscorides, Antholog. Pal. VII. 162:

άλλὰ περιστείλας με δίδου χθονί, μήδ' έπὶ νεκρῷ λουτρὰ χέης σέβομαι, δέσποτα, καὶ ποταμούς.

139. Peculiarity of the Persian proper names.

où $\tau \grave{\alpha} \ \mu \grave{\epsilon} \nu$, $\tau \grave{\alpha} \ \delta \grave{\epsilon} \ o \acute{s}$, $\kappa.\tau.\lambda.$ = "not that some do, and that some don't, but you will find that all equally (end in sigma)". "Here Herodotus is mistaken. The Persian names of men which terminate with a consonant end, indeed, invariably with the letter s, or rather sh, as Kurúsh (Cyrus), Dáryavush (Darius), &c.....but a large number of Persian names of men were pronounced with a vowel termination not expressed in writing, and in these the last consonant might be almost any letter: we find on the monuments Vashtásp (Hystaspes), Arsham (Arsames), &c."—Rawlinson.

140. Peculiar customs of the Magians.

κατακηρώσαντες= "having completely covered it with wax." So Strabo, Bk. XV. p. 735: θάπτουσι δὲ κηρώ περιπλασάντες τὰ σώματα' τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἔωσι. Larcher states that the body of Edward I. was found in the year 1774 in a perfect state of preservation, completely covered with vax.

άγνεύουσι="make a point of conscience to." Lat. "reverentur."

άγώνισμα μέγα τοῦτο, κ.τ.λ.="and they consider this a great object to strive for."

141. Cyrus answers the Greeks by a fable.

 $\epsilon\pi l$ $\tau c i\sigma t$ air $c i\sigma t$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ "wishing to become his subjects on the same conditions as they were the subjects of Crossus."

λόγον="fable or apologue:" hence Herod. 11. 134, calls Æsop λογοποιός—where he says σύνδουλος δὲ $Al\sigma$ ώπου τοῦ λογοποιοῦ.

έμέο αὐλέοντος="when I was piping." See the words of our Redeemer, Matt. xi. 17.

142. The twelve Ionian towns.

τώυτὸ ποιέει τ $\hat{\eta}$ Ίωνί η = "has the same effect as Ionia."

νενομίκασι="are and have been accustomed to use." See II. 42; 1V. 183.

Mίλητος. This was situated in Caria, on the sea shore, on the mouth of the Mæander: on the change of the face of the country, owing to alluvial deposits, see Cramer's Asia Minor, Vol. 1. p. 383.

Myus lay to the N.E. of Miletus, on the left bank of the Mæander: near its mouth.

Priene, a little to the N.W. of Myus. Its remains, on the southern slope of Mycale, are still extant.

Ephesus was on the southern bank of the Cayster, near its mouth.

Colophon was a few miles to the N.W. of Ephesus, about two miles from the coast. Long walls connected it with its port, Notium.

Lebedus, now Xingi, on the coast, a little to the N.W. of Colophon.

Teos was on the southern side of the isthmus of Chalcideis, to the North of which is the gulf of Smyrna: its site is now occupied by Boudroun.

Clazomenæ lay on the North of the isthmus of Chalcideïs, nearly opposite to Teos.

Phocæa, the northernmost of the Ionian cities, lay on the coast of Lydia, on the South of the Cumæan gulf.

Erythræ, on the continent, lay opposite Chios, now called Ritræ.

Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωυτῶν μοῦνοι, supply διαλέγονται="now the Samians are the only people who use a language of their own," compare "solus" in Latin, "Cassandra sola cantat"="Cassandra is the only one to sing."

143. Safety of the Milesians.

 $\dot{\epsilon}$ ν σκ $\dot{\epsilon}$ πη τοῦ φόβου="in shelter from fear," the objective genitive.

λόγου ϵλαχίστου=" of least account."

 Π ανιώνιον. The place of assembly of the Ionian confederate cities was at Mycale.

δτι μη = ε ι μη = "nisi" = "except."

144. The Dorian Pentapolis.

φυλάσσονται="are on their guard against," (force of mid.) but φυλάσσω="to guard," or "protect."

τὸ Τριοπικὸν ἰρόν. This temple was built on the promontory of Caria, now Cape Crio. It derived its name from Triopium, founded by Triopos, afterwards called Cnidus. See I. 174.

Λίνδος, κ.τ.λ. See Homer's Iliad, 11. 655.

145. Cause of the insulation of the Ionian towns.

κατάπερ νῦν 'Αχαιῶν, κ.τ.λ. According to Clinton the Achæans and Ionians were kindred people, both originally *Pelasgians*. Strabo's list entirely coincides with that of Herodotus: see on this point Müller's *Dorians*, Vol. II. pp. 248, 249.

πρὸς Σικυῶνος = "towards Sicyon."

Πατρέες. "By Herodotus using this expression, it seems as if the city Patræ did not exist in his time: Ægium and Dyme, on the other hand, seem to have done so." Blakesley.

146. The Ionians formerly a mixed people.

μαλλον..."Ιωνες. So Plautus in Epid. III. 3, 46:

"Ego si allegassem aliquem ad hoc negotium

Minus hominem doctum minusque ad hanc REM callidum."

Cicero in Verrem. v. 12: "Omnes Siciliæ semper prætores."

7

*Aβαντεs. The Eubœans are generally called by Homer Abantes: and Abantis was the ancient name of the island.

Δρύοπες. This was a *Pelasgic* people, who inhabited mount Œta for *three* generations before Hercules, by whom they were expelled and transplanted into Peloponnesus, according to Fynes Clinton. See Herod. I. 56.

Φωκέες ἀποδάσμιοι=" Phoceans, separate from the rest." See v. 57.

διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον, κ.τ.λ. Buttmann (Lexilogus, p. 438) observes here, "it is true that the passage I. 146, might contribute to lead us into such an error if pointed in the following manner: διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον (i. e. on account of the murder of their fathers and former husbands) al γυναῖκες αὖται, νόμαν θέμεναι, σφίσι αὐτῆσι ὅρκους ἐπήλασαν..... μήκοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖς ἄνδρασι. Misled by this punctuation Schweighäuser in his Lex. Herod. directs us in the other passage (vI. 62), after the words, ἐπὶ τούτοισι (upon this) δὲ ὅρκους ἐπήλασαν, to supply ἀλλήλοισι. We ought rather to collect from this latter passage, that in the former the ἐπὶ in ἐπήλασαν refers to the thing, and νόμον θέμεναι must be joined to σφίσι αὐτῆσι. "Ορκον ἐπηλάσαι must therefore in both passages mean, 'to lay a solemn oath on a thing, bind oneself to it by an oath.' See VI. 74."

147. The Ionians governed by kings of all races in former times.

άπὸ Γλαύκου, see his descent in Homer's Iliad, VI. 150, 212.

Καύκωνας Πυλίους.—The Caucones Pylii were an ancient people of Triphylia, in the southern part of Elis.

οί καθαρώς γεγονότες "Ιωνες = " of pure Ionic blood."

elol dè $\pi d\nu \tau \epsilon s$, $\kappa.\tau.\lambda$. = "all the others however are Ionians also, as many as derive their origin from Athens, and celebrate the festival of Apaturia." In this festival the clansmen all met together, for the citizens were collected together according to Phratnias, which were composed of separate families. See Hermann's Political Antiquities.

148. Hellenic Festivals.

Έλικωνίω. At Helicê in Achaia was a celebrated temple of Neptune, whence he was called *Heliconius*.

149. The Æolian towns.

 $K \dot{\nu} \mu \eta$ —Cyme, called Phriconis also, lay towards the South of the gulf to which it gave the name of Cumæan, a little to the N.E. of Phocæa. See Cramer, Vol. 1. p. 147.

Lerissa was near the river Hermus, between it and Cyme.

Neontichus (="the new fortified place") lay between Larissa and the Hermus.

Kίλλα—on the coast of the Troad, at the end of the gulf of Adramyttium. It was famous for the worship of Apollo, and is styled very divine in Iliad, I. 37.

Πιτάνη, at the mouth of Evenus, on the North of the Cumæan gulf. ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως = "not coming up to it" in seasons.

Γı.

150. The loss of Smyrna.

 $\ddot{\omega}$ δε ἀπέβαλον="thus flung away" and so lost. See I. 16. $\dot{\nu}$ πεδέξαντο="secretly or treacherously received amongst themselves." τὰ ἔπιπλα="moveable." See I. Q4.

151. The Æolian towns in Ida and in the islands.

πέντε μèν πόλιεs. The five Lesbian cities were, Mytilene, Methymna, Antissa, Eresus, and Pyrrha.

 $\tau \dot{\eta} \nu \ \Lambda \dot{\epsilon} \sigma \beta o \nu \ \nu \dot{\epsilon} \mu o \nu \tau \alpha \iota = \text{``distribute Lesbos amongst themselves.''}$

έόντας όμαίμους, namely τους 'Αρισβαίους implied in 'Αρίσβαν.

έν τῆσι Ἐκατὸν Νήσοισι= about 40, not 100; it is better with Strabo to write it as one word Ἐκατονήσοι= the island of the far-darter Apollo, (called Hecatus and Hecateus, as his sister was called Hecate).

άλλη μ la="one besides." This is often the force of άλλος, when collocated with other attributes.

152. The Ionian and Æolian embassy to Lacedæmon.

άπικέατο, the Ionic form of the Aor. 2. ἀφίκοντο: while ἀπίκατο=pluperfect = ἀφίγμενοι ἦσαν.

πορφύρεον είμα περιβαλόμενος = "having wrapped himself up in a purple robe," the accusative of the cognate notion.

 $\dot{\omega}s$ $\dot{a}v = "that probably."$

άλλ' ἀπέδοξε.....μη τιμωρέειν. The μη is here added to the infinitive, on account of the negative implied in ἀπέδοξε.....οπ-placuit." Verbs of negative import, such as κωλύειν, ἀποστερεῖν, ἀπέχεσθαι, κ.τ.λ. take μη, which is not superfluous or contradictory, because it strengthens the result of the negative portion of the verb, for example, διείργεται τὸ μη εἶναι σύμφορος... 'he is prevented, and the result is that he is not useful,' i.e. he is prevented from being useful: and in the case before us, when analysed on this principle, ἀλλ' ἀπέδοξε, κ.τ.λ. 'but it did not seem good to them, and the result was that they would not aid the Ionians.'

153. The Spartans badly treated by Cyrus.

έλλεσχα="matters of gossip," from λέσχη: compare πρόλεσχος, a word of like origin, in Æschyl. Supp. 208, and Herod. II. 135, περιλεσχήνευτος.

 $\dot{a}π ϵ ρ ρ ψ ϵ.....τ α ϵπ ϵα : so in VIII. 92.$

 $\epsilon \pi \epsilon \hat{\imath} \chi \epsilon \tau \epsilon$, supply $\tau \delta \nu \nu \nu \hat{\imath} \nu$, and see I. 80.

154. The revolt of the Lydians.

άπέστησε—(transitive in Aor. 1,)="made the Lydians to revolt."

155. Crœsus gives Cyrus advice.

έξανδραποδίσασθαι="to sell them out for slaves forthwith," force of the Aorist. ώς οίκασι=the more usual ώς ἐοίκε. See III. 143.

εί τις πατέρα ἀποκτείνας, κ.τ.λ. Aristotle in his *Rhetoric* quotes the proverb thus: Νήπιος δς πατέρα κτεινάς, παίδας καταλείπει.

έμ $\hat{\eta}$ κεφαλ $\hat{\eta}$ ἀναμάξας = Lat. "capite meo luens" = "wiping off the guilt by the sacrifice of my own head." The Greek idiom evidently refers to the custom of wiping the knife upon the head of the sacrificial victim, after killing it: part of the μασχαλίζεω. See Soph. El. 445, and see Odyss. I. 91.

συγγνώμην ἔχων="having a fellow-feeling with."

κέλευε δέ σφεας κιθώνας. Xerxes imposed a like punishment on the Babylonians that had revolted from him, according to Plutarch: see Blomfield's Glossary in Æsch. Perse, 41, άβροδίαιτον δ' ἔπεται Λυδών δχλος.

καπηλεύειν. See I. 94.

οὐδὲν δεινοί.....μὴ ἀποστέωσι—put for οὐ δεινὸν ἔσται μὴ ἐκεῖνοι ἀποστέωσι.

156. Cyrus follows the advice of Crœsus.

οἱ ὑπετίθετο="suggested to him."

μεταβουλεύσασθαι = "to change his plans without delay" (aorist).

 $\dot{\nu}\pi\epsilon$ ls $\tau\hat{\eta}$ s $\dot{\delta}\rho\gamma\hat{\eta}$ s="yielding somewhat in his anger" (the partitive genitive). The $\dot{\nu}\pi\delta$ here has a softening tendency.

και πρὸς="and besides." πρὸς is often used adverbially. See II. 142, Æsch. Prom. 73, 937.

157. Pactyas takes refuge in Cyme.

ės ἤθεα τὰ Περσέων. Observe that ἤθεα is not used in Attic writers to express the habitations of men. It occurs first in this sense in Hesiod, Works and Days, 168, and very often in Herodotus. The transition in English from "habit" to "habitation" is not great.

στρατοῦ μοῖραν ὁσηνδήκοτε ἔχων="with a division of the army, however great or small it may be." See 1. 160.

έν Βραγχίδησι. See 1. 46, 92.

158. The Cymæans consult the oracle at Branchidæ.

ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους="maintained that the Cymæans should not now do this."

ἐπειρησόμενοι = "about to ask again," or "in addition."

159. Aristodicus procures a different answer from the oracle.

δειμαίνοντες = "although we dread." The Greek participle has often a concessive force, as here. ἀναξ = "supreme sovereign," as opposed to $\beta a \sigma i \lambda \epsilon vs$. The term in Homer is generally applied to gods, and to Agamemnon amongst men, as the supreme leader of the expedition.

és $\tau \delta \delta \epsilon =$ "thus far." $\tau \delta$ d $\pi \delta$ $\sigma \epsilon \hat{v} =$ "your opinion,"—the opinion that emanates from yourself.

νενοσσευμένα = "hatched in a nest." Often in the Septuagint.

έκ τοῦ ἀδύτου="ex adyto," Lat.="from the inner (unapproached shrine)."

τοῖσι ἰκέτησι βοηθέεις, κ.τ.λ. Observe that in both cases here the article is personal, as elsewhere. Translate: "O supreme monarch! on the one hand, you yourself thus come to the help of your suppliants; and, on the other hand, you bid the Cymæans give up their suppliant."

ſī.

160. The Cymeans send Pactyas to Mitylene.

έπὶ τῷ ᾿Αταρνέϊ μισθῷ= "on the condition of receiving the Atarnean territory as a reward." Of this place he speaks in VIII. 106. ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, ᾿Αταρνεὐς δὲ καλέεται.

οὐλὰs κριθῶν="whole (grains) of barley." The Greeks sprinkled cakes of this upon the victim's head in sacrifice; the Romans reduced it to powder, and having mixed it with salt (salsa mica, salsa mola) cast it on the victim.

οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο="were in the habit of using whole grains of barley for sprinkling (on the head of the victim)."

161. Mazares enslaves the Prienians, and dies.

έπι τους συμπολιορκήσαντας Τάβαλον = "against those who had joined in blockading Tabalus."

έπέδραμε = (our idiom exactly) "over-ran."

162. Harpagus succeeds Mazares.

στρατηγός ἀποδεχθείς="having been appointed general." From ἀποδεικνύω, not ἀποδέχομαι. See II. 124.

ὄκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε = "for when it happened that he drove the inhabitants within their walls." The optative of indefinite frequency.

 $\chi \omega \mu \alpha \tau \alpha \chi \hat{\omega} \nu =$ "heaping up heaps," i.e. mounds. The accusative of the cognate word. So II. 137, Thuc. II. 75, and 2 Kings xix. 32.

163. The heroism of the Phocæans.

'Aδρίην="the Adriatic." Τυρσηνίην="the west of Italy." Ίβηρίην="the Spanish peninsula." Ταρτησσὸν, in the south of Spain, near Guadalquiver, near the site of the modern Cadiz. It is called Tarshish in Old Testament history.

οὖτοί είσι οἱ καταδέξαντες="these are they who explored."

πάντα εἴκοσι και ἐκατὸν="a hundred and twenty in all."

164. The Phocæans desert their city rather than yield to Harpagus.

 $\pi \rho o i \sigma \chi \rho \mu \epsilon \nu o s =$ "continually holding forth" (intensive and iterative of $\tilde{\epsilon} \gamma \omega$).

ωs oi καταχρ \hat{q} = "that it was enough, and quite enough." An intensive form of $\dot{\alpha}\pi o \chi \rho \hat{q} \nu$. See IV. 118, VIII. 70.

κατιρῶσαι='' to consecrate," to dedicate to the king (to whom whatever belonged was sacred).

περιημεκτέοντες. See I. 44.

165. The Chians refuse to sell them the islands Œnussæ.

τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας. These islands, now called Spalmadores or Egonisi, lie between Chios and the continent.

ώνεομένοισι = "wishing to buy for themselves."

Κύονον. Now "Corsica."

ἀνεστήσαντο="raised up for themselves."

'Aλαλίη. Afterwards called Alesia.

Φωκαίην. Now called "Fochia."

έποιήσαντο $l\sigma$ χυρὰς κατάρας = "they bound themselves by strong curses."

κατεπόντωσαν="they sunk into the depths of the sea." Compare the words of Horace, Epod, XVI, 17 sqq.:

"Nulla sit hâc potior sententia: Phocæorum Velut profugit execrata civitas.

Sed juremus in hæc: simul imis saxa renârint Vadis levata, ne redire sit nefas."

άναφήναι. Intransitive for άναφανήναι.

 $d\epsilon\rho\theta\ell\nu\tau\epsilon$ s (passive with active signification)="having weighed anchor." Literally, "having *lifted* (the anchor)."

166. The rest of the Phocæans sail for Corsica.

ἄγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον, κ.τ.λ.="and they drove (away the cattle), and, observe, even carried (off the corn, &c.) of all their neighbours, without exception." Compare the "ferre (of things) et agere" (slaves and cattle) of the Roman writers.

Kαδμείη τις νίκη="a dear-bought victory:" a proverbial expression from the disastrous story of Eteocles and Polynices, whose victory was death. The victory mentioned by Herodotus is not the same victory as that mentioned by Thucyd. 1. 13, obtained 60 years before, when the Phoceans were founding Marseilles.

167. Some Phocæans found Velia.

κατέλευσαν = "stoned to death" (a Jewish punishment).

'Aγυλλαίοι = "the inhabitants of Agylla or Cære."

 $\epsilon \nu a \gamma l \zeta o \nu \sigma \iota =$ "sacrifice to the dead," as opp. to $\theta \dot{\nu} \epsilon : \nu =$ "to sacrifice to the living."

'Υέλη="Velia." Derived from έλη, ("the marshes") near Pæstum.

168. The Teians leave their own town, and found Abdera.

Týioi. Teos is now called "Bodrun:" it is famous for being Anacreon's birth-place.

 $\pi \rho \delta \tau \epsilon \rho o s$ τούτων, κ.τ.λ. Abdera was founded by Timesius from Clazomenæ, about 108 years before its subsequent settlement by the Teians.

169. The rest of the Ionians submit.

την δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι = "as a fact not putting up with slavery." Observe the strong force of οὐκ with a participle.

170. Bias' advice to the Ionians.

νήσων τε ἀπασέων μεγίστην νεμομένους = "portioning out among themselves the largest of all islands, without exception." Observe the mistake of Herodotus in making Sardinia the largest island, and see v. 106, vi. 2. It is rather odd that he did not know that even Sicily was larger.

171. Harpagus attacks the Carians.

Κάρες μέν. According to Strabo this people once possessed the eastern coast of Peloponnesus.

ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι, κ.τ.λ.="as far as I can learn by report, going as far back as possible (in my inquiries)."

 $\delta \chi \alpha \nu \sigma \nu =$ "shield-handle" of this shape, X; while the $\tau \epsilon \lambda \alpha \mu \dot{\omega} \nu$, also a shield-handle, was of this shape, Π.

έφόρεον τὰς ἀσπίδας="they used to wear their shields." φορέω is the frequentative form of φέρω, as "gesto" in Lat. is of "gero."

μετα δὲ τοὺς Κᾶρας χρόνψ ὕστερον. Thucyd. I. 4, says that Minos ejected the Carians from the Cyclades, and established his own sons as rulers. Bähr reconciles this by supposing that those only were expelled who resisted his authority, and that the more submissive inhabitants were allowed to remain.

172. The Caunians, their language and customs.

πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος. Homer speaks of the Carians as βαρβαροφώνων. Iliad, II. 687.

ἐνδύντες τὰ ὅπλα. From this we may conjecture that the Caunian national god was a war-god.

ήβηδὸν="all from their youth upwards."

173. The Lycians -origin of people and their name.

οὶ Λύκιοι, Τερμίλαι. In VII. 92, Herodotus observes, Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος ἀνδρὸς ᾿Αθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.

ἀνὰ χρόνον="in the course of time." See VII. 10, VIII. 123.

συμφέρονται="agree," II. 80, V. 13, as we say, "to bear one out in a statement."

 $\dot{\alpha}\pi\dot{\alpha}$ $\tau\hat{\omega}\nu$ $\mu\eta\tau\dot{\epsilon}\rho\omega\nu$. Müller, in his work on the Etruscans, remarks this of the Etruscans, and states that the *mother's* name occurs in Tuscan sepulchral inscriptions more often than the *father's name*.

καταλέξει="will lay down." ἀνανεμέεται="will count up."

235 CLIO.

174. Harpagus readily conquers Caria.

άργμένης δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυβασσίης = "since Bybassia beyon from the mainland." ἀργμένης="adjoins," acc. to Rawlinson.

Σύμην. Mentioned by Homer, Iliad, II. 671.

175. The Pedaseans resist Harpagus.

 $\Pi \eta \delta \alpha \sigma \epsilon$. This term would imply that though such a people existed. yet such a town as $\Pi \dot{\eta} \delta a \sigma a$ no longer existed, at least in the time of Herodotus.

τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο. See VIII. 104, where this is varied by δὶς ήδη έγένετο.

 $\Lambda i \delta n$. This mountain is not mentioned by any other extant author.

176. Obstinate defence of Xanthus.

Ξάνθιον πεδίον. This lay to the south of the city, being in fact the alluvial deposit of the river Xanthus. It is about seven miles across from Uzlan to Patara, and from four to five miles deep from the coast to the foot of the mountains: the city stands near its upper extremity, on the left bank of the river. The Xanthians distinguished themselves by resisting Harpagus, Alexander, and Brutus.

177. Cyrus in person subdues Upper Asia.

καὶ οὐδὲν παριείς = "passing by none." Supply έθνος.

178. An account of Babylon.

'Ασσυρίοισι ἐπετίθετο="set himself upon the Assyrians;" i. e. attacked. Observe that Babylonia is included in Assyria by Herodotus.

καὶ ἔνθα σφι, κ.τ.λ. = "and where, on the destruction of Nineveh, the royal (halls) were fixed by them;" i. e. by the Assyrians implied in τῆς 'Ασσ**υ**ρίης.

μετὰ δέ. Supply την τάφρον="and next to (the trench)."

179. The method of building its walls.

έλκύσαντες δε πλίνθους ίκανας = "having moulded a sufficient quantity of bricks." Compare the Lat. term "ducere lateres."

τέλματι χρεώμενοι = "using as cement."

διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου, κ.τ.λ. = "inserting between every thirty rows of bricks layers of reed-mats." $\pi \lambda l \nu \theta o s$ is a collective noun here.

μουνόκωλα = "having one chamber;" literally, "single-jointed."

χάλκεαι πασαι. Isaiah xlv. 2, "I will break in pieces the gates of brass" (of Babylon). See III. 159 of Herodotus.

180. The Euphrates divides the city.

 $\tau \delta \omega \nu \delta \dot{\eta} \tau \epsilon \hat{\iota} \chi os \dot{\epsilon} \kappa \acute{\alpha} \tau \epsilon \rho o \nu$, $\kappa . \tau . \lambda . = "the wall on each side has its$ angles carried down to the river;" i.e. is squared off where it runs

into the river. Homer also uses $d\gamma\kappa\omega\nu$ in the same way to the angular projection of a wall. See *Iliad*, II. 702.

τὸ δὲ ἀπὸ τούτου. Supply τοῦ ἀγκῶνος = "from this rectangular direction."

181. The temple of Belus in Babylon.

θώρηξ="breast-work." θωράκιον="lorica mænium."

 π εριβόλ φ ="circular wall;" that is, thrown (βάλλω) around (π ερι) the city.

τοῦ ἰροῦ. The ἰερὸν embraced the entire extent of the consecrated ground, containing the sacred grove (τ έμενος), the court, and houses of the priests; the temple, properly so called, was ναὸς = the holy shrine, where the Deity dwells (νάει ὁ θεός).

μεσοῦντι δέ κου τῆς, κ.τ.λ. = ἐν μέσ φ ἐόντι τῆς, κ.τ.λ. = "to one being about the middle of the ascent."

182. Similar customs at Ægyptian Thebes and Patara.

έπεὰν γένηται. Supply ὁ θεὸs; i.e. Apollo, who during the winter months is at Patara in Lycia, and in summer is in Delos. Compare Horace, Od. III. 4. 64, "Delius et Patareus Apollo."

183. Another temple in Babylon.

ἄλλος κάτω νηός. A sort of crypt temple.

 $\xi \nu \iota = \xi \nu \epsilon \sigma \tau \iota$. (Observe the accent.)

ol τράπεζα μεγάλη παρακέεται = "a large table is spread before him." Compare the ceremonies of the Roman Lectisternum.

τὸ $\beta d\theta \rho o \nu =$ "the step" (by which the throne is ascended), or "the pedestal" on which the image (άγαλμα) rests.

τὰ τέλεα τῶν προβάτων="the full-grown sheep," or "full number" (τέλος = tale—count), or "perfect," without spot or blemish. The genitive here is partitive. γαλαθηνὰ="sucklings."

ἀπαγορεύοντα μή. See note on 1. 152.

184. The Babylonish monarchs.

 $d\pi\epsilon\delta \ell\xi a\tau o =$ "exhibited," left as visible memorials of herself. Compare the expression in the next chap. $\mu\nu\eta\mu\delta\sigma\nu\nu\alpha$ έλίπετο.

πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς, κ.τ.λ.="and formerly the river was wont to drown every thing like a sea, up and down the plain." So Isaiah, speaking of Babylon, "the burden of the desert of the sea;" and in Jeremiah, "I will dry up her sea."

185. Semiramis and Nitocris.

ἀραιρημένα. Ionic for ἡρήμενα = "taken."

of ἃν κομίζωνται=" those who convey themselves," mid., and so travel; so πορεύω and πορεύομαι.

237

έλυτρον λίμνη = "a reservoir for a lake." (The dative of advantage.)

βάθος μὲν ἐς τὸ ἄδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα="as to depth, digging on (until they came) to the water."

ἔκ τε τῶν πλόων. Supply σκολιῶν="and after these winding navigations."

τὰ σύντομα ὁδοῦ="the short-cut (passage)."

186. The Quay along the river-bank.

 $\tau a \hat{\nu} \tau a \mu \hat{\epsilon} \nu \delta \hat{\eta}$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ "Now, observe, she threw around her city (as a defence) this (soil) from the excavation, and afterwards she had the following addition made."

 $\tau \hat{\eta}$ s πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων="the city consisting of two parts."

δέουσα τούς λίθους...μολύβδω. See Thucyd. I. 93.

187. Darius opened the sepulchre of Nitocris.

où yàp ämewov="for it is better not;" euphemism for it will be worse for him.

 π εριῆλθε ἡ βασιλη $t\eta$ = "the kingdom came round to."

και δεινον εδόκεε="it seemed even a hard (matter)."

ἐπικαλεομένων = "calling him on to it;" i. e. provoking attention.

 $\mu\dot{\eta}$ οὐ λαβεῖν αὐτά. Observe $\mu\dot{\eta}$ οὐ=Lat. "quin"="but that he should seize it without delay."

188. Cyrus invades Labynetus.

τοῦ μούνου πίνει βασιλεύς = "the only water of which the king drinks;" the partitive genitive. Compare Milton, Paradise Regained:

"There Susa by *Choaspes*' amber stream, The drink of none but kings."

189. Cyrus' anger at the river Gyndes.

 $\epsilon\pi l \ \Gamma \ell \nu \delta \eta \ \pi \sigma \tau \alpha \mu \hat{\varphi}$. See v. 32. As this river is mentioned by no other author, there is considerable difficulty in identifying it. Probably it is the same with the Mendeli, which flows from the mountains of Louristan, and joins the Tigris between Kort and Karna.

 $lm \pi \omega \nu \tau \hat{\omega} \nu$ λευκ $\hat{\omega} \nu$. See Herod. VII. 55.

συμψήσας = "having swept away."

ύποβρύχιον οἰχώκεε φέρων=" engulphed and carried off."

κατέτεινε σχοινοτενέαs, κ.τ.λ. = "he marked out in a straight line and extended one hundred and eighty channels on each side of the river, diverging in every direction."

190. Cyrus advances on Babylon in the second spring.

 $\dot{\nu}\pi\dot{\epsilon}\lambda\alpha\mu\pi\dot{\epsilon}=$ "just gleamed forth." Observe the force of $\dot{\nu}\pi\dot{\epsilon}$.

ἀπορίησι ἐνείχετο="was being pressed upon by difficulties."

άνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων=" and in no respect his plans advancing onwards." Observe that προκόπτευ=" to cut down impediments;" i. e. cut one's way before one, and hence to advance. So the Lat. "procedo" (pro-cædo?) in Livy, "cum parum procederet inceptum." See III. 56, and Thucyd. IV. 60 and VII. 56.

191. Cyrus takes Babylon by stratagem.

σὺν τῷ ἀχρητὸς τοῦ στρατοῦ = "with the ineffective part of his army." See Xen. An. v. 2. 21, and Cæsar, Bell. Gall. VII. 77, "inutiles ad bellum."

τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι ἐποίησε. Isaiah xliv. 27, "That saith to the deep, Be dry, and I will dry up the rivers." Jeremiah l. 38, "A drought is upon her waters, and they shall be dried up; for it is the land of graven images, and they are mad upon their idols."

ύπονοστήσαντος = "having gone gently back." So Thueyd. III. 89. έτετάχατο Ionic = τεταγμένοι ήσαν Attic.

ovo' $\mathring{a}\nu$, $\pi\epsilon\rho$ uïolo $\nu\tau\epsilon$ s, $\kappa.\tau.\lambda$. = "they could not possibly have overlooked the Persians entering their city, but would have destroyed them most miserably."

πυλίδας έχούσας= "little gates leading" (like φερούσα in I. 180).

 $i\pi\delta$ δè $\mu\epsilon\gamma d\theta eos$, $\kappa.\tau.\lambda$. See Jeremiah li. 31, "One post shall run to meet another, and one messenger to meet another, to shew the king of Babylon that his city is taken at one end." According to Aristotle's Pol. III. 2, Babylon was taken three days before it was known to all its inhabitants. Xenophon, Cyropædia, VII. 5. 15, agrees with Herodotus that it was taken at a festival. See Rollin's remarks in his Ancient History.

192. The resources of Babylonia boundless.

γη πασα δσης άρχει. See 1. 21.

 $\dot{\eta}$ δè ἀρτάβη. The Attic corn-medimnus contained forty-eight chœnices; consequently, the Persian artabe contained fifty-one chœnices. The medimnus was equal to two Roman Amphoræ, or about an English bushel and a half. See Boeck's *Public Economy of Athens*.

193. The soil of Babylonia good for grain.

ύεται μέν όλίγω: supply ὑετῷ or ὕδατι.

κηλωνηΐοισι. A sort of crane for raising water from a well.

έπὶ διηκόσια= "two hundred-fold." See II. 165.

καρπῶν ἐχόμενα="relating to fruits." See I. 120.

194. The merchant craft described.

τὰ πλοῖα: see Lucan, IV. 131:

"Primum cana salix, madefacto vimine, parvam Texitur in puppim," &c.

Porter describes similar boats on the modern Babylonish rivers.

195. Babylonish dress.

 $\kappa\iota\theta\hat{\omega}\nu\iota...\lambda\iota\nu\epsilon\omega$. According to Heeren, $\lambda\iota\nu\epsilon\omega\nu$ in Herodotus signifies either *linen* or *cotton*.

έπενδύνει = "the Babylonian puts upon him and over him." Supply $\dot{\mathbf{o}}$ Βαβυλώνιος.

196. The sale of the beautiful women to endow the plain.

κήρυξ $\pi\omega\lambda$ έεσκε="the herald (or auctioneer) used to sell."

εύροῦσα πολλὸν χρυσίον="having brought much gold." We say, "to fetch" or "bring" a good price.

 \dot{a} νεκήρυσσε="he proceeded to cry up" or "put up to auction."

εὐδαίμονες="rich," as "beatus," often in Latin, "blessed with this world's wealth."

197. The sick of Babylon.

 $\pi \alpha \rho \epsilon \xi \epsilon \lambda \theta \epsilon i \nu \tau \delta \nu \kappa d \mu \nu o \nu \tau \alpha =$ to pass away on the other side from one who is labouring under a disease." Remember the *priest* and *Levite* in our blessed Lord's Parable of the Good Samaritan.

198. Custom of burial.

ταφαί δέ σφι ἐν μέλιτι="and they bury in honey."

199. The impurity of the Mylitte worship.

 $a\pi a \xi = "$ once for all" (in her life).

εἴδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, κ.τ.λ.="and as many women as are striking for their beauty and stature." ἐπαμμέναι from ἐφάπτεσθαί τινος="to lay hold of one"—impress, captivate.

200. Three Babylonish tribes live on fish.

ès ὅλμον="into a mortar."

σῶσι διὰ σινδόνος = "strain through fine linen." σῶσι an abbreviated form of σήθουσι, as νῶσι for νήθουσι.

201. Cyrus attacks the Massagetæ.

The Massagetæ were nomad Scythians beyond the Iaxartes, sometimes Iacæ, sometimes Tartars, of Mongolian race. Herodotus gives the best proof himself from the similarity of clothes and food, of living in waggons, and of fighting on horseback.

πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς="towards the east and rising of the Sun:" a pleonasm. See II. 31, ῥέει ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων.

202. The islands of the Araxes.

την χειμερινήν: supply ώρην.

και $\pi \hat{v} \rho$ ἀνακαύσωνται, κ.τ.λ. See IV. 75, where similar efforts are said to be produced among the Scythians by the vapour of hemp heated on stones.

ρέει διὰ καθαροῦ= "flows without obstruction." Supply τόπον.

203. The Caspian Sea.

 $\epsilon\pi'$ $\epsilon\omega\nu\tau\eta_s=$ "by itself." $\epsilon\pi'$ $\delta\eta$ $\delta\gamma\rho l\eta s=$ "on the produce of the wild woods."

τὰ πολλὰ πάντα="quite the majority."

ζώα έγγράφειν = "print figures of animals on their dress."

204. The Massagetæ.

lθύσειε στρατεύεσθαι="he directed his expedition."

205. Cyrus proposes marriage to Tomyris, Queen of the Massagetæ.

 $\dot{\epsilon}\mu\nu\hat{a}\tau o \tau\hat{\psi} \lambda \delta\gamma\psi = \text{``pretended to court her,''} \text{ as opp. to } \tau\hat{\psi} \dot{\epsilon}\rho\gamma\hat{\psi}.$

άπείπατο τὴν πρόσοδον="she rejected his advance." The verb literally means, "said off" to."

206. Tomyris challenges Cyrus to battle.

ἀνέχευ ὁρέων=" put up with seeing."

 $\pi \rho o \epsilon \tau l \theta \epsilon \epsilon = "he laid before them."$

207. Cræsus advises Cyrus to invade the enemy.

ὅτι ἐπεί με, κ.τ.λ. Observe that ὅτι often, as here, introduces the very words used by the speaker, and answers very much to our quotation marks.

208. Cyrus passes the Araxes to fight Tomyris.

συνέστασαν= "were at variance." So in VII. 142, VIII. 79; and compare the somewhat uncommon expressions, συνεστάνει $\lambda \iota \mu \hat{\varphi}$, πόν φ , καμάτ φ , VII. 170, IX. 89.

κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα="according as she undertook at first." κατὰ=καθ' & in Attic Greek.

τὴν β ασιληΐην ἐδίδου. This harmonises well with the law mentioned in VII. 2.

209. Cyrus sends home Hystaspes, the father of Darius, on account of a dream.

 $\dot{\epsilon}$ δίδου λόγον $\dot{\epsilon}$ ωυτ $\hat{\varphi}$ = "proceeded to reason with himself." See 1. 97.

210. Cyrus is afraid of Darius.

ἀντὶ μὲν δούλων="instead of slaves." Herodotus alone of the Greek authors uses ἀντὶ with the infinitive mood without the article: probably for the sake of antithesis, as here.

 π αραδίδω μ ="give him up" (into your hand). Compare the Latin "trado"

φυλάξων Κύρ ϕ ="about to watch for the good of Cyrus." Dative of advantage.

211. Cyrus carries out the plan of Crœsus.

τοῦ καθαροῦ στρατοῦ="the sound part of the army," as καθαρὸs= "free" (1) from impurity, (2) from incompleteness or inefficiency. See Thucyd. V. 8, τῶν γὰρ ᾿Αθηναίων ὅπερ ἐστράτευε, καθαρὸν ἐξῆλθε: and see Göller's note.

 $\delta alvvv\tau o$. See Livy, XLI. 2, and Strabo, XI. who says that Cyrus employed this stratagem against the $Sac\alpha$, and that a festival called Sac α was established to commemorate it.

212. Cyrus captures the son of Tomyris.

μηδὲν ϵπαρθῆs="lift not thyself up at all." The passive with a middle signification.

έπαναπλώεw="to float upwards to the top." The word is the Ionic form of έπαναπλέεw.

ήλιον έπόμνυμί τοι="I swear to you by the Sun." So in Latin we have "juro" with the accusative case, as in Virgil, En. XII. 197:

"Hæc eadem, Ænea, terram, mare, sidera juro."

 $\hat{\eta}$ $\mu \dot{\epsilon} \nu = \hat{\eta}$ $\mu \dot{\eta} \nu$. The usual and solemn formula of the oath sworn = "in truth," or "in God's name."

213. The son of Tomyris commits suicide.

ἴνα ἦν κακοῦ= "in what special calamity he was in."
 διεργάζεται= "he dispatches." Lat. "conficit."

214. Tomyris kills Cyrus.

συνέχεσθαι. Supply ἀλλήλοις = " came to close combat." π εριεγενέατο = Λ ttic π εριεγένοντο, as ἀπικέατο for ἀφίκοντο. $\hat{\epsilon}$ να π ή π τ $\hat{\epsilon}$ = $\hat{\epsilon}$ να $\hat{\phi}$ ήτ $\hat{\epsilon}$.

τὴν Κύρου τελευτὴν=" the ending of the (life) of Cyrus." Compare the similar fate of Crassus with the same people. Xenophon, Strabo, and others say that Cyrus died at home and in a peaceful manner.

215. Garb and manners of the Massagetæ.

 \dot{a} μφοτέρων γ \dot{a} ρ μετέχουσι. Supply τινες, "for of both parties are there some who occupy portions" (of the plains).

 $\dot{o}~\delta\dot{e}~\chi\rho\nu\sigma\dot{o}s.$ This was probably found in grains in the streams from the Altai mountains.

216. Sun-worship is their religion.

άποκρεμάσας = "having hung forth," or "from" (a point).

καὶ ἄλλα πρόβατα; not = "and other sheep," but = "and sheep beside."

τῷ θύουσι ἔππουs. Compare Xenop. Cyrop. VIII. 3. 12, μετὰ δὲ τοὺs βοῦς ἔπποι ἤγοντο, θῦμα τῷ Ἡλίῳ, and Ovid. Fast. 1. 385:

"Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum, Ne detur celeri victima tarda Deo."

BOOK II. EUTERPE.

1. Cambyses succeeds his father Cyrus.

ėπὶ δὲ Αἴγυπτον, κ.τ.λ. According to Clinton, Cambyses conquered Egypt, B.C. 425, in the fifth year of his reign.

2. Psammetichus' method of discovering the oldest nation.

 $d\pi d$ τούτου="from that time." Supply χρόνου.

ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων="people that you happen upon (every day)," i.e. ordinary people.

την ώρην="at the (regular) time" (of feeding).

ήντινα φωνὴν ρήξουσι πρώτην="what was the first expression to which they would give utterance."

βεκόs. Rawlinson observes, this word has been connected with the German "bachen" and our "bake." Lessen, however, throws doubt on this connexion, and suggests a formation from the Sanscrit root "pac," which becomes (he says) in Greek, $\pi \epsilon \pi \omega$; Lat. coq-uo; German, coch-en; our "cook;" Servian, "pec-en."

3. The priests of Egypt supply him with information.

'H ϕ alo τ ov=the Egyptian Phthas.

'Ηλιούπολιν. Heliopolis, or the "City of the Sun," called also "On," was near the beginning of the Delta, a little to the north of the modern Cairo.

4. Discoveries of the Egyptians.

διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι = "insert an intercalary month at the commencement of every third year," i.e. at the end of every second year, I. 32

πάσαν Αἴγυπτον εἶναι ελος. According to Wilkinson (Ancient Egyptians), the lapse of more than 3000 years has made no sensible difference in the level of Lower Egypt, and that vestiges are still to be found on the sea-shore of places similarly located more than 2000 years since.

5. Original state of Egypc.

μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου. See Bk. IV. 86. Herodotus estimates a long day's sail at 70,000 fathoms, and a night's at 60,000.

6. Dimensions of Egypt.

σχοῦνοι. This Egyptian measure varied from 30 and 32 to 40 stadia. The Greek word σχοῦνος = "rope," and "rush," of which ropes are still made in Egypt and in other countries, and lingers in the modern "skcin."

7. Dimensions of Egypt.

 $\tau \hat{\omega} \nu$ δυώδεκα $\theta \epsilon \hat{\omega} \nu$. See VI. 108. An altar was erected to them in the agora of Athens by Pisistratus, son of Hippias, according to Thucydides, VI. 54.

8. The plain of Egypt.

ώs ϵ lvaι Αιγύπτου = "for Egypt:" ώs is limitative. The meaning of the whole passage, according to Bähr, is, "As for the country, as you go up the river from Heliopolis, it is no longer spacious, for Egypt."

9. The journey from Heliopolis to Thebes.

'Ελεφαντίνην. Blakesley remarks, that it is singular that whenever Elephantine is mentioned by Herodotus there is nothing to indicate any suspicion that it is an *island*, but, on the contrary, it appears in one passage to be considered on the mainland, in Chap. 28, and yet Herodotus professes to have visited Elephantine himself.

10. The vale of the Nile compared to the plain of Ilium.

ἐφαίνετό μοι, κ.τ.λ. This is confirmed by Nearchus.

έόντος πενταστόμου. Observe that here and in Chap. 15 Herodotus omits the two artificial mouths, the Bolbitine and the Bucolic.

κατὰ τὸν Νεῖλον="in comparison with the Nile."

των Έχινάδων νήσων. Thucyd. II. 102: είσι των νήσων αι ἡπείρωνται ελπις δε και πάσας οὐκ εν πολλώ τινι ἄν χρόνω τοῦτο παθεῦν.

11. Description of the Arabian Gulf.

ήμισυ ἡμέρης πλόου. This is only true of the Sinus Heroöpoliticus.

ἐκ τῆς βορητης θαλάσσης = "from the northern sea," i.e. the Mediterranean Sea. ἐκ τῆς νοτίης, the Erythræan Sea, or Indian Ocean.

σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας, κ.τ.λ. Blomfield, in his Glossary on the *Choephoræ* of Æschylus, thus translates the passage: "Ad intimos recessus penetrant idem ferè terræ spatium dissecantes, ut initium hujus cum fine illius concordat, quod ad parallelismum attinet: parvo autem spatio interposito inter se distant."

12. Formation of Egypt.

κογχύλια, κ.τ.λ. Blakesley remarks that this observation is not of a piece with his former argument. These mountains are there supposed to be the shore of a former sea, not to have lain at the bottom of it. The argument here is Strabo's, where his object is to prove the numerous instances of the change of sea and land.

της γὰρ 'Αραβίης νέμονται. That portion of the coast between Egypt and Palestine.

13. The priests try to show the rise of the land.

ὄκως ἔλθοι ο ποταμός. Pococke supposes that eight cubits, mentioned by the priests, must be understood of the elevation of the waters above

ſπ.

their ordinary level, and not of their depth from the bed of the river; whereas the sixteen cubits, which he mentions further on, must be understood of the entire depth of the waters from their highest elevation to the bottom. Wilkinson agrees with him.

άποστροφή ὔδατος="a remedy (for the want) of water." The objective genitive.

έκ τοῦ Διόs. Jove is especially regarded as god of the elements, so of air, the maker of thunder, rain, &c. Compare Horace, "sub Jove frigido."

14. The lower part of Egypt readily cultivated.

μήτε γε ὔσεταί σφι ἡ χώρη. According to Wilkinson, showers fall annually at Thebes; perhaps, on an average, four or five in a year; and every eight or ten years heavy rains fill the torrent beds of the mountains which run to the banks of the Nile.

οὔτε ἀρότρ φ . The plough is found in ancient sculptures, and was only dispensed with, most likely, after a high flood of the Nile.

15. The boundaries of Egypt according to the Ionians.

'Ιώνων="the Greeks." As the Ionians were the first Greeks known to the Egyptians and Asiatics, the term was applied loosely to all Greeks.

Alyunton. The modern name of Egypt, Musr or Misr, is the Misraim of the Bible=the two Misrs corresponding to the "two regions" of the Scriptures. Misr does not exist on the monuments. Rawlinson observes, "Egypt is $\kappa \alpha \tau$ ' $\xi \xi o \chi p \nu$, 'the land of Ham' (Psalms lxxviii. 51, cv. 23, 27, cvi. 22), therefore perhaps called Chemi, its only title on the monuments. Ham probably took up his abode there, and his name passed on both to the country and to its original chief god Khem, the special deity of the Thebais, which was the first seat of civilisation in Egypt. Egypt too furnishes the natural centre from which the different Hamitic races can diverge to Ethiopia, Arabia, Babylonia, Palestine, and the Syrian coast." Observe also that the words "chemistry," "alchymy," are derived from Chemi = Egypt.

άπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς. The rocky promontory of Aboukir, on which Canopus stood, was probably the site of this watch-tower. Κάνωβος has been derived from kahi noub="golden land,"=χρύσεον ἔδαφος.

Πηλούσιον="Philistine" (town), according to Lepsius, as it was the last town retained by the shepherd Princes (Hypsos), who were Philistines, when driven from Egypt.

κατάρρυτον = "alluvial," i.e. borne down (the stream).

τί περιειργάζοντο="why did they proceed to a work of supererogation?"

τους ὑποκαταβαίνοντας="those who gradually came down (into the new country)," as opposed to τους ὑπολειπομένους="those who were left behind (in the old country)."

16. Want of symmetry in this definition of the limits of Egypt.

 Λ υβύην. Sallust (Jug. c. 17), "plerique in parte tertiâ Africam posuere; pauci tantummodo Asiam et Europam esse, sed Africam in Europâ."

προσλογίζεσθαι="in addition, to take into their calculation." κατά τὸ ὀξὸ="at the apex." Mela calls it, "acumen Deltæ," περιρρήγνυται="breaks off all round in different directions."

17. Egypt partly in Asia and in Libya.

έτερα διφάσια στόματα. Arrowsmith gives the following as the seven mouths of the Nile: (I) Ancient Canopic mouth, now about 300 yards wide, from Lake Aboukir, or Maudie, into the bay of Aboukir; (2) Bolbitine (Rosetta mouth); (3) ancient Sebennytic mouth (now seven feet water), from Lake Bourlas into the sea; (4) ancient Bucolic mouth, or Phatnitic; (5) ancient Mendesian mouth (now mouth of Dibe), from Lake Menzaleh into the sea; (6) ancient Tanitic mouth (now Om-Faredje mouth), with six feet water during sixty days of the Nile's increase, from Lake Menzaleh into the sea; (7) Pelusian mouth (now Bubastic, choked with mud, to the east of Lake Menzaleh). The Arabians call these mouths Ostoom, from the Lat. "ostium" or Greek στόμα, by metathesis.

 $l\theta a \gamma \epsilon \nu \epsilon a$ (1) = "legitimate," as opp. to $\nu \delta \theta o s$, bastard; (2) = "regular," "natural," as opp. to $\delta \rho \nu \kappa \tau \dot{a}$ = "artificial."

18. Response of the God Ammon.

τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης ὕστερον=" after the (formation) of my own opinion."

Mapéns $\tau \epsilon \pi \delta \lambda \iota os$. In II. 30, Herodotus speaks of it as a frontier fortress towards Lybia; it was placed on the southern side of that lake, called after it *Mareotis*. It was celebrated for its wine. Virgil in *Georg*. II. 91:

"Sunt Thasiæ vites, sunt et Mareotides albæ."

And in Horace we have "lymphatam Marcotico." And probably alluded to in the monumental inscriptions as "the wine of the northern country."

οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι = "do not speak the same language with them."

19. The Nile, its rise and overflow.

δ τι κατέρχεται = δι' ό,τι κατέρχεται.

πελάσας δ' és τὸν ἀριθμὸν, κ.τ.λ. "And having drawn near to the number of these days."

 $\dot{a}\pi\dot{\epsilon}\rho\chi\epsilon\tau a\iota =$ "overflows." See $\dot{\epsilon}\pi\iota\dot{\omega}\nu$ $\ddot{a}\rho\delta\epsilon\iota$ in II. 18.

dπολείπων τὸ ρέεθρον="leaving behind its own (regular) course."
The article is possessive.

μέχρι οὖ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων="until the time of the return of the summer solstice." With the oὖ here compare the Latin expression, "tempore quo."

τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι=" to be naturally the reverse."

20, 21, 22, 23. The three Greek theories of the inundations of the Nile examined.

 $\epsilon \pi i \sigma \eta \mu o i = " \text{ men of } mark" \text{ (stamped men).}$

σημῆναι="to indicate them once for all" (the force here of the aorist). Herod, does not think their opinions worth dwelling upon.

τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι="all the other rivers, as many as." ol ἄλλοι=Lat. "cæteri," "reliqui;" and see note on 1.21.

πολλοί μὲν ἐν τῷ Συρίη ποταμοί, κ.τ.λ. As the Etesian winds blow from the west as well as from the north, there is no real difficulty here, from the easterly course of these rivers.

άπὸ $\tau ο \hat{v}$ 'Ωκεανο \hat{v} ρέοντα.΄ This was the opinion of Dicæarchus and of Homer.

λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν="for, observe, not even does this (opinion) express anything (true)." So Lucan, x. 219:

"Vana fides veterum Nilo quo crescat in arva Æthiopum prodesse nives."

Euripides adopted the same theory from his teacher Anaxagoras, when speaking of the Nile in *Helen*. he says:

λευκής τακείσης χιόνος, ύγραίνει γύας.

ὅτι ἄνομβρος. Strabo knew, however, that the inundation of the Nile was owing to the rains which fall during the summer in Æthiopia.

δί ἔτεος="throughout the year." Compare the common expression in Ireland, "the year through."

ό δὲ $\pi\epsilon\rho$ l τοῦ 'Ωκεανοῦ. See Chap. 21. This is supposed to be Hecatæus. οὐκ ἔχει ἔλεγχον=" contains nothing to refute it."

ποταμόν • Ωκεανόν. Iliad, XIV. 245, ποταμοῖο ῥέεθρα 'Ωκεανοῦ.

24, 25. Herodotus' theory of the Nile inundation.

διεξόδου="the sun's course in the heavens."

διεξιών της Λιβύης τὰ ἄνω. Herodotus seems to regard the inundadation of the Nile as its natural state; and that the river subsided during the winter only because it was being drained by the evaporation of the sun, which was immediately over the higher parts of Libya.

The notion that the sun's food was water, though ridiculed by Aristotle, was Stoical, and is mentioned by Lucretius:

"Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas Erigit Oceanum."

And see Anacreon's Ode, XIX.:

πίνει... δ δ' ήλιος θάλασσαν.

κεχαραδρωμένης = "torn up by torrents."

ό δὲ Νείλος ἐών ἄνομβρος="the Nile, as a fact, not having rainwater."

 $\pi \iota \epsilon \zeta \epsilon \tau \alpha \iota =$ " pressed" or "exhausted" (by the sun).

26. 27. The Ister (Danube) compared to the Nile.

διακαίων τὴν διέξοδον αὐτ $\hat{\omega}$ ="burning up his passage," i.e. all the air that he passes through on his course.

- $\dot{\eta}$ στάσις τῶν ὑρέων="the settled position of the seasons." φιλέει= Lat. "amat," in the sense of solet= "is wont."
 - 28. Egyptian account of the Nile's source.
- $\tau o \hat{v}$ $\delta \hat{e}$ $N \epsilon l \lambda o v \tau \dot{a}s$ $\pi \eta \gamma \dot{a}s$. We have not yet discovered the fountains of the true Nile, as it seems admitted on all hands that the Bahr el Abiad, or the White River, as the more important river, was the real Nile of the ancients.
- ο γραμματιστής τῶν ἰρῶν χρημάτων="the scribe that had charge of the priestly properties."

 $\Sigma \nu \eta \nu \eta s$ = the modern Assovan; it was a place of importance as a frontier garrison-town on the borders of Ethiopia.

 $K\rho\hat{\omega}\phi\iota$, $M\hat{\omega}\phi\iota$. The scribe was evidently joking Herodotus. Rawlinson compares the words to those absurd rhyming repetitions in our language: "hurly-burly," "helter-skelter," "hum-drum," "hugger-mugger," &c.

έξικέσθαι=Lat. "pervenire"= "make its way to" (through difficulties).

29. Herodotus did not go beyond Elephantine.

ίστορέων="learning by inquiry."

αναντες = "up-hill," as opp. to καταντες = "down-hill."

κατάπερ βοῦν, "after the manner of an ox" (when dragged by ropes to the altar).

- έπλ ἡμέρας τέσσερας="extends over four days." The accusative of extension in time and place, with έστλ, is quite in analogy with the accusatives of διά. Compare above, έπλ μακρότατον="extending (my inquiries) as far as I could."
- δ Malaνδροs. Chandler observes, in his Travels, "The river runs from the mouth of the lake with many windings, through groves of tamarisk, toward Miletus, proceeding by the right wing of the theatre in mazes to the sea, which is in view and distant, as we computed, about eight miles." Our English word "meander" is derived from this river.

åποβàs="e navi descendens" in Latin, "disembarking."

σκόπελοι (Latin, "scopuli"). ἀνέχουσι (intransitive) = "high rocks (from which one can see afar) hold themselves up."

χοιράδες = "hogs' backs." Virgil's "dorsum immane maris," of low, rough sunken rocks, whose back alone is visible.

Δία...Διόνυσον—called by the Egyptians "Amun" and "Osiris" respectively.

II.

30. An Egyptian colony above Syene.

ἴσ φ χρόν φ ="in a period equal" to the journey from Elephantine to Meröe.

 $\pi\rho$ δs $Al\theta\iota\delta\pi\omega\nu =$ "against," or "in the direction of." Compare $\pi\rho$ δs ' $A\rho\alpha\beta\iota\omega\nu$, $\pi\rho$ δs $A\iota\beta\delta\eta$ s.

 $\dot{\alpha}\pi\dot{\epsilon}\lambda\nu\epsilon$ o $\dot{\nu}\delta\dot{\epsilon}$ ls="no one relieved them."

οὐκ ἔα="and he tried to dissuade them." Thucyd. VI. 72.

31. How far the Nile is known.

 $\pi \acute{a} \rho \epsilon \xi =$ "beyond and except."

τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένω μῆνες. Wesseling states that Aristides differs from Herodotus in the number of months consumed in the journey from Elephantine to Automoli.

32, 33. The expedition of the Nasamones into Central Africa. Naσαμῶναs. These dwelt about the Syrtes, and by them the trade with Inner Africa was carried on. See Heeren.

ύβριστας="insolent." "reckless."

 $\tau \hat{\eta} s \gamma \hat{\alpha} \rho \Lambda \iota \beta \hat{\nu} \eta s$. See iv. 181. According to Heeren this division of Northern Africa is based upon the natural features of the country, and corresponds to the modern names of Barbary, Biledulgerid, and Sahara.

την βορηΐην θάλασσαν="the Mediterranean Sea," towards the north.

απτεσθαι τοῦ καρποῦ="to lay hold of," and so "to eat." So Thucyd. II. 50, and Cicero's uses of "attigissent" in the same sense. The fruit is supposed to have been the butter tree.

ἄνδρας μικρούς. That men of very small stature exist in Africa has been always believed, and on good authority.

 $\dot{\alpha}\pi\iota\kappa\dot{\epsilon}\sigma\theta\alpha\iota$ is $\pi\dot{\delta}\lambda\iota\nu$. This city is supposed to be "Timbuctoo," and the river to have been the "Niger."

έκ τῶν ἴσων μέτρων="from an equally remote point," i.e. from a point corresponding to the Ister, their sources being in corresponding quarters. See Arnold's Rom. Hist. Vol. 1. p. 491.

'Ιστρίην, now called "Histria." Ovid in Trist. III. 9:

"Hoc quoque Mileto missi venere coloni, Inde Getæ Graias constituere domos."

34. Nile and Danube compared.

 $\epsilon \pi$ ' δσον μακρότατον ἰστορεῦντα. See Thucyd. I. I, $\epsilon \pi l$ μακρότατον σκοποῦντι. See II. 29, and I. 171.

 $\dot{\eta}$ δè Σωώπη τῷ Ἱστρῳ, κ.τ.λ. Blakesley observes that probably a merchant-vessel going from the Ister to Phasis would lay her course for Sinope, or on the opposite course run for the Ister from Sinope.

35. Description of Egypt, continued.

λόγου μέζω = "too great for description," surpassing description.

έστήσαντο ήθεα, κ.τ.λ. = "have established for themselves customs and manners, for the greater part entirely different from those of the rest of mankind."

ἄνδρες ὑφαίνουσι. Compare Soph. Œd. Col. 333:

έκει γάρ οι μὲν ἄρσενες κατά στέγας θακοθούν Ιστουργοθντες αι δὲ σύννομοι τάξω βίου τροφεία πορσύνουσ' ἀεί.

 $lρ \hat{a}τ aι$ $γυν \dot{η}$. Wilkinson thinks that women were excluded only from the higher office of the priesthood.

μη βουλομένοισι="supposing they do not wish it;" force of μη with the participle.

36. Customs of the Egyptians.

 $\dot{v}\pi\dot{o}$ τουs $\theta a v \acute{a} \tau o v s = "at the time of death."$

δνειδος μέγιστόν ἐστι. This is equally extravagant (as his other extreme assertions) according to Rawlinson, who says that though they also cultivated the holcus sorghum or (doora), and poor people may have used it, as at the present day, when they could not afford wheaten bread, it does not follow that the custom was obligatory, or ever adopted by an Egyptian of rank, and the assertion of Herodotus is on a par with Dr Johnson's definition of "oats."

ζειάς="spelt." δλυρα="rye." $\sigma \tau \alpha \hat{\imath} s$ ="wheaten dough" in a state of consistency ($l\sigma \tau \eta \mu$).

διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται. Wilkinson tells us the Egyptians used three kinds of characters: the hieroglyphic, the hieratic, and the enchorial. Herodotus mentions only two, the sacred and denotic; but as he speaks of their writing from left to right, it is possible that here he only alludes to the two cursory characters, the hieratic and enchorial, without comprehending the hieroglyphics under the head of writing.

37. Religious customs.

νόμοισι τοιοίσιδε χρέωνται="use customs such as the following."

 $\delta\sigma\theta\hat{\eta}\tau\alpha$ $\delta\dot{\epsilon}$ ϕ op $\dot{\epsilon}$ ov $\sigma\iota$ of $ip\dot{\epsilon}\epsilon s$, $\kappa.\tau.\lambda.=$ "and the priests wear no other dress but a linen one, and no other shoes but those made of the papyrus plant."

οΐνος ἀμπέλινος = "grape wine," as distinguished from οΐνος ἐκ κριθέων = "barley wine," i. e. "beer," in II. 77.

 $\tau \rho \dot{\omega} \gamma o v \sigma \iota =$ eat raw; hence $\tau \rho \omega \kappa \tau \dot{\alpha}$ and $\tau \rho \dot{\omega} \xi \iota \mu a$.

άρχιέρεως, a form peculiar to Herodotus for άρχιέρεος.

άντικατίσταται=" is established in his place."

38. Religious customs.

τοῦ Ἐπάφου. See Herod. II. 153, ὁ δὲ Ἦπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστιν Ἔπαφος. Herodotus simply substitutes the Hellenic equivalent for the Egyptian Deity Apis. There can be no doubt, says Blakesley, that the Egyptian Deity is the original one: but the Greeks, after their usual wont, to account for all the legends they found by a reference to their own mythology and language, derived Epaphus from ἐπαφεῖς, as Æschylus, Prom.~848:

ένταθθα δή σε Ζεὺς τίθησιν ἔμφρονα ἐπαφῶν ἀπαρβεῖ χειρὶ καὶ θίγων μόνον. ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γεννημάτων τέξεις κελαινὸν επαφον.

39. Mode of sacrifice.

ἐπ' αὐτοῦ. Supply βωμοῦ.

κατὰ τοῦ ἰρηΐου=" down upon the victim."

 $d\pi'$ $d\nu$ $\epsilon \delta o \nu \tau o = "$ they were wont then to give it away for their own advantage," i. e. to sell it. Observe, this is a case of tmesis.

καταρέονται δὲ...τῆσι κεφαλῆσι. Compare Leviticus xvi. 21, 22, "And Aaron shall lay both his hands upon the head of the live goat, and confess over him all the iniquities of the children of Israel, and all their transgressions in all their sins, putting them upon the head of the goat, and shall send him away by the hand of a fit man into the wilderness: and the goat shall bear upon him all their iniquities unto a land not inhabited."

40. The sacrifices to Isis.

 $\dot{\eta}$ $\dot{\epsilon}\xi$ alpeois="the disembowelling"=Lat. "exenteratio."

ηγηνται εlναι = "believe to be," not merely think, = νομίζω.

 $\kappa \epsilon i \nu \dot{\eta} \nu = \kappa \epsilon \nu \dot{\eta} \nu$. $\tau \dot{\eta} \nu \ \delta \sigma \phi \dot{\nu} \nu = "the hip."$

ἄρτων καθαρῶν = "pieces of fine bread;" made of fine unmixed flour. ἀποτύψωνται = "when they have ceased striking themselves." Valckenaer renders by "ubi plangere desierint."

41. Cows never killed, as sacred to Isis.

καθαρούς βοῦς = "oxen without mark or blemish."

οὐδὲ κρέως...γεύσεται. Genesis xliii. 32, "Because the Egyptians might not eat bread with the Hebrews; for that is an abomination unto the Egyptians."

'Aτάρβηχις="Aphroditopolis." Athar=Venus, and Night (which contained the seeds and elements of all things); while Becis=Bech, or city, as Baalbech=the city of Baal.

ίδρυται = ίδρυνται, or ίδρυμένον έχουσι.

42. Isis and Osiris, the only deities common to all Egypt. νομοῦ τοῦ Θηβαίου=" of the Theban district" or "province,"

*Isibs $\tau \epsilon \ \kappa al$ Oslics. These Deities in their attributes comprehended all natural Deities. (a) Osiris, the Sun, symbolised by a bull, represented the generating principle of nature, and elsewhere he was Anubis, Bacchus, Apollo, Dionysus, Jupiter, and Pan. (β) Isis, the Moon, symbolised by a cow, represented the productive powers of nature, and was the Venus of Cyprus, Minerva of Athens, Cybele of Phrygia, Bellona of the Romans, Ceres of Eleusis, Diana of Crete, and the Proserpine of Sicily.

τοῦ Μένδητος. Mendes, now Mansoura, gave its name to the Mandesian mouth of the Nile, twenty-one miles eastward of the Phatnitic or Damietta mouth.

43. Heracles, one of their twelve Deities.

τὸ οὔνομα τοῦ Ἡρακλέος. "This expression is a striking evidence of the colour which Hellenic channels gave to the facts received by the author. There is no Egyptian name in the least degree corresponding to Heracles: those of the Deities which are identified with him being Sem or Som and Chon. The only way in which a sense can be attached to the author's remark, is to consider that he looks upon the form in which the Egyptian mythology was cast by the naturalized Greeks of his time as genuine Egyptian, losing sight (except in a few instances) of the fact of this being a mere adopted translation." Blakesley.

 $\epsilon \nu$ δε και τόδε = "and amongst them (the proofs) also the following one."

44. Visit of Herodotus to Tyre to inquire about Heracles.

 θ έλων ϵ lδέναι="being determined to know," as opp. to mere will or preference, implied in β ούλομαι.

Tύρον. The Tyrian Hercules was Melcarth.

σμαράγδου $\lambda \ell\theta$ ου="emerald-like glass." A very old invention was the staining of glass in Egypt.

 $\lambda d\mu \pi \sigma \nu \tau \sigma s$ νύκτας $\mu \acute{e} \gamma \alpha \theta \sigma s =$ "shining a deal during the nights." Acc. to $Jelf = \mu \epsilon \gamma \acute{a} \lambda \eta \nu \ \lambda a \mu \pi \acute{a} \delta a$.

 $\Theta d\sigma or$, now "Tasso." Its rich mines would of course be an attraction to the Phoenicians.

45. Legends about Hercules.

 $\dot{\upsilon}\pi\dot{\upsilon}\pi\dot{\upsilon}\pi\dot{\eta}s$ ="in procession."

τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν = "for a while indeed kept quiet" (as we say).

έπει δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο="but when they proceeded to begin the sacrifices upon him at the altar" (by cutting off his hair).

ές ἀλκὴν τραπόμενον = " betaking himself to his strength." See Thucyd, 11. 84.

κῶς ἂν θύοιεν="how could they possibly sacrifice."

φύσιν ἔχει="how could he have the physical power," = $\pi \hat{\omega}$ s πέφυκε.

46. The Mendesians consider the goat sacred.

Αλγυπτίων οἱ είρημένοι, i. e. the Mendesians.

alγοπρόσωπον καl τραγοσκελέα=" with the face of the she-goat and the legs of the he-goat." Observe that $dt\xi$ is from $dt\sigma\sigma\omega$, and is properly "the springer," the female goat being supposed to be more ayile, while $\tau\rho d\gamma\sigma$ is either from $\tau\rho\alpha\chi ds$, "the rougher," or from $\theta\rho l\xi$, "the more shaggy" animal than the she-goat. It has been said that the he-goats have their lower limbs more covered with hair, and look rougher than the she-goats. We have no faith in the derivation of $\tau\rho d\gamma\sigma$ s from $\tau\rho\omega\gamma\omega$ ="to nibble."

47. Detestation of the swine and the swine-herds.

ην τις ψαύση αὐτῶν παριὼν, κ.τ.λ. = "should any one of them in passing by touch a pig merely with his outer garments." The χίτων was the inner garment. So in the Greek Testament the woman is represented as touching the $i\mu\alpha\tau$ lov κράσπεδον = "the edge of the outer garment."

ἐκδίδοσθαι = "to give (out from one's home) in marriage."

άγεσθαι="to bring to (one's home) in marriage," like the Lat. "ducere in matrimonium." See IV. 145, Odyss. O. 237.

άπεστυγήκασι="they have and have had a settled hatred for."

ἐπεὰν θύση. Supply ὁ θυτήρ.

τὴν οὐρὴν ἄκρην = "the tip of the tail." In Latin and Greek these are adjectives, which are only partial attributes, describing not the whole of the object, but only a part of it, as in the case of ἄκρην here. Compare the Latin "extremus," "summus," "imus," "medius," &c. denoting respectively "the end," "the top," "the bottom," "the middle" of those objects which they respectively qualify.

οὐκ ἀν ἔτι γευσαίατο="they could not any longer possibly taste it." åv always strengthens the negative.

σταιτίνας = "of dough." See Thucyd. 1. 126.

48. A pig offered in sacrifice to Dionysus.

 $\tau \hat{\eta} s \delta \rho \tau \hat{\eta} s \tau \hat{\eta} \delta o \rho \pi l \eta =$ on the eve of the feast.

49. Melampus conversant with the Egyptian rites of Dionysus.

ἀτρεκέωs μὲν οὐ πάντα, κ.τ.λ.="he did not clearly and comprehensively put together (or grasp) the whole account (of the matter), and (so) explain it."

οί ἐπιγενόμενοι τούτω = "those who came after him."

τὸν τῷ Διονύσ φ πεμπόμενον = "carried in procession in honour of Dionysus."

κατηγησάμενος = "having given a detailed account of," as opp, to εσηγήσασθαι (infra) = "to have conveyed (among the Greeks) information about."

συμπεσέειν="fall in with," "coincide with."

ές τὴν νῦν Βοιωτίην. See Thucyd. I. 12.

50. The Greek names of the Deities, partly Pelasgian and partly Egyptian.

 $\epsilon \dot{\nu} \rho l \sigma \kappa \omega \ \dot{\epsilon} b \nu = "I \ find to be a reality."$

 $\delta \tau \iota \delta \dot{\eta} \mu \dot{\eta} = "mark"$ the exception, that."

 $\lambda \dot{\epsilon} \gamma \omega \delta \dot{\epsilon} =$ "I say, observe."

νομίζουσι...ἤρωσι οὐδὲν="are wont to pay no religious observance to heroes."

51. The Pelasgians originated the Priapic Hermæ.

νενομίκασι = "have been and are accustomed to use."

 $\pi\rho\hat{\omega}\tau$ οι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων, κ.τ.λ. = "and the Athenians are the first of all the Greeks, without exception, who received this (custom) from (the Pelasgians)."

ήδη τηνικαῦτα ἐς «Ελληνας τελέουσι=" even at this time being reckoned among the Hellenes."

 $Ka\beta\epsilon l\rho\omega\nu$. These were the "Magni Dii," adored in the mysteries of Samothrace. They were especially Ceres, Proserpine, Pluto, and the Egyptian Mercury, with Pan.

οίδε τὸ λέγω="knows what I mean."

τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηΐκη=κατὰ τὰ, ἃ, κ.τ.λ.

52. The Pelasgian Gods nameless.

ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὐνομα ἐποιεῦντο, κ.τ.λ.="but had no distinct names or appellations for them." Rawlinson, on the other hand (Mure Vol. I. p. 73, of Greek Literature), observes, "Herodotus says that 'formerly the Pelasgians had no separate names for the Gods, until they learned them from the Egyptians.' The historian must be presumed to use the phrase ὄνομα in this passage, not in the literal sense, but in that of denomination, personality, character: for it were difficult, certainly, to imagine two sets of names differing more entirely from each other than those of Zeus and Ammon, Apollo and Hor, Artemis and Bubastis, Hermes and Thôt. The contrast might be extended through the whole Pantheon."

προσωνόμασαν, κ.τ.λ.="they applied to them the name of Gods (θ eol='disposers') from some such circumstance as this, because they disposed in beautiful order all the things in the universe, and maintained all such dispositions." This account would derive θ eòs from $\tau l\theta \eta \mu$, in the sense of "disposing:" others derived it from the sense of "laying" (the foundations of the world), as "Creators." Plato derived it from θ εω="to run," because the Gods first worshipped were the sun, moon, and stars. Modern philologers derive it from the same root as Deus, Diva, $\Delta \iota \delta t$ s.

- 53. Homer and Hesiod formed the Hellenic Theogony.
- ol ποιήσαντες θεογονίην "Ελλησι. Grote makes it out from this passage that Homer and Hesiod invented the Greek Theogony. Wesseling, Creuzer, Wyttenbach and others explain it as stating merely the introduction of the deities into popular poetry (ποιήσαντες), and investing them with the shapes, passions, and characters of men.
- oi δὲ πρότερον ποιηταί λεγόμενοι. Bähr thinks that Herodotus does not here mean to deny the existence of Orpheus, Musæus, Linus, Eumolpus, and other poets before Homer, but to maintain that their professed poems were spurious, and of subsequent origin.
- 54, 55. The Egyptian account of the oracles of Ammon and Dodona.
- ές Λιβύην $\pi \rho \eta \theta \epsilon \hat{\imath} \sigma \alpha \nu =$ "sold and carried into Libya." The verb is here pregnant.

 $\ddot{\epsilon}\phi\alpha\sigma\alpha\nu$ $\pi\rho\delta$ s $\tau\alpha\hat{\nu}\tau\alpha$ ="they said in reply to these things."

άνευρείν = "to find by inquiry" (by tracing upwards).

προμάντιεs. The πρόμαντιs was the special title of the Pythian or Delphic priestess, who gave out the oracles. Compare προφήτηs.

 $\epsilon\pi l$ $\phi\eta\gamma\delta\nu=$ "upon the esculent oak" (from $\phi\dot{\alpha}\gamma\omega$), not the beech, as some would render it, erroneously connecting it with the Lat. "fagus."

ol ἄλλοι Δωδωναΐοι, i.e. the Selli. See Arnold's Rome, Vol. 11. p. 638.

- 56, 57. Herodotus comments on this strange story.
- την δὲ ἐς την Ἑλλάδα ἀπέδοντο="and took into Greece and sold the other (woman) there."

 π εφυκυΐη=" of nature's growth."

κατηγήσατο = "declared in detail or in express terms."

έπὶ τοῦδε. So in 1. 14, ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην.

καὶ τῶν ἰρῶν ἡ μαντικὴ = " the art of divination from victims too."

58. 59. Egyptian pilgrimages.

 $\pi\rho\sigma\sigma\alpha\gamma\omega\gamma$ is = "bringing of offerings in procession;" or supplications, some say, "introduction," to the shrine.

 $\dot{\epsilon}$ ν $\mu\dot{\epsilon}\sigma$ φ τ $\dot{\varphi}$ $\Delta\dot{\epsilon}\lambda\tau$ **a = "** in the centre of the Egyptian Delta." See on the partial attribute, II. 47.

Σάϊν πόλιν. Sais, now Sa-el-Hagar, lay a few miles west of Busiris.

60, 61. Processions and festivals of Egyptian deities.

κρόταλα...κροταλίζουσι="they rattle their rattles;" acc. of the cognate word.

έν τ $\hat{\varphi}$ ἄπαντι ἐνιαντ $\hat{\varphi}$ τ $\hat{\varphi}$ ἐπιλοίπ $\hat{\varphi}$ = "than in all the rest of the year that remains, without any exception."

τὸν δὲ τύπτονται="but in honour of whom they beat themselves."

ļ

62, 63. Other festivals at Sais and Heliopolis.

 $\epsilon \mu \beta d \phi \iota a =$ "vessels"—compare our "dips"—probably made of glass, acc. to Wilkinson.

 $\epsilon \pi i \pi o \lambda \hat{\eta} s = "on the surface."$

άνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον = "up and down, from the bottom to the top of Egypt." $\kappa \alpha \tau \grave{\alpha} = \text{would be "from the top to the bottom."}$

θυσίας καὶ ἰρὰ = "sacrifices and ceremonies."

 $\epsilon\pi i$ $\tau à$ $\epsilon\tau\epsilon\rho a=$ "on the other side" (properly, looking "towards the other things").

οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι = "now those who are bound by a vow."

κεφαλάς τε συναράσσονται = "and they smash each other's heads" (force of the compound verb).

64. Popular legends.

 $\dot{\alpha}\pi b\tau\rho o\phi o\nu =$ "reared far away from (his parents)."

τοιαῦτα ἐπιλέγοντες="reckoning up such things," i. e. give such reasons for their conduct.

65. The Egyptian animal worship.

σύντροφα = "domesticated" = "reared along with" (man).

ἀνεῖται="set free," allowed to range at large. Literally it means "given up" (to their own inclination or power).

την τίμην = "the honourable charge."

lστασι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας="they weigh the hair in a scale against a bit of silver:" literally, they make the hair to stand in the standing scale against the bit of silver, i.e. the scale on which the hair is, is made to stand even with the scale on which the money is: hence the $\sigma \tau \alpha \theta \mu \delta$ s of the Greeks, and the "stare," "to cost," of the Romans, and our common idiom, "it stands me so much."

τὸ δ' ἄν ἐλκύση = "but whatever money the hair may have drawn down," i. e. weighed in the scale.

ἴρηκα="the falcon." Compare Scott's Marmion, Canto 1:

"E'en such a falcon, on his shield, Soared sable in an azure field; The golden legend bore aright, Who checks at me, to death is dight."

The falcon was an emblem of the soul, and is found at the entrances of the Egyptian tombs.

66. Peculiar habits of the cat.

διαστάντες="having stationed themselves at intervals."

διαδύοντις καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους="slipping through and bounding over the men."

καταλαμβάνει = "comes down upon and seizes;" pregnant sense. Herodotus is peculiarly fond of this word in describing heavy calamities,

 $\dot{a}\pi\dot{a}$ τοῦ $a\dot{v}$ τομάτου = "by a natural death."

67. Cat mummies at Bubastis.

τὰs μυγαλὰs="shrew-mice." Blakesley observes, "that the story ran in later times that Latona, when nursing Horus, changed herself into one of these animals to escape the pursuit of Typhon by burrowing in the earth." Plutarch says, the animal being regarded as blind was considered an emblem of primeval darkness. The mummies of the shrew-mouse are said to be found at Thebes, Buto, and Athribis, probably the Atarbechis of Herodotus.

68, 69, 70. The crocodile of Egypt.

 $\epsilon \kappa \lambda \epsilon \pi \epsilon \iota =$ "shells" or "hatches."

 $\theta\epsilon\rho\mu\dot{b}\tau\epsilon\rho\rho\nu$ $\gamma\dot{a}\rho$ $\delta\dot{\eta}$, $\kappa.\tau.\lambda$. According to Larcher, the water which had become heated during the day-time retains the heat during the night, and then is warmer than the air and the dew.

κατὰ λόγον τοῦ ώοῦ γίνεται="is born (in size) in proportion to the egg."

 $\gamma \lambda \hat{\omega} \sigma \sigma \alpha \nu$ δè μοῦνον, κ.τ.λ.="now this is the only animal that has not a tongue naturally."

οὐδὲ τὴν κάτω κινέει γνάθον, κ.τ.λ. Rawlinson here observes, "the story of its moving its upper jaw is owing to its throwing up its whole head when it seizes its prey, at the same time that it really moves its lower jaw downwards."

ἀρτήματα λίθυα χυτά: "pendants of molten stone," i.e. of glass, which was most probably invented in Egypt, and carried to an extraordinary perfection in its manufacture.

κροκοδείλους δὲ Ἰωνες ἀνόμασαν. Rawlinson observes, that κροκδείλος was the term given by the Ionians to the lizards, as the Portuguese al legato, "the lizard," is the origin of our alligator. The Ionians here mentioned are the descendants of the Ionian soldiers of Psammetichus. The crocodile is not the Leviathan of Job xli., as some have supposed. Isaiah xxvii. 1, calls Leviathan "the piercing serpent," and "that crocked serpent," corresponding to the Aphophis, or "great serpent" of Egypt, the emblem of sin.

δελεάση. Supply ὁ θηρευτής, "the hunter."

71, 72, 73. The river-horse and other animals described.

ξυστὰ ἀκόντια=" the shafts of javelins," Lat. "hastilia jaculorum." The hippopotamus was probably the *Behemoth* of Job, that "eateth grass like an ox."

ἐνύδριες = "otters."

τοὺς χηναλώπεκας = "fox-geese."

διὰ ἐτέων...πεντακοσίων. Creuzer refers the story of the Phænix to astronomical computations; and supposes the arrival of this imaginary bird at Heliopolis to have been the symbol of the completion of the magnus annus amongst the Egyptians.

 $\tau \hat{y}$ γραφ \hat{y} παρόμοιος="closely corresponding to the picture." περιήγησιν=περιγράφην="in outline," or "the contour."

74, 75. The snakes of Egypt.

οι μεγάθεϊ ἐωντες μικροι="who being small in size." Among the Egyptians the serpent was the symbol of immortality, and among the Christians of the resurrection.

κατά Βουτοῦν πόλιν="lying in a line with the city Buto."

των πτερωτων bφtων = "the winged serpents." Compare Isaiah: "The burden of the beasts of the South, from whence come the viper and the flying fiery serpent." Wilkinson observes that "the winged serpents of Herodotus have puzzled many persons from the time of Pausanias to the present day. The Egyptian sculptures represent some emblematic snakes with bird's wings and human legs. The Draco volans of Linnæus has wings, which might answer to the description given by Herodotus, but it does not frequent Egypt."

76. Description of the Ibis.

μέλαινα δεινῶς πᾶσα="marvellously black all over."

των δ' έν ποσί μαλλον είλευμένων τοίσι άνθρώποισι. Buttmann. speaking of eller, observes in p. 268 (Lexilogus): "The passive form of this verb occurs again in another sense, which has been compared with the Latin 'versari,' and that as early as Herodotus, who (11. 76) distinguishes one species of the Ibis from the common sort with this expression (the passage being quoted); where έν ποσί means nothing more than near at hand, as at III. 79, ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων $\tau \partial \nu \in \pi \circ \sigma \partial \gamma \nu \partial \mu \in \nu \circ \nu = 'every one who chanced to come near them.$ to come in their way.'...In this expression είλεισθαι answers to our phrase 'to be busy about anything.' And as nothing has occurred to show that the idea of to move and turn about and around is a radical one in this word, we must suppose that it found its way into use from the frequentative meaning of the present. That is to say, the meaning 'to be pushed,' or 'to thrust and push oneself,' readily takes in the present, particularly in Greek, the collateral idea of commonty, constantly, which, when we are speaking of the space in which this is done, naturally and of itself calls up the idea of backwards and for wards, or the corresponding one of around and about. To this appears to belong the meaning which the word has occasionally in the later Greek, to wind round = to press itself round, or cling."

77. Peculiar habits of some Egyptians.

μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα="cultivating in an especial manner and as far as possible the memory of all their (dis-

tinguished) men." Compare the Latin expression "rerum gestarum memoriam præcipue excolentes." It is in the country rather than in the town, as a general rule, that the legends and the language of the past linger longest, and are most beloved: towns, and especially commercial towns, are influenced by so many new changes, that the old has but little chance of surviving the innovations brought about.

Custom at entertainments.

πάντη. Blakesley observes, "this word, when applied to measurement, always means 'in every dimension.' Here, therefore, it would imply that the mummy was of a critical figure, which there seems no reason to suppose. I suspect the word has slipped out of its place, and that originally it occupied the site of the words $\kappa \alpha l \gamma \rho \alpha \phi \hat{\eta}$ $\kappa \alpha l \ell \rho \gamma \phi$, which crept in from the margin as an interpretation of it."

79. Egyptian Maneros same as the Greek Linus.

άλλον οὐδένα ἐπικτέωνται= "they take to themselves in addition no other" (custom).

 $\dot{\alpha}$ ποθωυμάζειν="to be lost in wonder at."

ό Λίνος="the Linus," just as νόμον τὸν δρθιον (I. 24), "the martial strain." The article marks the thing as well known and understood. According to Wilkinson, Linus and Maneros were probably the genius or impersonation of song. The Egyptians now use "ya laylee! ya layl!" as a chórus for lively songs, meaning, "O my joy, O night!" alluding to the wedding-night: "ya laylee, doos, ya laylee!" "O my joy; stop, O my joy!" alluding to the dance. Compare Hebrew Hallel, "singing, praising," whence "hallelu-iah."

80. Reverence for the aged.

εἴκουσι τῆς ὁδοῦ. Valckenaer compares Aristophanes' Clouds, 989: καὶ τῶν θώκων τοῖς πρεσβυτέροις ὑπανίστασθαι προσιοῦσι.

προσκυνέουσι="do homage" or "obeisance to;" properly, "fawning on one, like a dog," from πρὸς—κυών ("dog"). Compare the old English verb "to spaniel."

81, 82. Wearing of linen, and astrology.

ἐπαναβληδὸν="throwing them in addition over these."

όμολογέουσι δὲ ταῦτα, κ.τ.λ. The Egyptian priests, according to Diodorus Siculus, 1. 96, affirmed that Orpheus had derived most of his mysteries from Egypt. See 11. 49.

 $\theta \epsilon \hat{\omega} \nu \ \tilde{\sigma} \tau \epsilon \nu \ \tilde{\epsilon} \sigma \tau i$. Supply $i \rho \dot{\eta}$.

οτέοισι έγκυρήσει=" what he will fall in with."

οί ἐν ποιήσει γενόμενοι="who have been engaged in poetry, or composition."

83, 84. Oracles and medical professors.

ώδε διακέεται="is thus disposed" or situated, is in the following state or condition.

αί γε μαντήϊαι="the methods of giving oracles."

lητροl κατεστέασι="physicians were established" (by Government), who received fees from the rich, and gave "advice to the poor gratis." Wilkinson observes, "Not only was the study of medicine of very early date in Egypt, but medical men there were in such repute that they were sent for at various times from other countries. Their knowledge of medicine is celebrated by Homer (Od. IV. 229), who describes Polydamna, the wife of Thonis, as giving medicinal plants 'to Helen, in Egypt, a country producing an infinite number of drugs."

85. Funeral lamentations.

 $\sigma\tau\rho\omega\phi\omega\mu\epsilon\nu\alpha\iota=$ "turning themselves in all directions." The frequentative and intensive form of $\sigma\tau\rho\dot{\epsilon}\phi\omega$, as "versor" in Latin is of "verto."

έπεζωσμέναι="having their clothes girt up." Compare the Latin "succincti."

φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς="exposing to view their breasts."

μαζούs. Blakesley observes, "the girdle prevented the tunic from falling lower than the waist, which, when loosened for the purpose of beating the breast, it would otherwise have done."

86. Embalming: three different methods.

παραδείγματα νεκρών ξύλινα = "wooden patterns of corpses."

την μέν σπουδαιστάτην...κατὰ ηντινα. Supply in both of these cases the word ταρίχευσιν.

 $\epsilon \dot{v} \tau \epsilon \lambda \epsilon \sigma \tau \dot{\epsilon} \rho \eta \nu =$ "more easy to pay for." $(\tau \dot{\epsilon} \lambda os =$ "toll," i.e. payment.)

τὸν ἐγκέφαλον (supply $\mu \nu \epsilon \lambda \grave{c} \nu$) = "the head (marrow)," i.e. the brain.

έγχέοντες φάρμακα="pouring in drugs" (to decompose the brain, which could not be extracted).

 $\mu\epsilon\tau$ à $\delta\dot{\epsilon}$ ="now, afterwards." As in Homer, so in Herodotus, we often find the prepositions used in an adverbial sense.

87. Embalming.

τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους = " with respect to those wishing for the intermediate mode of interment."

σκευάζουσι. Supply σφι τὸν νεκρὸν="their own dead relative." ἐπιλαβόντες="stopping up" (to prevent it from getting back). πρηγματευθέντες. Supply περὶ τὸν νεκρόν.

88. Embalming.

άπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι="then they returned it for the purpose of being carried away."

89. ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται="when they are dead for three or four days." Observe the duration of time expressed by the ending -aιος, derived from ordinal numbers.

 $\kappa \alpha \tau \epsilon \hat{\imath} \pi \alpha \imath = \text{``immediately denounced it''} (force of a orist).$

90. Bodies drowned or taken by crocodiles.

 $\pi\epsilon\rho\iota\sigma\tau\epsilon l\lambda a\nu\tau as = "componentes,"$ Lat.

 $\tau \hat{\omega} \nu \pi \rho o \sigma \eta \kappa b \nu \tau \omega \nu =$ "those belonging to them," i. e. relations.

91. Chemmis, an account of.

τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν="now to take all, we have to say, together," i.e. "in short."

νομαίοισι = νομίμοις = "ordinances" or "customs."

 $X \xi \mu \mu \iota s \pi \delta \lambda \iota s$. Chemmis, or Panopolis, was in the Thebaïs, on the eastern bank of the Nile. The modern Akhmyn retains traces of the ancient name.

Περσέος τοῦ Δανάης. Creuzer makes the Egyptian Perseus identical with the Sun, and so with Osiris and the Nile.

 $\pi \rho \delta \pi \nu \lambda \alpha = \pi \rho \sigma \nu \delta \lambda \alpha \iota \alpha$.

σανδάλιον. According to Wilkinson, one of the Colleges of Dervishes at Cairo shows the *shoe* of their founder, which is of immense size: so too in Bk. IV. 82, we find a footstep of Hercules, of similar dimensions, shown in Scythia.

δ τι σφι μούνοισι = διότι σφι μούνοισι.

ἀναγνῶναι="recognised," not "read."

92. Habits of the marshmen.

κρίνεα πολλά, κ.τ.λ. Herodotus mentions two kinds of lilies or lotuses. The first, called Nymphea lotus, is found in the neighbourhood of Damietta, and eaten by the people there; the second, called Nymphea nelumbo, no longer exists in Egypt, though its figure is sculptured on their tombs. It is very common in India.

πτίσαντες = "having crushed." Compare the Latin "pinso," "piso."

έν άλλη κάλυκι παραφυομένη="on another stem growing alongside of it."

τρωκτὰ ὄσον τε πυρὴν έλαίης="eatable grains or berries as big as the stone of an olive."

την επέτειον γινομένην = " that comes into being every year."

διαφανέϊ="of transparent heat," i. e. of a white heat.

93. The fish of Egypt.

 \dot{a} γελαῖοι="gregarious."

τοῦ θοροῦ. Partitive genitive.

άνακάπτουσι="devour." See Aristoph. Birds, 579:

καί σπερμολόγων, έκ των άγρων το σπέρμ' αὐτων άνακάψαι.

 τ ών γὰρ ἀῶν, κ.τ.λ.="they keep spawning their roe by a few eggs at a time."

διηθέοντος = "straining or oozing through."

94. The Egyptian common oil.

κίκι="castor-berry," or="κροτών," whence our "Croton oil." It is the word in the Septuagint translated "gourd" in Jonah iv. 6.

 $d\pi \iota \pi \circ \hat{v} \sigma \iota = \text{"press out"}$ (the juice).

95. Protection from mosquitoes.

ἀμφίβληστρον. See Horace, Ep. IX. 15:

"Interque signa turpe militaria Sol aspicit conopium."

From this "conopium," the protection against the mosquitoes ($\pi\rho$)s τ 0's $\kappa\omega\nu\omega\pi\alpha$ s), comes the English word "canopy," for any covering.

96. The boats on the river.

τὰς ἀρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῆ βύβλ ϕ ="they stopped up and covered over the joinings with the papyrus (plant)."

διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται="makes its way through the keel."

λαμπρὸς ἄνεμος = "a clear wind," or "a fair wind."

97. The time of inundation.

διὰ μέσου τοῦ πεδίου. See Virg. Georg. IV. 287:

"Nam quâ Pellæi gens fortunata Canopi Adcolit effuso stagnantem flumine Nilum Et circum pictis vehitur sua rura phaselis."

Ναυκράτιος. Naucratis, somewhat to the north of Saïs, was the great mart of the Greeks in Egypt. See Herod. 11. 178.

ἔστι δὲ οὐκ οὖτος = "but this is not the usual course."

98, 99. Navigation of Egypt.

"Ανθυλλα = Gynæcopolis, according to Larcher.

τοῦ alel βασιλεύοντος=" of him who happens to be king from time to time." See Thuc. I. 2.

τοῦτο μὲν="this then is the first care." Here μὲν is in its proper and earliest sense, from $\mu(\epsilon\iota s, \iota a, \epsilon \nu)$ ="the one" thing that comes first; as opp. to $\delta\epsilon(\nu)$ for δύω. The corresponding τοῦτο δὲ is at the close of this chapter.

τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, κ.τ.λ.="formed a new channel for the river, so that it flowed in the midst between the mountains."

r

100. The Egyptian kings after their first king Mên.

μία δὲ γυνη ἐπιγωρίη. Blakesley well observes here, "that the patriotism of the Egyptians would not allow them to consider Nitocris a foreigner is not to be wondered at. They laid claim to Cambyses in the face (according to Herodotus) of facts of which they could not possibly be ignorant. See III. 2. The name Nitocris is only the Hellenized form of Neit-okr, a name which, according to Champollion and others, appears on the monuments, and is equivalent to $A\theta \dot{\eta} \nu \eta N i \kappa \eta$, an interpretation which was actually given to the word by Eratosthenes. The identity of the Egyptian Nηΐθ with the Hellenic Athenê had been remarked by Plato (Timon, I. p. 21), and the etymological connection of Neith with Anaitis is the same as that of Dercato with Atergates, Cyphas with Acyphas, στάχυς with ἄσταχυς, λαπάζω with ἀλαπάζω, τείνω with $\dot{a}\tau\dot{\epsilon}\nu\eta s$; or of $\nu\dot{\eta}\sigma\sigma\alpha$ with the Latin anas, $\pi\sigma\dot{\nu}$ with aput, $\tau\rho\alpha\chi\dot{\nu}s$ and trux with atrox, ράχος and ἀράχνη with aranea, λάχνη and λάχανον with alga, and probably κελαινός with aquila and aquilo. The interchange of the elementary structure an-th, and ath-n may be illustrated by the pairs $d\kappa i \delta v \circ s$ and $\kappa i v \circ \delta \circ s$, $\delta \theta v \in i \circ s$ and $v \circ \theta \in i \circ s$, $\xi \eta \rho \delta s$ and $\sigma \kappa i \rho \rho \delta s$, and the English ask and its archaic but now vulgar axe. It may be observed, that the Egyptian name remained at Thebes of Bœotia on the Νηΐται πύλαι (Æschylus, Theb. 460)."

101. King Meris.

τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων οὐ γὰρ ἔλεγον, κ.τ.λ. = "(I believe) that next to no distinction belonged to all the other kings, for (people) did not mention any manifestation of their deeds, with the exception of one, their last king, called Mæris." Bασιλέων here seems the genitive of possession; λαμπρότητος, the partitive genitive.

102. Sesostris-his deeds.

 $\Sigma \ell \sigma \omega \sigma \tau \rho \iota s$. According to Rawlinson this was the first king of the twelfth dynasty, Osirtasen, or Sesortasen I., who was the first great Egyptian conqueror; but when Osirei or Sethi (Sethos) and his son Remeses II. surpassed the exploits of their predecessor, the name of Sesostris became confounded with Sethos, and the conquests of that king and his still greater son were ascribed to the still greater Sesostris.

 $\pi\rho\hat{\omega}\tau$ ον $\dot{o}\rho\mu\eta\theta\dot{\epsilon}\nu\tau\alpha$ = "was the first who set out." Observe that $\pi\rho\hat{\omega}\tau$ os here is personal, and not adverbial.

βραχέων. Compare the Latin expression "brevia et syrtes."

διὰ τῆς ἡπείρου="from place to place, throughout the continent." Observe here the force of the genitive case with a local noun.

τὸ ἐμποδὼν="that came in his way," or "that stood in his way." Compare the Latin "impedimentum" and the English "impediment," derived therefrom.

γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης=" struggling for their freedom, from the love of it."

 $\pi \alpha \rho \epsilon \lambda \alpha \beta \epsilon =$ "he won over to his side."

٦

٠,

103. Sesostris subdues the Scythians.

διεξήϊε=" he proceeded to go completely through (the continent)."
και προσώτατα = " even at the furthest."

φαίνονται σταθεῖσαι="were evidently erected;" but φαίνονται σταθεῖρναι="seem to be erected." In the former case we have the expression of a fact in the participial form, and its impression on the mind in the purely verbal form (see note on 1.5); in the latter case we have merely the expression of an opinion.

μόριον ὅσον δη=" a small portion of whatever size it might be." δη makes the definite word preceding it still more definite, and the indefinite word still more indefinite.

104. The Colchians of Egyptian extraction.

φαίνονται μèν γὰρ ἐδντες οἱ Κόλχοι, κ.τ.λ. = "for assuredly the Colchians are evidently and really Egyptians." See note on previous chapter for the force of φαίνονται with a participle.

μελάγχροες καὶ οὐλότριχες=" of a dark brown complexion and curly hair," acc. to Heeren.

 $\dot{a}\pi'$ $\dot{a}\rho\chi\hat{\eta}s = "from the beginning;" i. e. from very early life.$

Σύροι of $\dot{\epsilon}\nu$ $\tau\hat{\eta}$ Παλαιστίνη. Here Herodotus only means those who occupied the sea-coast among the Phœnicians and Philistines; for his silence on Jewish history is the best proof we can have that he did not visit, nor yet inquire about the interior of the country.

έπιμισγόμενοι $\Lambda l\gamma \acute{\nu}\pi\tau \psi =$ "by their extended intercourse with Egypt." (Such here is the force of the preposition.)

105. Colchian and Egyptian mode of manufacturing linen similar.

φέρε νυν και ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων="bear (with me) now, and I may tell (you) another thing about these Colchians."

Σαρδονικόν for Σαρδιανικόν. Compare Aristoph. βάμμα Σαρδιανικόν.

106. Remains of Sesostris' columns.

οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι="evidently no longer survive."

δύο τύποι. The latter of these two reliefs was discovered in the year 1817. See an interesting account of it in the Classical Museum, Vol. 1. p. 232.

μέγαθος πέμπτης σπιθαμής=" of the size of four cubits and a half." See 1. 51.

107. Danger and escape of Sesostris.

περινηῆσαι...τὴν οἰκίην ὕλη. Diodorus tells us that he surrounded the tent, in which Sesostris and his family were staying, with reeds, and set fire to them during the night.

⊲⊈

έπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα. This is but a confirmation of the common Moloch-worship amongst the ancient heathen, by which parents were obliged to make "their children pass through the fire" to that god.

108. Punishes his brother: employment of captives.

παντοίους τρόπους έχουσαι="having turns in every direction."

πλατυτέροισι="more brackish." The sea-water is described as πλατυ ΰδωρ, and Hesychius explains πλατυ by ἀλμυρόν; a sense which Aristotle gives it. Compare its application to the Hellespont by Homer.

φρεάτων="reservoirs." See Arnold's Thuc. 11. 48.

109. Allotment of the land of Egypt.

Alγυπτίοισι ἄπασι="to all the Egyptians without exception." See Genesis xlviii. for the way in which the king got possession of the land. The word ἄπας (Lat. "cunctus") in Herodotus implies="all without exception."

τὰς προσόδους ποιήσασθαι="created for himself those revenues." (προσόδους="incomes," properly speaking.)

έπιτάζαντα ἀποφορὴν, κ.τ.λ.="having enjoined upon them a produce-tax to pay him every year." The φόροs was the tax paid by foreign and dependent states, while the ἀποφορὰ is a rent paid from the fruits, or other advantages arising from the holding.

 $\pi\delta\lambda o\nu = a$ concave sun-dial shaped like the vault of heaven (compare "celi polus"). Rawlinson here observes: "The gnomon was of course part of every dial. Herodotus, however, is right in making a difference between the γνώμων and the $\pi\delta\lambda$ os. The former, called also $\sigma \tau o\iota \chi e c o$, was a perpendicular rod, whose shadow indicated noon, and also by its length a particular part of the day, being longest at sunrise and sunset. The $\pi\delta\lambda$ os was an improvement and a real dial, on which the division of the day was set off by lines, and indicated by the shadow of its gnomon." See also Grote's Greek Hist., and Dict. of Antiquities (sub voce).

110. The power of Sesostris over Ethiopia.

μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο="now he left as memorials of himself."

 Δ αρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι, κ.τ.λ. Arist. (Rhet. II. 20) seems to assert that Darius conquered Egypt prior to the expedition against Greece.

111. King Pheros and his blindness

ἀτασθαλίη χρησάμενον="was guilty of using sinful presumption." See Thuc. vi. 59, and Homer, passim.

έξήκει = "has come to its end." Φερών – "Pharaoh." A title, not a name.

dvaβλέψει="thou shalt $look\ up$;" i.e. recover thy sight. So in the New Testament

 $i\pi o\pi \rho \hat{\eta} \sigma a\iota =$ "secretly set fire to," or "to fire from the bottom;" Lat. "succendere."

ἀποφυγών="having completely escaped from."

 $\delta \beta \epsilon \lambda$ ούς δύο $\lambda \iota \theta l \nu$ ους. Consecrated to the Sun, whose rays they symbolised.

112. King Proteus, the Memphite.

τοῦ Ἡφαιστηῖου πρὸς νότον ἄνεμον, κ.τ.λ.="from the temple of Vulcan towards the south (wind)," the temple being the point from which it commenced.

στρατόπεδον. This "camp" was really an establishment for trade under the protection of a sanctuary.

sυμβάλλομα:="I conjecture;" literally, "I (infer) by throwing my thoughts together." Compare the Latin "colligere" and the English "I collect"=(to infer).

113, 114, 115. The Egyptian account of Helen.

ἀνίει="relax," (intransitive) for ἀνίησι.

ės τὸ ἢν καταφυγὼν, κ.τ.λ.="into which, if any man's slave, to whomsoever he may belong, take refuge, and should allow sacred characters to be branded upon him, thus surrendering himself to the God (of the sanctuary)." These marks showed them to be dedicated to the service of the Deity, and were a symbol of protection. See Genesis iv. 15, and Galatians vi. 17.

διατελέει="continues to be in force." Compare the Latin "per" in composition.

 Θ in Homer's Odyssey, IV. 228, Polydamna is mentioned as the wife of Thon, Θ in π apakouts.

συλλάβοντες = "having seized as a prisoner." Lat. "comprehendere."

κατέλεξε="laid down;" i. e. told in detail.

παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου, κ.τ.λ. = "and you got over (i. e. overcame the scruples of) the wife of your own host."

άναπτερώσας αὐτὴν="set her on the wing" in ambitious thoughts.

κεραίτσις="having laid waste;" as in Iliad, E. 557, σταθμούς ἀν-- θρώπων κεραίζετον. The word is derived from κείρω="to shear" (away), and is chiefly used by Homer and Herodotus.

οὔ τοι προήσω ἀπαγέσθαι="I will not give them up to you to carry off."

τρίων ἡμερέων=" within three days."

μετορμίζεσθαι="to remove your anchorage."

 $\epsilon i \ \delta \epsilon \ \mu \dot{\eta} =$ "on the contrary supposition." This formula of translation has the advantage of meeting the case of a negative antecedent, as well as a positive antecedent.

116, 117. Criticism of the legend of Helen.

ès δ μετηκε=" for which cause he gave it up."

κατὰ γὰρ ἐποίησε, κ.τ.λ.="according to what he composed in the Iliad." κατὰ=καθ' d.

καl οὐδαμή ἀλλη ἀνεπόδισε ἐωυτὸν="and in no other portion (of his work) has he retraced his steps;" i. e. withdrawn his statement.

 $\Sigma \iota \delta \hat{\omega} \nu a$, now Sayda; the word properly signifies "a fishing-place." In VIII. 67, Herodotus places Sidon before Tyre. In Genesis (x. 19) we have Sidon but not Tyre.

θεοειδής="beautiful as a god." See Iliad, VI. 289. Weale's Edition.

τόδε τὸ χωρίου = "this passage." Compare "locus" in Latin, and Coleridge, Greek Classic Poets, p. 50.

118, 119. The Egyptian legend of Helen.

μη μèν ξχειν, κ.τ.λ. (μèν = μην) = "that assuredly they did not possess Helen, nor yet the wealth laid to their charge." <math>μην is the usual formula with an oath.

δίκας ὑπέχειν="to give an account" (a law formula).

Έλ $\ell \nu \eta \nu$ ἀπαθέα κακ $\hat{\omega} \nu$ ἀπέλαβε. Compare the case of Abram and his wife with Pharaoh.

έπειδη δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο="now since some such thing as this endured for a long time." Supply χρόνον.

ἔντομά σφεα ἐποίησε="made them victims (to the infernal gods)." See VIII. 191, and compare Virgil's Æn. II. 116:

"Sanguine placâstis ventos et virgine cæsâ Quum primum Iliacas Danaï venistis ad oras, Sanguine quærendi reditus."

And Lucretius, 1. 83:

"quod contrà sæpius illa Religio peperit scelerosa atque impia facta."

With ἔντομα supply σφαγία.

120. Herodotus confirms the Egyptian legend of Helen.

φρενοβλαβής = "infatuated." Suidas explains by \dot{o} τὰς φρένας β εβλαμμένος.

ωστε...εβούλοντο="so that they actually wished."

εγίνωσκον (supply κινδυνεύειν) = "resolved."

οὐκ ἔστι ὅτε οὐ="there never was the time when not," i.e. ever, continually.

 $\dot{\epsilon}\pi'$ $\dot{\epsilon}\kappa\epsilon\ell\nu\omega=$ "in dependence upon that one." So VII. 10. 3.

121. The reign of Rhampsinitus.

aργύρου = "money." The current metal for money among the Greeks was silver. Compare the French "l'argent."

 $\epsilon \pi \iota \tau \rho \alpha \phi \epsilon \nu \tau \omega \nu = (\epsilon \pi \iota \gamma \epsilon \nu o \mu \epsilon \nu \omega \nu)$ "who succeeded him," from $\epsilon \pi \iota \tau \rho \epsilon \phi \omega$.

τοῦ τῶν τοίχων ἔνα, κ.τ.λ.="and of that (building) one of the walls on the outside formed a portion of his palace."

έξαιρετὸν="capable of being taken out," but έξαιρετος="select," that which has been taken out for distinction's sake.

οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχεσθαι="at no long interval (supply ἄραν) set vigorously to the work."

τὸν λίθον ἀνευρόντας = "having found by search that stone." The article, as in Homer, and elsewhere in Herodotus, is demonstrative.

οὐκ ἀνιεναι κεραίζοντας="did not give up plundering."

πάγαs = "traps" which hold fast (πήγνυμι).

κατὰ τοῦ τείχεος, κ.τ.λ.="suspended it from the wall, so that it hung downwards."

χαλεπῶs ἐλαμβάνετο="urged him with sternness." ϵλαμ. properly = "continued her hold upon him."

έν κέρδεϊ ποιευμένους="putting it to the account of gain." Lat. "lucro apponentes."

δργήν προσποιεύμενον="getting up for himself a passion," i.e. pretending anger.

 π αραλαμβάνειν="took him over to their side."

 π αρὰ τὴν π όσιν="along with the drinking." Latin, "inter potandum."

τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι="to come round the king," i.e. to over-reach him.

122. Rhampsinitus' descent into Hades.

χειρόμακτρον = "a napkin." See IV. 64.

ὑπὸ δύο λύκων ἀγεσθαι. Wolves were supposed by the Egyptians to be the servants of the infernal powers, and the conductors of the dead. This arose most likely from the habits of the animal, which roams about at night, and as dawn draws on retreats to hide itself. Wilkinson says that mummies of wolves are found at Lycopolis (Essioot).

123. Egyptian conception of Dionysus and Demeter (Isis and Osiris).

ὑπόκειται ἐμοὶ="it is taken for granted by me."

Δήμητρα, κ.τ.λ. Compare Virgil in Georgies, at the opening:

"Vos clarissima lumina mundi Liber et alma Ceres."

124. The impious Cheops.

خفر

εὐνομίην="good laws, well obeyed." This is the strict political sense of the word, according to Aristotle.

 λ ίθου τε ξεστοῦ. In the same way we have the genitive so put towards the end of this Chapter, and in III. 47, ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν.

125. Method of building pyramids.

πυραμίς= "pyramid." Kenrick thinks the word pyramid to be Greek on the authority of Etym. Mag., Πυραμίς, $\dot{\eta}$ έκ πυρῶν καὶ μέλιτος, &σπερ σεσαμίς, $\dot{\eta}$ έκ σεσάμων καὶ μέλιτος. The πυραμίς, which was pointed, and used in the Bacchic rites, may be seen on the table at the reception of Bacchus by Icarus. That the name of the mathematical solid was derived from an object of common life, and not vice versa, may be argued from analogy: $\sigma \phi$ αῖρα was a "hand-ball;" κύβος= "a die" for gaming; κῶνος= "a boy's top;" κύλινδρος, from "the gardener's roller."

126. Cheops' disgraceful means of raising money.

 $i\pi'$ olehharos = "at the corner of the house:" indeed our word prostitute is properly derived from "pro-stare," the standing forth at the corner of the street. Compare the description of the strange woman in the Book of Proverbs.

 $\dot{\delta}$ κόσον $\dot{\delta}\dot{\eta}$ τι="some money, however much it might be."
τδ κώλον ξκαστον="each side" (properly, limb).

127. King Cheops succeeded by Chephren.

οὐκ ἀνήκουσαν=" which did not actually come up to the extent (of his brother's)."

διὰ οἰκοδομημένου, κ.τ.λ. = "for, a channel having been constructed, (the Nile) washes round an island within, in that they say that Cheops lies."

 τ εσσεράκοντα πόδαs, κ.τ.λ.="going forty feet below the like size (of the other pyramids)."

128. The Shepherd-King Philition.

ποιμένος Φιλιτίωνος. Observe that this information came from the Egyptians, not from the priests, who could not, from pride, have proclaimed the sovereignty of the Shepherd-kings, the Hyskos, which were "an abomination" to the real Egyptians.

129. Mycerinus succeeds.

ἀπαδεῖν="displeased." See Homer's Odys. XVI. 387: εἰ δ' ὑμῖν ὅδε μῦθος ἀφανδάνει.

 $dve\hat{v}ra\iota=$ "let go free" (first used of cattle dedicated to a god, allowed to go free in the $\tau \epsilon \mu \epsilon \nu \epsilon \nu$ without bodily labour).

 $\tau \hat{\varphi}$ ἐπιμεμφομέν φ ἐκ τ $\hat{\eta}$ s δίκηs="to one complaining and appealing from his decision."

περισσότερον τι="in some more extraordinary manner."

130. The strange burial of the daughter of Mycerinus at Sais.

οἰκήματι ἠσκημένω=" in a furnished chamber."

καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην="and they burn in sacrifice every day."

131. Another account of the wooden figures at Sais.

οί δέ τινες λέγουσι="now some few say."

 $\dot{v}\pi \delta \ \ddot{a}\chi \cos = "$ under the influence of anguish."

 $\tau \acute{a}\pi \epsilon \rho = {
m Attic} \ \, \ddot{a}\pi \epsilon \rho =$ "the very things which." The particle gives emphasis.

132. The sacred cow of the procession.

τύπτωνται...τὸν θεὸν="strike themselves (on the head or breast) in honour of their god." It is generally supposed that Osiris is the god here alluded to. For the secret meaning of the burial of Mycerinus' daughter in the gilded cow, see Creuzer.

133. The prophecy of the oracle at Buto to Mycerinus.

συνταχύνειν = "would join (with the fates) in shortening his life."

οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα = "relaxing neither by day nor night" ("giving up," as we would say).

al νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι = "the nights having become days." The construction is that of the nominative absolute.

134. Pyramid of Mycerinus.

'Poδώπιος = "Rosy-cheek," a pet name. From Sappho we learn that her real name was Doricha.

οὐδὲ εἰδότες φαίνονται = " evidently in ignorance."

ol...ἀνέθεσαν ποιήσασθαι="and attributed to her the having erected" (force of the middle verb).

κατὰ "Αμασιν=" about the time of Amasis."

ώς διέδεξε="as was evident."

135. The wealth of Rhodopis.

ἐπαφρόδιτος = "very fascinating." Lat. "venusta."

ώς ἀν είναι 'Ροδώπιν=" for one in the condition of Rhodopis." See Thuc. IV. 84.

ὔσον ἐνεχώρες ἡ δεκάτη οἰ='' as far as the tenth part of her property went," i.e. allowed her.

τοῦτο μèν="this firstly," followed, as we might expect, by τοῦτο δὲ, "and this secondly."

136. Asychis succeeds Mycerinus.

καὶ ἄλλην ὄψω, κ.τ.λ.="and besides an infinite sight of buildings."

άμιξίης χρημάτων = "a want of circulation of money."

 $\tau \hat{\eta}$ s τοῦ λαμβάνοντος $\theta \hat{\eta} \kappa \eta$ s="the vault belonging to the borrower."

II.

 $d\pi$ ογενόμενον = "when dead." So Thuc. II. 34 and 98.

μή με κατονοσθ \hat{y} s πρὸs="do not now despise me in comparison with."

137. Anysis, the blind king.

χειρl πολλ \hat{y} = Lat. "multâ manu" = "with a powerful force" (of soldiers). In Roman history "manus" is often used for a "band" or "force."

ήδον η μαλλον = μείζονι ήδον η (Stiger).

138. Description of the temple at Bubastis.

έσέχουσι. This word, according to Blakesley, is used in a very peculiar sense, for Herodotus goes on particularly to remark that the canals do not run into anything, but approach one another within a certain distance, and then stop. It seems possible that in a locality full of canals, like the Delta of the Nile, the word originally used to denote direction for the purpose of communication came to be provincially applied in all cases where the appearance occurred of a channel cut for the admission of water. See II. 11, and II. 121.

δένδρεσι κατάσκιος = "completely shaded with trees."

κατορᾶται = "is looked down upon."

εγγεγλυμμένη τύποισι="covered with figures sculptured in relief."

έστρωμένη ὁδὸs=" a road, laid down." Compare the Latin expression " via strata."

139. Sabacos terrified by a dream.

 $\tau \epsilon \lambda os \ \tau \hat{\eta} s \ d\pi a \lambda \lambda a \gamma \hat{\eta} s = "the consummation" of the departure."$

άλλα γάρ ol ἐξεληλυθέναι, κ.τ.λ. = "no, he would not do these things, for the time had fully passed away,—as much of it as he had been allowed by the oracle for the purpose of ruling and going out of Egypt."

ἔτεα πεντήκοντα. Bunsen believes that, instead of this one monarch Sabacos, an Ethiopian dynasty of three distinct kings held Egypt for "fifty years," and their names were Schebek, Shebeh, and Thrk, i.e. Sabacos, Sebichus, and Tirhakah.

140. The blind king returns from his exile.

 $\sigma\iota\gamma\hat{\eta}$ τοῦ Αlθίοπος="clam Æthiope"="without the knowledge of the Æthiopian."

'Ελβώ. Situated in the lake now called Menzaleh.

141. Sethos, priest of Vulcan, succeeds.

βασιλέα 'Αραβίων. It is highly probable, says Rawlinson (Vol. 1. p. 450), that the Arabians formed an important element in the popula-

tion of the Mesopotamian valley from the earliest times. There are at the least 30 distinct tribes of this race named in the Assyrian inscriptions among the dwellers upon the banks of the Tigris and Euphrates; and under the later kings of Nineveh, the Yabbur (modern Jibbur) and the Gumbuler (modern Jumbula), who held the marshy country to the south, appear to have been scarcely inferior to the Chaldæans themselves in strength and numbers. This may help to explain the statement of Herodotus (II. 141), of which Josephus complains that Sennacherib was king of "the Arabians and Assyrians," as well as the yet more remarkable passage where his army is termed exclusively "the host of the Arabians" ($\tau \delta v$ 'Arabians' $\tau \sigma \tau \rho a \tau \delta v$).

142. Kings and priests from Menes to Sethos.

έκατέρους τοσούτους = " so many of each kind."

 $\xi \xi \dot{\eta} \theta \xi \omega \nu =$ "out of his usual quarters."

143. The catalogue of the Theban priests.

γενεηλογήσαντί τε έωυτὸν="having given an account of his own descent."

ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν, κ.τ.λ.="having traced up his own family on the father's side to a god, who was his sixteenth progenitor."

 $\epsilon \pi l \tau \hat{\eta}$ ἀριθμήσει, κ.τ.λ.="and they reckoned up a genealogy in opposition to his, on the ground of numbering (the statues)."

 $\Pi(\rho\omega\mu s)$. According to Wilkinson's Ancient Egyptians, Vol. 1. p. 17, the word rômi="man," and "pi"="the." Herodotus improves this by καλὸς κάγαθὸς="gentleman." Compare "the Indian Bhrama."

144. Gods the first kings of Egypt.

και τούτων αιεί ἔνα="and that one of these from time to time." Compare the Latin "usque."

καταπαύσαντα="having completely stopped" (from being king)

145. Egyptian order of the gods.

δεδήλωταί μοι πρόσθε. In Chap. 43, Bk. II.

κατὰ ἐξακόσια ἔτεα, κ.τ.λ.="about 1600 years." Verseling would here alter the text, and read κατὰ ἐξήκοντα ἔτεα και χίλια="about 1060 years;" as there were only five generations from Hercules to Bacchus, and these generations, according to Herodotus' own calculation (Cap. 142), make about 160 years, and there were about 900 years from Hercules to Herodotus.

των Τρωϊκών="the Trojan war." Thucydides and Herodotus, the best authorities, place this about 1260 B.C.

146. Differences reconciled.

ès Νόσαν. There were several places of this name connected with the legend of Dionysus: the most famous of these was on the Indus. Herodotus again mentions the Ethiopian Nysa in III. 97.

ὅκη ἐτράπετο γενόμενος="where he betook himself after he was born."

147. The oracle declares one general sovereign of Egypt.

προσέσται δέ τι, κ.τ.λ.="and there shall be added to them something also of my own personal observation." Thus, observe, is Herodotus generally anxious to draw a clear line between that which rests on the word of others, and that which he has seen for himself.

lσχυρώς περιστέλλοντες="fencing them round with strong (penalties)." See III. 31, IX. 60.

 $\dot{\epsilon}\kappa\dot{\epsilon}\chi\rho\eta\tau\dot{\delta}$ $\sigma\phi\iota$ = "it had been declared to them by oracle."

συνελέγοντο = "they were wont to assemble together."

148. The building of the Labyrinth.

κατὰ Κροκοδείλων, κ.τ.λ. = "especially lying somewhere in a line with that which is called the city of crocodiles."

λόγου μέζω="too great for description." See Thuc. II. 50.

τὰ έξ Ἑλλήνων τείχεα = "the fortifications which proceeded from the Greeks," i.e. built by them.

 $\xi \rho \gamma \omega \nu$ ἀπόδεξι $\nu =$ "memorable buildings." See II. 101.

κατάστεγοι = not "roofed-in," but = "colonnaded."

ἀντίπυλοι ἀλλήλησι=" with gates fronting each other."

οἰκήματα (dim. of οἶκος) = "chambers."

τύπων ἐγγεγλυμμένων="figures (human) having been carved in relief upon them."

149. The Lake Mœris described.

Molριos. Now called "Birket-Caroun."

χειροποίητοs. If Herodotus meant that the lake, properly so called, was artificial, he must have been misinformed. He seems to have confounded the account of the canal with that of the lake, as is likely from Pliny's remark, "Meeridis lacus, hoc est, fossa grandis."

καὶ τὸ κατ' ικοτος, κ.τ.λ. = "and the part under the water has been built to the same depth."

ai δ' $\dot{\epsilon}$ κατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι="now these hundred fathoms are precisely."

150. Outlet of the Lake Meris.

 $i\pi\delta$ $\gamma\hat{\eta}\nu$. Rawlinson observes that "he is alluding to the natural lake, now Birket-el-Korn, not to the artificial Mœris. The belief in underground communication is still very prevalent in Egypt, as in other countries, to the present day, and might very reasonably arise from what we see in limestone formations."

 Σ αρδαναπάλλου=Juvenal's "Sardanapālus." Observe the quantity. The Assyrian name was Asshur-dan-pal.

ές τὸν Τίγριν ποταμόν. This is the usual collocation of these words in all dialects—article, name of river, river: the name having been originally an adjective and attribute merely.

151. Psammetichus fulfils the oracular prophecy.

ἀνὰ χρόνον = "as time went on," or = "in the course of time."

τὴν κυνέην, ἐοῦσαν χαλκέην="the helmet (lined with) dogskin, and composed of brass."

 $i\pi\epsilon\sigma\chi\epsilon$ = "held it under" that the wine might be poured into it.

ol ἄλλοι ἄπαντες ἐφόρεον βασιλέες = "all the other kings, without exception, were wont to wear."

 $\beta \alpha \sigma \alpha \nu i \text{ for } res = \text{``applying the } touchstone \text{ (of inquiry);'' (from } \beta \acute{\alpha} \sigma \alpha^* \text{ ros} = \text{``the touchstone''}).$

152. The flight of Psammetichus to Syria.

ώς ἀπαλλάχθη, κ.τ.λ. Supply ἐκ τῆς Αἰγύπτου="when he got away from Egypt on account of the appearance of a dream." ἐκ= "after," and so "in consequence of."

 π εριυβρισμένος = "exceedingly outraged." The π ερί = π ερισσῶς, intensive. Compare Aristoph. Knights, 727:

έξελθ' ϊν' είδης οία περιυβρίζομαι.

 χ αλκ $\hat{\varphi}$ = "bronze," not "brass," which is expressed by $\dot{o}\rho\epsilon\dot{l}\chi$ αλκος.

 $\phi l\lambda a...\pi oi \dot{\epsilon} \epsilon \tau a \iota =$ "he makes things friendly to;" i.e. "makes friendly overtures to."

153. Improves the temple of Vulcan at Memphis.

κρατήσας δὲ $Al\gamma \acute{\nu}\pi\tau του$ $\pi \acute{a}\sigma \eta s$, $\kappa.\tau.\lambda$. = "now Psammetichus having got possession of all Egypt" (the accusative would imply rather that he held the possession of the country). This is confirmed by the close of the chapter, $ο \ddot{v}\tau ω \, \ddot{e}\sigma \kappa e$; observe, not $e \ddot{l}\chi e$.

154. The Ionians and Carians settled at Bubastis.

τοῖσι συγκατεργασαμένοισιν αὐτ $\hat{\varphi}$ = "to those who helped him to complete his work."

παρέβαλεν αὐτοῖσι = "and placed amongst them" (i.e. to their care). See VII. 10. 8, and Thuc. v. 113 with Göller's note.

 $K\hat{a}\rho\epsilon s$. Rawlinson observes that the Carians seem to have been fond of enjoying themselves as mercenary soldiers from a very early date, and to have continued the practice so long as they were their own masters. According to some commentators the expression in Homer (Iliad, IX. 378), $\dot{\epsilon}\nu$ $Ka\rho\delta s$ $a^{\dagger}\sigma y$, is to be understood in this sense. Archilochus certainly spoke of them as notorious for mercenary service, as appears from the well-known line,

και δη επίκουρος, ώστε Κάρ, κεκλήσομαι.

The Scholiast on Plate says they were the first to engage in the occupation, and quotes Ephorus as an authority.

πρὸς Αἰγυπτίων = (a defence) "against the Egyptians."

155. Oracle of Latona at Buto.

νηὸς ἐξ ἐνὸς λίθου, κ.τ.λ. Wilkinson (Ancient Egyptians, Vol. III. p. 331) reckons its weight at more than 5000 tons, supposing it to be of granite, like other monolithic temples.

τούτοισι=i. e. the height and breadth, thus forming a perfect cube.

 $\tau \dot{\eta} \nu \pi \alpha \rho \omega \rho o \phi l \delta \alpha = "the cornice."$

156. A lake near the temple.

 $\tau \epsilon \theta \eta \pi a$ ἀκούων=" and I was amazed to hear it." This is our idiom; the Greeks put the fact into the participial form, and its consequence or impression produced into the purely verbal form.

 $\Lambda \eta \tau \dot{\omega}$, $\kappa.\tau.\lambda$. The story of the floating island of Delos, until it became the birthplace of Apollo and Artemis, was probably derived from an Egyptian source. The Egyptians, however, made Latona the nurse, not the mother of Apollo and Artemis.

"Αρτεμις δέ, Βούβαστις. See Juvenal, xv. 8:

"Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam."

Alox $\dot{\nu}\lambda$ os. The play here referred to is lost.

157, 158. Further deeds of Psammetichus: his son Necho.

'Αζωτον. Ashdod (of the Holy Scriptures), a great city of the Philistines on the coast: it lay to the west of Jerusalem.

προσκατήμενος, κ.τ.λ. = "sitting down before it, he went on (Imperf.) besieging it, until he completely took it."

Boυβάστιος πόλιος. According to Wilkinson the site of this city is now occupied by Tel Basta, standing on the side of a lake, as in the time of Herodotus.

 $\Pi d\tau o \nu \mu o \nu$. This is no doubt the treasure city mentioned in the first chapter of Exodus, there called Pithom: it is now called Belbays according to Mannert.

διασφάγας=" gorges." Suidas: διασφάξ, διατομή δρους. Καὶ διασφάγες, διεστῶσαι πέτραι. See III. 117, VII. 199.

 $\dot{\epsilon}$ κ τῆς βορητης θαλάσσης = "from the Northern Sea;" i.e. the Mediterranean.

 $d\pi a\rho\tau l =$ (speaking) "in an off-hand way." Some say "completely" (probably from $d\pi' d\rho\tau l$).

μεταξύ δρύσσων = "during digging." Lat. "inter fodiendum."

159. Defeats the Syrians at Magdŏlus, and takes Cadytis.

 $Ma\gamma\delta\delta\lambda\omega$. Rawlinson observes, "The place here intended seems to be Megiddo, where Josiah lost his life, between Gilgal and Mount Carmel, on the road through Syria northwards, and not Migdol ($Ma\gamma\delta\omega\lambda\delta$ s), which was in Egypt. The similarity of the two names easily led to the mistake (2 Chron. xxxv. 22). Necho had then gone "to fight against Carchemish by Euphrates," and Josiah attacked him on his march in the valley of Megiddo, "as he went up against the king of Assyria to the river Euphrates" (2 Kings xxiii. 29). Necho is there called "Pharaoh-(Phrâ)-Necho."

Kάδυτ $\nu =$ "Jerusalem." Which was called Kadesh ("the Holy" = $t\epsilon\rho\sigma$ in 'I $\epsilon\rho\sigma\sigma\delta\lambda\nu\mu\alpha$) after Solomon built the temple. This name is seen in its Arabic form El-Kôds. See, however, Rawlinson on this passage, for a full discourse of the difficulty in identifying Jerusalem in Cadytis.

160. Psammis, his son invades Æthiopia.

καl δοκέοντες παρὰ ταῦτα, κ.τ.λ.="and fancying that the Egyptians, who were the wisest of men, could not possibly have invented anything to be compared to them or to add to their completion." Observe how $d\nu$ strengthens the negative here, as elsewhere, and compare the scriptural expression about Moses, who was learned "in all the wisdom of the Egyptians."

ἄπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέεw="all things, without exception, which it belonged to them to do."

ἀπηγησάμενοι="having told in detail." Compare the Latin "enuntiare."

161. The wars of Apries.

'Aπρίης. Supposed to be the Hophra of Jeremiah xliv. 30.

Λιβυκοῖσι λόγοισι, in IV. 159.

ès φαινόμενον κακὸν="into evident ruin." Compare the phrase, προῦπτον κακὸν, Blomfield, Gloss. to Æsch. Sept. c. Thebas.

ἐκ τῆς ἰθείης—supply ὁδοῦ; exactly our "straightway."

162. Amasis becomes leader of the rebels.

περιέθηκέ ol κυνέην=" put around (his head) the helmet," the symbol of royalty. See above, the story of Psammetichus and his libation.

έπὶ βασιληίη="for a mark of royal authority."

οὐδένα λόγον αὐτ $\hat{\varphi}$ δόντα="having given to himself no consideration." Apries is the subject; see I. 3, 4.

163. The Greek auxiliaries help Apries.

ὤπλιζε τοὺς ἐπικούρους="proceeded to arm his auxiliaries." The article is here personal.

 $\epsilon l\chi \epsilon \delta \epsilon \pi \epsilon \rho l \epsilon \omega \nu \tau \delta \nu =$ "and he was wont to keep around him."

164, 165, 166, 167. The castes of Egypt.

έπτὰ γένεα. According to Diodorus Egypt was divided into three parts: the first of which belonged to the priests, the second to the kings, and the third to the soldiers. Plato in his Timæus divides the Egyptians into six classes, leρεῖs, δημιουργοί, νομεῖs, θηρευταί, γεωργοί, and τὸ μάχιμον γένοs. See Heeren, Reflect. Vol. II. p. 98, Isaiah xix. 7—21, and Wilkinson's Ancient Egyptians, Vol. I. p. 236.

κυβερνῆται. Blakesley here observes: "By these we must understand not the pilots of sea-going vessels, but the navigators of such craft as those described above, by whom probably the whole internal traffic of Egypt was conducted, foreign bottoms discharging their bottoms at Naucratis. It is remarkable that in the enumeration of castes artificers are not named; certainly an important class, as they manufactured the papyrus stem into sail cloth (II. 96) and the flax into fine linen (III. 47). See Isaiah xix. 7, 9, Ezekiel xxxvii. 7, 2 Chron. i. 16. Possibly they are not named because the Hellenic traders may have had only to do with the middle men (κάπηλοι).

ἀνέονται=" give themselves entirely up to." (A favourite word with Herodotus; see below, ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους=" devoted to the war." Being first used of consecrating to holy purposes, as of cattle allowed to go free in the τέμενος.)

οὖτος ὁ νομὸς ἐν νήσ ω οἰκέει. The use of the phrase, νομὸς οἰκέει, says Blakesley, is paralleled by νήσ ω ν, αι ναίονσι πέρην ἀλὸς Ἦλιδος ἄντα (*Iliad*, II. 626), and to a certain extent by the address to Salamis in Sophocles:

ῶ κλεινὰ Σαλαμίς, σὰ μέν που ναίεις ὰλίπλαγκτος, εὐδαίμων, πᾶσιν περίφαντος ἀεί. (Ajax, 596.)

Zenodotus, however, altered the Homeric verse to νήσων, ol ναίονσι. The expression, πόλεις εὖ ναιεταώσας (Iliad, 11. 648) and ναιετάουσι πόληες ἐπιχθονίων ἀνθρώπων (Il. 17. 45) serve to show the train of thought which led to the phrase in the text.

168. Military tenure of lands.

 $\dot{a}\tau\epsilon\lambda\dot{\epsilon}\epsilon s = \text{"free from tax or impost."}$ ($\tau\dot{\epsilon}\lambda os = \text{"tale" or "tax."}$)

 $\dot{\eta}$ δè ἄρουρα. This corn-land-plot contained 10,000 cubits, or 22,500 square feet. And the twelve arouræ given to each soldier contained more than nine acres and a half.

τάδε δὲ ἐν περιτροπ $\hat{\eta}$ ἐκαρποῦντο="now they were accustomed to enjoy the following (privileges) as they came round to them in their turn." See III. 69.

 $\sigma \tau a \theta \mu \delta s$ πέντε $\mu \nu \epsilon a \iota =$ "five minæ in weight," equal to about 5 lbs. 5 oz. with ourselves.

τοισι αιεί δορυφορέουσι="to those who happen from time to time to be body guards,"

169. Amasis defeats and imprisons Apries.

μηδ' ἀν θεδν, κ.τ.λ. See Ezekiel xxix. 3. So did Ajax, Mezentius, and Capaneus impiously boast.

έν τῆσι πατρώησι ταφῆσι. Heeren (Vol. II. p. 317) says: "It was not a matter of indifference where a person was buried. Certain spots were held sacred, and preferred to all others; because, according to the tradition of the priests, they were the spots on which Osiris, ruler both in the upper and under world, was buried."

ησκημένη στύλοισι, κ.τ.λ.="fitted up with columns constructed so as to resemble palm trees."

170, 171. Tombs in the temple of Athene at Sais.

 π αντὸς τοῦ τῆς ' Λ θηναίης, κ.τ. λ .= "connected with the whole of the wall of Athene."

 $\epsilon \pi l \pi \lambda \epsilon o \nu = "more fully."$

εὔστομα κείσθω. Compare Soph. Philoct. 202.

εὔστομ' ἔχε παῖ.

172. Amasis becomes king of Egypt.

Σιούφ. Now Safi, a short distance from Sais, according to Bähr.

 $\dot{\epsilon}$ ν οὐδ ϵ μτ $\hat{\eta}$ μοίρ η , κ.τ.λ.="were in the habit of considering him in no great estimation." So in 1. 134, $\dot{\epsilon}$ ν τιμ $\hat{\eta}$ ἄγονται.

 $\delta \eta \mu \delta \tau \eta \nu =$ "a plebeian." One of the lowest origin.

οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο= "it was not by senseless arrogance (Amasis) had won over to himself (the Egyptians)."

όμοιως αὐτὸς τ $\hat{\psi}$ ποδανιπτ $\hat{\eta}$ ρι πεπρηγέναι="that he had fared exactly as the foot-pan."

 $\xi \phi \eta \lambda \epsilon \psi \omega \nu =$ "he went to declare."

ὤστε δικαιοῦν δουλεύειν="so that he claimed the right of reducing them (the Egyptians) to slavery."

173. Habits of King Amasis.

καταστάσει="arrangement." Compare Lat. "dispositio."

 $\pi\lambda\eta\theta\dot{\omega}\rho\eta$ s $\dot{\alpha}\gamma\rho\rho\hat{\eta}$ s. Some read $\pi\lambda\eta\theta\sigma\dot{\sigma}\eta$ s. See however VII. 223. It alludes to that *time* of the day when the market-place was *full*, somewhere about *ten* or *eleven* o'clock in the forenoon.

εὶ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, κ.τ.λ. Compare Horace's words:

"Neque semper arcum tendit Apollo."

Indeed our word "relaxation" is but a metaphorical term from the loosening of the bow string. See Phæd. III. 4: "cito rumpes arcum, semper si tensum habueris."

174. Another custom of Amasis.

κατεσπουδασμένος = "in downright earnest."

κλέπτεσκε ἃν περιϊών="he would, in that case, go about and carry on theft."

ές ἐπισκευὴν = "towards their repair." See Xen. Anab. V. 3. 13.

κατέδησαν = "convicted and condemned," as opp. to $\dot{\alpha}\pi$ ολύω. See IV. 68, as "binding down" is opp. to "loosing from."

175. His building at Sais.

ὅσων τε τὸ μέγαθος $\lambda l\theta \omega \nu$, $\kappa. \tau. \lambda. =$ of stones so great in size, and of certain kinds of stones, are (they built)."

 $\dot{a}\nu\delta\rho b\sigma\phi i\gamma\gamma as$. These had the head of a man, with a lion's body, thus symbolizing the union of intellectual and physical strength: according to some they were placed before the temples as mysterious symbols of the Deity. The criosphinx had a ram's head, and the hieracosphinx had a hawk's head.

κυβερν $\hat{\eta}$ ται="boatmen," (see Chap. 164), who formed one of the castes.

 $\pi\nu\gamma\delta\nu$ os = "the elbow," literally; yet here it is the distance from the point of the elbow to the knuckle of the little finger, which was thought to be equal to ten δάκτυλοι or five π αλαισταὶ, palms.

ένθυμιστὸν ποιησάμενον="having made it a matter of his serious consideration."

176. His adorning Memphis.

τὸν ὕπτιον="the reclining" (colossus); an unusual position for a colossus.

τοῦ μεγάρου=τοῦ ναοῦ.

177. Census of Amasis followed by Solon.

τότε εὐδαιμονῆσαι. This is opposed to the Scriptural account. See Jeremiah xliv. 30, xlvi. 25, 26.

δθεν βιοῦται="whence he supports himself," i.e. his means of living. Σόλων. Not he, but Draco, for Solon actually lightened the

penalty. Not he, but Draco, for Solon actuary lightened the

λαβών έξ Αίγύπτου, κ.τ.λ. Different accounts are given of the real origin of the δίκη ἀργίας at Athens. Heeren considers the nomarchi a kind of police.

178. Amasis gives Naucratis to the commercial Greeks as a trading place.

ναυτιλλομένοισι = "trading by sea."

 $\Phi d\sigma \eta \lambda \iota s$. Situated at the south-eastern extremity of the Lycian coast, near Pamphylia.

προστάταs τοῦ ἐμπορίου. Boeckh, in his Public Economy of Athens, defines ἐμπόριον="a place for wholesale trade in commodities carried by sea." The προστάτης therefore of the emporium seems, as Wesseling thinks, to have discharged the functions of the modern "consul."

μεταποιεῦνται = "busy themselves after it," i.e. lay claim to it.

179. Naucratis the old emporium of Egypt.

άπομδσαντα="having denied on oath" (properly "to swear off," abjurare).

old $\tau \epsilon \epsilon l \eta =$ "it might be possible." Literally, "things were such, as to allow of."

180. Generosity of Amasis to the Delphians.

μισθωσάντων = "having contracted."

τοὺς $\Delta \epsilon \lambda \phi$ οὺς δὲ ἐπέβαλλε="it fell upon (to their share) the Delphians," See Herod, VII. 23.

 $\epsilon \delta \omega \tau l r a \zeta o v =$ " made an effort to collect small gifts." The verb is here in its tentative sense,

181. Amasis marries a Cyrenian.

 $\mu \hat{\eta} \chi os =$ " remedy," another form of $\mu \eta \chi \alpha \nu \dot{\eta}$.

άπέδωκε τὴν εὐχὴν τ $\hat{\eta}$ θε $\hat{\varphi}$ ="fulfilled her vow to the goddess."

έξω τετραμμένον, κ.τ.λ. "in the city of the Cyrenians, but turned so as to look out from it."

182. Presents of Amasis to the Greek temples.

ε
lκόνα έωυτοῦ γραφ \hat{y} είκασμένην=" an image of himself imaged forth in painting."

θώρηκα λίνεον. See III. 47.

εἶλε δὲ Κύπρον. This could not have been done without a fleet, which Egypt did not then possess: probably effected by means of the Samian auxiliaries, as Amasis was then in alliance with Polycrates.

APPENDICES.

APPENDIX I.

THE OBJECT OF HERODOTUS. (From Dr Smith's Dict. of Biogr. Vol. II., article Herodotus.)

"THE object of Herodotus is to give an account of the struggles between the Greeks and Persians, from which the former, with the aid of the gods, came forth victorious. The subject therefore is a truly national one, but the discussion of it, especially in the early part, led the author into various digressions and episodes, as he was sometimes obliged to trace to distant times the causes of the events he had to relate, or to give a history or description of a nation or country, with which, according to his view, the reader ought to be made familiar; and having once launched out into such a digression, he usually cannot resist the temptation of telling the whole tale, so that most of his episodes form each an interesting and complete whole by itself. He traces the enmity between Europe and Asia to the mythical times. he rapidly passes over the mythical ages, to come to Crossus, king of Lydia, who was known to have committed acts of hostility against the Greeks. This induces him to give a full history of Crossus and the kingdom of Lydia. The conquest of Lydia by the Persians under Cyrus then leads him to relate the rise of the Persian monarchy, and the subjugation of Asia Minor and Babylon. The nations which are mentioned in the course of this narrative are again discussed more or less minutely. The history of Cambyses and his expedition into Egypt induces him to enter into the detail of Egyptian history. The expedition of Dareius against the Scythians causes him to speak of Scythia and the north of Europe. The kingdom of Persia now extended from Scythia to Cyrene, and an army being called in by the Cyrenæans against the Persians, Herodotus proceeds to give an account of Cyrene and Libva. In the meantime the revolt of the Ionians breaks out. which eventually brings the contest between Persia and Greece to an end. An account of this insurrection and of the rise of Athens after the expulsion of the Peisistratidæ, is followed by what properly constitutes the principal part of the work, and the history of the Persian war now runs in a regular channel until the taking of Sestos. In this manner alone it was possible for Herodotus to give a record of the vast treasures of information which he had collected in the course of many years. But these digressions and episodes do not impair the plan and unity of the work, for one thread, as it were, runs through the whole, and the episodes are only like the branches that issue from one

and the same tree: each has its peculiar charms and beauties, and is yet manifestly no more than a part of one great whole. The whole structure of the work thus bears a strong resemblance to a grand epic poem. We remarked above that the work of Herodotus has an abrupt termination, and is probably incomplete: this opinion is strengthened on the one hand by the fact, that in one place the author promises to give the particulars of an occurrence in another part of his work, though the promise is nowhere fulfilled (VII. 213); and, on the other, by the story that a favourite of the historian, of the name of Plesirrhous, who inherited all his property, also edited the work after the author's death (Ptolem. Heph. ap. Phot. Bibl. Cod. 190). The division of the work into nine books, each bearing the name of a muse, was probably made by some grammarian, for there is no indication in the whole work of the division having bean made by the author himself.

division having been made by the author himself.

"There are two passages (I. 106, 184) in which Herodotus promises to write a history of Assyria, which was either to form a part of his great work, or to be an independent treatise by itself. Whether he ever carried his plan into effect is a question of considerable doubt; no ancient writer mentions such a work; but Aristotle, in his History of Animals (VIII. 20), not only alludes to it, but seems to have read it, for he mentions the account of the siege of Nineveh, which is the very thing that Herodotus (I. 184) promises to treat of in his Assyrian history. It is true that in most MSS. of Aristotle we there read Hesiod instead of Herodotus, but the context seems to require Herodotus. The life of Homer in the Ionic dialect, which was formerly attributed to Herodotus and is printed at the end of several editions of his work, is now universally acknowledged to be a production of a later date, though it was undoubtedly written at a comparatively early period, and contains some valuable information.

"It now remains to add a few remarks on the character of the work of Herodotus, its importance as an historical authority, and its style and language. The whole work is pervaded by a profoundly religious idea, which distinguishes Herodotus from all the other Greek historians. This idea is the strong belief in a divine power existing apart and independent of man and nature, which assigns to every being its sphere. This sphere no one is allowed to transgress without disturbing the order which has existed, from the beginning, in the moral world no less than in the physical; and by disturbing this order man brings about his own This divine power is, in the opinion of Herodotus, the destruction. cause of all external events, although he does not deny the free activity of man, or establish a blind law of fate or necessity. The divine power with him is rather the manifestation of eternal justice, which keeps all things in a proper equilibrium, assigns to each being its path, and keeps it within its bounds. Where it punishes overweening haughtiness and insolence, it assumes the character of the divine Nemesis, and nowhere in history had Nemesis overtaken and chastised the offender more obviously than in the contest between Greece and Asia. When Herodotus speaks of the envy of the gods, as he often does, we must understand this divine Nemesis, who appears sooner or later to pursue or destroy him who, in frivolous insolence and conceit, raises himself above his proper sphere. Herodotus everywhere shows the most profound reverence for everything which he conceives as divine, and rarely ventures to express an opinion on what he considers as sacred or religious mystery, though now and then he cannot refrain from expressing a doubt in regard to the correctness of the popular belief of his countrymen, generally owing to the influence which the Egyptian priests had exercised on his mind; but in general his good sense and sagacity were too strong to allow him to be misled by vulgar notions and errors."

APPENDIX II.

THE PELASGIANS OF HERODOTUS. (From Muir's Greek Lit. Vol. 1. pp. 51-57.)

"THE Pelasgians were considered by the antients as standing to the Hellenes somewhat in the same relation as the Anglo-Saxons to ourselves. The Anglo-Saxon is a dead language, and a knowledge of it, consequently, is of little practical utility in the present day. Yet its study continues to be zealously prosecuted, as well on account of its philological as of its antiquarian interest. With the Greeks the case was different. The allusions in the extant classics to the Pelasgian dialects, spoken or extinct, are so scanty or so vague, as to prove that their affinities had never suggested matter for serious scrutiny. Philological evidence, therefore, of a tangible character, bearing on our present inquiry, fails completely. The substance however of the existing notices amounts, at least, to a general understanding, on the part of the Greek public, in favour of the views expressed in the previous pages, and which may be more distinctly stated under the following heads:

"I. That the term Pelasgian indicates a primeval family of cognate tribes and dialects, from which the Hellenic people and language derived

their origin.

"II. While the neighbouring shores of the Mediterranean were occupied from the earliest period by races speaking a variety of radically distinct tongues, there existed no trace or memory of any language not essentially Greek within the boundaries of Greece itself.

"III. Those portions of the Greek population who were admitted to have retained, with their primitive seats, their native character and speech unimpaired, were considered, in right of this qualification, genuine descendants of the old Pelasgic stock.

"IV. The criterion for distinguishing, beyond the limits of Greece, a Pelasgic people from other alien tribes, was the resemblance of their

language to the classical Greek.

"It will here at once occur to the advocates of opposite views, that this assumed harmony on the part of the native writers is disturbed

by a passage of Herodotus, which, while the most specific that has been preserved on the subject, seems also, on first view, at variance with the above theory. It has been subjoined entire, as containing a considerable portion of matter vitally bearing on this whole train of

inquiry.

"" What the Pelasgian language was I cannot distinctly say; but if we may judge from the Pelasgi who inhabit the town of Creston above the Tyrrhenians (and who were once neighbours of the people now called Dorians, for they formerly possessed the country since named Thessaliotis), or from the Pelasgians of Placia and Scylace on the Hellespont who were once settled among the Athenians, or from any other tribes originally Pelasgian who have adopted other names, if we may judge from these, the Pelasgians must have spoken a barbarous tongue. If, therefore, the whole Pelasgians race were of this character, the Athenian people, being Pelasgians, on being converted into Hellenes must also have changed their language. For the Crestonians and Placians, while they do not correspond in dialect with any of the surrounding tribes, correspond with each other, which shows them both to have preserved the dialectical peculiarities by which they were distinguished when they migrated into those countries.

""But the Hellenic race from its first existence has always used the same language. Being originally weak when split off from the Pelasgians it increased, advancing in power, from small beginnings to a great multitude of nations, chiefly in consequence of many other barbarous

tribes uniting with it.

"Did this passage stand alone, it might tend no doubt to invalidate the views here advocated. In connexion however with others in the same work it assumes a different aspect. Apart from its historical importance, it also possesses value, from the lively manner in which it reflects some of the characteristic peculiarities of its author. On the one hand it displays that spirit of candour and diffidence in the discussion of obscure topics which forms a principal charm of his style; on the other, a certain vagueness both of argument and conclusion, consequent on the imperfection of the critical art, which may be considered less his own fault than that of his age. Hence, however valuable in themselves, the statements it contains will be found but little in harmony with each other, and altogether at variance with those advanced in subsequent portions of his history.

"The literal value of the passage, as affecting the present question, lies chiefly in the application of the term 'barbarous' to the language of those Thracian communities, as compared with the classical Greek. Some commentators have understood the phrase to imply not a different language but merely a rude or corrupt Hellenic dialect. But this interpretation, though in some degree countenanced by parallel texts of Herodotus, is here scarcely admissible. The word is one indeed of very loose signification. In its origin it denotes, like some similarly expressive terms in our own tongue, simply harsh, discordant, or unintelligible. Afterwards it came to indicate whatever was opposed to Hellenic, either in speech or by a natural transition in origin or manners; and may hence, in the familiar usage of classical times, be often translated

'foreign,' as the substantive 'barbarian' denotes simply foreigner. It is also occasionally used in its more primitive signification to express anything rude or savage either in character or language, and in this sense is applied even to people of admitted Greek origin. Upon the whole, however, in the spirit of the historian's general argument, there can be little doubt of his having meant to stigmatize the dialect of these tribes as a 'foreign' tongue, in the literal sense, compared with his own. On the other hand, it is not to be supposed that his opinion was the result of any actual analysis of its structure or affinities, a task for which Herodotus was probably as little disposed as qualified; nor, consequently, is his evidence, even on the least favourable interpretation, sufficient to disprove its connexion with the Greek. The two may still have resembled each other as much as the Swedish the German or the Spanish the Italian. In each of these cases the difference is such as to constitute, in the familiar sense, the one a foreign tongue, as compared with the other, although in each the critical inquirer discovers a close affinity. The vicissitudes which these Thracian tribes had undergone, during several centuries of migration, might alone suffice to alter their dialect to such an extent as would justify the expression of Herodotus.

"In applying their case, however, to the nation at large the historian speaks somewhat diffidently. 'If,' he remarks in the sequel of the same context, 'the whole Pelasgian race were of this description, the Athenians, being Pelasgians, on adopting the Hellenic character must have changed their language.' He overlooks the question, whether it was not more likely that two petty tribes, wandering for centuries over the European continent, should have changed their language, than that an independent stationary Greek community should have undergone any such metamorphosis. The modern philologer must reason differently. With him the fact, admitted not only by Herodotus but by the general consent of antiquity, that the Athenians were an indigenous Pelasgian people, must amount to proof that the Pelasgic and Attic languages were substantially the same. There is no foreign element in the latter to warrant the belief of its having been subjected to any radical change not common to the other Hellenic dialects. The notion of so sudden a revolution in speech and habits as these Attic Pelasgians. with their neighbours the Acheans and Ionians, are supposed to have undergone 'on the Hellene Ion being appointed general of their army,' as elsewhere stated by the same Herodotus¹, is chimerical. In historical times, examples occur of provinces attached to a great empire abandoning their own tongue, and adopting that of the dominant state. But this can only be the result of complete subjection to a conqueror of more advanced civilisation than the indigenous race. No such conquest of Attica is, however, recorded in Greek tradition. Not only do all other leading authorities2 bear testimony to the pure 'Hellenism' of

¹ VII. 94 Sq.; VIII. 44.

² Thuc. I. 2; Plato, Menexen. p. 245 D: Isocrat. Panathen. c. 132; conf. Clint. F. H. Vol. 1. p. 57. By Plato and Isocrates the term Hellene is here used as synonymous with that of Pelasgian in Herodotus.

its inhabitants both in character and dialect; but Herodotus himself', in his usual candid spirit of self-contradiction, describes them in the sequel as the most antient race of autochthonous 'Hellenes.' The same title to indigenous Pelasgic origin, combined with Hellenism of manners and language, is pointedly extended by both Herodotus² and Strabo³ to the Arcadians. The latter author further observes that the dialect of these mountaineers, owing to its close similarity to that which Dorian influence spread over the rest of Peloponnesus, came to be comprised under the common head of Doric. This correspondence between the language of the Pelasgian aborigines of the south, and that of the Dorian immigrants from the north, described by Herodotus as the genuine Hellenes, is in itself conclusive evidence of a primitive community of Greek character in the two races.

"Another remarkable series of passages in Herodotus abundantly proves that, amid his crude speculations on these isolated Thracian tribes, he was himself under the habitual impression, common to the mass of his countrymen, that Pelasgians and Hellenes were radically the same people. Treating of the origin of the Greek religion he observes, that 'the names of such of the gods as were not derived from the barbarians were of Pelasgic invention.' Here, therefore, Pelasgian and Barbarian are no longer synonymous, but distinctive terms. 'The Pelasgians,' he adds6, 'formerly sacrificed to the gods under no separate names, calling them generally $\theta \epsilon o \theta s$, as having placed in order (κόσμω θέντες) the universe.' Here the Pelasgians are made not only to use the Hellenic name for the gods, but to form it out of another Hellenic root by a subtle exercise of verbal etymology. He then relates, among other examples of 'barbarian' influence on the early Greek religion, how 'the Phoenicians, having carried off two priestesses of the Theban Jove, sold them as slaves, the one to the Libyans, the other to the Hellenes. The Egyptian woman, on her arrival in the district of Thesprotia, now called Hellas but then Pelasgia, becoming familiar with the Hellenic tongue, communicated her mysteries to the natives.' The Dodonæan fable, where this priestess was figured by a black pigeon, he interprets as allusive to her 'barbarous speech.' which induced the natives on her arrival, 'before she had acquired the Hellenic tongue, to call her the Pigeon, those who speak a barbarous language being held to chatter as birds.' She could hardly have acquired the Hellenic tongue from a Pelasgian people, had the two languages been radically distinct. But without scrutinising details, it is plain that, throughout this whole series of passages, the terms Pelasgian and Hellene as applied to the primitive population and dialect of Greece, are so entirely synonymous with each other and opposed to barbarous, that unless Herodotus be understood, in writing this portion at least of his work, to have been under a full conviction of their virtual identity, his text is altogether nugatory. In another passage he pointedly calls

1 vii. 161. 2 ii. 171. 3 Pp. 221, 388. 4 P. 333. 5 ii. 50. 6 ii. 52. 7 ii. 54 sq.

١

the Dodonæans Hellenes, in the most specific sense, as distinct from the barbarous races to the north.

"The Dodonæan sanctuary was long the most revered oracular fane of the Greek nation. Both Homer and Hesiod describe it as familiarly consulted by their heroes; but it can hardly be supposed that all civilised Greece was used to receive the divine commissions in an unintelligible dialect from a barbarian priesthood. In those days, therefore, the Pelasgian ministers of the oracle must have been Greeks. Aristotle, accordingly, in recognising the identity between their title Helli and that of Hellene, acknowledges the common origin of the two races, describing the Dodonæan territory, with others the primitive Pelasgia, as the 'most antient Hellas².' No classical author seems to have doubted that these ministers of Jove had, with their antient seats and privileges, maintained their language unimpaired. It is also evident, from the details given by Herodotus of his own intercourse with them, that in his time that language was Greek, as are the names of the three priestesses whom he mentions."

¹ IV. 33. The same is indirectly said of the Molossians (VI. 127). It need scarcely be added, that the term Pelasgian is habitually and constantly applied by the tragic poets to the aboriginal Hellenic population of Greece.

2 Meteorol. I. 14.

THE PRIZE MEDAL, INTERNATIONAL EXHIBITION, 1862, was awarded to the Publishers of

"Weale's Series."

A NEW LIST

OF

WEALE'S

These popular and cheap Series of Books, now comprising nearly Three Hundred distinct works in almost every department of Science, Art, and Education, are recommended to the notice of Engineers, Architects, Builders, Artisans, and Students generally, as well as to those interested in Workmen's Libraries, Free Libraries. Literary and Scientific Institutions, Colleges, Schools, Science Classes, &c., &c.

N.B .- In ordering from this List it is recommended, as a means of facilitating business and obviating error, to quote the numbers affixed to the volumes, as well as the titles and prices.

** The books are bound in limp cloth, unless otherwise stated.

RUDIMENTARY SCIENTIFIC SERIES.

ARCHITECTURE, BUILDING, ETC.

No.

16. ARCHITECTURE—ORDERS—The Orders and their Æsthetic Principles. By W. H. LEEDS. Illustrated. 18, 6d.

17. ARCHITECTURE—STYLES—The History and Description of the Styles of Architecture of Various Countries, from the Earliest to the Present Period. By T. Talbor Bury, F.R.I.B.A., &c. Illustrated. 2s.

*** ORDERS AND STYLES OF ARCHITECTURE, in One Vol., 3s. 6d.

18. ARCHITECTURE—DESIGN—The Principles of Design in

Architecture, as deducible from Nature and exemplified in the Works of the

Architecture, as deducible from Nature and exemplified in the Works of the Greek and Gothic Architects. By E. L. GARBETT, Architect. Illustrated. 2s.

* The three preceding Works, in One handsome Vol., half bound, entitled "Modern Architecture," Price 6s.

22. THE ART OF BUILDING, Rudiments of. General Principles of Construction, Materials used in Building, Strength and Use of Materials, Working Drawings, Specifications, and Estimates. By Edward Dobson, M.R.I.B.A., &c. Illustrated. 1s. 6d.

23. BRICKS AND TILES, Rudimentary Treatise on the Manufacture of containing an Outline of the Principles of Brickmaking. By Edward

BRICKS AND TILES, Rudimentary Treatise on the Manufacture of; containing an Outline of the Principles of Brickmaking. By Edw. Dobson, M.R.I.B.A. With Additions by C. Tomlinson, F.R.S. Illustrated. 3s.
 MASONRY AND STONECUTTING, Rudimentary Treatise on; in which the Principles of Masonic Projection and their application the Construction of Curved Wing-Walls, Domes, Oblique Bridges, and Roman and Gothic Vaulting, are concisely explained. By Edward Dobson, M.R.I.B.A., &c. Illustrated with Plates and Diagrams. 2s. 6d.
 FOUNDATIONS AND CONCRETE WORKS, a Rudimentary Treatise on; containing a Synopsis of the principal cases of Foundation Works, with the usual Modes of Treatment, and Practical Remarks on Footings, Planking, Sand, Concrete, Béton, Pile-driving, Caissons, and Cofferdams. By E. Dobson, M.R.I.B.A., &c. Third Edition, revised by George Dodd, C.E. Illustrated. 1s. 6d.

Architecture, Building, etc., continued.

- 42. COTTAGE BUILDING; or, Hints for Improving the Dwellings of the Working Classes and the Labouring Poor. By C. Bruce Allen, Architect. With Notes and Additions by John Weale and others. Eleventh Edition, revised and enlarged. Numerous Illustrations. 1s. 6d.
- LIMES, CEMENTS, MORTARS, CONCRETES, MASTICS, PLASTERING, &c., Rudimentary Treatise on. By G. R. Burnell, C.E. Ninth Edition, with Appendices. 1s. 6d.
- 57. WARMING AND VENTILATION, a Rudimentary Treatise on; being a concise Exposition of the General Principles of the Art of Warming and Ventilating Domestic and Public Buildings, Mines, Lighthouses, Ships, &c. By CHARLES TOMLINSON, F.R.S., &c. Illustrated. 3s.
- 83**. CONSTRUCTION OF DOOR LOCKS. Compiled from the Papers of A. C. Hobbs, Esq., of New York, and Edited by CHARLES TOM-LINSON, F.R.S. To which is added, a Description of Fenby's Patent Locks, and a Note upon Iron Safes by Robert Mallet, M.I.C.E. Illus. 28. 6d.
- III. ARCHES, PIERS, BUTTRESSES, &-c.: Experimental Essays on the Principles of Construction in; made with a view to their being useful to the Practical Builder. By WILLIAM BLAND. Illustrated. 1s. 6d.
- 116. THE ACOUSTICS OF PUBLIC BUILDINGS; or, The Principles of the Science of Sound applied to the purposes of the Architect and Builder. By T. Roger Smith, M.K.I.B.A., Architect. Illustrated. 18, 6d.
- 124. CONSTRUCTION OF ROOFS, Treatise on the, as regards Carpentry and Joinery. Deduced from the Works of Robison, Price, and Treboold. Illustrated. 1s. 6d.
- 127. ARCHITECTURAL MODELLING IN PAPER, the Art of.
 By T. A. RICHARDSON, Architect. With Illustrations, designed by the
 Author, and engraved by O. Jewitt. is. 6d.
- 128. VITRUVIUS—THE ARCHITECTURE OF MARCUS
 VITRUVIUS POLLO. In Ten Books. Translated from the Latin by
 Joseph Gwilt, F.S.A., F.R.A.S. With 23 Plates. 5s.
- 130. GRECIAN ARCHITECTURE, An Inquiry into the Principles of Beauty in; with an Historical View of the Rise and Progress of the Art in Greece. By the EARL OF ABENDEEN. 1s.
- * The two Preceding Works in One handsome Vol., half bound, entitled "Ancient Architecture." Price 6s.
 - 132. DWELLING-HOUSES, a Rudimentary Treatise on the Erection of, Illustrated by a Perspective View, Plans, Elevations, and Sections of a Pair of Semi-detached Villas, with the Specification, Quantities, Estimates, &c. By S. H. Brooks, Architect. New Edition, with plates. 2s. 6d.
- 156. QUANTITIES AND MEASUREMENTS, How to Calculate and Take them in Bricklayers', Masons', Plasterers', Plumbers', Painters', Paperhangers', Gilders', Smiths', Carpenters', and Joiners' Work. With Rules for Abstracting and Hints for Preparing a Bill of Quantities, &c., &c. By A. C. Beaton, Architect and Surveyor. New and Enlarged Edition. Illus. 1s. 6d.
- 175. THE BUILDER'S AND CONTRACTOR'S PRICE BOOK (Lockwood & Co.'s), with which is incorporated "Atchler's Buller's Price Book," and the "Illustrated Price Book," published annually, containing the present Prices of all kinds of Builders' Materials and Labour, and of all Trades connected with Building: Memoranda and Tables required in making Estimates and taking out Quantities, &c. With 5 Plates, containing Plans, &c., of Villas, and Specification. 3s. 6d.
- 182. CARPENTRY AND JOINERY—THE ELEMENTARY PRIN-CIPLES OF CARPENTRY. Chiefly composed from the Standard Work of THOMAS TREDGOLD, C.E. With Additions from the Works of the most Recent Authorities, and a TREATISE ON JOINERY by E. WYNDHAM TARN, M.A. Numerous Illustrations. 3s. 6d.
- 182*. CARPENTRY AND GOINERY. ATLAS of 35 Plates to accompany the foregoing book. With Descriptive Letterpress. 4to. 6s.

CIVIL ENGINEERING, ETC.

13. CIVIL ENGINEERING, the Rudiments of; for the Use of Beginners, for Practical Engineers, and for the Army and Navy. By Henry Law, C.E. Including a Section on Hydraulic Engineering, by George R. Burnell, C.E. 5th Edition, with Notes and Illustrations by Robert Maller, A.M., F.R.S. Illustrated with Plates and Diagrams. 5s.

29. THE DRAINAGE OF DISTRICTS AND LANDS. By G. DRYSDALE DEMPSEY, C.E. New Edition, revised and enlarged. Illustrated.

30. THE DRAINAGE OF TOWNS AND BUILDINGS. $\mathbf{B}\mathbf{y}$ G. DRYSDALE DEMPSEY, C.E. New Edition. Illustrated. 2s. 6d. ** With "Drainage of Districts and Lands," in One Vol., 3s. 6d.

31. WELL-DIGGING, BORING, AND PUMP-WORK. JOHN GEORGE SWINDELL, Assoc. R.I.B.A. New Edition, revised by G. R. Burnell, C.E. Illustrated. 1s.

35. THE BLASTING AND QUARRYING OF STONE, Rudimentary Treatise on; for Building and other Purposes, with the Constituents and Analyses of Granite, Slate, Limestone, and Sandstone: to which is added some Remarks on the Blowing up of Bridges. By Gen. Sir John Burgoyne, Bart., K.C.B. Illustrated. 18. 6d.

43. TUBULAR AND OTHER IRON GIRDER BRIDGES. Particularly describing the Britannia and Conway Tubular Bridges. With a Sketch of Iron Bridges, and Illustrations of the Application of Malleable Iron to the Art of Bridge Building. By G. D. Demesey, C.E., Author of "The Practical Railway Engineer," &c., &c. New Edition, with Illustrations.

46. CONSTRUCTING AND REPAIRING COMMON ROADS, Papers on the Art of. Containing a Survey of the Metropolitan Roads, by S. Hughes, C.E.; The Art of Constructing Common Roads, by Henry Law, C.E.; Remarks on the Maintenance of Macadamised Roads, by Field-Marshal Sir John F. Burgoyne, Bart., G.C.B., Royal Engineers, &c., &c. Illustrated. 1s. 6d.

62. RAILWAY CONSTRUCTION, Elementary and Practical Instruction on the Science of. By Sir Macdonald Stephenson, C.E., Managing Director of the East India Railway Company. New Edition, revised and enlarged by Edward Nugent, C.E. Plates and numerous Woodcuts.

62*. RAILWAYS; their Capital and Dividends. With Statistics of their Working in Great Britain, &c., &c. By E. D. CHATTAWAY. 15.

*** 62 and 62*, in One Vol., 3s. 6d.

80*. EMBANKING LANDS FROM THE SEA, the Practice of. Treated as a Means of Profitable Employment for Capital. With Examples and Particulars of actual Embankments, and also Practical Remarks on the Repair of old Sea Walls. By John Wiggins, F.G.S. New Edition, with Notes by Robert Mallet, F.R.S. 28.

81. WATER WORKS, for the Supply of Cities and Towns. With a Description of the Principal Geological Formations of England as influencing Supplies of Water; and Details of Engines and Pumping Machinery for raising Water. By SANUEL HUGHES, F.G.S., C.E. New Edition, revised and enlarged, with numerous Illustrations. 48.

82**. GAS WORKS, and the Practice of Manufacturing and Distributing Coal Gas. By SAMUEL HUGHES, C.E. New Edition, revised by W. RICHARDS, C.E. Illustrated. 3s.

117. SUBTERRANEOUS SURVEYING; an Elementary and Practical Treatise on. By Thomas Fenwick. Also the Method of Conducting Subterraneous Surveys without the Use of the Magnetic Needle, and other modern Improvements. By Thomas Baker, C.E. Illustrated. 2s. 6d.

118. CIVIL ENGINEERING IN NORTH AMERICA, a Sketch of. By David Stevenson, F.R.S.E., &c. Plates and Diagrams. 3s.

Civil Engineering, etc., continued.

- I20. HYDRAULIC ENGINEERING, the Rudiments of. By G. R. Burnell, C.E., F.G.S. Illustrated. 3s.
- 121. RIVERS AND TORRENTS. With the Method of Regulating their Courses and Channels. By Professor PAUL FRISI, F.R.S., of Milan. To which is added, AN ESSAY ON NAVIGABLE CANALS. Translated by Major-General John Garstin, of the Bengal Engineers. Plates. 25. 6d.

MECHANICAL ENGINEERING, ETC.

- 33. CRANES, the Construction of, and other Machinery for Raising Heavy Bodies for the Erection of Buildings, and for Hoisting Goods. By JOSEPH GLYNN, F.R.S., &c. Illustrated. 1s. 6d.
- 34. THE STEAM ENGINE, a Rudimentary Treatise on. By Dr. LARDNER, Illustrated, 18.
- 59. STEAM BOILERS: Their Construction and Management. By R. Armstrong, C.E. Illustrated. 1s. 6d.
- AGRICULTURAL ENGINEERING: Farm Buildings, Motive Power, Field Machines, Machinery, and Implements. By G. H. ANDREWS, C.E. Illustrated. 3s.
- 67. CLOCKS, WATCHES, AND BELLS, a Rudimentary Treatises on. By Sir Edmund Beckett (late Edmund Beckett Denison, LL.D., Q.C.)
- * A New, Revised, and considerably Enlarged Edition of the above Standard Treatise, with very numerous Illustrations, is now ready, price 4s. 6d.
- 77*. THE ECONOMY OF FUEL, particularly with Reference to Reverbatory Furnaces for the Manufacture of Iron, and to Steam Boilers. By T. SYMES PRIDEAUX. 18. 6d.
- 82. THE POWER OF WATER, as applied to drive Flour Mills, and to give motion to Turbines and other Hydrostatic Engines. By Joseph Glynn, F.R.S., &c. New Edition, Illustrated. 2s.
- 98. PRACTICAL MECHANISM, the Elements of; and Machine Tools. By T. Baker, C.E. With Remarks on Tools and Machinery, by J. NASMYTH, C.E. Plates. 2s. 6d.
- 114. MACHINERY, Elementary Principles of, in its Construction and Working. Illustrated by numerous Examples of Modern Machinery for different Branches of Manufacture. By C. D. ABEL, C.E. 1s. 6d.
- II5. ATLAS OF PLATES. Illustrating the above Treatise. By C. D. Abel, C.E. 7s. 6d.
- 125. THE COMBUSTION OF COAL AND THE PREVENTION OF SMOKE, Chemically and Practically Considered. With an Appendix. By C. Wyre WILLIAMS, A.I.C.B. Plates. 35.
- 139. THE STEAM ENGINE, a Treatise on the Mathematical Theory of, with Rules at length, and Examples for the Use of Practical Men. By T. BAKER, C.E. Illustrated. 1s.
- 162. THE BRASS FOUNDER'S MANUAL; Instructions for Modelling, Pattern-Making, Moulding, Turning, Filing, Burnishing, Bronzing, &c. With copious Receipts, numerous Tables, and Notes on Prime Costs and Estimates. By WALTER GRAHAM. Illustrated. 2s. 6d.
- 164. MODERN WORKSHOP PRACTICE, as applied to Marine, Land, and Locomotive Engines, Floating Docks, Dredging Machines, Bridges, Cranes, Ship-building, &c., &c. By J. G. WINTON. Illustrated. 3s.
- 165. IRON AND HEAT, exhibiting the Principles concerned in the Construction of Iron Beams, Pillars, and Bridge Girders, and the Action of Heat in the Smelting Furnace. By J. Armour, C.E. Numerous Woodcuts. 28, 6d.

Mechanical Engineering, etc., continued.

- 166. POWER IN MOTION: Horse-Power, Motion, Toothed-Wheel Gearing, Long and Short Driving Bands, Angular Forces. By JAMES ARMOUR, C.E. With 73 Diagrams. 2s. 6d.
- 167. THE APPLICATION OF IRON TO THE CONSTRUCTION OF BRIDGES, GIRDERS, ROOFS, AND OTHER WORKS. Showing the Principles upon which such Structures are designed, and their Practical Application. By Francis Campin, C.E. Numerous Woodcuts. 2s.
- 171. THE WORKMAN'S MANUAL OF ENGINEERING
 DRAWING. By JOHN MAXTON, Engineer, Instructor in Engineering,
 Drawing, Royal School of Naval Architecture and Marine Engineering,
 South Kensington. Illustrated with 7 Plates and nearly 350 Woodcuts. 3s.6d.

SHIPBUILDING, NAVIGATION, MARINE ENGINEERING, ETC.

- 51. NAVAL ARCHITECTURE, the Rudiments of; or, an Exposition of the Elementary Principles of the Science, and their Practical Application to Naval Construction. Compiled for the Use of Beginners. By JAMES PEAKE, School of Naval Architecture, H.M. Dockyard, Portsmouth. Third Edition, corrected, with Plates and Diagrams. 3s. 6d.
- 53*. SHIPS FOR OCEAN AND RIVER SERVICE, Elementary and Practical Principles of the Construction of. By HAKON A. SOMMER-FELDT, Surveyor of the Royal Norwegian Navy. With an Appendix. 1s.
- 53**. AN ATLAS OF ENGRAVINGS to Illustrate the above. Twelve large folding plates. Royal 4to, cloth. 7s. 6d.
 - 54. MASTING, MAST-MAKING, AND RIGGING OF SHIPS, Rudimentary Treatise on. Also Tables of Spars, Rigging, Blocks; Chain, Wire, and Hemp Ropes, &c., relative to every class of vessels. Together with an Appendix of Dimensions of Masts and Yards of the Royal Navy of Great Britain and Ireland. By ROBERT KIPPING, N.A. Thirteenth Edition. Illustrated vs. 6d
 - 54*. IRON SHIP-BUILDING. With Practical Examples and Details for the Use of Ship Owners and Ship Builders. By JOHN GRANTHAM, Consulting Engineer and Naval Architect. Fifth Edition, with important Additions of the Control of
- 54**. AN ATLAS OF FORTY PLATES to Illustrate the above. Fifth Edition. Including the latest Examples, such as H.M. Steam Frigates "Warrior," "Hercules," "Bellerophon;" H.M. Troop Ship "Serapis," Iron Floating Dock, &c., &c. 4to, boards. 38s.
 - 55. THE SAILOR'S SEA BOOK: A Rudimentary Treatise on Navigation. I. How to Keep the Log and Work it off. II. On Finding the Latitude and Longitude. By James Greenwood, B.A., of Jesus College, Cambridge. To which are added, Directions for Great Circle Sailing; an Essay on the Law of Storms and Variable Winds; and Explanations of Terms used in Ship-building. Ninth Edition, with several Engravings and Coloured Illustrations of the Flags of Maritime Nations. 2s.
- 80. MARINE ENGINES, AND STEAM VESSELS, a Treatise on. Together with Practical Remarks on the Screw and Propelling Power, as used in the Royal and Merchant Navy. By Romert Murray, C.E., Engineer-Surveyor to the Board of Trade. With a Glossary of Technical Terms, and their Equivalents in French, German, and Spanish. Fifth Edition, revised and enlarged. Illustrated. 3s.
- 83bis. THE FORMS OF SHIPS AND BOATS: Hints, Experimentally Derived, on some of the Principles regulating Ship-building. By W. BLAND. Sixth Edition, revised, with numerous Illustrations and Models. 18.6d.
 - NAVIGATION AND NAUTICAL ASTRONOMY, in Theory and Practice. With Attempts to facilitate the Finding of the Time and the Longitude at Sea. By J. R. Young, formerly Professor of Mathematics in Belfast College. Illustrated. 2s. 6d.

Shipbuilding, Navigation, etc., continued.

- 100*. TABLES intended to facilitate the Operations of Navigation and Nautical Astronomy, as an Accompaniment to the above Book. By J. R. Young. 1s. 6d.
 - 106. SHIPS' ANCHORS, a Treatise on. By GEORGE COTSELL, N.A. Illustrated. 18.6d.
- 149. SAILS AND SAIL-MAKING, an Elementary Treatise on.
 With Draughting, and the Centre of Effort of the Sails. Also, Weights and Sizes of Ropes; Masting, Rigging, and Sails of Steam Vessels, &c., &c., Ninth Edition, enlarged, with an Appendix. By ROBERT KIPPING, N.A., Sailmaker, Quayside, Newcastle. Illustrated. 2s. 6d.
- 155. THE ENGINEER'S GUIDE TO THE ROYAL AND MERCANTILE NAVIES. By a PRACTICAL ENGINEER. Revised by D. F. M'CARTHY, late of the Ordnance Survey Office, Southampton. 3s.

PHYSICAL SCIENCE, NATURAL PHILO-SOPHY, ETC.

- CHEMISTRY, for the Use of Beginners. By Professor GEORGE FOWNES, F.R.S. With an Appendix, on the Application of Chemistry to Agriculture. 1s.
- NATURAL PHILOSOPHY, Introduction to the Study of; for the Use of Beginners. By C. TOMLINSON, Lecturer on Natural Science in King's College School, London. Woodcuts. 1s. 6d.
- MINERALOGY, Rudiments of; a concise View of the Properties
 of Minerals. By A. RAMSEY, Jun. Woodcuts and Steel Plates. 3s.
- MECHANICS, Rudimentary Treatise on; Being a concise Exposition of the General Principles of Mechanical Science, and their Applications. By CHARLES TOMLINSON, Lecturer on Natural Science in King's College School, London. Illustrated. 18, 6d.
- 7. ELECTRICITY; showing the General Principles of Electrical Science, and the purposes to which it has been applied. By Sir W. Snow HARRIS, F.R.S., &c. With considerable Additions by R. Sabine, C.E., F.S.A. Woodcuts. 1s. 6d.

 7*. GALVANISM, Rudimentary Treatise on, and the General Prin-
- 7*. GALVANISM, Rudimentary Treatise on, and the General Principles of Animal and Voltaic Electricity. By Sir W. SNOW HARRIS. New Edition, revised, with considerable Additions, by ROBERT SABINE, C.E., F.S.A. Woodcuts. 1s. 6d.
- MAGNETISM; being a concise Exposition of the General Principles of Magnetical Science, and the Purposes to which it has been applied. By Sir W. Snow HARRIS. New Edition, revised and enlarged by H. M. Noad, Ph.D., Vice-President of the Chemical Society, Author of "A Manual of Electricity," &c., &c. With 165 Wooocuts. 3s. 6d.
- THE ELECTRIC TELEGRAPH; its History and Progress; with Descriptions of some of the Apparatus. By R. Sabine, C.E., F.S.A., &c. Woodcuts. 3s.
- 12. PNEUMATICS, for the Use of Beginners. By CHARLES TOMLINSON. Illustrated. 1s. 6d.
- 72. MANUAL OF THE MOLLUSCA; a Treatise on Recent and Fossil Shells. By Dr. S. P. Woodward, A.L.S. With Appendix by RALPH TATE, A.L.S., F.G.S. With numerous Plates and 300 Woodcuts, 6s. 6d. Cloth boards, 7s. 6d.
- 79**. PHOTOGRAPHY, Popular Treatise on; with a Description of the Stereoscope, &c. Translated from the French of D. Van Monckhoven, by W. H. Thornthwaite, Ph.D. Woodcuts. 18.6d.
 - 96. ASTRONOMY. By the Rev. R. MAIN, M.A., F.R.S., &c. New and enlarged Edition, with an Appendix on "Spectrum Analysis." Woodcuts. 1s, 6d.

Physical Science, Natural Philosophy, etc., continued.

- 97. STATICS AND DYNAMICS, the Principles and Practice of; embracing also a clear development of Hydrostatics, Hydrodynamics, and Central Forces. By T. BAKER, C.E. 1s. 6d.
- 138. TELEGRAPH, Handbook of the; a Manual of Telegraphy,
 Telegraph Clerks' Remembrancer, and Guide to Candidates for Employment in the Telegraph Service. By R. Bond. Fourth Edition, revised and
 enlarged: to which is appended, OUESTIONS on MAGNETISM, ELECTRICITY, and PRACTICAL TELEGRAPHY, for the Use of Students,
 by W. McGregor, First Assistant Superintendent, Indian Gov. Telegraphs. Woodcuts. 3s.
- 143. EXPERIMENTAL ESSAYS. By Charles Tomlinson. I. On the Motions of Camphor on Water. II. On the Motion of Camphor towards the Light. III. History of the Modern Theory of Dew. Woodcuts. 18.
- 173. PHYSICAL GEOLOGY, partly based on Major-General PORT-LOCK'S "Rudiments of Geology." By RALPH TATE, A.L.S., &c. Numerous Woodcuts. 2s.
- 174. HISTORICAL GEOLOGY, partly based on Major-General PORTLOCK'S "Rudiments." By RALPH TATE, A.L.S., &c. Woodcuts. 2s.6d.
- 173 RUDIMENTARY TREATISE ON GEOLOGY, Physical and &
- Historical. Partly based on Major-General Portlock's "Rudiments of Geology." By Ralph Tate, A.L.S., F.G.S., &c., &c. Numerous Illustrations. In One Volume. 48. 6d. 174.
- 183. ANIMAL PHYSICS, Handbook of. By DIONYSIUS LARDNER,
- D.C.L., formerly Professor of Natural Philosophy and Astronomy in University College, London. With 520 Illustrations. In One Volume, cloth boards. 7s. 6d. & 184.
- . ** Sold also in Two Parts, as follows :-
- 183.
- Animal Physics. By Dr. Lardner. Part I., Chapter I-VII. 4s. Animal Physics. By Dr. Lardner. Part II. Chapter VIII-XVIII. 3s. 184.

MINING, METALLURGY, ETC.

- 117. SUBTERRANEOUS SURVEYING, Elementary and Practical Treatise on, with and without the Magnetic Needle. By THOMAS FENWICK, Surveyor of Mines, and THOMAS BAKER, C.E. Illustrated. 2s. 6d.
- 133. METALLURGY OF COPPER; an Introduction to the Methods of Seeking, Mining, and Assaying Copper, and Manufacturing its Alloys. By ROBERT H. LAMBORN, Ph.D. Woodcuts. 2s.
- 134. METALLURGY OF SILVER AND LEAD. A Description of the Ores; their Assay and Treatment, and valuable Constituents. By Dr. R. H. LAMBORN. Woodcuts. 2s.
- 135. ELECTRO-METALLURGY; Practically Treated. By ALEX-ANDER WATT, F.R.S.S.A. New Edition. Woodcuts. 2s.
- 172. MINING TOOLS, Manual of. For the Use of Mine Managers, Agents, Students, &c. Comprising Observations on the Materials from, and Processes by which, they are manufactured; their Special Uses, Applications, Qualities, and Efficiency. By WILLIAM MORGANS, Lecturer on Mining at the Bristol School of Mines. 2s. 6d.
- 172*. MINING TOOLS, ATLAS of Engravings to Illustrate the above, containing 235 Illustrations of Mining Tools, drawn to Scale. 4to.
- 176. METALLURGY OF IRON, a Treatise on the. Containing Outlines of the History of Iron Manufacture, Methods of Assay, and Analyses of Iron Ores, Processes of Manufacture of Iron and Steel, &c. By H. BAUERMAN, F.G.S., Associate of the Royal School of Mines. Fourth Edition, revised and enlarged, with numerous Illustrations. 4s. 6d.

Mining, Metallurgy, etc., continued.

180. COAL AND COAL MINING: A Rudimentary Treatise on. By WARINGTON W. SMYTH, M.A., F.R.S., &c., Chief Inspector of the Mines of the Crown and of the Duchy of Cornwall. Second Edition, revised and corrected. With numerous Illustrations. 3s. 6d.

EMIGRATION.

- 154. GENERAL HINTS TO EMIGRANTS. Containing Notices of the various Fields for Emigration. With Hints on Preparation for Emigrating, Outfits, &c., &c. With Directions and Recipes useful to the Emigrant. With a Map of the World. 2s.
- 157. THE EMIGRANT'S GUIDE TO NATAL. By Robert JAMES MANN, F.R.A.S., F.M.S. Second Edition, carefully corrected to the present Date. Map. 2s.
- 159. THE EMIGRANT'S GUIDE TO AUSTRALIA, New South Wales, Western Australia, South Australia, Victoria, and Queensland. By the Rev. James Baird, B.A. Map. 2s. 6d.
 160. THE EMIGRANT'S GUIDE TO TASMANIA and NEW
- ZEALAND. By the Rev. JAMES BAIRD, B.A. With a Map. 28.
- 159 & THE EMIGRANT'S GUIDE TO AUSTRALASIA. 160. Rev. J. BAIRD, B.A. Comprising the above two volumes, 12mo, cloth boards. With Maps of Australia and New Zealand. 5s.

AGRICULTURE.

- THE DRAINAGE OF DISTRICTS AND LANDS.
 G. DRYSDALE DEMPSEY, C.E. Illustrated. 1s. 6d. Bv*** With "Drainage of Towns and Buildings," in One Vol., 3s.
- 63. AGRICULTURAL ENGINEERING: Farm Buildings, Motive Powers and Machinery of the Steading, Field Machines, and Implements. By G. H. Andrews, C.E. Illustrated. 3s.
- 66. CLAY LANDS AND LOAMY SOILS. By Professor Donaldson. 18.
- 131. MILLER'S, MERCHANT'S, AND FARMER'S READY RECKONER, for ascertaining at sight the value of any quantity of Corn, from One Bushel to One Hundred Quarters, at any given price, from £1 to £5 per quarter. Together with the approximate values of Millstones and Millwork, &c. 1s.
- 140. SOILS, MANURES, AND CROPS (Vol. 1. OUTLINES OF Modern Farming.) By R. Scott Burn. Woodcuts. 2s.
- 141. FARMING AND FARMING ECONOMY, Notes, Historical and Practical on. (Vol. 2. OUTLINES OF MODERN FARMING.) By R. SCOTT BURN. Woodcuts. 3s.
- 142. STOCK; CATTLE, SHEEP, AND HORSES. (Vol. 3. OUTLINES OF MODERN FARMING.) By R. Scott Burn. Woodcuts. 2s. 6d.
- 145. DAIRY, PIGS, AND POULTRY, Management of the. By R. Scott Burn. With Notes on the Diseases of Stock. (Vol. 4. Outlines of Modern Farming.) Woodcuts. 2s.
- WTILIZATION OF SEWAGE, IRRIGATION, AND RECLAMATION OF WASTE LAND. (Vol. 5. Outlines of Modern Farming.) By R. Scott Burn. Woodcuts. 2s. 6d. 146. UTILIZATION
- *** Nos. 140-1-2-5-6, in One Vol., handsomely half-bound, entitled "Outlines of Modern Farming." By Robert Scott Burn. Price 12s,
- 171. FRUIT TREES; The Scientific and Profitable Culture of. From the French of Du Breuil, Revised by Geo. GLENNY. 187 Woodcuts. 3s. 6d.

FINE ARTS.

20. PERSPECTIVE FOR BEGINNERS. Adapted to Young Students and Amateurs in Architecture, Painting, &c. By George Pyne, Artist. Woodcuts. 28.

27. A GRAMMAR OF COLOURING, applicable to House Painting, Decorative Architecture, and the Arts, for the Use of Practical Painters and Decorators. By George Firld, Author of "Chromatics; or, The Analogy, Harmony, and Philosophy of Colours," &c. Coloured Illustrations. 2s. 40. GLASS STAINING; or, Painting on Glass, The Art of. Com-

prising Directions for Preparing the Pigments and Fluxes, laying them upon the Glass, and Firing or Burning in the Colours. From the German of Dr. GESSERT. To which is added, an Appendix on The ART OF ENAMELLING,

41. PAINTING ON GLASS, The Art of. From the German of EMANUEL OTTO FROMBERG. IS.

69. MUSIC, A Rudimentary and Practical Treatise on. With

numerous Examples. By CHARLES CHILD SPENCER. 28.
71. PIANOFORTE, The Art of Playing the. With numerous Exercises and Lessons. Written and Selected from the Best Masters, by CHARLES CHILD SPENCER.

ISI. PAINTING POPULARLY EXPLAINED, including Fresco, Oil, Mosaic, Water Colour, Water-Glass, Tempera, Encaustic, Miniature, Painting on Ivory, Vellum, Pottery, Enamel, Glass, &c. With Historical Sketches of the Progress of the Art by Thomas John Gullick, assisted by John Timps, F.S.A. Third Edition, revised and enlarged, with Frontispicce and Vignette. 3s.

ARITHMETIC, GEOMETRY, MATHEMATICS, ETC.

32. MATHEMATICAL INSTRUMENTS, a Treatise on; in which their Construction, and the Methods of Testing, Adjusting, and Using them are concisely Explained. By J. F. HEATHER, M.A., of the Royal Military Academy, Woolwich. Original Edition, in 1 vol., Illustrated. 1s. 6d.

*** Inordering the above, be careful to say, "Original Edition" or give the number in the Series (32) to distinguish it from the Enlarged Edition in 3 vols.

(Nos. 168-9-70).

60. LAND AND ENGINEERING SURVEYING, a Treatise on; with all the Modern Improvements. Arranged for the Use of Schools and Private Students; also for Practical Land Surveyors and Engineers. By T. BAKER, C.E. New Edition, revised by EDWARD NUGENT, C.E. Illustrated with Plates and Diagrams. 2s.

61*. READY RECKONER FOR THE ADMEASUREMENT

OF LAND. By ABRAHAM ARMAN, Schoolmaster, Thurleigh, Beds. To which is added a Table, showing the Price of Work, from 2s. 6d. to £1 per acre, and Tables for the Valuation of Land, from 1s. to £1,000 per acre, and

from one pole to two thousand acres in extent, &c., &c. is. 6d. 76. DESCRIPTIVE GEOMETRY, an Elementary Treatise on; with a Theory of Shadows and of Perspective, extracted from the French of G. Monge. To which is added, a description of the Principles and Practice of Isometrical Projection; the whole being intended as an introduction to the Application of Descriptive Geometry to various branches of the Arts. By J. F. Heather, M.A. Illustrated with 14 Plates. 2s. 178. PRACTICAL PLANE GEOMETRY: giving the Simplest

Modes of Constructing Figures contained in one Plane and Geometrical Construction of the Ground. By J. F. Heather, M.A. With 215 Woodcuts. 2s. 179. PROFECTION: Orthographic, Topographic, and Perspective: giving the various Modes of Delineating Solid Forms by Constructions on a Single Plane Surface. By J. F. Heather, M.A. [In preparation.

*** The above three volumes will form a Complete Elementary Course of

MATHEMATICAL DRAWING.

Arithmetic, Geometry, Mathematics, etc., continued:

- 83. COMMERCIAL BOOK-KEEPING. With Commercial Phrases and Forms in English, French, Italian, and German. By JAMES HADDON, M.A., Arithmetical Master of King's College School, London. 15.
- 84. ARITHMETIC, a Rudimentary Treatise on: with full Explanations of its Theoretical Principles, and numerous Examples for Practice. For the Use of Schools and for Self-Instruction. By J. R. Young, late Professor of Mathematics in Belfast College. New Edition, with Index. 1s. 6d.
- 84* A Key to the above, containing Solutions in full to the Exercises, together with Comments, Explanations, and Improved Processes, for the Use of Teachers and Unassisted Learners. By J. R. Young. 1s. 6d.
- 85. EQUATIONAL ARITHMETIC, applied to Questions of Interest,
- 85*. Annuities, Life Assurance, and General Commerce; with various Tables by which all Calculations may be greatly facilitated. By W. Hipsley. In Two Parts, is. each; or in One Vol. 2s.
- Second Mathematical Master of King's College School. With Appendix, containing miscellaneous Investigations, and a Collection of Problems in various parts of Algebra. 2s. 86. ALGEBRA, the Elements of.
- 86* A KEY AND COMPANION to the above Book, forming an extensive repository of Solved Examples and Problems in Illustration of the various Expedients necessary in Algebraical Operations. Especially adapted for Self-Instruction. By J. R. Young. 1s. 6d.
- 88. EUCLID, THE ELEMENTS OF: with many additional Propositions and Explanatory Notes: to which is prefixed, an Introductory Essay on Logic. By HENRY LAW, C.E. 2s. 6d.
 - *** Sold also separately, viz.:-
- 沙海 经 88. EUCLID, The First Three Books. By HENRY LAW, C.E. 18.
- EUCLID, Books 4, 5, 6, 11, 12. By HENRY LAW, C.E. 18. 6d.
- 90. ANALYTICAL GEOMETRY AND CONICAL SECTIONS, a Rudimentary Treatise on. By JAMES HANN, late Mathematical Master of King's College School, London. A New Edition, re-written and enlarged by J. R. Young, formerly Professor of Mathematics at Belfast College. 2s.
- 91. PLANE TRIGONOMETRY, the Elements of. HANN, formerly Mathematical Master of King's College, London. 1s.
- 92. SPHERICAL TRIGONOMETRY, the Elements of. By JAMES HANN. Revised by CHARLES H. DOWLING, C.E. 15.
 - * Or with "The Elements of Plane Trigonometry," in One Volume, 2s.
- 93. MENSURATION AND MEASURING, for Students and Practical Use. With the Mensuration and Levelling of Land for the Purposes of Modern Engineering. By T. Baker, C.E. New Edition, with Corrections and Additions by E. Nugent, C.E. Illustrated. 1s. 6d.
- 94. LOGARITHMS, a Treatise on; with Mathematical Tables for facilitating Astronomical, Nautical, Trigonometrical, and Logarithmic Calculations; Tables of Natural Sines and Tangents and Natural Cosines. By HENRY LAW, C.E. Illustrated. 2s. 6d.
- IOI*. MEASURES, WEIGHTS, AND MONEYS OF ALL NA-TIONS, and an Analysis of the Christian, Hebrew, and Mahometan Calendars. By W. S. B. WOOLHOUSE, F.R.A.S., &c. 1s. 6d.
- 102. INTEGRAL CALCULUS, Rudimentary Treatise on the. HOMERSHAM COX, B.A. Illustrated. 1s.
- 103. INTEGRAL CALCULUS, Examples on the. By JAMES HANN, late of King's College, London. Illustrated. 1s.
- IOI. DIFFERENTIAL CALCULUS, Examples of the. By W. S. B. WOOLHOUSE, F.R.A.S., &c. 1s. 6d.
- 104. DIFFERENTIAL CALCULUS, Examples and Solutions of the. By James Haddon, M.A. is. 6d.

- Arithmetic, Geometry, Mathematics, etc., continued.
- 105. MNEMONICAL LESSONS.—GEOMETRY, ALGEBRA, AND TRIGONOMETRY, in Easy Mnemonical Lessons. By the Rev. Thomas Penyngton Kirkman, M.A. is. 6d.
- 136. ARITHMETIC, Rudimentary, for the Use of Schools and Self-Instruction. By JAMES HADDON, M.A. Revised by ABRAHAM ARMAN.
- 137. A KEY TO HADDON'S RUDIMENTARY ARITHMETIC. By A. ARMAN. 18. 6d.
- 147. ARITHMETIC, STEPPING-STONE TO; Being a Complete Course of Exercises in the First Four Rules (Simple and Compound), on an entirely new principle. For the Use of Elementary Schools of every Grade. Intended as an Introduction to the more extended works on Arithmetic. By ABRAHAM ARMAN. IS.
 - A KEY TO STEPPING-STONE TO ARITHMETIC. By A. ARMAN. 1S.
- 158. THE SLIDE RULE, AND HOW TO USE IT; Containing full, easy, and simple Instructions to perform all Business Calculations with unexampled rapidity and accuracy. By Charles Hoare, C.E. Slide Rule in tuck of cover. 3s.
- 168. DRAWING AND MEASURING INSTRUMENTS. Including—I. Instruments employed in Geometrical and Mechanical Drawing, and in the Construction, Copying, and Measurement of Maps and Plans. II. Instruments Used for the purposes of Accurate Measurement, and frains. The Arithmetical Computations. By J. F. HEATHER, M.A., late of the Royal Military Academy, Woolwich, Author of "Descriptive Geometry," &c., &c. Illustrated. 1s. 6d.
- 169. OPTICAL INSTRUMENTS. Including (more especially) Telescopes, Microscopes, and Apparatus for producing copies of Maps and Plans by Photography. By J. F. HEATHER, M.A. Illustrated. 18. 6d.
- 170. SURVEYING AND ASTRONOMICAL INSTRUMENTS. Including—I. Instruments Used for Determining the Geometrical Features of a portion of Ground. II. Instruments Employed in Astronomical Observations. By J. F. HEATHER, M.A. Illustrated. 1s. 6d.
- * The above three volumes form an enlargement of the Author's original work, "Mathematical Instruments: their Construction, Adjustment, Testing, and Use," the Eleventh Edition of which is on sale, price is. 6d. (See No. 32 in the Series.)

 - 168. MATHEMATICAL INSTRUMENTS. By J. F. HEATHER, 169. M.A. Enlarged Edition, for the most part entirely re-written. The 3 Parts as 170. above, in One thick Volume. With numerous Illustrations. Cloth boards. 5s.

LEGAL TREATISES.

- 50. THE LAW OF CONTRACTS FOR WORKS AND SER-VICES. By DAVID GIBBONS. 18. 6d.
- 107. COUNTY COURT GUIDE, Plain Guide for Suitors in the County Court. By a BARRISTER. 18.6d.
- 108. THE METROPOLIS LOCAL MANAGEMENT ACT, 18th and 19th Vict., c. 120; 19th and 20th Vict., c. 112; 21st and 22nd Vict., c. 104; 24th and 25th Vict., c. 61; also, the last Pauper Removal Act., and the Parochial Assessment Act. 1s. 6d.
- 108*. THE METROPOLIS LOCAL MANAGEMENT AMEND-MENT ACT, 1862, 25th and 26th Vict., c. 120. Notes and an Index. 1s. ** With the Local Management Act, in One Volume, 2s. 6d.
 - 151. A HANDY BOOK ON THE LAW OF FRIENDLY, IN-DUSTRIAL & PROVIDENT BUILDING & LOAN SOCIETIES. With copious Notes. By NATHANIEL WHITE, of H.M. Civil Service. 1s.
 - 163. THE LAW OF PATENTS FOR INVENTIONS; and on the Protection of Designs and Trade Marks. By F. W. CAMPIN, Barrister. at-Law. 2s.

MISCELLANEOUS VOLUMES.

- 36. A DICTIONARY OF TERMS used in ARCHITECTURE, BUILDING, ENGINEERING, MINING, METALLURGY, ARCHÆ-OLOGY, the FINE ARTS, &c. With Explanatory Observations on various Subjects connected with Applied Science and Art. By John Weale. Fourth Edition, with numerous Additions. Edited by ROBERT HUNT, F.R.S., Keeper of Mining Records, Editor of Ure's "Dictionary of Arts, Manufactures, and Mines." Numerous Illustrations. 5s.
- 112. MANUAL OF DOMESTIC MEDICINE. Describing the Symptoms, Causes, and Treatment of the most common Medical and Surgical Affections. By R. Gooding, B.A., M.B.. The whole intended as a Family Guide in all Cases of Accident and Emergency. 2s.
- 1112*. MANAGEMENT OF HEALTH. A Manual of Home and Personal Hygiene. Being Practical Hints on Air, Light, and Ventilation; Exercise, Diet, and Clothing; Rest, Sleep, and Mental Discipline; Bathing and Therapeutics. By the Rev. James Baird, B.A. 1s.
- 113. FIELD ARTILLERY ON SERVICE, on the Use of. With especial Reference to that of an Army Corps. For Officers of all Arms. By TAUBERT, Captain, Prussian Artillery. Translated from the German by Lieut.-Col. Henry Hamilton Maxwell, Bengal Artillery. 18. 6d.
- 113*. SWORDS, AND OTHER ARMS used for Cutting and Thrusting, Memoir on. By Colonel Marry. Translated from the French by Colonel H. H. MAXWEIL. With Notes and Plates. 18.
- 150. LOGIC, Pure and Applied. By S. H. EMMENS. Third Edition. 18.6d.
- 152. PRACTICAL HINTS FOR INVESTING MONEY. With an Explanation of the Mode of Transacting Business on the Stock Exchange. By FRANCIS PLAYFORD, Sworn Broker. 18.
- 153. SELECTIONS FROM LOCKE'S ESSAYS ON THE HUMAN UNDERSTANDING. With Notes by S. H. EMMENS, 28,

EDUCATIONAL AND CLASSICAL SERIES.

HISTORY.

- England, Outlines of the History of; more especially with reference to the Origin and Progress of the English Constitution. A Text Book for Schools and Colleges. By WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, F.S.A., of Her Majesty's Public Record Office. Fourth Edition, revised and brought down to 1872. Maps and Woodcuts. 5s.; cloth boards, 6s. Also in Five Parts, 1s. cach.
- Greece, Outlines of the History of; in connection with the Rise of the Arts and Civilization in Europe. By W. DOUGLAS HAMILTON, of University College, London, and EDWARD LEVIEN, M.A., of Balliol College, Oxford. 28. 6d.; cloth boards, 3s. 6d.
- Rome, Outlines of the History of: From the Earliest Period to the Christian Era and the Commencement of the Decline of the Empire. By EDWARD LEVIEN, of Balliol College, Oxford. Map, 2s. 6d.; cl. bds. 3s. 6d.
- Chronology of History, Art, Literature, and Progress, from the Creation of the World to the Conclusion of the Franco-German War. The Continuation by W. D. HAMILTON, F.S.A., of Her Majesty's Record Office. 3s.; eloth boards, 3s. 6d.
- Dates and Events in English History, for the use of Candidates in Public and Private Examinations. By the Rev. Edgar Rand, B.A. 1s.

ENGLISH LANGUAGE AND MISCEL-LANEOUS.

- II. Grammar of the English Tongue, Spoken and Written. With an Introduction to the Study of Comparative Philology. By HYDE CLARKE, D.C.L. Third Edition. 18.
- 11*. Philology: Handbook of the Comparative Philology of English, Anglo-Saxon, Frisian, Flemish or Dutch, Low or Platt Dutch, High Dutch or German, Danish, Swedish, Icelandic, Latin, Italian, French, Spanish, and Portuguese Tongues. By Hyde Clarke, D.C.L. 18.
 - Dictionary of the English Language, as Spoken and Written. Containing above 100,000 Words. By HYDE CARRE, D.C.L. 3s. 6d.; cloth boards, 4s. 6d.; complete with the Grammar, cloth bds., 5s. 6d.
 - 48. Composition and Punctuation, familiarly Explained for those who have neglected the Study of Grammar. By AUSTIN BRENAN. 16th Edition. 1s.
 - 49. Derivative Spelling-Book: Giving the Origin of Every Word from the Greek, Latin, Saxon, German, Teutonic, Dutch, French, Spanish, and other Languages; with their present Acceptation and Pronunciation. By J. Rowbotham, F.R.A.S. Improved Edition. 1s. 6d.
 - 51. The Art of Extempore Speaking: Hints for the Pulpit, the Senate, and the Bar. By M. BAUTAIN, Vicar-General and Professor at the Sorbonne. Translated from the French. Fifth Edition, carefully corrected. 2s. 6d.
- 52. Mining and Quarrying, with the Sciences connected therewith. First Book of, for Schools. By J. H. Collins, F.G.S., Lecturer to the Miners' Association of Cornwall and Devon. 1s. 6d.
- Places and Facts in Political and Physical Geography, for Candidates in Public and Private Examinations. By the Rev. Edgar RAND, B.A. 18.
- 54. Analytical Chemistry, Qualitative and Quantitative, a Course of. To which is prefixed, a Brief Treatise upon Modern Chemical Nomenclature and Notation. By WM. W. PINK, Practical Chemist, &c., and George E. Webster, Lecturer on Metallurgy and the Applied Sciences, Nottingham. 25.

THE SCHOOL MANAGERS' SERIES OF READING BOOKS,

Adapted to the Requirements of the New Code. Edited by the Rev. A. R. Grant, Rector of Hitcham, and Honorary Canon of Ely; formerly H.M. Inspector of Schools.

		s.	a.						2.	a.
INTRODUCTORY PRIMER		o	3	THIRD STANDARD	٠.				I	0
First Standard .		О	6	FOURTH ,,	٠		•	•	I	2
SECOND ,, .	•	0	10	Fifth "	٠	•	•	•	1	6

*** A Sixth Standard in Preparation.

LESSONS FROM THE BIBLE. Part I. Old Testament. 1s.

LESSONS FROM THE BIBLE. Part II. New Testament, to which is added

THE GEOGRAPHY OF THE BIBLE, for very young Children. By Rev. C.

THORNTON FORSTER. 1s. 2d. ** Or the Two Parts in One Volume. 2s.

FRENCH.

- 24. French Grammar. With Complete and Concise Rules on the Genders of French Nouns. By G. L. STRAUSS, Ph.D. 18.
- French-English Dictionary. Comprising a large number of New Terms used in Engineering, Mining, on Railways, &c. By Alfred Elwes. 18. 6d.

French, continued.

26. English-French Dictionary. By Alfred Elwes. 2s.

25,26. French Dictionary (as above). Complete, in One Vol., 3s.; cloth boards, 3s. 6d. *** Or with the Grammar, cloth boards, 4s. 6d.

47. French and English Phrase Book: Containing Introductory Lessons, with Translations, for the convenience of Students; several Vocabularies of Words, a Collection of suitable Phrases, and Easy Familiar Dialogues. 1s.

GERMAN.

39. German Grammar. Adapted for English Students, from Heyse's Theoretical and Practical Grammar, by Dr. G. L. Strauss. 18.

 German Reader: A Series of Extracts, carefully culled from the most approved Authors of Germany; with Notes, Philological and Explanatory. By G. L. STRAUSS, Ph.D. 1s.

41. German Triglot Dictionary. By Nicholas Esterhazy,

S. A. HAMILTON. Part I. English-German-French. 1s.

42. German Triglot Dictionary. Part II. German-French-English. 1s.

43. German Triglot Dictionary. Part III. French-German-English. 18.

41-43. German Triglot Dictionary (as above), in One Vol., 3s.; cloth boards, 4s. *** Or with the German Grammar, cloth boards, 5s.

ITALIAN.

- Italian Grammar, arranged in Twenty Lessons, with a Course of Exercises. By Alfred Elwes. 1s.
- Italian Triglot Dictionary, wherein the Genders of all the Italian and French Nouns are carefully noted down. By ALFRED ELWES. Vol. I. Italian-English-French.
- 30. Italian Triglot Dictionary. By A. ELWES. Vol. 2. English-French-Italian. 25.
- 32. Italian Triglot Dictionary. By Alfred Elwes. Vol. 3. French-Italian-English. 2s.
- 28,30, Italian Triglot Dictionary (as above). In One Vol., 6s.; 32. cloth boards, 7s. 6d. *** Or with the ITALIAN GRAMMAR, cloth bds., 8s. 6d.

SPANISH.

34. Spanish Grammar, in a Simple and Practical Form. With a Course of Exercises. By ALFRED ELWES. 18.

35. Spanish-English and English-Spanish Dictionary. Including a large number of Technical Terms used in Mining, Engineering, &c., with the proper Accents and the Gender of every Noun. By Alfreyb Elwes. 4s.; cloth boards, 5s. *** Or with the Grammar, cloth boards, 6s.

HEBREW.

46*. Hebrew Grammar. By Dr. Bresslau. is.

Hebrew and English Dictionary, Biblical and Rabbinical; containing the Hebrew and Chaldee Roots of the Old Testament Post-Rabbinical Writings. By Dr. Bresslau. 6s. ** Or with the Grammar, 7s.
 English and Hebrew Dictionary. By Dr. Bresslau. 3s.

44.46. Hebrew Dictionary (as above), in Two Vols., complete, with

LATIN.

- 19. Latin Grammar. Containing the Inflections and Elementary Principles of Translation and Construction. By the Rev. THOMAS GOODWIN, M.A., Head Master of the Greenwich Proprietary School. 1s.
- 20. Latin-English Dictionary. Compiled from the best Authorities. By the Rev. THOMAS GOODWIN, M.A. 2S.
- 22. English-Latin Dictionary; together with an Appendix of French and Italian Words which have their origin from the Latin. By the Rev. Thomas Goodwin, M.A. 1s. 6d.
- 20,22. Latin Dictionary (as above). Complete in One Vol., 3s. 6d.; cloth boards, 4s. 6d. ** Or with the Grammar, cloth boards, 5s. 6d.

LATIN CLASSICS. With Explanatory Notes in English.

- Latin Delectus. Containing Extracts from Classical Authors, with Genealogical Vocabularies and Explanatory Notes, by Henry Young, lately Second Master of the Royal Grammar School, Guildford. 1s.
- 2. Cæsaris Commentarii de Bello Gallico, Notes, and a Geographical Register for the Use of Schools, by H. Young. 2s.
- 12. Ciceronis Oratio pro Sexto Roscio Amerino. Edited, with an Introduction, Analysis, and Notes Explanatory and Critical, by the Rev. JAMES DAVIES, M.A. 18.
- Ciceronis Cato Major, Lælius, Brutus, sive de Senectute, de Amicitia, de Claris Oratoribus Dialogi. With Notes by W. Brownrigg Smith, M.A., F.R.G.S. 25.
- 3. Cornelius Nepos. With Notes. Intended for the Use of Schools. By H. Young. 1s.
- 6. Horace; Odes, Epode, and Carmen Sæculare. Notes by H. Young. is. 6d.
- 7. Horace; Satires, Epistles, and Ars Poetica. Notes by W. Brown-RIGG SMITH, M.A., F.R.G.S. 1s. 6d.
- 21. Juvenalis Satiræ. With Prolegomena and Notes by T. H. S. ESCOTT, B.A., Lecturer on Logic at King's College, London. is. 6d.
- 16. Livy: History of Rome. Notes by H. Young and W. B. SMITH, M.A. Part 1. Books i., ii., 1s. 6d.
- 16*. —— Part 2. Books iii., iv., v., 1s. 6d.
 17. —— Part 3. Books xxi. xxii., 1s. 6d.
- 8. Sallustii Crispi Catalina et Bellum Jugurthinum. Notes Critical and Explanatory, by W. M. DONNE, B.A., Trinity College, Cambridge.
- 10. Terentii Adelphi Hecyra, Phormio. Edited, with Notes, Critical and Explanatory, by the Rev. JAMES DAVIES, M.A. 28.
- 9. Terentii Andria et Heautontimorumenos. With Notes, Critical and Explanatory, by the Rev. JAMES DAVIES, M.A. 18. 6d.
- 11. Terentii Eunuchus, Comædia. Edited, with Notes, by the Rev. JAMES DAVIES, M.A. 18. 6d. Or the Adelphi, Andria, and Eunuchus, 3 vols. in 1, cloth boards, 6s.
- 4. Virgilii Maronis Bucolica et Georgica. With Notes on the Bucolics by W. Rushton, M.A., and on the Georgics by H. Young. 1s. 6d.
- 5. Virgilii Maronis Æneis. Notes, Critical and Explanatory, by H. Young. 28.
- 19. Latin Verse Selections, from Catullus, Tibullus, Propertius, and Ovid. Notes by W. B. DONNE, M.A., Trinity College, Cambridge. 2s.
- Latin Prose Selections, from Varro, Columella, Vitruvius, Seneca, Quintilian, Florus, Velleius Paterculus, Valerius Maximus Suetonius, Apuleius, &c. Notes by W. B. Donne, M.A. 2s.

GREEK.

- 14. Greek Grammar, in accordance with the Principles and Philological Researches of the most eminent Scholars of our own day. By HANS CLAUDE HAMILTON. 18.
- 15,17. Greek Lexicon. Containing all the Words in General Use, with their Significations, Inflections, and Doubtful Quantities. By HENRY R. HAMILTON. Vol. 1. Greek-English, 2s.; Vol. 2. English-Greek, 2s. Or the Two Vols. in One, 4s.; cloth boards, 5s.
- 14,15. Greek Lexicon (as above). Complete, with the GRAMMAR, in One Vol., cloth boards, 6s.

GREEK CLASSICS. With Explanatory Notes in English.

- I. Greek Delectus. Containing Extracts from Classical Authors, with Genealogical Vocabularies and Explanatory Notes, by H. Young. New Edition, with an improved and enlarged Supplementary Vocabulary, by John Hutchison, M.A., of the High School, Glasgow. 1s.
- 30. Æschylus: Prometheus Vinctus: The Prometheus Bound. From the Text of DINDORF. Edited, with English Notes, Critical and Explanatory, by the Rev. James Davies, M.A. is.
- 32. Æschylus: Septem Contra Thebes: The Seven against Thebes. From the Text of DINDORF. Edited, with English Notes, Critical and Explanatory, by the Rev. JAMES DAVIES, M.A. 15.
- 40. Aristophanes: Acharnians. Chiefly from the Text of C. H. Weise. With Notes, by C. S. T. Townshend, M.A. 1s. 6d.
- 26. Euripides: Alcestis. Chiefly from the Text of DINDORF. With Notes, Critical and Explanatory, by John Milner, B.A. 1s.
- 23. Euripides: Hecuba and Medea. Chiefly from the Text of DIN-DORF. With Notes, Critical and Explanatory, by W. BROWNRIGG SMITH, M.A., F.R.G.S. 1s. 6d.
- 14-17. Herodotus, The History of, chiefly after the Text of GAISFORD. With Preliminary Observations and Appendices, and Notes, Critical and Explanatory, by T. H. L. Leary, M.A., D.C.L.

 Part 1. Books i., ii. (The Clio and Euterpe), 1s. 6d.

 Part 2. Books ii., iv. (The Thalia and Melpomene), 1s. 6d.

 Part 3. Books v.-vii. (The Terpsichore, Erato, and Polymnia) 1s. 6d.

 Part 4. Books viii., iv. (The Urania and Calliope) and Index, 1s. 6d.
- 5-12. Homer, The Works of. According to the Text of BAEUMLEIN. With Notes, Critical and Explanatory, drawn from the best and latest Authorities, with Preliminary Observations and Appendices, by T. H. L.
 - LEARY, M.A., D.C.L.

 AD: Part I. Books i. to vi., 1s. 6d. | Part 3. Books xiii. to xviii., 1s. 6d.

 Part 2. Books vii. to xii., 1s. 6d. | Part 4. Books xix. to xxiv., 1s. 6d. Part 3. Books xiii. to xviii., 18. 6d. THE ILIAD:
 - Part 3. Books xiii. to xviii., 1s. 6d. Part 4. Books xix. to xxiv., and Part I. Books i. to vi., IS. 6d. THE ODYSSEY: Part 2. Books vii. to xii., 1s. 6d. Hymns, 2s.
 - The Text carefully revised, with 4. Lucian's Select Dialogues. Grammatical and Explanatory Notes, by H. Young. 1s.
 - Plato's Dialogues: The Apology of Socrates, the Crito, and the Phedo. From the Text of C. F. Hermann. Edited with Notes, Critical and Explanatory, by the Rev. James Davies, M.A. 2s.
 - 18. Sophocles: Œdipus Tyrannus. Notes by H. Young.
 - 20. Sophocles: Antigone. From the Text of DINDORF. Critical and Explanatory, by the Rev. John Milner, B.A. 2s.
 - 41. Thucydides: History of the Peloponnesian War. Notes by H. Young. Book 1. 18.
 - 2, 3. Xenophon's Anabasis; or, The Retreat of the Ten Thousand. Notes and a Geographical Register, by H. Young. Part 1. Books i. to iii., 1s. Part 2. Books iv. to vii., 1s.
 - 42. Xenophon's Panegyric on Agesilaus. Notes and Introduction by LL. F. W. JEWITT. 18.6d.

Latin Classics—continued

HORACE: Odes, Epode, and Carmen Saculare. Notes by H. Young. 1s. 6d.

HORACE: Satires, Epistles, and Ars Poetica. Notes by W. Brownerg Smith, M.A., F.R.G.S. 1s. 6d.

JUVENALIS Satiræ. Notes by T. H. S. ESCOTT, B.A. 1s. 6d.

LIVY: History of Rome. Notes by H. Young and W. B. Smith, M.A.

Part 1. Books i., ii., 1s. 6d. Part 2. Books iii., iv., v., 1s. 6d. Part 3. Books xxi. and xxii., 1s. 6d.

SALLUSTII Crispi Catalina et Bellum Jugurthinum. Notes by W. M. Donne, B.A. 1s. 6d.

TERENTII Adelphi, Hecyra, Phormio. Edited with Notes, Critical and Explanatory, by J. Davies, M.A. 2s.

TERENTII Andria et Heautontimorumenos. With Notes, Critical and Explanatory, by J. Davies, M.A. 1s. 6d.

TERENTII Eunuchus, Comcedia. Edited with Notes by J. Davies, M.A. 1s. 6d. Or the Adelphi, Andria, and Eunuchus, 3 vols. in 1, cloth boards, 6s.

VIRGILII Maronis Bucolica et Georgica. With Notes on the Bucolics by W. Rushton, M.A., and on the Georgics by H. Young. 1s. 6d.

VIRGILII Maronis Æneis. Notes by H. Young. 2s. CATULLUS, TIBULLUS, PROPERTIUS, & OVID, Selections from. Notes by W. B. Donne. 2s.

LATIN Prose Selections: from Varro, Columella, Vitruvius, Seneca, Quintilian, Florus, Velleius Paterculus, Valerius Maximus, Suetonius, Apuleius, &c. Notes by W. B. DONNE. 2s.

GREEK AND LATIN LEXICONS, GRAMMARS, HISTORIES, &c.

OUTLINES OF THE HISTORY OF GREECE, in connection with the Rise of the Arts and Civilization in Europe, by W. D. HAMILTON and E. LEVIEN. Plates. 2s. 6d.; cloth boards, 3s. 6d.

OUTLINES OF THE HISTORY OF ROME, from the Earliest Period to the Christian Era, and the Commencement of the Decline of the Empire, by E. Levien, M.A. Map. 2s. 6d.; cloth boards, 3s. 6d.